నవంబర్ - 2019

DECCAN LAND, HYDERABAD

87

₹30

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

- చెన్నమనేని హనుమంతరావు జీవనయానం
- అమితాబ్‌కు 'దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే'
- హైదరాబాద్-ఇంటర్నేషనల్ మహిళలు
- బాల్యం ఓ వరం

Artist:

NIRMALA BILUKA

ఆర్టిస్టు బిలుక నిర్మల బాల్యంలోనే చిత్రకారిణి కావాలని కలలుకన్నారు. తన కలను సాకారం చేసుకునేందుకు ఏకాగ్రతతో ఎంతోకాలం శ్రమించారు. కృషి, పట్టుదలతో పెయింటింగ్‌పై పట్టు సాధించారు. బొమ్మలు గీయడమే హాబీగా పెట్టుకున్న నిర్మల తన ప్రతిభను నిరూపించుకునేందుకు అనేక సవాళ్లను ఎదుర్కొన్నారు. భారతీయ చిత్రకారులకు మక్కాలాంటి బరోడా యూనివర్సిటీలో మాస్టర్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ పూర్తి చేసి ఎంతో మందికి ఆదర్శంగా నిలిచారు. 2007లో నిర్మల తన తొలి సోలో షోను ముంబయిలో నిర్వహించి తన విజయ ప్రస్థానాన్ని కొనసాగించారు.

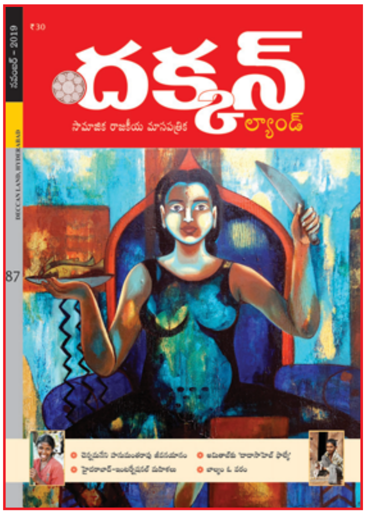

తీయటి అనుభూతి తొలి చిత్రకళా ప్రదర్శన

ప్రతి చిత్రకారుడికి తన తొలి చిత్రకళా ప్రదర్శన తీయటి అనుభూతిని కలిగిస్తుందంటే అతిశయోక్తి కాదు. అమెరికాలో చిత్రకళపై ఓ షోను నిర్వహించిన బిలుక నిర్మల ఎంతో పేరు సంపాదించింది. అసంఖ్యాక గ్రూప్ షోలను పలు దేశాల్లో నిర్వహించి తన బొమ్మలకు వన్నెతెచ్చారు. మేడ్ ఇన్ ఇండియా శీర్షికతో ఆమె గీసిన చిత్రాలు ఎంతో చెప్పుకోదగినవి. భారతదేశంలోని ప్రముఖ ప్రాంతాల సంస్కృతి, వారసత్వ కట్టడాలు ఆమె చిత్రకళల్లో కనిపిస్తాయి. స్త్రీవాద ఆలోచన కలిగిన నిర్మల పౌరాణిక స్త్రీమూర్తుల పక్షాన నిలబడి ఆలోచనలు చేస్తూ కొన్ని చిత్రాలకు జీవం పోశారు.

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com   website : www.deccanland.com

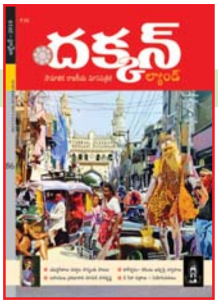

ప్రతిభాశాలి ఫవాద్ తమ్కనాట్

అంతర్జాతీయ చిత్రకారుడు, హైదరాబాద్ నివాసి ఫవాద్ తమ్కనాట్ పరిచయ వ్యాసం బాగుంది. బి.ఎఫ్.ఎ.లోనూ, ఎం.ఎఫ్.ఎ.లోనూ బంగారు పతకాలు సాధించిన ప్రతిభాశాలి. హైదరాబాద్ నగరంలోనూ, బొంబే, న్యూఢిల్లీ, వారణాసీలోనే కాకుండా, డెన్మార్కులోనూ అమెరికాలోనూ పలు చిత్రకళాప్రదర్శనలు నిర్వహించడం ఆయన చిత్రకళానైపుణ్యానికి మంచి గుర్తింపు, సామాజిక బాధ్యతగా చిత్రకళను సాధనంగా ప్రజలకు అవగాహన పెంచడంలో పాతికేళ్ళకు పైగా కృషి చేస్తున్న తమ్కనాట్ అభినందనీయులు

-ఎం. ఆనందమోహన్, హైదరాబాద్

❖ ❖ ❖

నియోరియలిస్టిక్ సినిమాలకు ఆద్యుడు డి.సి.కా..

కమర్షియల్ సినిమాల్లో నటుడిగా ప్రారంభమైన సినీ ప్రయాణం, నవ్య వాస్తవికతా వాదం వైపు సాగింది. మానవ విలువలు, వాస్తవికత, కళాత్మకతలు ఆయన చిత్రాల ప్రత్యేకత. తను అనుకున్న పాత్రలకు తగ్గ ముఖాల్ని ఎన్నుకోవడం పాత్రల స్వభావానికి శరీర హావభావాలకి ఉన్న సంబంధం గురించి డి.సి.కాకు ఉన్న నిబద్ధతకు గుర్తు. డిసికా మన దర్శకులు సత్యజిత్‌రే పథేర్ పాంచాలికి ప్రేరణ కూడా. డి.సి.కా గురించి సమగ్రంగా వివరించారు. రమేష్‌బాబు గారికి కృతజ్ఞతలు

-సుప్రసన్న.ఎస్., విజయవాడ

❖ ❖ ❖

ఎత్తిపోతలు - కరెంటు బిల్లులు

ప్రభుత్వం ఎంత మంచి పని చేసినా విమర్శించేవారు ఎప్పుడూ ఉంటూనే ఉంటారు. ప్రాణహిత-చేవెళ్ళ ఎత్తిపోతల పథకం రీ ఇంజనీరింగ్ గురించి, కాళేశ్వరం నిర్మాణ వ్యయం గురించి, ఎత్తిపోతల కయ్యే కరెంట్ ఖర్చు గురించి కుట్రపూరిత ప్రకటనలతో ప్రజలలో అపోహలు పెంచే దుర్మార్గ శక్తులకు శ్రీధర్‌గారి వ్యాసం ఒక చెంపపెట్టు.

- టి.వినోద్, గోదావరి ఖని

ఆన్‌లైన్ ద్వారా దక్కన్ ల్యాండ్ చందా చెల్లింపు

దక్కన్‌ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు

Name : DECCAN LAND,
Kotak Account No: 7111218829
Bank: KOTAK MAHINDRA BANK
IFSC Code: KKBK0007463
Branch Code : 007463

❖ ❖ ❖

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు వ్యాసాలు కరదీపికలు

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు కథానవలా రచయితేకాదు ఆయన స్పృశించని సాహిత్య ప్రక్రియగానీ, సామాజిక జీవితాంశంకానీ లేదు. సుదీర్ఘకాలంపాటు పిల్లల పత్రిక చందమామకు సంపాదకులుగా ఉన్నారు. కొన్ని వేల కథల్ని చదివారు. ఎడిట్ చేసారు. పిల్లల మానసిక స్థితి, వారి ఆకాంక్షలు, వారి వ్యక్తిత్వ నిర్మాణానికి అవసరమైన పాజిటివ్ అంశాలు, వాళ్ళకు అలవడకూడని నెగెటివ్ అంశాలు సాహిత్యం ద్వారా ముఖ్యంగా కథల ద్వారా ఎలా అందించవచ్చో 'బాలసాహిత్యం' వ్యాసం ద్వారా మనముందుంచారు. ఏభై ఏళ్ళనాటి వ్యాసమైనా ఈనాటి బాలసాహిత్య రచయితలకు ఒక కరదీపిక. బాలసాహిత్యం ఒక ఉద్యమంగా పరిఢవిల్లుతున్న ఈ సమయంలో ఈ వ్యాస అధ్యయనం రచయితలకు ఆవశ్యకరం.

- ఆర్. సాయిజ, హైదరాబాద్

త్వరలో మీ ముందుకు 'బాలచెలిమి'

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో మణికొండ వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్న 'బాల చెలిమి' పిల్లల మాస పత్రికను రంగులతో 52 పేజీలు నవంబర్ మాసం నుండి అందచేస్తామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. బాలలలో సృజనాత్మకతను పెంచి విజ్ఞాన, వినోదాలను అందించాలన్న లక్ష్యంతో ముందుకు సాగే 'బాల చెలిమి'ని త్వరలో మీ ముందుకు తెచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాం. చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రతి నెలా రెండవ శనివారం నిర్వహిస్తున్న 'బాలచెలిమి-ముచ్చట్ల'లో ప్రసిద్ధ రచయితలు, మేధావులు, ఆర్టిస్టులు, ఫోటోగ్రాఫర్‌లు, పబ్లిషర్స్, ప్రింటర్స్ పాల్గొని తమ సూచనలు, సలహాలు అందిస్తున్నారు. బాల రచయితల నుండి బాలల కథలు, గేయాలు, కవితలు, స్కెచ్‌లు, వ్యాసాలు, పొడుపుకథలు, సామెతలు, జాతీయాలు బాలచెలిమిలో ప్రచురణ కోసం ఆహ్వానిస్తున్నాం. బాలచెలిమిని www.balachelimi.com వెబ్‌సైట్‌లో కూడా చూడవచ్చు.

-చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ

బాల చెలిమి

మీ రచనలు మాకు పంపవలసిన చిరునామా:

ఎడిటర్, "బాలచెలిమి", చంద్రం, 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం:12, హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ.

Mobile: 9030626288

E-Mail: desk.chelimi@gmail.com

Website: www.balachelimi.com

ISSN 2581-3188

విషయసూచిక

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 8 సంచిక: 3 పేజీలు: 68

నవంబర్ - 2019

లోపలి పేజీల్లో...

కాళోజీ రామేశ్వరరావు 'షాద్' .... వి.ఆర్. విద్యార్థి 6
ప్రపంచ విత్తన గిన్నె తెలంగాణ (ఎడిటోరియల్) .... ఎం. వేదకుమార్ 7
హైదరాబాద్ - ఇంటర్నేషనల్ మహిళలు .... సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ 9
చాచా నెహ్రూకు ప్రేమలేఖ .... పరవస్తు లోకేశ్వర్ 13
నూతన సామాజిక ఉద్యమాలు - పర్యావరణ ఉద్యమం ...... డా॥ ఆర్. సీతారామారావు 15
భారత బాలల భవిష్యత్తు .... దక్కన్ న్యూస్ 20
మూసీనది ప్రక్షాళనకు ప్రజల భాగస్వామ్యం తప్పనిసరి .... కట్టా ప్రభాకర్ 21
కాకతీయ ప్రధాని మల్లమంత్రి కూచిమంచి శాసనం .... హరగోపాల్ 23
బ్లాక్ చెయిన్ టెక్నాలజీ..! .... పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు 25
దళిత సాహితీ కబాలి ఎర్ర ఉపాలి పాటలు .... అంబటి వేకువ 28
బాల్యానికి నిరాజనం.. సామాన్యశాస్త్రం .... ఎసికె. శ్రీహరి 31
చెన్నమనేని హనుమంతరావు జీవనయానం .... వి. ఎం. 33
స్వేచ్ఛ, సృజన కలగలిస్తే.. చిత్రకళ .... అనిల్ 37
నాలుగు తరాల నటనకు వారధి దాదాసాహెబ్ అమితాబ్ .... హెచ్. రమేష్‌బాబు 39
బాల్యం ఓ వరం.. .... రామకృష్ణ కాంపాటి 43
నందిని సిధారెడ్డి తల్లి రత్తవ్వ .... దక్కన్ న్యూస్ 45
కొత్తదారులు వేసిన బాల చెలిమి కార్యశాలలు .... జుగాష్‌విలి 47
తెలంగాణ భాషది జీవమున్న భాష .... దక్కన్ న్యూస్ 49
సామాజికాభివృద్ధిలో ఉపాధ్యాయుడిదే కీలకపాత్ర .... సయ్యద్ ఖైజర్ భాష 51
ఎగసిపడిన దళిత కెరటం శాంతయ్య .... భూతం ముత్యాలు 53
ఆచార్య మాచవరం ఆదినారాయణ .... సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ 55
స్వేచ్ఛ .... నిదానకవి నీరజ 61
ఆదివాసీ గుండె 'చప్పుడు' .... మూర్తి కె.వి.వి.ఎస్. 63
పుస్తక పరిచయం .... దక్కన్ న్యూస్ 65

సంపాదకులు
మణికొండ వేదకుమార్
9848044713
editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు
జుగాష్ విలి

స్పెషల్ కరస్పాండెంట్
కట్టా ప్రభాకర్
8106721111

సర్క్యులేషన్
హెచ్. మోహన్‌లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు
నీరజ
9030626288

ఫొటోగ్రాఫర్
టి.స్వామి
8374995555

కవర్‌పేజీ ఫొటో
బిలుక నిర్మల

చిత్రాలు
కూరెళ్ల శ్రీనివాస్

layout & composing @
CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS
ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA RESOURCE CENTRE
DECCAN LAND
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA
Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు
దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సాహిత్యం విభాగంలో సలహాలు, సూచనలు అందించిన డా॥ ఎస్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను ప్రజాస్వామిక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపక్ష రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, సమస్యలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే **'దక్కన్ ల్యాండ్'** లక్ష్యం.

కాళోజీ రామేశ్వరరావు 'షాద్'

హైదరాబాద్ రాజ్యంలో ఇరవయోశతాబ్దం కీలకమైనది. ప్రపంచంలో వొచ్చిన అన్ని విపత్కర పరిస్థితుల ప్రభావం ప్రత్యక్షంగానో పరోక్షంగానో భారత దేశంపై పడడం అనివార్యమయింది. హైదరాబాద్ రాజ్యం ఇందుకు మినహాయింపుకాదు. అప్పటికే జాగీరుదార్లు, దేశ్‌ముఖ్‌లు, చిన్నపాటి దొరలు ప్రజల జీవితాల్ని నిరంకుశంగా శాసిస్తున్నారు. గాంధీజీ నాయకత్వంలో బ్రిటీష్ పరిపాలన అంతం చేయడానికి దేశమంతటా అహింసా మార్గంలో పోరాటాలు జరుగుతున్నాయి. ఆ స్ఫూర్తితో హైదరాబాద్ రాజ్య ప్రజలు గూడా నైజాం రాజు నుండి విముక్తి కోసం పోరాటాలు ఆరంభించారు. తమ భాషా సంస్కృతుల్ని పునరుద్ధరించుకోవడం కోసం హైదరాబాద్ రాజ్యంలోని తెలంగాణ, మహారాష్ట్ర, కన్నడ ప్రాంతాలవాళ్ళు ఉద్యమించారు. తెలంగాణలో ఆంధ్ర మహాసభ ఏర్పడింది. సాయుధ పోరాటం ఆరంభమయింది. వివిధ రాజకీయ విశ్వాసాలతో ఎవరి మార్గంలో వాళ్ళు స్వాతంత్ర్య పోరాటాలు చేస్తున్నారు. వాళ్ళలో కాళోజీ సోదరులు గుర్తించదగిన యోధులు.

కాళోజీ సోదరులలో అగ్రజులు రామేశ్వరరావు పూర్తి పేరు 'రామేశ్వర్ నరహరిరాధాకిషన్ ఘుర్ణీశ్యాంరాజా కాళోజీ', తమ్ముడు నారాయణరావు. పూర్తి పేరు 'రఘువీర్ నారాయణ్ లక్ష్మీకాంత్ శ్రీనివాస్‌రాజా కాళోజీ'. ప్రజాకవిగా ప్రసిద్ధులు.

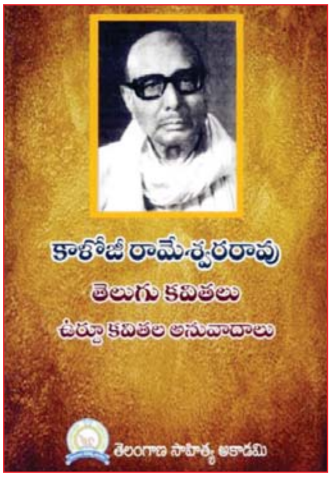

వీరి పూర్వీకులు మహారాష్ట్రులు. పీష్వాల రక్షణశాఖలో లెక్కలు చూసేవారు. ఆరు తరాలక్రితం నిజాంరాజు నుండి 'చేత్' పన్ను వసూలు చేయడాని సైన్యం వెంటవచ్చి బీదర్, హైదరాబాద్, వరంగల్ ప్రాంతాల్లో స్థిరపడ్డారు. తర్వాత వీరిలో ఒకరిద్దరు తిరిగి మహారాష్ట్ర నాగపూర్‌కి వెళ్ళి స్థిరపడ్డారు. తెలంగాణాలో వీరి పేరు చివరి 'పంతరావుగా ఇంటిపేరు 'కాళే' నుండి కాళోజీగా మారింది.

కాళోజీ రామేశ్వరరావు హైదరాబాద్ ప్రాంతంలో ఇప్పటి రంగారెడ్డి జిల్లాలోని 'ఆలూరు'లో 22 జూన్ 1908లో కాళోజీ రంగారావు, రమాబాయి దంపతులకు జన్మించారు. తండ్రి మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణుడుకాగా తల్లి కర్ణాటక మధ్య బ్రాహ్మణ కుటుంబం నుండి వచ్చినవారు. అందుకే వీరింట్లో తెలుగు, కన్నడ, మరాఠీ, ఉర్దూ, ఇంగ్లీష్ భాషలు వినిపించేవి. రామేశ్వరరావు తండ్రి రంగారావు ప్రభుత్వోద్యోగం చేసి విరమణ తరువాత మడికొండలోనూ, హైదరాబాద్‌లోనూ విద్యాలయాలు స్థాపించి పిల్లలకు ఉచితంగా విద్య నేర్పేవారు. సంస్కృతం, ఇంగ్లీష్, ఉర్దూ, ఫార్సీలలో పండితులు. ఈ నేపథ్యమే రామేశ్వర్‌రావు గారికి, నారాయణరావు గారికి అనేక భాషలు నేర్పింది.

రామేశ్వరరావు గారి మేనమామ పండిట్ నర్దేవ్ శాస్త్రి. వారు తిలక్ స్కూల్ ఆఫ్ థాట్‌కు చెందినవారు. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో స్థిరపడ్డవారు. ఆర్య సమాజిస్టు, బ్రహ్మచారి, స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు. వీరి ప్రభావం రామేశ్వరరావు, నారాయణరావుగారలపై బాగా ఉంది. వీరు ఆర్య సమాజిస్టులు. ఇంట్లో కుల, మత భేదాలు లేవు.

రామేశ్వరరావు గారి విద్యాభ్యాసం మడికొండలో, హన్మకొండలో, హైదరాబాద్‌లో జరిగింది. ఒక సందర్భంలో విద్యార్థిదశలో కోర్టుకు వెళ్ళి అక్కడ న్యాయవాదుల పనితీరుకు ఆకర్షితులై 'వకలాత్' (న్యాయశాస్త్రం) చదివి పేరు మోసిన 'క్రిమినల్ లాయర్' అయ్యారు. న్యాయవాద వృత్తిలో వీరు సంపాదించిందిలేదు. ప్రజాసేవతప్ప. కూడబెట్టిన ఆస్తులూ లేవు. ప్రజల న్యాయవాదిగా పేరు వీరికి.

రామేశ్వరరావుగారి ధర్మపత్ని 'సరస్వతీబాయి' గొప్ప మనిషి. భర్త ఆలోచనాధోరణుల్ని, ఆదర్శాల్ని గొప్పగా సమర్థించి, సహకరించిన ఇల్లాలు. వీరికి ఒక కూతురు పేరు సక్కుబాయి. సక్కుబాయి భర్త పెండెం శ్రీనివాసరావు జర్నలిజంలో ప్రముఖులు. స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు. పి.వి. నరసింహారావుగారికి సన్నిహితులు. వీరికి సంతానంలేదు.

రామేశ్వర్‌రావుగారు తమ్ముడు ప్రజాకవి కాళోజీని ఆయన కుటుంబాన్ని తమ చివరి శ్వాసవరకూ పోషించారు. తమ్ముడు ప్రజాకవి కాళోజీని ప్రజలకు అంకితం చేశారు.

అన్నదమ్ములిద్దరూ స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు. ప్రజాకవి కాళోజీది ప్రత్యక్ష పోరాటమైతే రామేశ్వరరావు గారిది పరోక్ష పోరాటం. ఉద్యమకారులపక్షాన వకాల్తా పుచ్చుకునేవారు.

రామేశ్వరరావుగారు మొదటి నుండి కాంగ్రెస్ పార్టీ సభ్యులు. స్వాతంత్ర్యానంతరం పట్టణ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్‌గా పనిచేశారు. ఉద్దండ రాజకీయ నాయకులైన హయగ్రీవాచారి, పి.వి.నర్సింహారావు, ఇటికాల మధుసూదనరావు మొదలగువారంతా వీరి శిష్యులవంటివారే. ఐతే అక్రమమనిపించినప్పుడు రామేశ్వరరావు గారు ఎవరినీ సహించేవారు కారు.

బూర్గుల రాంకిషన్ రావులాంటి నాయకులు వీరిని ఎంతో గౌరవించేవారు. ప్రజాస్వామ్యంపై సంపూర్ణ విశ్వాసమున్నవారు రామేశ్వరరావుగారు.

రామేశ్వరరావుగారి రాజకీయ జీవితం, న్యాయవాద వృత్తి, సంఘసేవ ఒక ఎత్తయితే వీరి కవితా జీవితం మరొక ఎత్తు. వీరింట్లో ఉంటూ వీరి తిండి తింటూ ఎంతోమంది విద్యార్థులు చక్కగా చదువుకుని ఉన్నతస్థానాలకు ఎదిగారు. వీరి గృహం కవులకు ఆశ్రమం. మొదట తెలుగులో రచనలు చేసినా ఉర్దూ కవిగానే స్థిరపడ్డారు. వీరి కలంపేరు 'షాద్' (ఆనందం).

తెలుగులో కథలు, స్కెచ్‌లు, కవితలు రచించారు. హిందీలోనూ కవిత్వం రాశారు. కాని ఉర్దూ కవిత్వం 'షాద్' గారిని ఉన్నత శిఖరాలకు

(మిగతా 8వ పేజీలో)

ప్రపంచ విత్తన గిన్నె తెలంగాణ

తెలంగాణ రాష్ట్రం ప్రపంచ విత్తన గిన్నె (సీడ్ బౌల్ ఆఫ్ ది వరల్డ్) గా మార్చాలన్న సీఎం కేసీఆర్ నిర్ణయం ఆహ్వానించదగ్గ పరిణామం. ఇది దేశానికి దిక్సూచిలా మారనుంది. వ్యవసాయ రంగం అభివృద్ధిపరంగా ఒక మోడల్ విలేజ్ అంకాపూర్‌ను ప్రకటించడం సంతోషదాయకం. ఇతర రాష్ట్రాల గ్రామాల మాదిరిగా కాకుండా అంకాపూర్ రైతులు పసుపు మరియు మొక్కజొన్న వంటి వాణిజ్య పంటలను పండించడంపై దృష్టి సారిస్తున్నారు. ఇది వారికి లాభాలను బాగా తెచ్చి పెట్టింది.ఎంతగా అంటే ఈ గ్రామం జాతీయ బ్యాంకుల దృష్టిని ఆకర్షించింది. దీని శాఖలు ఇప్పుడు దాదాపు రూ.40 కోట్ల విలువైన డిపాజిట్లను కలిగి ఉన్నాయి. ఈ గ్రామం 20కిపైగా సీడ్ ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లకు నిలయంగా ఉండటం గర్వించే పరిణామం. దీని ఉత్పత్తులు దేశవ్యాప్తంగా పంపిణీ చేయబడుతున్నాయి.

రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థకు వ్యవసాయం ప్రధాన ఆదాయ వనరు. తెలంగాణ భారతదేశంలో ఒక విత్తన కేంద్రంగా అభివృద్ధి చెందుతోంది. 2017-18లో రాష్ట్రంలో 2,567 ఎకరాల్లో విత్తనాలను సాగుచేసి 26 వేల క్వింటాళ్లను సూడాన్, ఈజిప్టు, ఫిలిప్పీన్స్ వంటి దేశాలకు ఎగుమతి చేయడం గర్వకారణం. ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిలో తెలంగాణ స్వయం సమృద్ధి సాధిస్తోంది. ఇప్పటికే దేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాలకు ఎర్ర జొన్నలు, మిల్లెట్‌లను ఎగుమతి చేస్తోంది. తెలంగాణ మొత్తం సీడ్ బౌల్ గనుక అమలు చేస్తే దేశంలో అగ్రగామిగా నిలవడం ఖాయంగా కనిపిస్తోంది. ప్రభుత్వం చెప్పిన పంటలనే రైతులు వేసుకోవాలి. ఇలాంటి చక్కని అవకాశాలను రైతులు ఉపయోగించుకుని అభివృద్ధి సాధించాలి. ఇజ్రాయెల్ రైతుల వంటి వ్యవసాయ ఉత్పాదకతను పెంచడం కోసం ప్రభుత్వం ఎంతో కృషి చేస్తోంది. గ్రీన్ హౌస్ సాగు ప్రాజెక్టు కోసం గ్రామంలోని రైతులను ప్రయోగాత్మక ప్రాతిపదికన ఎన్నుకుంటున్నారు. ఇది రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ప్రోత్సహించడానికి ఉద్దేశించింది.

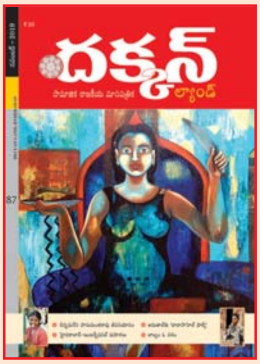

తెలంగాణ ప్రభుత్వం కోటి ఎకరాలకు సాగునీరు, తాగునీరు అందించేందుకు సాగునీటి ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం చేపట్టింది. ఎంత భారమైనా ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయాలనే దృఢ సంకల్పంతో ముందడుగు వేస్తోంది. ఈ సంవత్సరం వర్షాలు రావాల్సిన దానికంటే అధికంగా వచ్చాయి. అకాల వర్షాల వల్ల రకరకాల విపత్తులు వచ్చి పంటలకు నష్టం వాటిల్లుతుంది. అలాంటి పంటలకు పూర్తి స్థాయిలో ఇన్సూరెన్స్ కల్పించాల్సి ఉంది. పూర్తిగా పాడైన పంటలకే కాకుండా, రైతులు పండించే అన్ని రకాల పంటలకు ఇన్సూరెన్స్ సౌకర్యాన్ని కల్పించడం వల్ల రైతులకు భరోసా ఇచ్చినట్లవుతుంది. తద్వారా అన్నదాతలకు ఆత్మస్థైర్యం కల్పించినవాళ్లవుతారు. రైతులు పండించిన పంటలకు గిట్టుబాటు ధరలతోపాటు మంచి మార్కెట్ కూడా కల్పించే విధానాన్ని బలోపేతం చేయాలి. గ్రామ వ్యవస్థ బలోపేతం కావాలంటే రైతులు సుభిక్షంగా ఉండాలి. గ్రామాల అభివృద్ధికి పటిష్టమైన ప్రణాళికల ద్వారా సుస్థిర ప్రగతి సాధించవచ్చు.

నేటి బాలలే రేపటి పౌరులు. ప్రతి దేశంలో బాలల హక్కులపై పటిష్టమైన చట్టాలున్నాయి. ప్రతి సంవత్సరం నవంబర్ 20న ప్రపంచ బాలల దినోత్సవాన్ని నిర్వహిస్తున్నారు. నవంబర్ 14న భారతదేశంలో బాలల దినోత్సవం నిర్వహిస్తున్నారు. పిల్లల సంక్షేమం, విద్య, బాలల హక్కులపై ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రపంచవ్యాప్తంగా అవగాహన కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తుంది. బాలల హక్కులపై ఉన్న చట్టాలను పటిష్టంగా అమలు చేయకపోవడం వల్ల నేటికీ బాలలపై హింస, వేధింపులు కొనసాగుతున్నాయి. ప్రపంచ దేశాలకు ధీటుగా అభివృద్ధి పథంలో పయనిస్తున్న భారత్‌లో ఇంకా బాల్య వివాహాలు, శిశు మరణాలు సంభవించడం విచారకరం. సమాజంలో ఇలాంటి సంఘటనలు జరగకుండా నివారించాల్సిన బాధ్యత ప్రజలు, ప్రభుత్వాలపై ఉంది. ముఖ్యంగా మన దేశంలో విద్యావిధానంపై పటిష్టమైన ప్రణాళికతో ముందుకు సాగాలి. పిల్లల హక్కులు, సంరక్షణ, బాలల మధ్య అసమానతలు లేకుండా భావి భారతపౌరులుగా తీర్చిదిద్దాలి.

వేదకుమార్.యం

(మణికొండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

(6వ పేజీ తరువాయి)

తీసుకెళ్ళింది. 'దక్కన్‌కవి'గా దేశంలో ఉర్దూ సాహితీ లోకంలో ప్రసిద్ధుల్యారు. వరంగల్ కవులకు ఉస్తాద్ (గురువు) అయ్యారు. 'సియాసత్' లాంటి ప్రసిద్ధ పత్రిక 'షాద్' గురించి ప్రముఖ సాహితీవేత్త సామల సదాశివ గారిచే సమాలోచన వ్యాసాలు రాయించి ప్రచురించింది. తమ తరం హైదరాబాద్ ప్రముఖ ఉర్దూ కవులు షాద్ కవిత్వాన్ని అభిమానించి ఎన్నో ముషాయిరాలకు ఆహ్వానించి గౌరవించారు.

షాద్ ఉర్దూ కవిత్వంలో కొంతభాగం కలామెషాద్. అవ్వల్, కలామెషాద్–దువ్వమ్, కాయనా తెషాద్‌గా మూడు సంపుటాలు తాజ్‌ముస్తర్, ఇస్మత్‌ముజిఫరీ లాంటి కవి మిత్రులు ప్రచురించారు. తెలుగులో 'కాళోజీ రామేశ్వర్‌రావు షాద్ రచనలు' (స్వీయ రచనలు, అనువాదాలు)గా పామర రామగోపాలరావు, తంగేళ్ళ ప్రకాశరావు గారలు ప్రచురించారు. హిందీలో 'గుణీగాన్' అనే హిందీ కావ్యాన్ని, కాళోజీ ఫౌండేషన్ వరంగల్, మిత్రమండలి ప్రచురించాయి. 'మనన్‌కర్‌నా చాహతాహు' అనే హిందీ కావ్యం, ఇంకా అనేక ఉర్దూ, హిందీ కవితలు అచ్చు కావల్సివుంది.

ఉర్దూ తెలుగు సాహితీ ప్రపంచానికి అన్నలాంటి కాళోజీ రామేశ్వర్‌రావు షాద్ అనారోగ్యంతో తమ 89వ ఏట 11 నవంబర్ 1996న ఉదయం 11.20కి తమ్ముడు ప్రజాకవి కాళోజీ మిగతా కుటుంబ సభ్యులు, మిత్రమండలి మిత్రుల, వారి వైద్యుల నుండి 'ఇక చాలు ఈ జీవితం' అంటూ శాశ్వతంగా సెలవు తీసుకున్నారు. ఈ పుణ్యజీవి, ఋషి తమ చివరిరోజు తుది శ్వాసకు పదిహేడు గంటల ముందు 'పలకరింత' అనే కావ్యాన్ని అంకితం తీసుకున్నారు. మొదటి ప్రతిని తమ్ముడు కాళోజీ సాక్షిగా అందుకుని గుండెలకు హత్తుకున్నారు... షాద్ తమ చివరి నిమిషం వరకూ సాహితీ ప్రపంచంలోనే జీవించారు.

'షాద్' మరణానంతరం తమ పార్థివ శరీరాన్ని మెడికల్ విద్యార్థుల చదువు, పరిశోధనకోసం మెడికల్ కాలేజీకి డొనేట్ చేయాలని విల్లు రాసి రిజిస్టర్ చేయించారు. ఆ ప్రకారమే వారి శరీరాన్ని తమ్ముడు కాళోజీ, మిత్రమండలి ఉర్దూ కవులూ మిత్రులూ కాళోజీ ఫౌండేషన్ వరంగల్లు వారు ఉర్దూ కవులు షాద్ డాక్టర్ మిత్రులూ ఇంకా అశేష జనానీకం కాకతీయ మెడికల్ కాలేజీకి ఇవ్వడం జరిగింది.

ఇష్టపూర్తిగా తమ శరీరాన్ని మెడికల్ కాలేజీకి డొనేట్ చేయడంలో కాళోజీ రామేశ్వరరావు 'షాద్' మొదటివారై అందరికీ ఆదర్శ ప్రాయులయ్యారు. ఆ తర్వాత 'షాద్' తమ్ముడు ప్రజాకవి కాళోజీ, 'షాద్' కూతురు 'సక్కుబాయి' షాద్ బాటలో నడిచి తమ పార్థివ శరీరాల్ని కాకతీయ మెడికల్ కళాశాలకు డొనేట్ చేశారు. షాద్ జీవితాంతం ఇతరుల కోసం కన్నుల తడిలో జీవించారు. కాళోజీ రామేశ్వరరావు షాద్ రచనల్లో కొన్ని రచనలు:

"దారి బత్తెము చెల్లి పోవగ
దారి మాత్రము మిగిలియున్నది
బాటసారిని కలచివేసెడు
బాధమాత్రము మిగిలియున్నది" అంటూ వోగజిళో
అంటారు జీవితపు చివరిరోజుల్లో.

హైదరాబాద్ 400 సంవత్సరాలు పూర్తి చేసుకున్న సందర్భంలో మరో కొత్త వంతెన – ఎక్‌జార్ నయాపూల్ అనే ప్రసిద్ధ కవితా సంకలనానికి రాసిన కవితలో –

"హిందూ ముస్లిం సభ్యతలకు
మేలు కలయిక భాగ్యనగరము
ప్రతి అతిథిని ఆదరించి
తనవాదిగ చేసుకొనెను'

ఇంకొక కవిత ఉర్దూలో రాసింది. శీర్షిక 'షబ్నం'. ఇది షాద్ కవితల్లో ప్రసిద్ధమైనది–

"జో గున్చే చమన్‌మెధే సోతేహు మే వున్హే ఆకె షబ్నం జగాకర్‌గయీ, సబ్‌గేరా హువా ముహ్ ధులాకర్‌గయీ నహ్లాకర్ ధులంక్ సజాకర్‌గయీ
రహీషుద్ చమన్ సదా అశ్క్‌బార్ తబస్సుం కలీకో అతాకర్ గయీ రహీతాజ్‌గీ సబ్ కో దేతె హుయె గయీతో సబీ కో హసాకర్ గయీ అంథేరె సె ఆయా సుబహ్ దమ్ గయీ నజానా కిసీవె కబ్ ఆకర్ గయీ మిలీథీ వుసే ముక్తసర్ సీ హయాత్ వునీమె కిసీకా భలాకర్ గయీ బసేరా ఘడీభర్
చతున్‌మె కియా చమన్ కో మగర్ క్యాసెక్యాకర్ గయీ
ఘడీ దోఘడీ కా వతన్ థా చమన్ జి.సె. ఆకె షబ్నం
హరాకర్ గయీ చమన్ సే వుసే కుఛ్‌న హాసిల్ హువా
మగర్ వున్‌పె సబ్‌కుచ్ లుటాకర్ గయీ లుటాకర్ చమన్
పర్ నిజి ఆబరూ గులిస్తాకి రౌనక్ బఢాకర్ గయీ బులావే
జబ్ ఆయా ఆయే మునీర్ చమక్‌తే దమక్ తే ఖజాకర్
గయీ ఘడీభర్‌మె రోధో కె రుస్సత్ హుమీ వుసేగమ్ నహీషర్ట్
ఆదాకర్ గయీ జమానే కె దర్‌సే షహాదత్ దియా హమే
మర్‌కె జీనా సిఖాకర్ గయీ యహీ మేక్ పానీకి ఛోటీసి
బూంద్ మేరీ దిల్‌మె హల్‌చల్ మాచాకర్‌గయీ

'షాద్' రచించిన ఈ కవితలో 'షబ్నం' (మంచుబిందువు) వస్తువు. ఒక ఉదయంపూట తోటలో పచ్చికమీద మంచుబిందువును చూస్తుంటే కవిలో కల్గిన భావన కవితగా మనోజ్ఞంగా రూపుదిద్దుకున్నది.

మంచుబిందువు తోటలోని పచ్చికకూ, పూలగుత్తులకూ ప్రాణం పోస్తుంది. మొగలదిగులను దూరం కొడుతుంది. తోటను చైతన్యపరుస్తుంది. ఆనందపరుస్తుంది. స్వార్థరహితంగా తానున్న, కొద్దిసేపే తోటకు మేలుచేసి దాని మనసు గెలుస్తుంది. సూర్యకాంతి పడగానే మెరుస్తూ తోటనుండి శాశ్వతంగా నిష్క్రమిస్తుంది. మంచుబిందువు తాను మరణిస్తూ తోటకు ప్రాణం పోస్తుంది.

లోక 'కల్యాణం' కోసం నిస్వార్థంగా మనిషి తనను తాను అర్పించుకోవాలన్నది ఈ కవితలోని అంతర్భావం.

కాళోజీ రామేశ్వరరావు 'షాద్' జీవితంగూడా అటువంటిదే. జీవితమంతా ఇతరుల కోసమే బ్రతికారు. ఇతరుల కోసమే శ్రమించారు. 'షాద్'కూ 'షబ్నం'కు చాలా పోలికలున్నాయి. మనిషిగా మాత్రం సంపూర్ణ ఆయుష్షు (89 ఏళ్ళు) జీవించారు.

'షాద్' ఒక నిజమైన కవి. వారి కవిత్వమంతా సౌందర్యాన్వేషణే! ఇంతేకాకుండా మనిషి తత్వం గురించి చెప్తుతూ మనిషి జీవిత కర్తవ్యతను సూచిస్తారు.

–వి.ఆర్. విద్యార్థి, m : 9989139498

*(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన **'తెలంగాణ తేజోమూర్తులు'** నుంచి)*

హైదరాబాద్-ఇంటర్నేషనల్ మహిళలు

ఇవ్వాళ హైదరాబాద్ కాస్మోపాలిటన్ సిటీగా రూపాంతరం చెందింది. అంతర్జాతీయ స్థాయి సంస్థలకు ఆలవాలమై దేశ విదేశీ ఉద్యోగులను, సంస్థలను ఆకర్శిస్తోంది. హైటెక్ సిటీ దాటి సాఫ్ట్‌వేర్ కంపెనీలు ఉన్న ప్రాంతంలోకి వెళ్ళినట్లయితే అక్కడి మనుషులు, భవనాలు రెండూ హైదరాబాద్‌లో అమెరికా నగరాలను తలపిస్తాయి. ఇదంతా దశాబ్ద కాలంగా చోటు చేసుకున్న పరిణామాలు. నిజానికి హైదరాబాద్ శతాబ్దాల నుంచి అంతర్జాతీయ నగరమే అన్నది చరిత్ర తెలిసిన అందరూ ఆమోదించే విషయం. కుతుబ్‌షాహీల కాలంలో మనుచ్చి, అబెదుబెయ్, టావెర్నియర్ తదితర విదేశీయులు హైదరాబాద్ నగరాన్ని, గోలకొండను సందర్శించి ఇక్కడి ఆచార వ్యవహారాలను, రాజకీయాలను, పాలనను తాము రాసిన పుస్తకాల్లో రికార్డు చేసినారు.

అసఫ్‌జాహీల కాలంలో బుస్సీ, రేమాండ్ లాంటి ఫ్రెంచ్ సైన్యాధిపతులు, తర్వాతి కాలంలో కిర్క్‌పాట్రిక్, సీదెన్‌హామ్, రస్సెల్, బర్టన్, రిచర్డ్ మీడ్ తదితర బ్రిటీష్ రెసిడెంట్లు నగర చరిత్రకు అంతర్జాతీయ ఖ్యాతిని తీసుకొచ్చారు. పామర్ అండ్ కంపెనీ అధినేత విలియమ్ పామర్, ఏషియాకు మొట్టమొదటి నోబెల్ బహుమతి సంపాదించి పెట్టిన హైదరాబాదీ రోనాల్డ్ రాస్, 1854లో హైదరాబాద్‌లో మెడికల్ స్కూల్ ఏర్పాటు చేసిన డాక్టర్ మెక్లీన్, నిజాం కాలేజి అధ్యాపకులు విదేశాల నుంచి వచ్చి హైదరాబాద్‌లో నివసించారు. యూరప్, అమెరికా, ఆఫ్రికా ఖండాల నుంచి అరబ్, అఫ్ఘనిస్తాన్, ఇరాన్, ఇరాక్, టర్కీ దేశాల నుంచి ఉపాధి కోసం, వివాహాల మూలాగా ఎంతో మంది హైదరాబాద్‌లో జీవించారు. ఆరో నిజామ్, ఏడో నిజామ్ కోడళ్లు టర్కీ దేశస్థులు. ఇక్కడ స్థిర నివాసం ఏర్పర్చుకున్నారు. బ్రిటన్ మాజీ అధ్యక్షుడు విన్‌స్టన్ చర్చిల్ తొలి ప్రేమాయణం, సైనిక ప్రయాణం సికింద్రాబాద్‌లోనే సాగింది. సైనిక పటాలానికి నేతృత్వం వహించిన బ్రిటీష్ వ్యక్తి పెండర్‌ఘాస్ట్ పేరిట ఇప్పటికీ సికింద్రాబాద్‌లో ఒక వీధి ఉంది. హైదరాబాద్‌కు హాకీ, క్రికెట్, ఫుట్‌బాల్, గోల్ఫ్ ఆటలు నేర్పింది, తర్ఫీదు నిచ్చింది మొదట విదేశీయులే అనేది గుర్తించాలి. ఆరో, ఏడో నిజామ్‌లకు విద్యాబుద్ధులు చెప్పింది కూడా విదేశీ విద్యావేత్తలే! క్లర్క్ అనే అతను మహబూబ్ అలీఖాన్ ట్యూటర్‌గా పనిచేసిండు.

ఆఫ్రికా నుంచి వచ్చిన అబిషీలు నిజాం, వనపర్తి సైన్యంలో కీలకంగా పనిచేసింద్రు. ఇప్పటికీ వీరి వారసులు హైదరాబాద్‌లోని ఏసి గార్డ్స్‌లో కొంత మంది ఉన్నారు. నిజానికి ఏసి గార్డ్స్ అంటేనే ఆఫ్రికన్ కావలరీ గార్డ్స్ అని అర్థం. వీరు ఇప్పటికీ తమ సంప్రాదయంలో భాగమైన తాషాను వాయిస్తూ పెళ్ళిల్లలో తమ కళను ప్రదర్శిస్తూ ఉన్నారు. రిచర్డ్ ట్రెంచ్, టస్కర్ లాంటి బ్రిటీష్ అధికారులు నిజాం ప్రభుత్వంలో 1920-40వ దశకంలో కీలకంగా వ్యవహరించారు. ఒకరు రెవిన్యూ మంత్రిగా మరొకరు హోం మంత్రిగా కీలక భాగాలను నియంత్రించారు. ఇదే తర్వాతి కాలంలో ప్రభుత్వానికి చెడ్డ పేరు తెచ్చిందనేది వేరే విషయం. ఆనాటి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో తొలి అధ్యాపకులు చాలా మంది విదేశాల నుంచి వచ్చారు.

నెవిల్ తండ్రి చార్లెస్ లెవర్

హైదరాబాద్‌కు విదేశీయుల రాక బహుశా కుతుబ్‌షాహీల పాలన నుంచే ఊపందుకుంది. కుతుబ్‌షాహీలు ఇరాన్‌కు చెందిన వారు. వీరు హైదరాబాద్‌కు వచ్చిన తర్వాత ఇక్కడి సంస్కృతితో మమేక మయింద్రు. దసరా, హోళీ పండగలను స్థానికులతో కలిసి జరుపుకున్నారు. తాము ఇరాన్ నుంచి తీసుకువచ్చిన పీర్ల (మొహరం) పండుగను తెలంగాణ హిందూ-ముస్లిం జీవితాల్లో భాగం చేసింద్రు. ఇందుకు తెలుగులో వచ్చిన వందల, వేల మొహర్రం పాటలే నిదర్శనం. హైదరాబాద్‌లోని మక్కా మసీదు నిర్మాణం మక్కా నుంచి మట్టిని తీసుకొచ్చి పునాదిగా పూదిచ్చింద్రు. తొలి దశ హైదరాబాద్ కట్టడాలన్నీ ఇండో-ఇరాన్ స్టైల్‌లో నిర్మితమయ్యాయి. చార్మినార్ కూడా ఇందులో భాగమే! ఇదంతా విదేశీ పురుషులు ప్రదర్శించిన సృజించిన చరిత్ర. అయితే హైదరాబాద్ చరిత్రలో అవిభాజ్యమైన విదేశీ మహిళలు కూడా ఉన్నారు. ఇక్కడి చరిత్రను విదేశాల్లో సైతం ఘనంగా చెప్పుకునేలా చేసిన ముగ్గురు మహిళల గురించి ప్రధానంగా ఇప్పుడు తెలుసుకుందాం.

హైదరాబాద్ చరిత్రలో ఎందరో మహిళలు చిరస్మరణీయంగా ఉన్నారు. అయితే అందులో ముగ్గురు విదేశీ మహిళలు తమ హైదరాబాద్ సంబంధాలతో ఇక్కడి చరిత్రను విశ్వవ్యాప్తం చేసింద్రు. ఇందులో మొదటి వారు శ్రీమతి నెవిల్. ఈమె 1864 ఆ ప్రాంతంలో నిజాం సొంత పటాలానికి నేతృత్వం వహించిన కల్నల్ నెవిల్ భార్య జూలియ. ఈమె శ్రీమతి నెవిల్‌గానే ప్రసిద్ధి. హైదరాబాద్‌లో శాశ్వత నివాసమేర్పరచుకున్న ఈమె విదేశాల నుంచి ముఖ్యంగా ఇంగ్లండ్ నుంచి హైదరాబాద్‌కు వచ్చే ప్రముఖులందరికీ తమ 'నెవిల్స్ ఫాల్లీ'లో ఆతిథ్యం ఏర్పాటు చేసింది. ఈమె ఆతిథ్యం గురించి పుస్తకాల్లో కూడా రికార్డయింది. సాహస మహిళగా పేరొందిన శ్రీమతి నెవిల్ తండ్రి చార్లెస్ లెవర్ ప్రఖ్యాత ఆంగ్ల నవలా రచయిత.

ఇక రెండో మహిళ జోసెఫ్ హెలెన్. ఈమె సౌతాఫ్రికాలో

1955లో ఆఫ్రికన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్ పార్టీ స్థాపకుల్లో ఒకరు. హక్కుల ఉద్యమకారిణి. ఈమె హైదరాబాద్‌లో టీచర్‌గా పనిచేసింది. అదీ 1930వ దశకం కన్నా ముందే! ఇక మూడో వ్యక్తి మార్గరెట్ కజిన్స్. ఈమె ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని మదనపల్లెలో రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ రాసిన 'జనగణ మన'కు ట్యూన్ కట్టి ప్రాచుర్యంలోకి తీసుకొచ్చింది. కజిన్స్ హైదరాబాద్‌లో మహిళా ఉద్యమాలు ఊపందుకోవడానికి కృషి చేసింద్రు. హైదరాబాద్ నగరంలోని ప్రఖ్యాతులైన మహిళలతో కలిసి 'మహిళా సంఘాన్ని' ఏర్పాటు చేసింద్రు. ఈ సంస్థ తర్వాతి కాలంలో అనేక చైతన్య కార్యకలాపాలను నిర్వహించింది. ఇందులో ముందుగా మిసెస్ నెవిల్ గురించి తెలుసుకుందాం!

చార్లెస్ లెవర్ ప్రఖ్యాత ఐరిష్ నావలిస్ట్ (1806-1872). ఈయన రాసిన నవలలు, ఉత్తరాలు, జానపద గీతాలను ఆయన మరణానంతరం సమగ్ర సాహిత్యం పేరిట 1897-99 మధ్య కాలంలో మిసెస్ నెవిల్ ప్రచురించారు. ఈమె అసలు పేరు జూలియ. అయితే ఆస్ట్రియా దేశానికి చెందిన నెవిల్ అనే కల్నల్‌ని పెండ్లి చేసుకున్న తర్వాత హైదరాబాద్‌లో స్థిరపడింది. 1860 వ దశకంలో నెవిల్ నిజాం సొంత సైన్యానికి దళాధిపతిగా పనిజేసిండు. ఈ కాలంలో హైదరాబాద్‌కు ఇంగ్లండ్‌కు చెందిన ఏ ప్రముఖుడు నగరానికి వచ్చినా వారి మకాం, ఆతిథ్యం బాధ్యతలు మిసెస్ నెవిల్ చూసేదంటే ఆమె ఆనాటి ఆప్యాయతల గురించి తెలుసుకోవచ్చు. ఆమె గురించి ఆనాడు ఒక మాట ప్రచారంలో ఉండేది. నాలుగు రోజులుందామని వచ్చిన వారు ఆమె ఆతిథ్యాన్ని స్వీకరించిన తర్వాత నాలుగేండ్లయినా ఇక్కడే ఉంటారు' అని మాట ప్రచారంలో ఉండేదని ఎడ్విన్ ఎ వార్డ్ అనే అతను తన జ్ఞాపకాలు 'రికలెక్షన్స్ ఆఫ్ ఎ సావేజ్' అనే పుస్తకంలో పేర్కొన్నాడు. దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాలు హైదరాబాద్‌లోనే ఆమె నివసించింది. చివరికి 1897లో హైదరాబాద్‌లోనే చనిపోయింది. 1830 ఆ ప్రాంతంలో జన్మించిన జూలియా తన తండ్రిలాగే డబ్లిన్‌లోని ట్రినిటీ కాలేజీలోనే చదువుకుంది.

హెలెన్ జోసేఫ్

ఆరడుగుల ఎత్తు, ఎత్తుకు తగ్గ లావుతో గుర్రపు స్వారీతో ఆమె తిరుగుతూ ఉంటే అందరికీ హడలుగా ఉండేది. ఈమె గురించి ఆనాడు కథలు కథలుగా చెప్పుకునేవారు. ఆమె సాహసాన్ని కూడా గొప్పగా చెప్పుకునేవారు. ఒక రోజు సాయంత్రం భర్త కల్నల్ నెవిల్లెతో కలిసి గుర్రంపై వాహ్యాళికి వెళ్లగా కొంచెం దూరంలో స్త్రీల అరుపులు, కేకలు వినబడ్డాయి. దీంతో భార్య భర్తలిద్దరూ గుర్రాలపైనే ఆ ప్రదేశానికి చేరుకున్నారు. అక్కడ కొంతమంది బందిపోట్లు గ్రామీణ స్త్రీలు, పురుషులు నగరంలో అమ్మేందుకు తీసుకొచ్చిన ఉత్పత్తులను దోచుకొని వాళ్ళను బంధించారు. దీంతో ఆ గ్రామీణ మహిళలు అరిచారు. ఈ దశలో అక్కడికి చేరుకున్న దంపతులు బందిపోటు దొంగలను చుట్టుముట్టి వారిని కట్టడి చేసింద్రు. అయితే వారిని అరెస్టు చేయడం వారికి శక్తికి మించిన పని కావడంతో మరింత సాయుధ బలగాలని తీసుకొచ్చేందుకు కల్నల్ నెవిల్లె వెళుతూ వారిని పారిపోకుండా చూడ గలవా అని భార్యను అడిగిండు. దానికి ఆమె యస్ అని సమాధానమిచ్చింది. బందిపోటులు అక్కడి నుంచి పోవడానికి ఇరుకైన నది వంతెన మాత్రమే ఉన్నది. దీంతో మిసెస్ నెవిల్లె వంతెన ప్రారంభంలో ఆయుధధారి అయి కాపాలాగా నిలబడింది. ఆమె చేతిలో ఆయుధం చూసి బందిపోట్లు పారి పోవడానికి ప్రయత్నించలేదు. అంతేకాదు ఆమె ఆకారం కూడా భారీగా ఉండడంతో వారు భయపడ్డారు. ఈ లోపల కల్నల్ నెవిల్లె మిగతా పటాలాన్ని తీసుకొని వచ్చి బందిపోట్లను అరెస్టు చేయడం జరిగింది. ఈ సంఘటన ఆమె ధైర్యసాహసాలను తెలియ జేస్తుంది. అట్లాగే ఆనాడు హైదరాబాద్‌లో ఆఫ్రికన్ బందిపోట్ల తలనొప్పిని కూడా ఈ సంఘటన రికార్డు చేసింది. ఈ విషయాలన్నీ ఎడ్విన్ తన పుస్తకంలో రికార్డు చేసిండు. ఈ సాహసాన్ని ప్రశంశిస్తూ అప్పటి బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం లేఖ రాసింది. అంతకు ముందు ఆమె భర్తతో కలిసి కొన్ని రోజులు ఇటలీలో కూడా నివసించింది.

తండ్రి నుంచి సెన్స్ఆఫ్ హ్యూమర్‌ని వారసత్వంగా పొందిన మిసెస్ నెవిల్ తన మాటకారి తనంతో ఆతిథులను కట్టిపడేసేది. ఈ దంపతుల భవనానికి 'నెవిల్స్ ఫాల్లీ' అని పేరుపెట్టుకున్నారు. హైదరాబాద్ నగరానికి ఇంగ్లండ్ నుంచి వచ్చిన ప్రముఖులు బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీలో కన్నా వీరి ఆతిథ్యాన్నే ఎక్కువగా స్వీకరించే వారట. ఇప్పటి ఫతేమైదాన్ క్లబ్ ప్రాంతంలో ఆనాడు అసఫ్‌జాహి పటాలం ఉండేది. దానికి కమాండర్‌గా నెవిల్లె పనిచేసిండు. ఆయనపై కేవలం ఒక్క సాలార్‌జంగ్ మాత్రమే పై అధికారిగా ఉండేవాడు. అన్ని విషయాల్లో ఆయనకే నిర్ణయాధికారం ఉండింది.

మిసెస్ నెవిల్ తండ్రి ఇంతకు ముందే చెప్పుకున్నట్లు చార్లెస్ లెవర్ ప్రఖ్యాత ఐరిష్ నవలాకారుడు. ఈయన మొత్తం నవలలని పెద్ద కూతురు నెవిల్ 37 భాగాలుగా సంకలనం చేసింది. ఈ నవలలన్నీ కూడా ఐరిష్ జీవితాలను ఇతివృత్తాలుగా తీసుకొని రాసినవే. తండ్రి చనిపోయిన తర్వాత పెద్దకూతురిగా బాధ్యతగా భావిస్తూ ఆయన రచనలన్నీ సమగ్రంగా ప్రచురించడానికి పూనుకుంది. దురదృష్టవశాత్తు ఆ పని జరుగుతుండగానే 1897లో మిసెస్ నెవిల్లె చనిపోయింది. అయితే తండ్రి నవలలు 1896-99 మధ్య కాలంలో సమగ్ర సంకలనంగా వెలువడింది. తండ్రి చనిపోయిన తర్వాత 1874లో చార్లెస్ లెవర్ రైటింగ్ టేబుల్‌ని ట్రినిటీ కాలేజికి బహుమానంగా ఇచ్చింది. ఈ టేబుల్‌ని ట్రినిటీ కాలేజి లైబ్రరీలో వేసి ఉపయోగంలోకి తెచ్చారు.

ఈయన రచనలు 'ది కన్ఫెషన్స్ ఆఫ్ హారీ లారెక్కర్' (1839), 'చార్లెస్ ఓ మాల్లీ' (1841), 'ది మార్టిన్స్ ఆఫ్ క్రో మార్టిన్ (1856) తదితర నవలలు ప్రసిద్ధి.

ఇక ఇందులో పేర్కొంటున్న మరో మహిళ హెలెన్ జోసెఫ్. ఈమె యూనివర్సిటీ ఆఫ్ లండన్‌కు చెందిన కింగ్స్ కాలేజిలో చదువుకుంది. 1927లో చదువు అయిపోయిన తర్వాత హైదరాబాద్‌కు వచ్చి ఇక్కడి మహబూబియా బాలికల పాఠశాలలో ఆంగ్ల ఉపాధ్యాయురాలిగా మూడేళ్ళు పనిచేసింది. 1928-1930 మధ్య కాలంలో ఆమె టీచర్‌గా పనిచేసింది. ఆ తర్వాత 1931లో సౌతాఫ్రికాకు వెళ్ళింది. అక్కడ మానవ హక్కుల ఉద్యమాన్ని, వర్ణ వివక్షకు వ్యతిరేక పోరాటాన్ని, మహిళా ఉద్యమాలను నిర్మించింది. ఆమె పూనిక మేరకు 1956లో అక్కడి మహిళలు వర్ణ వివక్షకు వ్యతిరేకంగా పెద్ద ర్యాలీ తీశారు. ఇప్పటికీ ఆ దేశంలో ఈ ర్యాలీకి గుర్తుగా ప్రతి సంవత్సరం ఆగస్టు తొమ్మిదో తేదిన మహిళా దినోత్సవాన్ని జరుపుకుంటారు. వర్ణ వివక్షతకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేసినందుకు గాను రెండు సార్లు ఐదేసి సంవత్సరాల పాటు ఆమె గృహ నిర్బంధాన్ని అనుభవించింది. దేశద్రోహం నేరం కింద జైలుకు వెళ్ళింది. దక్షిణాఫ్రికాలో స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడిన ఆఫ్రికన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్ పార్టీ స్థాపకుల్లో ఆమె కూడా ఒకరు. తన పోరాట జ్ఞాపకాలను పుస్తకాలుగా వెలువరించింది.

మార్గరెట్ కజిన్స్

మొత్తం దక్షిణాఫ్రికాలో గృహనిర్బంధాన్ని ఎదుర్కొన్న మొట్టమొదటి మహిళ హెలెన్ జోసెఫ్. ఇంగ్లండ్‌లోని ససెక్స్‌లో జన్మించిన హెలెన్ 1931లో సౌతాఫ్రికాలోని దర్బన్‌లో స్థిరనివాసం ఏర్పర్చుకుంది. అక్కడే ఎయిర్ ఫోర్స్‌లో ఇన్ఫర్మేషన్ అధికారిగా పనిచేశారు. డెంటిస్ట్ బిల్లి జోసెఫ్‌ని వివాహమాడింది. 1905లో జన్మించిన జోసెఫ్ 1992 డిసెంబర్ 25న జన్మించింది.

ఇక్కడ చెప్పదలచుకున్న విషయమేమిటంటే హైదరాబాద్ కేంద్రంగా పనిచేసిన ఎందరో మహిళలు ఆ తర్వాతి కాలంలో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా గుర్తింపు తెచ్చుకున్నారు. అందుకు హైదరాబాద్ అందించిన తెహజీబ్, నేర్పిన పోరాట పటిమ కూడా కారణం. నిజానికి 1911లో మహబూబ్ అలీఖాన్ (ఆరో నిజామ్) మరణం తర్వాత అప్పటికే జాగీర్దార్ల పుత్రుల కోసం నడుస్తున్న ఆలియా, జాగీర్దారీ పాఠశాలల మాదిరిగా బాలికల కోసం ప్రత్యేక పాఠశాలను ప్రారంభించారు. ఈ పాఠశాలలో ప్రధానంగా నవాబుల కూతుళ్ళు చదువుకునేవారు. ఇందులో బోధన చేసే వారిలో విదేశీ మహిళలే ఎక్కువ. ఇట్లా హైదరాబాద్ బాలికలకు ఆంగ్ల విద్యాబోధన చేసిన హెలెన్ జోసెఫ్ తర్వాతి కాలంలో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా హక్కుల ఉద్యమకారిణిగా, వర్ణ వివక్షకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేసిన నేతగా గుర్తింపు తెచ్చుకున్నారు.

హైదరాబాద్‌లో మహిళా చైతన్యానికి ఇతోధికంగా కృషి చేసిన మరో విదేశీయురాలు మార్గరెట్ కజిన్స్. ఈమె హైదరాబాద్‌లో 1929లో లేడి హైదరీ క్లబ్ ఏర్పాటులో తోడ్పడ్డారు. ఆ తర్వాత హైదరాబాద్‌కు చెందిన సరోజిని నాయుడు, అమీనా హైదరీలతో కలిసి ఆలిండియా విమెన్స్ కాన్ఫరెన్స్ కార్యకలాపాలను నిర్వహించారు. అనేక సార్లు హైదరాబాద్‌కు రావడమే గాకుండా అప్పటి హైదరాబాద్ ప్రభుత్వ అధికారి అక్బర్ హైదరీ కోరిక మేరకు థియోసఫీ- ఆర్ట్ అనే అంశంపై ఇక్కడ ప్రసంగించారు. నికోలస్ రోరిచ్ ఆయన కుమారుడు స్వెటోస్లావ్‌ల పెయింటింగ్ ఎగ్జిబిషన్‌ని హైదరాబాద్‌లో నిర్వహించినప్పుడు మార్గరెట్ కజిన్స్ ముఖ్య అతిథిగా హాజరయ్యారు. సరోజి నాయుడు సోదరుడు హరీంద్రనాథ్ చటోపాధ్యాయ భార్య కమలాదేవి, ప్రిన్సెస్ నిలోఫర్‌లతో సహా అనేక మందిని ఆలిండియా విమెన్స్ కాన్ఫరెన్స్ సభ్యులుగా చేర్పించడమే గాకుండా ఆ సంస్థ నిర్వహణ కోసం హైదరాబాద్‌లో భారీగా నిధులు వసూలు చేసింది. ఆ సంస్థ నడవడంలో హైదరాబాదీలది కీలక పాత్ర. ఇట్లా హైదరాబాద్ మహిళా చైతన్యాన్ని దేశవ్యాప్తం చేసిన మార్గరెట్ కజిన్స్ 1878లో ఐర్లాండ్‌లో జన్మించారు. ఆ తర్వాత 1915లో ఇండియాకు తన మకాంని మార్చుకొని విద్యావేత్తగా, మహిళా ఉద్యమ కారిణిగా, సంఘ సంస్కర్తగా, దివ్యజ్ఞాన సమాజ ప్రచారకురాలిగా, ఆర్ట్ క్రిటిక్‌గా ప్రసిద్ధి చెందారు. 1919లో మొదటిసారిగా రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ మదనపల్లెకు వచ్చిన సందర్భంగా ఆయన రాసిన జనగణమన గీతానికి మార్గరెట్ కజిన్స్ ట్యూన్ కట్టారు.

అట్లాగే దివ్యజ్ఞాన సమాజానికి చెందిన అనిబిసెంట్‌కు, మేడమ్ బ్లావట్స్‌కీలకు కూడా హైదరాబాద్‌తో చాలా దగ్గరి సంబంధాలున్నాయి. అనిబిసెంట్ హైదరాబాద్‌కు అనేక సార్లు వచ్చి ఇక్కడి దివ్యజ్ఞాన సమాజంలో ఉపన్యాసలిచ్చింది. అలాగే మేడమ్ బ్లావట్స్‌కీతో విదేశాల్లో సరోజిని నాయుడు సోదరుడు వీరేంద్రనాథ్ లాంటి విప్లవ యోధులు కలిసి పనిచేసింద్రు.

ఇట్లా ఎంతో మంది విదేశాల్లో ప్రసిద్ధి పొందిన మహిళలు హైదరాబాద్ కేంద్రంగా ఎన్నో చైతన్య కార్యకలాపాలకు శ్రీకారం చుట్టారు. వీరి ప్రతిభకు విదేశాల్లో మంచి గుర్తింపు దక్కింది. అయితే హైదరాబాద్ ప్రజలకు వీరి గురించి అంతగా తెలియదు. వారు విదేశాల్లో పుట్టినప్పటికీ హైదరాబాద్‌ని తమ సొంత ఊరిగానే భావిస్తూ చైతన్య కార్యకలాపాలు నిర్వహించారు. వీరు అందించిన స్ఫూర్తి లేడి హైదరీ క్లబ్ రూపంలో ఇప్పటికీ సజీవంగా ఉన్నది. లేడీ హైదరీ క్లబ్ 1929లో ప్రారంభమయింది. అయితే ఇప్పుడు గాంధీ మెడికల్ కాలేజ్ తరలి పోవడంతో అక్కడ కేవలం నామమాత్రంగా చిన్న బిల్డింగ్ మాత్రం కనిపిస్తుంది. ఏది ఏమైనప్పటికీ హైదరాబాద్‌కు అంతర్జాతీయ సొబగులద్దిన మహిళా మణులకు వందనాలు.

-సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్
m : 9849220321
e : sangishettysrinivas@gmail.com

దక్కన్ ల్యాండ్ ఏడు సంవత్సరాల ప్రస్థానం...

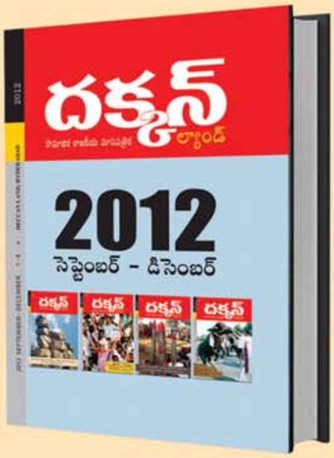

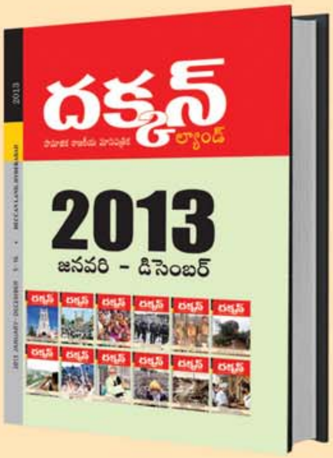

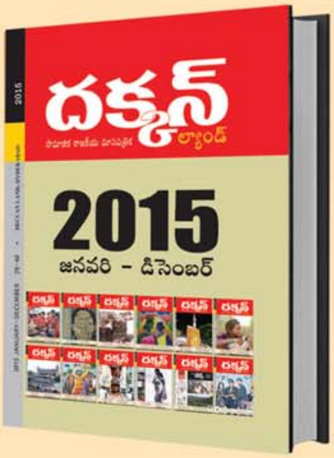

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2019 సెప్టెంబర్ సంచికతో 85 నెలలు పూర్తిచేసుకుంది. ఈ ఏడు సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్కన్‌ల్యాండ్' కృషి చేసింది. ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను 12 నెలలకు ఒక సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019) రూపొందించి పాఠకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో వచ్చే సంచికలను కూడా ఇదేవిధంగా తీసుకువస్తామని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తికలవారు ఒక్కో సంపుటిని రూ.400/-లకు పొందవచ్చు (పార్శిల్ ఛార్జీలు అదనం). 'ఐఎస్ఎస్ఎన్' ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

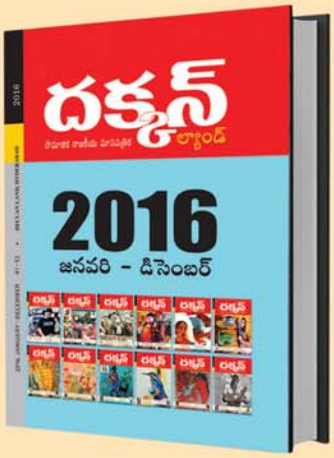

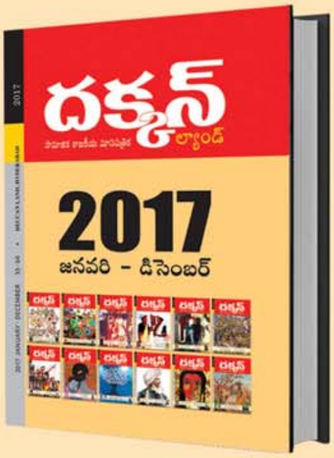

సంకలనాలు పొందేందుకు మా చిరునామా:

ఎడిటర్, 'దక్కన్‌ల్యాండ్'
చంద్రం 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
మొబైల్: 9030626288

Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

ఆన్‌లైన్ ద్వారా చెల్లింపుకోసం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAKMAHINDRABANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

చాచా నెహ్రూకు ప్రేమలేఖ

వాని తలకాయ గొట్ట
వాని చేతులకు జెట్టలు బుట్ట

రెండు అరచేతులు ఉనుకపొయ్యిమీద చాపి చలి కాచుకుంట మా శంకర్‌మామ శాపనార్థాలు శురూ చేసిండు. మంచి చలికాలం. రాత్రి ఎనిమిది దాటిందో లేదో చలిపులి అందర్ని గజగజ వొణికిస్తుంది. ఆ దినాలల్ల హైద్రాబాద్ పట్నంల చలి చెప్పతరం కాదు. చేతులు, కాళ్లు కొంకర్లు పొయ్యే చలి. మంచి ఎండాకాలంల కూడా చల్లటి గాలులు వీచేవి. ఇప్పుడున్న గర్మి (వేడిమి) అప్పుడు లేకపోయేది. పట్నం చుట్టూ అన్నీ పల్లెలు, పచ్చటి పొలాలేనాయె. చెరువులు, కుంటలు, బావులు, తోటలు సరేసరి. భాగ్యనగరం "బాగ్‌నగర్" లా ఉండేది. మనిషికి ముక్కువెట్ల అందమిస్తదో భాగ్యనగరానికి "భాగేఆం" (పబ్లిక్‌గార్డెన్) అట్లుండేది – కన్నెపిల్ల మెడలో కంఠహారంలా! కలుషితం కాని స్వచ్ఛమైన గాలివీచ్చేది కనుకనే "హైద్రాబాద్ కీ హవా ఏక్ లాఖ్‌కీ దవా" అనేటోళ్లు. ఎవరెవరు ఎక్కడ్నుంచి వచ్చినా గండిపేట నీళ్లు వొంటికి తగులుతే చాలు రంగు ఖులాయించేది. అసుంటి నగరం రానురాను జమ్‌జమ్మల్ మర్రి వెయ్యికాళ్లా జెర్రిలాగ విస్తరించి కాంక్రీటు కట్టడాల కీకారణ్యంగా మారేసరికి అంతా ఉల్టాపుల్టా అయిపోయి తర్వాత కాలంల నిప్పుల పెనంలా కుతకుత ఉడుకుతుంది.

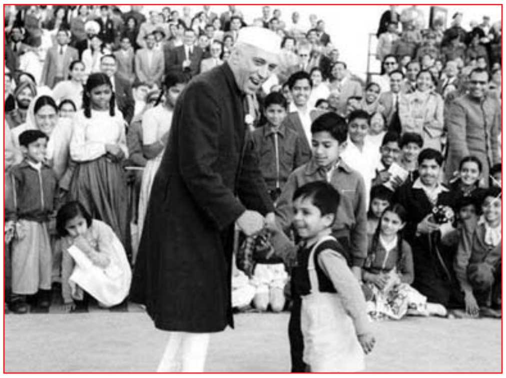

"ఏమయ్యింది శంకరయ్యా ఎవర్నో తిడుతున్నవ్" అన్నడు బాపు కొంచెం దూరంల నిమ్మళంగ పాన్‌దాన్ తెరిచి పాన్ తయారు చేసుకుంట.

"ఏంలే అన్నా అదే చైనావోడు మనదేశం మీదకి హమ్లు (దాడి) చేసిండు కదా వాణ్ణి తిడ్తున్న" అని వివరణ ఇచ్చిండు.

మా ఇంట్ల మనసాల చాలా పెద్దది. పార్లమెంటుకు సెంట్రల్ హాల్ ఎట్లనో మా ఇంట్ల మనసాల అట్లన్నమాట. చీకటి పడంగనే అందరు జల్దిజల్ది అన్నాలు తినేసి, గ్యాసునూనె దీపాలు ఆర్పేసి "ముట్టుకుంటే పట్టుకునే ముచ్చట్లకోసం" మా మనసాలల చేరెటోళ్లు. చలిపులిని తట్టుకునేందుకు నెత్తిమీద "గుల్బన్లు" చెవులకు "మఫ్లర్లు" ఒళ్లంతా దుప్పట్లు కప్పుకుని చలి కాచుకునేందుకు ఉనుక పొయ్యి చుట్టు మోకాళ్ల మీద కూచునేటోళ్లు. అక్కడ మేమేగాక మా ఇంట్ల కిరాయికు ఉడే మరాఠోళ్లు, కన్నడావోళ్లు, మా గల్లీల ఉండే వొడ్లోళ్లు, జంగమోళ్లు అందరూ జమయ్యేది. అప్పటికి ఇండ్లల్ల రేడియోలు కూడా లేని ఎడ్డికాలం అది. ఆ దినాలల్ల ముచ్చట్లే ప్రధాన కాలక్షేపాలు. ముచ్చట్లంటే ఉత్త ముచ్చట్లేనా కాదు. చలికాచుకునే ఉనుకపొయ్యి లేదా బొగ్గుల పొయ్యి మీద కళాయి పెట్టి పచ్చి శనగకాయలనో, పచ్చి పల్లీలనో కాఫిల్లనో (పాలుపోసుకున్న పచ్చజొన్న కంకులు) కాల్చుకుంట, కాల్చిన వాట్ని వొలుచుకుంట కొత్త బెల్లం గడ్డలతో కలిపి తినుకుంట ఎంతకూ వొడవని గరం గరం ముచ్చట్లు అంతుపొంతు లేకుండ చెప్పుకునేది. ముచ్చట్లకు మూడ్ లేకపోతే కతలు సరేసరి. అదీ లేదంటే ఖందీల్ వెలుగుల పెద్దోళ్ల "పచ్చీస్" ఆట మహా జోరుగ నడిచేది. ఇంకోపక్క చిన్నపిల్లలు వొనగుంటల పీట ఆటనో లేక గచ్చకాయల ఆటనో కొనసాగేది. కాని ఆ దినం మాత్రం మా శంకరన్న లీడ్ తీసుకుని చైనా వోడ్ని సాపెనలు (శాపనార్థాలు) పెట్టటంతో మనసాలలోని మా నిండుసభ రాజకీయాలతో రసవత్తరంగ, రంజుగ రాణించింది.

"వానింట్ల పీనుగెల్ల"
"వాని పెండ్లాం ముండమొయ్య"

అట్ల మా శంకర్ మామ తిట్ల పురాణం ఆనాటి ముచ్చట్లకు నాందిప్రస్తావన అయ్యింది.

ప్రతిదినం సియాసత్ ఉర్దూ అఖ్బార్ (దినపత్రిక) చదివే మా బాపు ఆనాటి సభను తిట్లపురాణంతో ఆగకుండ హక్లాకీగ (విజ్ఞానవంతంగ) సాగటం కోసం "స్పీకర్" హోదాలో కలుగచేసుకుని చర్చను ఒక దారిల ప్రవేశపెట్టిండు.

"హిందూచీనీ భాయ్‌భాయ్" అన్నోడే పంచశీల ఒప్పందాన్ని పక్కనబెట్టి మిత్రద్రోహానికి తలపడిండు. ఇప్పుడందరూ నెహ్రూను తప్పుపడు తుండ్రు – జర హుషారుగ ఉండి ఫౌజును పెంచుకోవద్దా అని. వాడట్ల కుట్న (కుట్ర) బుద్ధితో ఉంటడని, ఆఖరికి ఇట్ల అయిదని నెహ్రూసాబ్ కేం తెలుసు అని మా బాపు అన్నడు. ఆయన నెహ్రూకు వీరాభిమాని.

"వాని తాన తినెనీక గతిలేకనే మన మీదికి యుద్ధానికి వచ్చిండు. వాని ఆబాదీ (జనాభా) పెద్దది. అన్నం సరిపోక కుక్కలు, పాములు, కప్పలు భీ తింటడట. అని మావొడ్ల వెంకయ్యతాత అగ్గిమీద గుగ్గిలం వేసిండు. ఇగదాంతో మా శంకర్ మామకు ఇంగ్లం (అగ్గి) అంటుకుంది.

కుక్కలు, కప్పలు మాట వినంగనే అక్కడున్న మా పిల్లలందరికి కక్కొచ్చినంత పనయ్యింది (వాంతి).

"వాడు మొగోడైతే ఎండాకాలంల దాడికి వచ్చేదుండె. వానిదేమొ చలిదేశం. వానికి చలి అలవాటే. అందుకే వాడు చలికాలంల హమ్లా చేసిండు. మనోళ్లకేమొ చలి అలవాటు లేకపాయె. మీదికెల్లి ఆ భరఫ్ (మంచు) కొండలల్ల సర్దితోని మన బందుకుల ఖట్కలు (ట్రిగ్గర్లు) కూడ సరిగ్గ పని చేయక పాయె, మీదికెల్లి వాడేమో చానా ఎత్తుల కొండలమీద మనమేమో కొండల క్రింద అని అంగలార్చిండు.

నేను సుతల్ ఇంకో మలతబు చెబ్త. చైనావోని తాన ఆబాదీ ఎక్కువ గద ముందు ట్రేనింగ్ లేని ఫౌజును చాలా మందిని పంపిండ్రు. వాళ్లందర్ని పిట్టల్ని కాల్చినట్టు కాల్చంగనే మనోల్ల తాన తుపాకీగుండ్లు అన్నీ ఖర్చయిపోయినయ్. అప్పుడు అసలైన చైనా ఫౌజు మెషిన్‌గన్‌లతో

వచ్చే తలికి మనోల్లు ఉత్తచేతుల్తో నిలబడి బేకార్ అయిపోయిరి అని మరాఠీ పుండ్లిక్ తన యుద్ధవిద్యనైపుణ్యాన్ని సమాచారాన్ని శ్రోతలకు చేరవేసిండు. ఆ మాటలు విన్న ఆడోల్లందరు అయ్యయ్యో. చ్చొచ్చొచ్చొ అని తమ ప్రగాఢ సానుభూతిని, సంతాపాన్ని ప్రకటించిండ్రు.

నిన్న ఢిల్లీ ప్రగతీ మైదాన్‌ల ఏమైందో ఎరికెనా? అని మా బాపు ఆగిపోయిండు.

ఏమైందేమైంది అని అందరూ ఒక్కసారే అడిగిండ్రు. ఇగ ఏమాత్రం సస్పెన్సు భరించలేం అన్నట్లు.

ఏంది చైనా ఓడు ఆ ప్రగతి మైదాన్ దాకా వచ్చిండా అని మా అమ్మ పరేషాన్ అయిపోయింది.

ఎహె అది కాదు. అక్కడ పెద్ద మీటింగ్ అయ్యింది. ఇసుకపోస్తే క్రిందికి రాలనంత మంది జనాలు. ఆ మైదాన్‌ల జమ అయ్యిండ్రు. నెహ్రూసాబ్ సదారత్‌ల (అధ్యక్షతన) సభ జరిగింది. "ఆవాజ్ దో అని ఆయన నారా (నినాదం) ఇయ్యంగనే అందరూ హామ్ ఏక్‌హై'' అని జమీన్ ఆస్మాన్ ఒక్కటైయ్యేటట్లు దాన్ని అందుకున్నరు. ఆఖరికి లతామంగేష్కర్ "హై మేరే వతన్‌కీ లోగో జర ఆంఖ్ మె భరోలో పానీ" అని పాట పాడంగనే నెహ్రూసాబ్ కండ్లల్ల నుండి కన్నీళ్లు టపటపమని క్రిందికి దుంకినయ్. ప్రాణాలు బలిపెట్టి పోరాడిన మన వీరజవాన్లను తలుచుకుని అందరూ ఏడ్చిండ్రంట.

బడికి పోయే ముందు సీదా మా శాలి బండా టప్పాఖానాకు పోయి ఏకానాపెట్టి ఒక కార్డు కొన్న. అక్కడ్నే బెంచి మీద కూచుని ఫట్టఫట్ట కార్డు రాసిన. పండిత్ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ, ప్రైమ్ మినిస్టర్, న్యూఢిల్లీ అన్న పతా అంగ్రేజీల రాసి అసలు మతలబు, ఉత్తరం మాత్రం తెలుగుల రాసిన.

ఆ సంగతులు వినంగనే మనసాలలో ఉన్న అందరికీ నిజంగనే దుఃఖమొచ్చింది. నాకేమొ ఏడ్పురాలేగని జోష్ వచ్చింది. నేను కూడా ఫౌజ్‌ల (సైన్యం) భర్తీ అయిపోయి తుపాకీ తీస్కుని చైనా వోనితో యుద్ధం చేయాలని ఆవేశం వచ్చింది. కాని ఏం ఫాయిదా? పట్టుమని పద్నాల్గేండ్లు భీ నాకు లేవాయె. కాని మనస్సుల మెరమెర నడుస్తనే ఉంది.

ఆ తెల్లారి ఒక ఐడియా వొచ్చింది. చైనా వోనితో జంగ్ చేస్తున్న చాచా నెహ్రూకు నా మద్దతు తెలియచేయాలనుకున్న దిమాక్ లడాయించి (ఆలోచించి) ఒక నిర్ణయానికొచ్చిన.

ఆ తెల్లారి బడికి పోయే ముందు సీదా మా శాలిబండా టప్పాఖానాకు పోయి ఏకానాపెట్టి ఒక కార్డు కొన్న. అక్కడ్నే బెంచి మీద కూచుని ఫట్టఫట్ట కార్డు రాసిన. పండిత్ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ, ప్రైమ్ మినిస్టర్, న్యూఢిల్లీ అన్న పతా అంగ్రేజీల రాసి అసలు మతలబు, ఉత్తరం మాత్రం తెలుగుల రాసిన. నేను ఫలానా ఫలానా స్కూలుల ఫలనా ఫలానా క్లాసుల తెలుగుమీడియం విద్యార్థి అని నా వయస్సు పద్నాల్గు సంవత్సరాలని, ఈ యుద్ధ సందర్భంలో నా సంపూర్ణ సహాయ సహకారాలు ఎల్లప్పుడూ మీకు ఉంటవని ఇంకా ఏమోమో రాసి ఆఖ్రీల చాచా నెహ్రూ జిందాబాద్ అని ముగించి, క్రింద నా పేరు, స్కూలు అడ్రసు రాసి పోస్టు డబ్బల ఆ ఉత్తరాన్ని పదిలంగ లోపలి దాకా చెయ్యి పెట్టి వేసిన. అట్ల నెహ్రూతో నాకు లవ్ ఎఫెయిర్ స్టార్ట్ అయి పెద్దగయిన తర్వాత ఆయన రచనలు చదివి వీరాభిమానిగ మారిన. ఆయన పుస్తకాలు నన్ను చరిత్రవైపు నడిపించినయ్.

కత అంతటితో అయిపోలే. అసలు కత అక్కడ్నుండే శురువయ్యింది.

కొన్ని నెలల తర్వాత బడిల అన్నం బెల్ అయినంక మధ్యాహ్నం పీరియడ్ నడుస్తుంటే స్కూలు చప్రాసీ మా క్లాసులకు వొచ్చి "లోకేశ్వర్ ఎవరు? హెడ్‌మాస్టర్ సాబ్ రమ్మంటుండు" అన్నడు. మొదట నాకేమీ సమజ్ కాలే. సార్‌తో సహా అందరూ పరేషాన్. నేను లేచి నిలబడ్డ. "పోయిరా నాయినా ఈ రోజు నీ కేదో మూడింది" అన్నట్లు సార్ సైగ చేసిండు. అయినగని నేనేం భయపడలే. చప్రాసీతో కలిసి సీదా ఆయన రూంలకి పోయిన.

మా హెడ్‌మాస్టర్ "రవిసింగ్" బిల్కుల్ డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్‌కు డిటో. సేమ్ టు సేమ్. అదే డ్రెస్ అదే తలపాగా అదే ఎత్తు అదే సన్నం. కాని ఒకటే ఫరక్. మాసార్ ది శ్యామవర్ణం. ఆయనదేమో సువర్ణం. ఆయన నిటారుగ, గంభీరంగ సీట్లో కూచుని పొడుగు పేము బెత్తాన్ని రెండు చేతులల్ల అటు ఇటు త్రిప్పుతూ నా పేరు, మా బాపు పేరు, ఆయన ఉద్యోగం అన్నీ అడిగిండు. మా బాపు కూడా ఆయన మాదిరిగనే ఒక స్కూలుకు హెడ్‌మాస్టర్ అని తెలువంగనే కండ్లు కొంచెం పెద్దగ చేసి నవ్వుకుంట నన్ను చూసి "నువ్వు ఎవరికన్న ఎపుడన్న ఏమన్న ఉత్తరం రాసినవా" అని అడిగిండు. ఆ ప్రశ్నతో నాకు కథ వెనుక కథ ఏందో ఫుల్లుగ సమజయిపోయింది. అవును సార్ "చాచా నెహ్రూకు నేను ఒకసారి ఉత్తరం రాసిన" అన్న. ఎందుకు రాసినవ్ అని కొంచెం గంభీరంగ అడిగిండు. ఎందుకు రాసిన్నో నేను తఫ్సీల్‌గ (వివరంగ) చెప్పిన. దాంతో ఆయన పెద్దగ హా.. హా.. హా.. అని నవ్వి "ఇగ్గో నెహ్రూగారు నీకు జవాబ్ పంపిండు అని తన టేబిల్ మీద ఉన్న ఒక కాగితాన్ని నాకు అందించి "కంగ్రాట్స్" అని నాకు షేక్‌హాండ్ కూడా ఇచ్చిండు.

అది తెల్లని అందమైన లెటర్ పాడ్. దాని మీద ప్రధానమంత్రి ఆఫీస్ సీల్. అందులో ఇంగ్లీష్‌లో టైపు చేసిన అక్షరాలు. ఆ లెటరును నేను క్రిందికి మీదికి త్రిప్పి త్రిప్పి చూస్తుంటే "ఈ తెలుగు మీడియం పిల్లగానికి ఇంగ్లీష్ సమజ్ కాదని" ఆయనకి తెలిసి ఆ లెటర్‌ను తనే చదివి తెలుగుల దాని అర్థం చెప్పిండు. చివరాఖరికి నాకు తెలిసిందేమంటే చాచా నెహ్రూ కూడా నన్ను తారీఫ్ (మెచ్చుకుంటూ) చేస్తూ, అభినందిస్తూ ఆ ఉత్తరం రాసిండని.

దాంతో నేను మా స్కూళ్ల, మా బస్తీల, మా దోస్తులల్ల మషూర్ అయిపోయిన గాని మా అమ్మ తోటి మాత్రం మస్తుగ తిట్లుతిన్న. "ఏందిరా పెద్దనాని? గంత పెద్దాయనకు ఉత్తరం ఎందుకు రాసినవ్ రా? అండ్ల ఏమన్న తప్పులుంటే తెలువకుండ ఏమన్న అమర్యాదగ రాసుంటే పోలీసోల్లు ఈపాటికి నిన్ను పట్టుకుని జైల్ల పెట్టేది గదా" అని ఆమె తన సహజసిద్ధ ధోరణిలో పరేషాన్ అయ్యింది.

మా బాపు మాత్రం ఏమనకుండ ముసిముసి నవ్వులతో తమలపాకుల మీద ఈనెలు తీసి వాటి మీద కలకత్తా కాచును రాసి, ఖిమాం జర్దా చల్లి, దవడకు పుక్కిట పెట్టి అరమోడ్పు కండ్లతో చిదానంద స్థితిలోకి వెళ్లిపోయిండు.

–పరవస్తు లోకేశ్వర్, m: 91606 80847
e : lokeshwar.hyderabadi@gmail.com

నూతన సామాజిక ఉద్యమాలు - పర్యావరణ ఉద్యమం

1960ల నుండి ప్రపంచవ్యాప్తంగా వివిధ రంగాలలో నూతన ఆలోచనలు, దృక్పథాలు, చింతనాధారలు మొదలయ్యాయి. వీటిని నూతన సామాజిక ఉద్యమాలుగా వ్యవహరిస్తున్నారు. పలు సందర్భాలలో సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు, సామాజిక కార్యకర్తలు ఈ పదాన్ని వాడుతూ ఉన్నట్లు వివిధ సామాజిక ఉద్యమాలను అధ్యయనం చేసిన సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు పేర్కొన్నారు.

"Some use the term for those movements which according to them are new; such as, womens, environmental, Identity, Peace movements, ec. For some the new social movements are the result of the issues of the Post-modern Society".

ఆధునికానంతర సమాజ సమస్యల ఫలితంగా నూతన సామాజిక ఉద్యమాలు తలెత్తాయని కొందరు భావించారు. స్త్రీ, పర్యావరణ, గుర్తింపు రాజకీయాలు, శాంతి, మానవ హక్కులు తదితరమైన వాటిని నూతన సామాజిక ఉద్యమాలుగా వ్యవహరించడం పరిపాటి అయ్యింది.

నూతన సామాజిక ఉద్యమాలుగా వ్యవహరింపబడుతున్న వీటికి ఒక ప్రత్యేక లక్షణం ఉంది. ఇంతకు పూర్వ ఉద్యమాలకు 'వర్గం' ప్రాతిపదికగా ఉండేది. ఈ కొత్త ఉద్యమాలు 'వర్గం' ప్రాతిపదికగా ఉద్భవించినవి కావు. ఇవి ఆర్థికాం శాలను ప్రధానంగా ప్రస్తావించవు. అయితే ఆర్థికాంశాలతోటి సంబంధం లేనివి కావు. అదే విధంగా 'రాజ్యాధికారం' అనే భావన తోటి అంతగా సంబంధం గలవి కూడా కావు. "These movements are not class based and they do ot raise economic issues. Nor are they concerned with state power.

దీనిని బట్టి చూస్తే రాజ్యం, అధికారం, ఆర్థికాంశాలు, వర్గం అనే వాటితో ప్రధానంగా ప్రమేయం లేనివాటిని సామాజిక ఉద్యమాలుగా గుర్తించటం జరుగుతున్నది. అయితే ఇవి సమాజంలోని అన్ని వర్గాల వారి ఆసక్తులను పట్టించుకుంటాయి. రాజ్యాధికారం మీద దృష్టి కంటే స్వయం ప్రతిపత్తి కలిగి ఉండటాన్ని ఆశిస్తాయి. వీటి లక్ష్యం సామాజిక పరివర్తన. ఈ ఉద్యమాలు నడిపేవారు సామాజిక న్యాయాన్ని అడిగినంతగా రాజకీయ అధికారంలో భాగం కలిగి ఉండటాన్ని కోరరు.

భారతీయ సమాజంలో ఈ పద్ధతిలో తలెత్తిన ఉద్యమాలలో ప్రధానమైనవి సుందర్‌లాల్ బహుగుణ నాయకత్వంలో వచ్చిన చిప్కో ఉద్యమం, మేధాపట్కర్, బాబాఆమ్టేల సారథ్యంలో నడిచిన నర్మదా బచావో ఆందోళన్‌లు ప్రధానమైనవి. ఈ రెండు ఉద్యమాలు ఇటు భారతదేశంలోనే కాకుండా అంతర్జాతీయంగా ప్రపంచ గుర్తింపు పొందిన ఉద్యమాలు. ప్రభావశీల ఉద్యమాలు. ప్రకృతిని తమతమ స్వలాభాలకోసం వాడుకోవాలా? లేక మనుగడకోసం ప్రజలు తమ హక్కుగా వినియోగించుకోవాలా? అనే చర్చను ముందుకు తెచ్చింది చిప్కో ఉద్యమం. చిప్కో ఉద్యమం రెండు భిన్న ప్రాపంచిక దృక్పథాలను వెల్లడించింది. ప్రకృతిపై ఆధిపత్యం వహిస్తూ, ప్రకృతిని లాభాలకోసం అతిగా వినియోగించుకోవటం అనేది ఒకటికాగా రెండవది ప్రకృతి పట్ల సహానుభూతి, గౌరవం ప్రదర్శిస్తూ మనుగడకోసం వాడుకోవటం అనేది. ఏది ఏమైనా నూతన సామాజిక ఉద్యమాలుగా పరిగణనపొందిన పర్యావరణ ఉద్యమాలు ఈ క్రింది విషయానికి అమిత ప్రాధాన్యం ఇస్తాయి. అదేమంటే "The theme of man - nature relatioship is central to environmental movements. మనిషి- ప్రకృతిల మధ్య ఎటువంటి సంబంధాలను కలిగి ఉండాలనేదే పర్యావరణ ఉద్యమంలో కీలకం. చిప్కో ఉద్యమంలో 1973 నుండి 1980 వరకు కనీసం డజనుకు పైగా ప్రతిఘటనలు, నిరసనల సంఘటనలు నమోదయ్యాయి. ఈ సంఘటనలలో పాల్గొన్న వారు నిరక్షరాస్యులైన స్త్రీ, పురుషులు, పిల్లలు. వీరంతా సంఘటితమై వ్యాపార ప్రయోజనాలకోసం తమ ప్రాంతంలోని అడవులలోని వృక్షసంపదను నరికి వేస్తున్నప్పుడు చెట్లను కాపాడుకునేందుకు వీరు వాటిని నరికివేయకుండా తాము హత్తుకొని నిరసన తెలిపారు. సహజ వనరుల పట్ల సమాజానికి గల హక్కులను రక్షించుకోవటం అనేది చిప్కో ఉద్యమంగా ప్రఖ్యాతమైంది.

1991లో చిప్కో ఉద్యమం గురించి రామచంద్ర గుహ, 1995 అమితా బావిస్కర్, నర్మదా బచావో ఆందోళన్ గురించి అధ్యయనం చేశారు. వీరు తమ అధ్యయనాలను పర్యావరణ అధ్యయనాలుగా పరిగణింపబడటాన్ని అంగీకరించటం లేదు. పర్యావరణ చరిత్రతో సంబంధం గల పర్యావరణ కోణం కలిగి ఉన్న రైతు ప్రతిఘటనలుగా అభివర్ణించారు.

గిరిజన ఉద్యమాలను అధ్యయనం చేసిన బావిస్కర్ భావించినదేమిటో ఒక విశ్లేషణ ఈ విధంగా తెలుపుతున్నది. "Baviskar (1995) studies the tribals of madya pradesh for using on their relationship with ature and their conflicts over state sponsored development.

అంటే రాజ్యప్రాయోజిత అభివృద్ధికి, ప్రకృతితో ప్రజలకు గల విడదీయరాని జీవన సంబంధానికి మధ్యగల ఆసక్తుల విషయంలో

తలెత్తిన సంఘర్షణలే పర్యావరణ ఉద్యమాలుగా రూపుదాల్చాయి.

పర్యావరణ ఉద్యమం అనేది వ్యవస్థీకృత సామాజిక కార్యకలాపం లేదా కార్యక్రమం. దీని లక్ష్యం ఏమంటే "As organised social actiity consciously directed towards promoting sustainable use of natural resources, halting environmental degradation or bringing about environmental restoration.

సహజ వనరులను సుస్థిర పద్ధతిలో ఉపయోగించుకునే విధంగా దిశానిర్దేశం చైతన్య పూరితంగా సాగించే ప్రయత్నమే పర్యావరణ ఉద్యమ లక్ష్యం. దీనిలోనే పర్యావరణ విధ్వంసాన్ని అరికట్టే లక్ష్యం ఉంది. పర్యావరణాన్ని యధాతథంగా ఉంచే సంకల్పమూ ఉంది. కేవలం భారతదేశంలోనే కాకుండా పర్యావరణ ఉద్యమాలు పాశ్చాత్య దేశాలలోనూ తలెత్తాయి. ఈ రెండింటికీ ఒక ముఖ్యమైన తేడాను ఈ ఉద్యమాలను తులనాత్మక పద్ధతిలో అధ్యయనం చేసినవారు గుర్తించారు. "In the west enviornmental movements focus on consumption, productive use of natural resources and conservation of protection of natural resources. In India the movements are based on use and alternative use of, as well as control over natural resources" పాశ్చాత్య దేశాలలో వినిమయం, ఉత్పాదన, వినియోగం, వనరుల సంరక్షణ అనే వాటిపై పర్యావరణ ఉద్యమాలు దృష్టి నిలపగా, భారతదేశంలో ఉపయోగం, ప్రత్యామ్నాయంగా వాడకం, సహజ వనరులపై నియంత్రణ అనేవి ప్రాతిపదిగా చేసుకొని పర్యావరణ ఉద్యమాలు దృష్టిని కేంద్రీకరిస్తాయి. అంటే దీనర్థం అభివృద్ధి క్రమాన్ని కొనసాగించడానికి సహజ వనరులను దోపిడీచేయడం అనే విధానానికి వ్యతిరేకంగా భారతీయ పర్యావరణ ఉద్యమాలు నిలుస్తాయి. అభివృద్ధిని కొనసాగించడమనేది మార్కెట్ శక్తుల ఆధిపత్యంతో నడిచేదిగా మారింది కనుక 'వనరులపై నియంత్రణ' అనేది ఇక్కడి పర్యావరణ ఉద్యమంలో ముఖ్యమైంది. జయంత బందోపాధ్యాయ, వందనశివల ప్రకారం పర్యావరణ ఉద్యమం అంటే "The ecology movements in India are the expression of protest against the destruction of the two vital economics of natural processes and survival from the anarchy of development based on market economy" దీనిని బట్టి చూస్తే మార్కెట్ ఎకానమీ మీద ఆధారపడి సాగే అభివృద్ధి అరాచకత్వం నుండి సహజ ఆర్థిక క్రమం, మనుగడ ఆర్థికాలను విధ్వంసం నుంచి కాపాడేందుకు తలెత్తిన ఉద్యమమే పర్యావరణ ఉద్యమంగా భావించాలి.

సుందర్‌లాల్ బహుగుణ

హర్ష్‌సేథీ (1993) పర్యావరణ పోరాటాలను ఐదు రకాలుగా వర్గీకరించాడు. (1) వన ప్రాతిపదిక – అటవీ విధానం, అటవీ సంపద, వనరుల ఉపయోగం, (2) భూ వినియోగం – పారిశ్రామికీకరణం మరియు వ్యవసాయ భూములు కోల్పోవటం, వివేక రహిత రసాయనాల వాడకం, ఫలితంగా భూసారం, జలకాలుష్యం కొరతలు ఏర్పడటం. (3) భారీ డ్యాములు కట్టడం – గిరిజన, గిరిజనేతర ప్రజల నిర్వాసితం పర్యావరణ క్షీణత, అడవుల విధ్వంసం. (4) పారిశ్రామిక కాలుష్యాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం, సముద్ర వనరుల దోపిడి మొదలైనవాటిని ప్రతిఘటిస్తూ సాగిన పోరాటం, ఈ వర్గీకరణ పర్యావరణ ఉద్యమాల విస్తృతినే కాకుండా సమస్యల విస్తృతిని కూడా తెలుపుతాయి.

నూతన సామాజిక ఉద్యమాలలో ఒకటైన పర్యావరణ ఉద్యమం ద్వారా సాగిన పోరాటాలను వాటి భావజాల విధానాల ఆధారంగా గుర్తించినపుడు రాజకీయ, ఆర్థిక రంగాలలో పనిచేసే పోరాటాలు ఒక రకం. ఇవి హక్కులు, వనరుల పంపిణీ విషయంగా తలెత్తే సమస్యలను గుర్తించి మాట్లాడతాయి. రెండోది పర్యావరణ సమస్యలకే పరిమితమై పరిష్కారాల కోసం ఉనికిలో ఉన్న సామాజిక, ఆర్థిక చట్రాలతోనూ సాంకేతిక ఆవిష్కరణలతోను ప్రతిస్పందిస్తూ సాగేవి. వనరుల ఉపయోగంలో న్యాయవిధాన ప్రాతిపదికగా రావలసిన మార్పులను ఆశించేవి. మూడవది ఆధిపత్య అభివృద్ధి నమూనాను తిరస్కరిస్తూ సాగే పోరాటాలు. ఇవి మనిషి – ప్రకృతి సంబంధాలు అనే వర్గీకరణను మార్చాలని ఆశిస్తాయి.

పర్యావరణ ఉద్యమాలను, ఆ ఉద్యమంలో భాగస్వాములు అనే ప్రాతిపదికమీద ఆధారపడి చేసిన వర్గీకరణ ఒకటి ఉంది. ఈ వర్గీకరణను గుహ, గాడ్గిల్ చేశారు. వీరి ప్రకారం పర్యావరణ ఉద్యమంలో భాగస్వాములు మూడు వర్గాలకు చెందిఉంటారు. ప్రధానంగా సర్వభక్షులు (Cornivores), పర్యావరణ వ్యవస్థ ప్రజలు (Ecosystme people), పర్యావరణ శరణార్థులు (Environmental Refugees). ఈ వర్గీకరణ ఉద్యమంలోని సంఘర్షణ తీవ్రతనే కాకుండా సంఘర్షణ మూలాలను పర్యావరణ పరిభాషను కూడా తెలుపుతూ ఉంది. సర్వభక్షకులలో విడివ్యక్తులు, లాభాపేక్షగల బృందాలు, అధికార వర్గం మొదలైన వారుంటారు. అన్ని విధాలుగా సహజ వనరులను ఉపయోగించుకుంటూ ఉంటారు. వీరు అధికారం నిరాటంకంగా సర్వత్రా కొనసాగుతూ ఉంటుంది. పర్యావరణ ప్రజలలో గ్రామీణ జనాభా మొత్తం వస్తుంది. వీరి తమ స్థానిక ఆవాసాలు, పరిసరాలలో లభించే సహజ వనరుల మీద ఆధారపడి జీవిస్తారు. సన్న, చిన్నకారు రైతులు, భూ వసతి లేని శ్రామికులు, గిరిజనులు, వ్యవసాయ అనుబంధ ఆధారిత ఇతర శ్రామికులు, చేతివృత్తులవారు వస్తారు. స్వభక్షకవర్గంగా పరిగణింపబడిన వారిలో పారిశ్రామికవేత్తలు, వృత్తిదారులు, రాజకీయ నాయకులు, ప్రభుత్వ అధికారులు వస్తారు. వీరు పట్టణ, నగరాలకు చెంది, వ్యాపించి ఉంటారు. ఇక మూడవ వర్గం పర్యావరణ శరణార్థులు. దేశ అభివృద్ధి లేదా ఆర్థికాభివృద్ధి చరిత్ర అంటే ఈ

విధంగా దీనిని బట్టి చెప్పవచ్చు. "The history of development in independent India can then be interpreted as being in essence a process of resource capture by the omnivores at the expenense of ecosystem people. వనరులను చేజిక్కించుకునే అవకాశం గల సర్వభక్షకులు ఈ క్రమంలో నష్టపోయే మూల్యం చెల్లించే పర్యావరణ ప్రజలు ఉండటమే స్వతంత్ర భారతదేశ అభివృద్ధి క్రమ సారాంశం అని భావించవచ్చు.

పర్యావరణ ప్రజల మూల్యంతో సర్వభక్షకవర్గం వనరుల మీద ఆధిపత్యం, హక్కు కలిగి ఉండటం వల్ల ఉత్పన్నమైన పరిస్థితుల కారణంగా పర్యావరణ శరణార్థులు రూపొందుతున్నారు. వనరులమీద తమ హక్కును, సంబంధాన్ని కోల్పోయాక పట్టణాలలోని మురికి వాడలలోకి చేరి నివసిస్తూ సర్వభక్షక అభివృద్ధిదారులు మిగిల్చిన దానితో జీవికను కొనసాగిస్తున్న రైతులే పర్యావరణ శరణార్థులు.

ఒకవైపు నూతన సామాజిక ఉద్యమాలు రూపొందుతూ ఉన్న దశాబ్దంలోనే ఐక్యరాజ్య సమితి 1972లో మానవ పర్యావరణంపై స్టాక్ హెూమ్ సదస్సును నిర్వహించింది. ఈ సదస్సు పర్యావరణ స్థితిగతులపై వివిధ అధ్యయనాలకు, నివేదికలకు ఒక దారిని ఏర్పరిచింది. ఈ నివేదికలు, అధ్యయనాలు పర్యావరణ పరిస్థితులు ప్రస్తుతమే కాకుండా భవిష్యత్ తరాలపై చూపబోయే ప్రభావాలు ఏ విధంగా ఉండబోతున్నాయో విశదం చేశాయి. పర్యావరణాన్ని కాపాడుకోవటం, పరిస్థితులను చక్కదిద్దుకోవటం కేవలం వర్తమానానికే కాకుండా భవిష్యత్ తరాల వారికోసం అనే విషయంగా కూడా స్పష్టతతో కూడిన అవగాహనను ఇచ్చాయి. ఫలితంగా పర్యావరణ రాజకీయాలు వృద్ధి చెందాయి. హరిత ఉద్యమాలు రూపుదిద్దుకున్నాయి. పర్యావరణ సమస్యలపై అధ్యయనాలు పెరగటం, అధ్యయన బృందాలు ఏర్పడటం, అధ్యయన నివేదికలు ప్రచురితం కావడం మొదలైనవన్నీ పర్యావరణ పరంగా ప్రజాభిప్రాయాన్ని కూడగట్టడానికి ఉపకరించాయి. పర్యావరణం గూర్చి సాధారణ సమాచారమే కాకుండా, గాలి, నీరు, అడవులు, భూమి, జలసంపద మొదలైన వాటిపై మామూలు సమాచారంతో పాటు, విశేషంగా శాస్త్రీయ విశ్లేషణలతో కూడా పాపులర్ సమాచారాన్ని అధ్యయనాలు వెల్లడించాయి.

మేధాపట్కర్

అప్పటికే పారిశ్రామిక అభివృద్ధిని సాధించిన దేశాలలో పర్యావరణ పరిరక్షణ ఉద్యమం వేళ్లనూకోసాగింది. ఒకదాని తరువాత మరొకటి పర్యావరణ హితం గురించి మాట్లాడటం మొదలు పెట్టాయి. వేగవంతమైన పారిశ్రామికీకరణ, పట్టణీకరణలు ప్రకృతితో మనిషికి ఉన్న సంబంధాన్ని విడదీశాయి. ఈ కారణంగా అంతకు ముందు అంతగా కనిపించని ఆత్మచైతన్యం, ప్రకృతి పరిరక్షణ, మనిషి ప్రకృతితో తనకు తాను పోల్చిచూసుకోవడం మొదలైంది. రాచెల్‌కార్సన్ తన సైలెంట్ స్ప్రింగ్ అనే గ్రంథాన్ని వెలువరించాక 1963లో ఒక చరిత్రకారుడు అమెరికా వాసుల విరోధాభాసక సామర్థ్యం గురించి ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించాడు. "to devastate the natural world and at the same time to mourn its passing.

పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు చేయాల్సినంత హానిని పర్యావరణ పరంగా చేశాక, పర్యావరణ హితాన్ని గురించి గొంతు ఎత్తడం జరిగింది.

1970ల ఆఖరు నాటికి పర్యావరణ ఉద్యమంపై వచ్చిన సాహిత్యంలో భౌతికానంతరవాదం (Post materrialism) ఆధిక్యాన్ని పొందింది. రాజనీతి శాస్త్రవేత్త అయిన Ronal Inglehart పోస్ట్ మెటీరియలిజం అనే పదాన్ని ఖాయపరచి వాడాడు. ఈయన ఆలోచన ప్రకారం రెండవ ప్రపంచ యుద్ధకాలం నుండి త్వరితంగా సాగివచ్చిన ఆర్థికాభివృద్ధి అతిపెద్ద వినియోగ దారీ సమాజాన్ని సృష్టించగలగడం ద్వారా విస్తృత జన బాహుళ్యం యొక్క ఆకాంక్షలను, భౌతికావసరాలను తీర్చి సంతృప్తి పరచ గలిగింది.

అయితే భౌతికానంతర వాదయుగంలో స్వచ్ఛ, సౌందర్య పూరిత పర్యావరణాన్ని కలిగి ఉండి, దానిని ఆస్వాదించాలనే కోరిక బలీయమవుతూ ఉంటుంది. ప్రకృతిపై ప్రజలకు ఏర్పడుతూ ఉన్న ఆసక్తి ఆధునిక ప్రపంచాన్ని తిరస్కరించటం వల్ల వచ్చింది కాదు. ప్రతి ఒక్కరూ పర్యావరణ హితైషులుగా మారితే అభివృద్ధి నిజంగా సాధించినట్లే. అట్లాంటి సందర్భంలో వినియోగదారీ సమాజ సంస్కృతిలో హరితత్వం అనేది అంతిమ విలాసంగా, సౌఖ్యంగా మిగులుతుంది. అభివృద్ధి చెప్పుకోదగినంతగా సాధించని దేశాలలో ఈ భౌతికానంతర వాద చట్రం అంతగా ఉపకరించదు.

పేదలు పర్యావరణ హితులుగా మారలేకపోతారు. వారికి ప్రకృతి వనరుల మీద ఆధారపడి జీవించడమొక్కటే మార్గం. ప్రకృతిని తాము మనుగడలో ఉండటం కొరకు గౌరవిస్తారు. వారిలో చైతన్యం లోపిస్తుంది. పైగా పర్యావరణంపై పెట్టుబడి పెట్టడానికి అంతగా సంపద ఉండదు. చైతన్యం లేకపోవడం, పెట్టుబడిగా పెట్టగల సంపద లోపించటం లేదా ఈ రెండూ కారణాలుగా ఉండి ప్రజలు తాము జీవించి ఉండటం కోసం ప్రకృతి వనరుల కోసం ఘర్షణలోకి వస్తారు. ఆధునిక చరిత్రకారుల్లో ఒకరైన ఎరిక్‌హాబ్స్‌బామ్ సామాజిక ప్రతిఘటనల గురించిన అధ్యయనంలో ఇలా అంటాడు. పర్యావరణ విధానాలకు మద్దతు సంపన్న దేశాలనుంచి, సౌఖ్యవంతమైన ధనిక,

మధ్యతరగతి వర్గాల నుండే వస్తుందంటాడు. పేదల సంఖ్య మరింతగా రెట్టింపవుతూ, నిరుద్యోగం ప్రబలుతున్నప్పుడు వారు మరింత అభివృద్ధిని కోరతారే తప్ప మరొకటి కాదు.

మౌలికంగా ఈ తేడాలు ఉండటం వల్లనే పర్యావరణం గురించి సాగుతున్న ఆలోచనలలో రెండు చింతనాధారలు, రెండు దారులు కనిపిస్తాయని పర్యావరణవాద విశ్లేషణలు తెలుపుతున్నాయి.

వందన శివ

రెండవదానిని గురించి రానన్ని అధ్యయనపరులు ఈ విధంగా పేర్కొన్నారు. "The environmentalisms of the poor, we argue, originate in social conflicts over access to and control over natural resources; conflicts between peassants and industry over forest produce.

పేదల పర్యావరణ వాదాలు సహజవనరుల అందుబాటు, నియంత్రణలోంచి తలెత్తిన సామాజిక సంఘర్షణ ఫలితం. అటవీ ఉత్పత్తులపై రైతులకు పరిశ్రమకు మధ్య ఏర్పడిన ఘర్షణ మూలంగా పర్యావరణ వాదం ఉద్భవిస్తుంది. ఇది ధనిక, పేద దేశాల మధ్య కావచ్చు. ధనికులు, పేద వ్యక్తుల మధ్య అదే విధంగా పల్లె, పట్టణ వాసుల మధ్య నీరు, నేల, వనరుల విషయంగా ఏర్పడే ఘర్షణల కారణంగా పర్యావరణ వాదం ముందుకొస్తుంది.

అనేక సామాజిక సంఘర్షణలకు మూలం కూడా పర్యావరణమేనని నిర్ధారించారు. "Many social conflicts often have an ecological content, with the poor trying to retain under their control the natural resources threatened by state takeover or by the advance of the generalised market sstem" అంటే సహజ వనరులమీద నియంత్రణ తావే కలిగిఉండాలని భావించే పేదలు, వారి నుంచి నియంత్రణను తొలగించి రాజ్యం లేదా మార్కెట్ ప్రయత్నించి ముందుకు వెళ్ళినప్పుడు మాత్రమే తలెత్తిన సామాజిక సంఘర్షణలలో పర్యావరణ విషయం ఉంటుందని భావించవచ్చు.

రామచంద్రగుహ

ఇట్లాంటివాటిని పర్యావరణ పంపిణీ సంబంధిత సంఘర్షణలుగా పేర్కొంటున్నారు. 1987లో Brundtland నివేదిక చెపుతున్నదేమంటే పేదరికమే పర్యావరణ క్షీణతకు ముఖ్యకారణం కనుక ఈ పేదరికమే హరితంగా ఉండటానికి అన్ని విధాలుగా అర్థమైంది.

భవిష్యత్‌లో భారతీయ ఆర్థికం మీద ఆయిల్ కంటే నీటిని కలిగి ఉండటమనేదే అధిక ప్రభావం చూపేదిగా ఉంటుందని ఒక అభిప్రాయం కూడా ఉంది. దీనిని బట్టి పర్యావరణ సంక్షోభ తీవ్రతను అర్థం చేసుకోవచ్చు. పర్యావరణ సంక్షోభ తీవ్రతను బట్టి పర్యావరణ ఉద్యమాలు ముందుకొస్తాయి. దీర్ఘకాలిక వనరుల కొరత భారతీయ ప్రజానీకాన్ని వేధిస్తున్నది. వ్యవసాయ కుటుంబాలకు చెందిన మహిళలు తమ వంట చెరుకు కొరకు మైళ్ల దూరం నడిచి వెతుక్కోవలసి వస్తున్నది. రైతులు నీటికోసం వ్యవసాయ భూములను తడిపేందుకు మరిన్ని అడుగుల లోతుల్లోకి భూమిని తవ్వుతున్నారు. ప్రకృతిపై ఆధాపడిన జీవితాలు, జీవన రూపాలు, జీవన విధానాలు అన్నీ మృగ్యమై పోతున్నాయి. ఇప్పటికే మత్స్యకారులు, గొర్రెల పెంపకందార్లు, బుట్టలు అల్లేవారు, ఇంకా అనేకమంది ప్రకృతిపై ఆధారపడి జీవించే సహస్ర వృత్తులవారు పర్యావరణ శరణార్థులుగా మారుతున్నారు. వారు జీవిక కోసం ఉపాధిని వెతుక్కుంటూ నగరాలకు చేరుతున్నారు. నగర వాసులు నీటి ఎద్దడి, విద్యుచ్ఛక్తి, గృహనిర్మాణ సామాగ్రి కొరతతో బాధితమవుతూ ఉన్నారు.

వనరులమీద ఆయా స్థానికంగా జీవించే సమాజాలకు సామూహిక బృందాలకు హక్కులను కాపాడుకునే లక్ష్యంతో ఉద్యమాలు నడిచాయి. ధనికులకు వ్యతిరేకంగా పేదలు, కంపెనీలకు వ్యతిరేకంగా గ్రామస్థులు, భారీప్రాజెక్టులు నిర్మించేవారికి వ్యతిరేకంగా గిరిజన సమూహాలు, సంప్రదాయ మత్స్యకారుల చేపలవేటకు, బహుళజాతి సంస్థలు చేపట్టే విధానాలకు వ్యతిరేకంగా ఎన్నో ఉద్యమాలు సాగాయి. వీటిని కొత్త విధానంలో సాగిన వర్గ సంఘర్షణగా అభివర్ణిస్తున్నారు. "These struggles might perhaps be seen as the manifestation of a new kind of class conflict. Where traditional class conflicts were bought in the cultivated field or in the factory. These new struggles are waged over gifts of nature such as forests and water. gifts that are coveted by all but increasingly monopolised by a few.

ప్రకృతి కానుకగా ఇచ్చిన వనరులు అందరికీ చెందినవిగా కాక కొద్ది మంది గుత్తాధిపత్యంలో ఉండటంలో అనివార్యంగా పోరాటం, ఘర్షణ, నిరసన, ధిక్కారం తదితరమైనవి వస్తాయి. అంటే వనరులపై ఆధిపత్యం, ఆ ఆధిపత్యాన్ని ప్రతిఘటించడంగా పర్యావరణ ఉద్యమాలు నడవటం గమనార్హం.

పర్యావరణ ఉద్యమాలకు వనరులపై ఆధిపత్య నిరాకరణ ప్రతిఘటన ప్రధానం అని భావించినప్పుడు ఉద్యమ స్వభావ లక్షణం ఏమిటనే ప్రశ్న వస్తుంది. దీనిని గురించి పేర్కొంటూ రామచంద్రగుహ ఇట్లా అభిప్రాయ పడ్డారు. "Unity of communities at the re-

ceiving end of ecological degradation and of social activists with the experience and education to negotiate the politics of protest, has been characterstic of environmental struggles in India. పర్యావరణ క్షైణ్యాన్ని స్వీకరించే సమూహాల ఐక్యత సామాజిక కార్యకర్తల అనుభవం, అవగాహనలు ఉన్నాయి. ప్రతిఘటన రాజకీయాలను నడపటంలో వీరి విద్య, అనుభవం పర్యావరణ పోరాటాల లక్షణం అని చెప్పవచ్చు.

అయితే ఈ ప్రతిఘటనలుగా సాగిన ఈ ఉద్యమం దానిదే అయిన ఉద్యమ పరిభాషను రూపొందించు కుంది. ఆ పరిభాష వివిధ ప్రతి ఘటన రూపాలకు, పోరాట రూపాలకు సంబంధించింది. దీని గురించి సామాజిక ఉద్యమ విశ్లేషకులు ఈ విధంగా పేర్కొన్నారు. "The pradarshan, hartal, rastaroko, dharna, gherao, bhook hartial and jail bharo andolan are some of techniques which make up the enviornmental movements vocabulary of protest.

అమితా బావిస్కర్

ఆయా సందర్భాలలో భారతీయ సమాజంలో జరిగిన పర్యావరణ ఉద్యమ పోరాట రూపాలు, సంవిధానాలు ప్రచార ప్రసార మాధ్యమాల ద్వారా వార్తలు, వార్తాకథనాలు, ప్రత్యేక విశ్లేషణ వ్యాసాలు. విషయ నిపుణుల వివరణలు, ఇతర చర్చలు, రాజకీయ ప్రతి స్పందనలు తదితరమైనవి. జన బాహుళ్యంలోకి వ్యాప్తి చెందుతాయి. వీటిని గురించి ప్రత్యక్షంగానో పరోక్షంగానో స్పందించే స్వభావం సాహిత్యకారులకు ఉంటుంది. కవులు, రచయితలు, కథకులు, వాగ్గేయకారుల ఈ పర్యావరణ ఉద్యమాల ప్రభావాలకు గురికావడం సహజం. ఇటువంటి ప్రభావాలకు గురి అయినవారు ప్రజా వాగ్గేయకారులు, ప్రజాసమస్యలపైన తక్షణం స్పందించే లక్షణం వీరికి ఉంటుంది. ఈ దృష్ట్యా పర్యావరణ ఉద్యమాల ప్రభావం ప్రజావాగ్గేయకారులపై కాదనలేనిది. పర్యావరణ ఉద్యమాలకు, పర్యావరణ సంక్షోభాలు నివారించేందుకు ఎటువంటి వ్యక్తులు కూడా రావాలో చెపుతూ చిప్కో ఉద్యమనేత అయిన సుందర్‌లాల్ బహుగుణ ఈ విధంగా పేర్కొన్నారు. We need to bring three types of people together in small groups where ever they are. First are humanitarian Scientists, who will use their knowledge to mitigate the miseries of human beings and moter Earth. Then social activists who are impatient to bring a change through non-violent means. Thirs are compassionate artists, muscicians, jouranlists and literary men and women. These three types of people should come together in small groups and find out the soulutions to the problems.

బహుగుణ ఆశించింది ఒక్కటే మానవీయతగల శాస్త్రవేత్తలు, సామాజిక కార్యకర్తలు, కారుణ్యం గల కళాకారులు సంగీతజ్ఞులు, పాత్రికేయులు, సాహితీవేత్తలయిన స్త్రీ, పురుషులు. వారు ఎక్కడ ఉన్నా ఒకే చోటకు చేరి చిన్న చిన్న బృందాలుగా పనిచేస్తే సమస్యలకు పరిష్కారాలు దొరుకుతాయని భావించారు. ఈ మూడు వర్గాలకు చెందిన వారు పర్యావరణ ఉద్యమాలలో కీలకపాత్రను పోషించారు. చిప్కో, నర్మదాబచావో ఆందోళన్ లాంటి నూతన సామాజిక ఉద్యమాలు ప్రజా వాగ్గేయకారుల దృష్టిని ఆకర్షించాయని, తత్ఫలితంగానే వీరు పర్యావరణ స్పృహ, చైతన్యం కలిగి ఒక తాత్త్విక దృక్పథంతో వాగ్గేయ సాహిత్యం సృష్టించారని నిర్ద్వందంగా భావించాలి. తెలుగులో కనిపించే వాగ్గేయ సాహిత్యంపై భారతీయ పర్యావరణ ఉద్యమాల ప్రభావం ఎంతయినా ఉన్నది. ఈ వాగ్గేయకారులు ఆయా పర్యావరణ ఉద్యమాలలో ప్రత్యక్షంగా పాల్గొనక పోయినప్పటికీ, ఆయా ఉద్యమాల లక్ష్య, సారాంశాలను తమ స్థానిక, జీవన అనుభవాల ద్వారా గ్రహించగలిగారు. పర్యవసానంగా తాము సృష్టించిన వాగ్గేయ సాహిత్యంలో పర్యావరణ ఉద్యమ తత్వ స్వభావాలను ప్రతిఫలింప జేయగలిగారు.

-డా॥ ఆర్. సీతారామారావు,

m : 9866563519

e : sitametaphor@gmail.com

చందదారులుగా చేరండి! **దక్కన్ ల్యాండ్** చందదారులను చేర్పించండి!

'ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా ఆరంభమైన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక అనతికాలంలోనే అన్ని వర్గాల ఆదరణ పొందింది. తెలంగాణ ఉద్యమకారులకు కరదీపికగా మారింది. ఈ పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందదారులుగా చేర్పించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar

Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా : రూ. 300

2 సం॥లకు : రూ. 600

'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరిట ఎం.ఓ., మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

భారత బాలల భవిష్యత్తు

ఈ రోజు సాయంత్రం డా.ఎ.పి.జె. అబ్దుల్ కలాం గారు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసి భారత బాలల భవిష్యత్తు గురించి ప్రసంగించడం బాలల అధ్యయన విభాగానికే గాక సెస్ కుటుంబానికి ఓ గొప్ప గౌరవం. డా॥ అబ్దుల్ కలాం గారు కోట్లమంది బాలలు దేశానికి సేవచేసేందుకు ఉన్నతమైన లక్ష్యాలను ఎంచుకోవడానికి, గొప్ప కలలు కనడానికి, వారికి నచ్చిన రంగాల్లో శ్రేష్ఠతను సాధించడానికి ప్రేరణ కల్పించినారు.

నిలకడైన ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించినప్పటికీ, పోషకాహార లేమితో బాధపడుతున్న ప్రపంచ బాలల్లో మూడో వంతుకు భారతదేశం నిలయం. సెస్ నిర్వహించిన యంగ్ లైవ్స్ పానెల్ అధ్యయనం 2002, 2006, 2009 నివేదికలు మన బాలల్లో సుమారు మూడోవంతు కురుసగా ఉన్నారని (స్టంటెడ్), వారు గడిచిన దశాబ్ద కాలంలో చెప్పుకోదగిన మెరుగుదలకు నోచుకోలేదని వెల్లడి చేశాయి.

సెంటర్ ఫర్ ఎకనామిక్ అండ్ సోషల్ స్టడీస్, హైదరాబాద్ 28 మార్చి 2014న ముఖ్య అతిథి మాజీ భారత అధ్యక్షులు, డా.ఎ.పి.జె. అబ్దుల్ కలాం గారి 'ఫ్యూచర్ ఆఫ్ ఇండియన్ చిల్డ్రన్' అంశంపై గౌరవ ఉపన్యాసం సందర్భంగా చేసిన వ్యాఖ్య.

సేవ్ ద చిల్డ్రన్ రిపోర్ట్సు 2012 ప్రకారం, పోషకాహార లోపాన్ని అధిగమించేందుకు ప్రభుత్వ బాధ్యత విషయంలో ప్రపంచ దేశాల్లో మన దేశం దిగువనుంచి మూడవ స్థానంలో ఉంది. తినే ఆహారం ముఖ్యంగా ప్రధాన ధాన్యాలు (స్టేపుల్ గ్రేన్స్) కావడం వల్ల భారత దేశంలో సూక్ష్మ పోషకాల లోపం సాధారణం. తల్లిదండ్రుల విద్య, సురక్షిత మాతృత్వ పద్ధతులు, ఆహారపు అలవాట్లు బాలల పోషణను ప్రభావితం చేస్తాయని మహిళల సాధికారతపై సెస్ అధ్యయనం, బాలల పేదరికంపై యంగ్ లైవ్స్ అధ్యయనాలు స్పష్టం చేశాయి.

ఈనాటికీ మన గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో వ్యవసాయం కీలక పాత్ర పోషించడం వల్ల, వ్యవసాయ రంగంలో ప్రభుత్వ పెట్టుబడితో పాటు నూతన పద్ధతుల్లో సేంద్రీయ వ్యవసాయం, చిరు ధాన్యాలకు (స్మాల్ మిల్లెట్స్) తగిన ప్రాముఖ్యత, పంటల వైవిధ్యం (క్రాప్ డైవెర్సిఫికేషన్) మొదలైన చర్యల ద్వారా రైతుల పంటల దిగుబడి పెంచి పేదరికాన్ని తగ్గించడం ఆహార పోషణ భద్రతను పెంపొందించడానికి వీలు కలుగుతుంది. ఐ.ఎఫ్.పి.ఆర్.ఐ (ఇఫ్రి) వారి భారత దేశంలో వ్యవసాయం పోషణల సంబంధ రాహిత్యం (టాక్లింగ్ అగ్రికల్చర్ అండ్ న్యూట్రిషన్ డిస్కనెక్ట్ ఇన్ ఇండియా – టి.ఎ.ఎన్.డి.ఐ) కార్యక్రమంలో అనుకూల పోషణ ఫలితాలను సాధించేందుకు వ్యవసాయం – పోషణ అనుసంధానం చేసేవి బాలల పోషణా పద్ధతులు, మహిళల్లో పోషణ సంబంధించిన అవగాహన, కుటుంబ ఆదాయం ఆస్తులపై మహిళల నియంత్రణ. సెస్ చేసిన యంగ్ లైవ్స్ అధ్యయనం కూడా ఈ పరిశీలనలను (ఫైండింగ్స్) ధృవీకరించింది.

జాతీయ కుటుంబ ఆరోగ్య సర్వే (నేషనల్ ఫ్యామిలీ హెల్త్ సర్వే – ఎన్.ఎఫ్.హెచ్.ఎస్) సమాచారం ప్రకారం 1998 నుంచి 2005–06 మధ్యకాలంలో మూడేళ్ళలోపు బాలలో పోషకాహార లోపం (తక్కువ బరువు) ఉన్న బాలల సంఖ్య (ఇన్సిడెన్స్) పైని మూడు డిసైల్స్ (30 శాతం) వారిలో తగ్గగా దిగువ మూడు డిసైల్స్ (30 శాతం) వారిలో పెరిగింది. ఈ ఆవిష్కరణ వ్యవసాయం సమ్మిళిత వృద్ధి సాధించాల్సిన ఆవశ్యకతను వెల్లడిస్తుంది.

జాతీయ ఆహార భద్రతా మిషన్, రాష్ట్రీయ కృషి వికాస్ యోజన, సుస్థిర వ్యవసాయ జాతీయ మిషన్, పల్స్ విల్లేజ్ స్కీము, న్యూట్రి ఫార్మ్ ఇనిషియేటివ్ వ్యవసాయాభివృద్ధికి, పోషకాహార లోపాన్ని తగ్గించేందుకు ఉద్దేశించబడినవి. విధాన దృక్పథంలో నేడు పోషణ లక్ష్య (న్యూట్రిషన్ సెన్సిటివ్) వ్యవసాయం ప్రాముఖ్యత పెరుగుతున్నది. ఈ పరిణామాల దృష్ట్యా సెస్‌లోని బాలల అధ్యయనం విభాగం చొరవ తీసుకొని వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్తలతో, నేషనల్ ఇన్‌షనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ న్యూట్రిషన్ శాస్త్రవేత్తలతో కలిసి పోషణ లక్ష్య (న్యూట్రిషన్ సెన్సిటివ్) లక్షణాలను పరిశీలించి, అలా కనుగొన్న రుజువులు ఆధారంగా విధాన రూపకల్పనకు తోడ్పడవచ్చును. ఈ నేపథ్యంలో పోషణ సంబంధిత పరివర్తనలో మార్పుల ప్రభావం, పోషణ లోపం అరికట్టడంలో సమాచార టెక్నాలజీ సమర్థవంతమైన ఉపయోగం సంబంధించిన విషయాలపై కూడా బాలల అధ్యయన విభాగం పనిచేయవచ్చును.

–దక్కన్ న్యూస్

(చెన్నమనేని హనుమంతరావు రచించిన 'నా జీవన యానం' నుంచి)

DECCAN
దక్కన్
సామాజిక, సాంస్కృతిక ఛానల్
CHANNEL

మూసీనది ప్రక్షాళనకు ప్రజల భాగస్వామ్యం తప్పనిసరి

- ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్
- ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ ఆధ్వర్యంలో మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ వాక్
- 150 మందిని కాపాడిన చింతచెట్టు కింద స్మారక సమావేశం

మూసీనది ప్రక్షాళనతోనే హైదరాబాద్‌కు కొత్తకళ వస్తుందని, మూసీనది పరిరక్షణకు ప్రతి ఒక్కరూ చేయూతనివ్వాల్సిన అవసరం ఉందని ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్ పేర్కొన్నారు. ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ ఆధ్వర్యంలో సెంటర్ ఫర్ దక్కన్ స్టడీస్, దక్కన్ హెరిటేజ్ ట్రస్ట్, దక్కన్ హెరిటేజ్ అకాడమీ సంయుక్తాధ్వర్యంలో నయాపూల్ సిటీ కాలేజీ దగ్గర మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ వాక్ సెప్టెంబర్ 27న జరిగింది. ఈ సందర్భంగా చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్ మూసీనది చుట్టు పక్కల ప్రాంతాలు, పరిసరాలను పరిశీలించి వివిధ పాఠశాలల నుండి హాజరైన పిల్లలకు మూసీనది చరిత్రను వివరించారు. అనంతరం సిటీ కాలేజీలో ఏర్పాటు చేసిన కార్యక్రమంలో మణికొండ వేదకుమార్ ముఖ్య అతిథిగా హాజరై మాట్లాడారు. 1908లో మూసీనదిలో భారీగా వరదలు వచ్చి సుమారు 15 వేలమంది చనిపోవడం బాధాకరం అన్నారు. హైదరాబాద్‌కు వరదలు వచ్చి 111 సంవత్సరాలు అయినట్లు చెప్పారు. వారి జ్ఞాపకార్థంగా ప్రతి సంవత్సరం మూసీనది ఫ్రంట్ వాక్ నిర్వహిస్తున్నట్లు చెప్పారు. మళ్లీ హైదరాబాద్‌కు ఎలాంటి ప్రమాదం రాకుండా, జనాభా పెరిగినా ఇబ్బంది లేకుండా ప్రణాళికలు ఉండాలన్నారు. నిజాంలు వంద సంవత్సరాలపాటు హైదరాబాద్‌కు తాగునీరుకు ఇబ్బంది లేకుండా తీర్చిదిద్దిన విధంగా నేడు ప్రణాళికలు ఉండాలన్నారు. గత 60 సంవత్సరాల నుండి అనేక ప్రభుత్వాలు మూసీనదిని శుద్ధి చేస్తామని అనేక ప్రకటనలు చేశాయని, కానీ ఆచరణలో విఫలమైనట్లు పేర్కొన్నారు. మూసీనది ప్రక్షాళన జరగకపోతే భావితరాలు నష్టపోతాయన్నారు. ఒకప్పుడు మూసీనది మంచినీరుకు ప్రసిద్ధి గాంచిందని, నేడు మురికినీరుకు కేంద్ర బిందువుగా ఉండటం చాలా బాధాకరమన్నారు. ఆసఫ్‌జాహీలు మూసీని అన్ని విధాలుగా శుద్ధిచేసి హైదరాబాద్‌లో అండర్‌గ్రౌండ్ డ్రైనేజీ వ్యవస్థను మెరుగుపర్చినట్లు చెప్పారు. అనంతర కాలంలో హైదరాబాద్ జనాభా పెరగడం, మురికినీరు సైతం మూసీలోకి వచ్చి చేరుతుందన్నారు. ప్రభుత్వం వెయ్యి కోట్లు ఖర్చుపెట్టినంతమాత్రాన అది అభివృద్ధి చెందదన్నారు. పర్యావరణ పరిరక్షణలో ప్రజలు భాగస్వామ్యం అయినప్పుడు మూసీ అభివృద్ధి చెందుతుందన్నారు. ప్రభుత్వమే అన్నీ చేయాలంటే సాధ్యం కాదన్నారు. హైదరాబాద్ డ్రైనేజీ వ్యవస్థ అభివృద్ధికి ప్రణాళికా బద్ధంగా మాస్టర్‌ప్లాన్ తయారు చేసుకొని దాన్ని అమలు చేసి నప్పుడే శాశ్వత పరిష్కారం లభిస్తుందన్నారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ ఏర్పాటు చేయడం గర్వకారణం అన్నారు. పట్టణ ప్రజలు ఈ ప్రాజెక్టులో భారీ ఎత్తున భాగ స్వామ్యం కావాలన్నారు. భవిష్యత్‌లో ప్రజలు అనారోగ్యానికి గురికాకుండా చూడాలన్నారు.

మూసీనదిలో నీటిని శుద్ధిచేసే ప్రక్రియ కొనసాగుతోంది : డిప్యూటీ కలెక్టర్ మాలతి

తెలంగాణ ప్రభుత్వం 2017లో మూసీ రివర్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ ఏర్పాటు చేసిందని, మూసీనదిలో నీటిని శుద్ధిచేసే ప్రక్రియ కొనసాగుతుందని డిప్యూటీ కలెక్టర్ మాలతి పేర్కొన్నారు. మూసీనది అనేక ఆక్రమణలకు గురికావడం వల్ల కుంచించుకుపోయిందన్నారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం మూసీనది ప్రక్షాళనకు శ్రీకారం చుట్టడం అభినందనీయం అన్నారు. సేవ్ మూసీ రివర్ అంటూ పిల్లల చేత నినాదాలు చేయించారు.

మూసీని శుద్ధిచేసేందుకు ప్రభుత్వం రూ.1,669 కోట్లు కేటాయింపు : మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ చీఫ్ ఇంజినీర్ బీఎల్.రెడ్డి

మూసీనది చుట్టుపక్కల ప్రాంతాలను శుద్ధి చేసేందుకు ప్రభుత్వం రూ. 1,669 కోట్లను కేటాయించిందని మూసీ రివర్ ఫ్రంట్

డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ చీఫ్ ఇంజినీర్ బీఎల్.రెడ్డి అన్నారు. ప్రభుత్వంతోపాటు మూసీ రివర్ పరిశుభ్రతకు సామాన్యులకు కూడా బాధ్యత ఉండాలన్నారు. మూసీని ఎంత శుభ్రం చేసినా చెత్తను వేయడం వల్ల మళ్లీ కలుషితం అవుతుందన్నారు. మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ ద్వారా మూసీ చుట్టుపక్కల ప్రాంతాలను శుద్ధి చేయడమే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నట్లు తెలిపారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఎఫ్‌బీహెచ్ జనరల్ సెక్రటరీ శోభాసింగ్, ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజినీర్ నూరూర్ అమ్మద్, అశ్వక్, సుధాకర్, సాబీర్, ఖైజర్‌తోపాటు వివిధ పాఠశాలల విద్యార్థులు, ఎన్‌సీసీ విద్యార్థులు పాల్గొన్నారు.

మూసీనది అభివృద్ధికి మాస్టర్‌ప్లాన్ ఎంతో అవసరం

హైదరాబాద్‌కు 1930లో చక్కని డ్రైనేజీ సిస్టమ్‌ను ఏడో నిజాం నిర్మించారని, కానీ దశాబ్దం క్రితం కట్టిన హైటెక్‌సిటీ సైబరాబాద్‌కు డ్రైనేజీ సిస్టమ్ లేకపోవడం బాధాకరమని ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్ పేర్కొన్నారు. ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ ఆధ్వర్యంలో సెంటర్ ఫర్ దక్కన్ స్టడీస్, దక్కన్ హెరిటేజ్ ట్రస్ట్, దక్కన్ హెరిటేజ్ అకాడమీ సంయుక్తాధ్వర్యంలో ఉస్మానియా జనరల్ ఆసుపత్రిలో 1908 సెప్టెంబర్ 28న మూసీనది వరదల్లో చనిపోయిన వారికి నివాళిగా, 150 మందిని కాపాడిన చింతచెట్టు కింద స్మారక సమావేశం సెప్టెంబర్ 28న నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమానికి అధ్యక్షత వహించిన ఎం.వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ హైదరాబాద్‌కు బెస్ట్ డ్రైనేజీ సిస్టమ్ ఎంతో అవసరమని, అందుకు చక్కని మాస్టర్‌ప్లాన్‌లను రూపొందించుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉందన్నారు. నాలుగైదు సంవత్సరాలపాటు ప్రతి సంవత్సరం మాస్టర్‌ప్లాన్ ప్రకారం మూసీని తీర్చిదిద్దినట్లయితే మూసీ అందంగా తయారవుతుందన్నారు. మూసీనది వికారాబాద్ నుండి నల్గొండ వరకు సుమారు 200 కిలోమీటర్ల వరకు ప్రవహిస్తుందన్నారు. అండర్‌గ్రౌండ్‌లోకి మురుగునీరు ఇంకిపోయి అనేక దుష్ప్రరిణామాలకు దారితీస్తుందన్నారు. ఏడో నిజాం లండన్, రోమ్, బెర్లిన్‌తోపాటు పలు దేశాలను అధ్యయనం చేసి ప్రపంచంలోనే గొప్ప ఆసుపత్రిని నిర్మించాలనే ఉద్దేశంతో ఉస్మానియా జనరల్ ఆసుపత్రిని నిర్మించినట్లు తెలిపారు. ఎంతో అద్భుతమైన ఆర్కిటెక్చర్, అత్యద్భుత మైన బిల్డింగ్‌ను ఆ కాలంలోనే నిర్మించడం గర్వకారణం అన్నారు. ఒక్క ఉస్మానియా జనరల్ మెడికల్ కాలేజీ మీద దాదాపు 10 ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులు ఆధారపడేవన్నారు. ఎర్రగడ్డ, చెస్ట్ ఆసుపత్రి, క్యాన్సర్ ఆసుపత్రి, కోరంటి ఫీవర్ ఆసుపత్రి, నీలోఫర్ మొదలైనవి ఆ కాలంలోనే ప్రముఖంగా పనిచేసినట్లు చెప్పారు. ఉస్మానియా ఆలీ పాష ఇండస్ట్రీస్ నిర్మించడం, ఎలక్ట్రిక్ సిటీగా తీర్చిదిద్దడం, రైల్వేస్ నిర్మించడం, దక్కన్ రేడియో,రోడ్ల విస్తరించడం ఇలా ఎన్నో సంస్కరణలను తీసుకొచ్చినట్లు చెప్పారు. 1908 మూసీనది వరదల్లో ఎవరైతే కొట్టుకుపోయారో వారి కుటుంబాల వారికి కొన్ని నెలలపాటు భోజనాలు పెట్టిన ఘనత నిజాంలకు చెందుతుందన్నారు. ఇళ్లు కోల్పోయిన వారికి గుడిసెలు, పలు కాలనీలు నిర్మించి ఇవ్వడం అమోఘం అన్నారు. ప్రపంచంలోనే గొప్ప డ్రైనేజీ వ్యవస్థను నిర్మించిన ఘనత ఏడో నిజాంకు చెందుతుందన్నారు. రెడ్యూస్, రీయూజ్, రీసైకిల్ అనే మూడింటినీ పాటిస్తే నగరం అందంగా, అద్భుతంగా తయారు చేసుకోవచ్చన్నారు. 2017లో తెలంగాణ ప్రభుత్వం మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ ఏర్పాటు చేసినందుకు కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. భావితరాలకు ఇబ్బంది కలగకుండా ఉండాలంటే మూసీనది ప్రక్షాళనకు ప్రతి ఒక్కరూ చేతులు కలపాలన్నారు.

> **ప్రభుత్వంతోపాటు మూసీ రివర్ పరిశుభ్రతకు సామాన్యులకు కూడా బాధ్యత ఉండాలన్నారు. మూసీని ఎంత శుభ్రం చేసినా చెత్తను వేయడం వల్ల మళ్లీ కలుషితం అవుతుందన్నారు. మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ ద్వారా మూసీ చుట్టుపక్కల ప్రాంతాలను శుద్ధి చేయడమే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నట్లు తెలిపారు.**

ఫోరం కృషి అభినందనీయం :
దక్కన్ హెరిటేజ్ ట్రస్ట్ వ్యవస్థాపకులు ఎం.సఫీఉల్లా

దక్కన్ హెరిటేజ్ ట్రస్ట్ వ్యవస్థాపకులు ఎం.సఫీ ఉల్లా మాట్లాడుతూ ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ సంస్థ మూసీనది ప్రక్షాళనకు చేస్తున్న కృషి అభినందనీయం అన్నారు. సామాజికదృక్పథంతో మూసీనదిని శుద్ధి చేసేందుకు వేదకుమార్ నడుంబిగించడం వల్ల పలువురు సామాజికవేత్తలు కదిలిరావడం గర్వకారణం అన్నారు. చారిత్రక కట్టడాల ఫోటోలను ఫోరంకు ఇవ్వడానికి ఆయన సంసిద్ధత వ్యక్తం చేశారు. దక్కన్ వాటర్ మీద శ్రీ షాబాద్ బేదదక్ ఆలపించిన శాయరీన్‌లు ఎంతో ఆకట్టుకున్నాయి.

ఉస్మానియా జనరల్ ఆసుపత్రి సూపరింటెండెంట్ డా.నాగేందర్ మాట్లాడుతూ ఉస్మానియా ఆసుపత్రి ప్రాముఖ్యత గురించి పిల్లలకు వివరించడం పట్ల ఎం.వేదకుమార్‌కు కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. ఉస్మానియా ఆసుపత్రి దినదినాభివృద్ధి చెందుతుందన్నారు. గత సంవత్సరం 4 లక్షల మంది ఔట్‌పేషెంట్లు వస్తే ఈ సంవత్సరం 11 లక్షల వరకు పెరిగినట్లు తెలిపారు. ఆసుపత్రి అభివృద్ధికి ప్రభుత్వం చిత్తశుద్ధితో ముందుకురావడం ఆనందదాయకం అన్నారు. అందరి యొక్క సహకారం, కాంట్రీబ్యూషన్‌తో ఆసుపత్రిని ముందుకు తీసుకెళ్లనున్నట్లు చెప్పారు. లావణి పాటను పరాశర్ బృందం ఆలపించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఉస్మానియా జనరల్ ఆసుపత్రి ఆర్.ఎం.వోలు డా.రఫీ, డా.సిద్దిఖీ, యాదేబాతే సీరియల్ డైరెక్టర్ ఆనంద్‌రాజ్ వర్మ, ప్రొ.అన్వర్‌ఖాన్, ప్రొ.కె.ముత్యంరెడ్డి, కవి అల్తాఫ్ షాదాబ్,డా.కె.రాజేశ్వర్‌రావు, వివిధ పాఠశాలల విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, స్వచ్ఛంద సంస్థల ప్రతినిధులు పాల్గొన్నారు.

– కట్టా ప్రభాకర్, m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

కాకతీయ ప్రధాని మల్లమంత్రి - కూచిమంచి శాసనం

ఖమ్మం జిల్లాలోని మండల కేంద్రం కూసుమంచిలో ప్రసిద్ధ గణపేశ్వరాలయం వుంది. ఈ ఆలయం ముందర రెండు ముక్కలైన కాకతీయ గణపతిదేవుని కాలంనాటి శాసనం వుంది. ఈ శాసనంలో గణపతిదేవుని పాలనాకాలంలో చేసిన దాన వివరాలున్నాయి. ఈ శాసనంలో తైలపదేవుని చెరువు, జక్కనపల్లి, మైలేపల్లి గ్రామాల పేర్లు తెలుపబడ్డాయి. (ICHR- Inscriptions of Kakatiyas of Warangal-2011, Sl.no.174, pg no. 385)

గణపేశ్వరాలయానికి కొంచెం దూరంలో పురావస్తుశాఖవారు పునరుద్ధరించిన త్రికూటాలయం వుంది. పునరుద్ధరణ సమయంలో దేవాలయం ముందరి భాగంలో నేలనుంచి బయటపడిన కొత్తశాసనముంది. ఈ శాసనం ప్రకటించబడలేదు. ఖమ్మం జిల్లా శాసనాల సంపుటి రావలసివుంది. కొత్త శాసనంలో కొత్త విశేషాలున్నాయి. కూచిమంచిలో రెండు కాకతీయ శాసనాలలో ఈ శాసనం పూర్తిగా లభించింది.

కూసుమంచి కొత్త శాసనం మొత్తం 244 పంక్తులలో రాయబడింది. శాసనంలోని 224 పంక్తులు సంస్కృతంలో, 20 పంక్తులు తెలుగులో 13వ శతాబ్దపు తెలుగు లిపిలో లిఖించబడ్డాయి. గణపతిదేవుని రాజ్యపాలనాకాలంలో శక సం. 1160 విళంబి నామ సం. వైశాఖ శుద్ధ దశమినాడు అంటే క్రీ.శ.1238 ఏప్రిల్ 25న ఈ శాసనం వేయబడ్డది.

ఈ శాసనంలో గణపతిదేవుని శ్రేయస్సు కోరి ప్రధాని మల్లమహామంత్రి కూసుమంచిలో నిర్మించిన త్రికూటాలయంలోని గణపతీశ్వర, మహాదేవేశ్వర, కేశవేశ్వరాలయాలలోని మహాలింగ దేవులకు చేసిన దానాల సందర్భంగా అన్నిపెద్ది అనే కవి రచించిన శాసనశ్లోకాలు, దాన విత్తుల వివరాలున్నాయి. శాసనంలో ప్రోలరాజు నుంచి గణపతిదేవుని వరకు కాకతీయ రాజులు పేర్కొనబడ్డారు. గణపతిదేవుడు బయ్యమాంబ సుతుడని ప్రత్యేకంగా చెప్పబడ్డాడు.

కాకతీయరాజుల వంశావళి, ఓరుగల్లు నగర వర్ణనలు, కృష్ణా, గోదావరి నదుల నడుమ కాకతీయ రాజ్యాన్ని పరమాంధ్ర వసుంధరగా కీర్తించడం శాసనంలో వున్నాయి.

శాసనంలో మొదట కావ్యశైలిలో, నారికేళపాకంలో శివస్తుతి శ్లోకాలున్నాయి. 224 పంక్తులలో సంస్కృతభాషలో రాయబడ్డ శివస్తుతి, కాకతీయుల వంశావళి, ఓరుగల్లు వర్ణన, రాజ్యవర్ణన, మల్లమంత్రి గురించి వివరాలు ఒక కావ్యమే. గణపతిదేవుని ప్రధానిగా చెప్పబడిన మల్లమహామంత్రి శివధర్మమూర్తి, తిర్యక్రేపుండ్రధవళం శివశాసనస్య, ప్రాందూరి వంశోద్భవుడని పేర్కొనబడ్డాడు.

కాకతీయ ప్రధానులలో మల్లమంత్రి రుద్రదేవుని మంత్రిగా నియమించబడ్డాడని కొలని గణపతిదేవుడు రాసిన 'శివయోగ సారము'లో వుంది. కౌండిన్య గోత్రుడు ఇందూరి వంశం వాడైన నానగౌర్యునికిద్దరు కొడుకులు. గీ. "(మహిని) దత్పుత్రకులు పెద్దమల్లవిభుడు, పిన్నమల్లవిభుండన బృథివి బరగి,

కాకతియ్యు మహారాజ్య కర్తయైన రుద్రమహరాజ సచివులై రూఢిమనిరి"...

'(య)మ్మనుజనాథుడు నాయకత్వము మల్లమంత్రికి, చిన్న మల్లనకు ధారుణి పెద్ద సంప్రతి నాతతంబున నిచ్చినన్' అని వుంది.

మొదటి రుద్రదేవుని మంత్రిగా నియమించబడిన పెదమల్లవిభుడు మహదేవుడు, గణపతిదేవులకు కూడా పెద్దకాలం ప్రధానిగా వున్నాడని ఈ శాసనంవల్ల చెప్పడానికి అవకాశమేర్పడింది. ఈ శాసనంలో ఇందూరి వంశం, కౌండిన్య గోత్రం పేర్కొనబడడం చేత ఈ మల్లమంత్రే పెదమల్లవిభుడని రూఢిగా చెప్పవచ్చు.

ఈ శాసనంలో కాకతీయ గణపతిదేవుని మరొక ప్రధాని

హేమాద్రి (మల్లల హేమాద్రి) 'ఆందోలికా చామరశంబపించ చ్ఛత్రద్వయం ద్వాదశచాగ్రహారానే' నృపతి హేమ్మాదిదేవుడుగా ప్రస్తావించబడ్డాడు. నేరడ రామనాథుడు(?) పేర్కొనబడ్డాడు. శాసనంలో మాంగల్లు, జన్నవాడ గ్రామాల పేర్లు వచ్చాయి.

శాసనంలోని ప్రిత్తులను ఇచ్చిన ప్రదేశాల పేర్లను వివరిస్తూ దొడ్డిబండ, బండ పిల్లగుండ్లు, పెద్దచెరువు, కారమండి కాలువ, గణప సముద్రం, తాడితోట, గోరెంటపల్లి, కొల్లిగుబ్బలి, కొండమడంగిడ్ల దాచిరెడ్డి పొలం, పెద్దచెల్క, చుందంరేపల్లి, మోకలదేవి (స్థానిక అమ్మదేవత)ల పేర్లు రాయబడ్డాయి. సెట్టి గానుగల నుంచి దవనాయం 3 చిన్నాల లెక్క దానం చేయబడ్డది.

కూసుమంచి శాసనాన్ని పూర్తి అర్థ, వివరణలతో రాస్తే ఒక కావ్యాన్ని చదివిన అనుభూతినిస్తుంది. ఈ శాసనంలోని సంస్కృత భాష, విత్తుల పరిభాష నాటి సామాజిక చరిత్రకు దోహదపడ్డాయి.

కూసుమంచిలో కాకతీయ దేవాలయాలు, అద్భుతమైన శిల్పసంపద, పాలనావైభవాలు అబ్బురపరుస్తున్నాయి.

మిత్రుడు, చరిత్రకారుడు, ఉపాధ్యాయుడు, గణపేశ్వరాలయంపై పుస్తకం తెచ్చిన కట్టా శ్రీనివాస్ సహాయంతో నేనీ శాసనాన్ని ఎడిట్ చేయగలిగాను. తప్పొప్పులు దిద్దుకోవడానికి శాసనాన్ని అచ్చుతీసిచ్చిన మిత్రులు రాగి మురళి, చంటి, ఆంధ్రప్రదేశ్ పురావస్తుశాఖలో ఎపిగ్రఫిస్టు లీలాసుబ్రహ్మణ్యం, చరిత్రయాత్రలో సహయాత్రికుడు వేముగంటి మురళీకృష్ణ, ఇంకా మిత్రులు అరవపల్లి వీరస్వామి, ధనమూర్తి... సహకరించారు.

- శ్రీరామోజు హరగోపాల్
m : 9949498698
e : akshara25@gmail.com

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD
(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)
E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrachitecture.com

కొత్త జిల్లాల సంగ్రహ చరిత్ర వ్యాసాలకు ఆహ్వానం

తెలంగాణలో కొత్తగా ఏర్పడిన జిల్లాల చరిత్రను తిరిగి లిఖించుకోవాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. వివిధ కారణాల వల్ల మరుగున పడిన విశేషాలెన్నో ఈ సందర్భంగా వెలుగులోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో ఆయా జిల్లాల సంగ్రహ చరిత్రపై వ్యాసాలను దక్కన్‌ల్యాండ్ మాసపత్రికకు పంపించాల్సిందిగా కోరుతున్నాం.

మీ లేఖలను E-mail:desk.deccan@gmail.comకు పంపించవచ్చు.

సాంకేతిక రంగంలో సరికొత్త విప్లవం...

బ్లాక్ చెయిన్ టెక్నాలజీ...!

సెలయేటి ఒడ్డున కూర్చుని పంట పొలాలకు ప్రవహించే నీటిని గమనించినట్లయితే పాతనీరు వెళుతుంటే, కొత్తనీరు వచ్చిచేరుతూ పంటపొలాలను సస్యశ్యామలం చేస్తూ ఉంటుంది. అదే విధంగా సాంకేతిక రంగంలో కూడా ఏదైనా ఒక కొత్త ఆవిష్కరణ వచ్చినపుడు దాని గురించి ఆలోచించేలోపే మరొక కొత్త ఆవిష్కరణ మనకు అందుబాటులోకి వస్తూ.. మానవాళికి మరింత సుఖాన్ని, సౌఖ్యాన్ని అందిస్తున్నాయనడం ఎంత మాత్రం సత్యదూరం కాదు. ఇక కంప్యూటర్ వచ్చాక మన సమాజం యొక్క తీరుతెన్నులే మారిపోయాయి. గంటలో చేసే పనిని, కంప్యూటర్ క్షణకాలంలో చేసేస్తుండడంతో సమాజం కంప్యూటర్ చుట్టూ పరిభ్రమిస్తోంది. అయితే ప్రతినాణేనికి బొమ్మా, బొరుసూ ఉన్నట్లుగానే ప్రతి కొత్త ఆవిష్కరణ వెనుక కూడా కొన్ని అనుకూలతలు, మరికొన్ని ప్రతికూలతలు ఉంటాయి. కంప్యూటర్ విషయానికే వస్తే కంప్యూటర్‌లో మనం దాచుకొన్న విలువైన సమాచారాన్ని హ్యాకింగ్ పేరుతో తస్కరించడం ఇటీవల పరిపాటిగా మారింది. ఈ నేపథ్యంలో హ్యాకింగ్, వైరస్, స్పామ్ లాంటి చికాకుల నుండి కంప్యూటర్ ద్వారా జరిగే వివిధ ప్రక్రియలను సురక్షితంగా నిర్వహించడానికి పరిశోధకులు సరికొత్తగా తీసుకువచ్చిన టెక్నాలజీయే బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీగా చెప్పవచ్చు. బ్లాక్‌చైన్ టెక్నాలజీ వల్ల కలిగే బహుళ ప్రయోజనాలను మనం కూడా. తెలుసుకుందామా

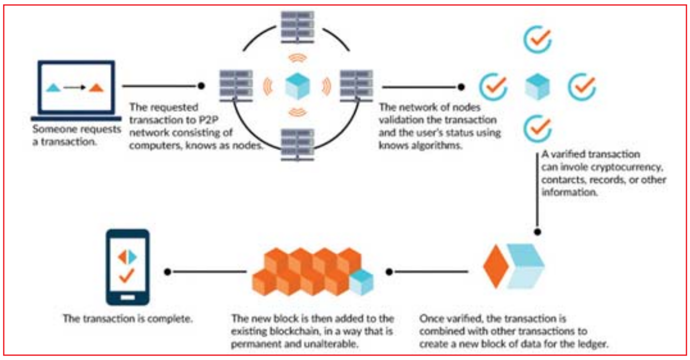

అసలు బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ అంటే

అంతర్జాలం ద్వారా కొన్ని సమూహా (బ్లాక్స్)లలో సమాచారాన్ని నమోదుచేసి, ఆ సమూహాలనన్నింటిని ఒక గొలుసుకట్టు (చైన్) విధానంలో కలుపుతూ మనం నమోదు చేసిన సమాచారాన్ని సురక్షితంగా భద్రపరిచేటటువంటి సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ అంటారు. 1997వ సం॥రంలో యాడం బ్యాక్ అనే సాంకేతిక నిపుణుడు హ్యాష్ క్యాష్ (Hash cash) అనే ఒక అల్గారిథమ్ (కంప్యూటర్‌కు ఇచ్చే ఆదేశాల సముదాయం) ను గుర్తించాడు. అంతకు మునుపే SHA256 అనే మరో అల్గారిథమ్ ఉండేది. ఈ రెండింటిని కలిపి "సతోషినకమోటో" అనే నిపుణుడు 2008లో "కన్సెన్సస్" అనే మరో అల్గారిథమ్‌ను రూపొందించాడు. ఈ 'కన్సెన్సస్" అనే అల్గారిథమ్ ఆధారంగా బిట్ కాయిన్ అనే సంస్థ క్రిప్టో కరెన్సీ (గుప్త ద్రవ్యం)ని వాడుకలోకి తీసుకు రావడంతో బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ విపరీతంగా ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చింది.

బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ ప్రత్యేకతలు

బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ ప్రత్యేకతల్ని తెలుసుకునే ముందు మన నిజ జీవితంలో జరిగే కొన్ని రోజు వారీ వ్యవహారాలను పరిశీలిద్దాం. మనం మన బ్యాంక్ ఖాతా నుండి మన స్నేహితుడి బ్యాంకు ఖాతాకు డబ్బును పంపాల్సి వచ్చినపుడు మనం బ్యాంక్‌ను వెళ్ళి సంప్రదిస్తే బ్యాంక్ మన ఖాతా నుండి మన స్నేహితుడి ఖాతాకు డబ్బును పంపించి, ఆ లావాదేవీని మన ఖాతాలో మనం డబ్బును పంపినట్లుగా, మన స్నేహితుడు డబ్బును స్వీకరించినట్లుగా ఇరువురి ఖాతాలలో నమోదుచేస్తుంది. ఈ ఖాతాలను ఆయా వ్యక్తులకు సంబంధించిన ఖాతా పద్దు (Private Ledger) గా వ్యవహరిస్తారు. ఈ ఖాతాలలో జరిగే మార్పులు మనకు మాత్రమే తెలుస్తాయి. అయితే ఈ ఖాతాలలో మనకు తెలియకుండా వేరెవరైనా తమకు అనుకూలమైన మార్పులు కూడా చేయవచ్చు. దానివల్ల మనం నష్టపోయే అవకాశం ఉంది. అయితే బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ విధానంలో ఎలాంటి మార్పులు చేర్పులకు అవకాశం ఉండదు. మన సమాచారమంతా సురక్షితంగా ఉంటుంది. కంప్యూటర్ ఎక్సెల్ షీట్‌లోని కాలమ్స్ (నిలువు వరుసలు) రో (అడ్డ వరుసలు) లలో సమాచారమంతా నమోదు చేసి, ఆ సమాచారాన్ని వివిధ కంప్యూటర్లకు పంపిన విధంగానే, బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీలో వివిధ బ్లాకులలో సమాచారాన్ని నమోదు చేసి వాటిని గొలుసుకట్టు విధానంలో కలిపి వాటిని కంప్యూటర్లకు అనుసంధానిస్తారు. ఒక బ్లాకులో నమోదు చేసిన సమాచారం మిగిలిన బ్లాకులలో కూడా అందుబాటులో ఉ ంటుంది. కాబట్టి ఈ విధానంలో నమోదైన సమాచారాన్ని అందరికీ అందుబాటులో ఉండే ఖాతా పద్దు (Public Ledger)గా చెప్పవచ్చు. అందువల్ల ఒక బ్లాకులోని సమాచారాన్ని మార్చడానికి ప్రయత్నిస్తే, అది మిగిలిన బ్లాకులలోని వారందరికీ తెలిసిపోతుంది. కాబట్టి మొదట్లో పేర్కొన్నట్లుగా మన ఖాతా నుండి మరొకరికి డబ్బు పంపాలంటే బ్యాంకు మధ్యవర్తిగా వ్యవహరిస్తుంది. కానీ బ్లాక్ చైన్

విధానంలో ఎలాంటి మధ్యవర్తి ప్రమేయం ఉండదు. బ్యాంక్‌లో మన ఖాతా నుండి మరొకరి ఖాతాకు డబ్బు పంపడానికి కొద్ది సమయం నిరీక్షించాల్సి ఉంటుంది. బ్లాక్‌చైన్ విధానంలో ఎలాంటి నిరీక్షణా అవసరం లేదు. బ్యాంకులో మన ఖాతా నుండి మరొకరి ఖాతాకు డబ్బును పంపినందుకుగానూ బ్యాంకు మన నుండి కొంత నగదును రుసుముగా వసూలు చేస్తుంది. బ్లాక్ చైన్ విధానంలో ఎలాంటి అదనపు రుసుములు వసూలు చేయడం జరగదు. అదే విధంగా ఈ విధానంలో బ్యాంక్, ఫోన్ పే, గూగుల్ పే లలో లాగా ఎలాంటి కేంద్రీకృత నియంత్రణా ఉండదు. సమాచారమంతా వికేంద్రీకృత విధానంలో ఉంటుంది.

బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ పనిచేయు విధానం

బ్లాక్ టెక్నాలజీ విధానంలో మొదట బ్లాకులను రూపొందిస్తారు. వాటిలో మొదటి బ్లాకును జెనిసిస్ బ్లాక్ అంటారు. ఈ విధానంలో ప్రతి బ్లాకు, తరువాత బ్లాకు తో ఒక గొలుసుకట్టు విధానంలో కలపబడి ఉంటుంది. ప్రతి బ్లాకుకు ఒక విశిష్ట గుర్తింపు సంఖ్య ఉంటుంది. దానినే హ్యాష్ కోడ్ అంటారు. దీనిని మన చేతి వేళ్ళకు ఉన్న వేలి ముద్రలతో పోల్చవచ్చు. మన చేతి వేలి ముద్రలు ఒకరితో మరొకరివి సరిపోలనట్టుగానే, బ్లాక్ చైన్ విధానంలో కూడా ప్రతి బ్లాకుకు వేర్వేరు హ్యాష్‌లు ఉంటాయి. ఆ విధంగా ప్రతి బ్లాకులోనూ

1. సమాచారం 2. హ్యాష్ కోడ్ 3. ముందు బ్లాకుకు సంబంధించిన హ్యాష్‌కోడ్ నిక్షిప్తమై ఉంటాయి. బ్లాక్ చైన్ విధానంలో అనుసంధానం చేయబడిన కంప్యూటర్లను "నోడ్‌లు" అని వ్యవహరిస్తారు. బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ విధానంలో ఏదైనా ఒక లావాదేవి (Transaction) జరిగినపుడు ఆ లావాదేవి నిర్ధారణ కావాలంటే ఒకటికంటే ఎక్కువ నోడ్‌లు ధృవీకరించాల్సి ఉంటుంది. అప్పుడు మాత్రమే ఈ లావాదేవీ పూర్తిఅయినట్లుగా చెప్పవచ్చు. ఈ విధంగా బ్లాక్ చైన్ విధానంలో జరిగే ప్రతి లావాదేవీని ధృవీకరించే వారిని "మైనర్స్" అని వ్యవహరిస్తారు.

బ్లాక్ చైన్ విధానంలో కొత్త బ్లాకులలో సమాచారాన్ని నమోదు చేసి వాటిని ముందు బ్లాకులకు జతచేయవచ్చు, కానీ బ్లాకులలోని సమాచారాన్ని మార్చడానికి ఎట్టి పరిస్థితుల్లో వీలుకాదు. ఒకవేళ మార్చాలని ప్రయత్నిస్తే ఏ బ్లాకులో ఉన్న సమాచారాన్ని మార్చాలని ప్రయత్నిస్తామో, ఆ బ్లాకు యొక్క హ్యాష్ కోడ్ వెంటనే మారిపోతుంది. ఎప్పుడైతే హ్యాష్ కోడ్ మారిపోతుందో, తరువాత బ్లాకులో ఇదివరకే పాత హ్యాష్ కోడ్ ఉంటుంది. అప్పుడు కొత్తగా వచ్చిన హ్యాష్ కోడ్, ముందున్న హ్యాష్ కోడ్‌తో సరిపోలదు. అప్పుడు ఏ బ్లాకులో సమాచారాన్ని మార్చాలని ప్రయత్నిస్తామో, అక్కడి నుండి దాని ముందున్న బ్లాకులకు సంబంధం పూర్తిగా తెగిపోతుంది. ఒకవేళ ప్రతిబ్లాకు కు హ్యాష్ కోడ్ తయారు చేసి, దాని ముందున్న బ్లాక్ హ్యాష్ కోడ్ మార్చి, ఆ బ్లాకులో డేటా నమోదు చేసి తద్వారా మిగిలిన బ్లాకుల్లోని డేటాని మార్చాలని ప్రయత్నించినా, ఒక బ్లాకుకు పై మూడు రకాల మార్పులను చేసేందుకు కనీసం 10ని॥ల సమయం పడుతుంది. దీనినే "ప్రూఫ్ ఆఫ్ వర్క్" అంటారు. కొన్ని సం॥రాల పాటు లావాదేవీలు జరిగినపుడు వేల సంఖ్యలో బ్లాకులు ఉంటాయి. వేల సంఖ్యలో ఉన్న బ్లాకులలోని సమాచారాన్ని మార్చడం అసంభవం అని చెప్పవచ్చు. అందులోనూ అందరికీ అనుసంధానమై ఉంటుంధి కాబట్టి ఏ మాత్రం మార్పు జరిగినా అది మిగిలిన వారికి తెలిసి పోతుంది.

బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ అనువర్తనాలు

బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీకి తక్కువ సమయంలో పని పూర్తి చేయడం, విశ్వసనీయత, ఎలాంటి మార్పులు చేయుటకు వీలుకాని లావాదేవీలు, మోసపూరిత చర్యలను నిరోధించడం, పూర్తిస్థాయి భద్రత, పారదర్శకత మొ॥లగు అనేక విశిష్టతలున్నాయి. అందువల్ల బ్లాక్ చైన్ సాంకేతికతను మార్కెట్లలో బిల్లింగ్, మానిటరింగ్ డేటా బదిలీ చేయడానికి, ప్రభుత్వ సేవలకు సంబంధించి ఓటరు నమోదు ప్రక్రియలో నకిలీ ఓట్లను నిరోధించడానికి, వివిధ రకాల పత్రాలను డిజిటలైజ్ చేయడానికి, ఇంటర్నెట్ ఆఫ్ థింగ్స్ (ఐఓటీ) విధానంలో వ్యవసాయానికి సంబంధించిన డ్రోన్ సాంకేతికతను నిర్వహించడానికి, స్వయంచోదిత కార్లను నడపడంలోనూ, వ్యక్తిగత రోబోట్లను పని చేయించడానికి, ఆరోగ్య రంగంలో వ్యక్తుల సమాచార నిధిని భద్రపరచడానికి, డేటాను నిర్వహించడానికి, సైన్స్‌కు సంబంధించి సూపర్ కంప్యూటర్, క్లౌడ్ అనాలసిస్ చేయడానికి బ్లాక్ చైన్ సాంకేతికతను విరివిగా వినియోగిస్తారు. అంతే కాకుండా బ్లాక్ టెక్నాలజీ సహకారంతో బిట్ కాయిన్, ఎథీరియమ్, రిపుల్, వైట్ కాయిన్ వంటి క్రిప్టో కరెన్సీ (గుప్తధనం)లను ఎక్కువగా వాడుకలోకి తెస్తున్నారు. ముందే చెప్పుకున్నట్లు ఈ సాంకేతిక పరిజ్ఞానం వినియోగించినట్లయితే కంప్యూటర్లను హ్యాకింగ్, వైరస్‌ను చొప్పించడం, స్పామ్ లాంటి సైబర్ దాడుల నుండి రక్షించవచ్చు. 2016 సం॥లో దుబాయ్ సిటీ బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీని ఉపయోగించి ఎంతో మంది ఔత్సాహిక పారిశ్రామిక వేత్తలను మరియు పెట్టుబడిదారులను అనుసంధానించి దుబాయ్ నగరంలో అనేక రకాలైన పరిశ్రమలను ప్రారంభించి, అభివృద్ధిని వేగవంతం చేయడం ద్వారా దుబాయ్ ని "ప్రపంచంలోనే అత్యంత సంతోష నగరంగా" తీర్చిదిద్దారు. అదే విధంగా జనవరి 2017లో ఐక్యరాజ్యసమితి (యు.ఎన్.ఓ) యొక్క ప్రపంచ ఆహార కార్యక్రమం వారు మానవతా సహాయ నిధిని (Humanitarian Aid) ప్రారంభించారు. ఈ

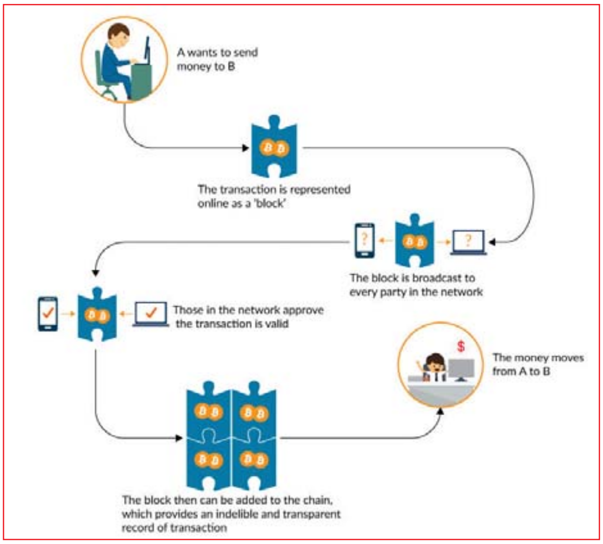

కార్యక్రమం ద్వారా బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీని వినియోగించి పాకిస్తాన్ సింధ్ ప్రాంతంలోని అత్యంత వెనుకబడిన గ్రామీణ ప్రాంతాలను ప్రగతి పథంలోకి తీసుకొచ్చారు. బ్లాక్ చైన్ విధానంలో నమోదైన లబ్దిదారులు డబ్బు, ఆహార పదార్థాలతో పాటు ఇతర అన్ని రకాల లావాదేవీలను సురక్షిత విధానంలో పారదర్శకంగా నిర్వహించుకొని పేదరిక విషవలయం నుండి బయటపడ్డారని యు.ఎన్.ఓ. తెలిపింది.

పరిమితులు

బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ వల్ల బహుళ ప్రయోజనాలతో పాటు కొన్ని పరిమితులు కూడా ఉన్నాయి.

బ్లాక్ చైన్ విధానంలో జరిగే లావాదేవీలను కంప్యూటర్లు ధృవీకరించడానికి ఎక్కువ సమయం పడుతుంది. అందువల్ల దాని విద్యుత్తు వినియోగం కూడా పెరుగుతుంది. గ్లోబల్ వార్మింగ్ అంతర్జాతీయంగా ప్రమాద ఘంటికలు మోగిస్తున్న నేపథ్యంలో అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు బ్లాక్ టెక్నాలజీకి అవసరమైన ఇంధనం సమకూర్చుకోవడం పెనుసవాలుగా మారనుంది.

ప్రతి లావాదేవీ వేగం కూడా ఇక్కడ సమస్యగా మారే అవకాశం ఉందని నిపుణులు చెబుతున్నారు. గొలుసుకట్టు విధానంలో ఉన్న బ్లాక్‌లన్నిటిలో వచ్చిన సమాచారం ధ్రువీకరించాల్సి ఉంటుంది. కాబట్టి ఇందుకు సమయం ఎక్కువ తీసుకోవడం వల్ల లావాదేవీల యొక్క వేగం తగ్గే అవకాశం ఉంది. బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ విధానంలో నగదు లావాదేవీలు నిర్వహించేటపుడు ప్రతి లావాదేవీకి ఒక రహస్య గుర్తింపు సంఖ్య జారీ చేయబడుతుంది. ఈ రహస్య గుర్తింపు సంఖ్యను జాగ్రత్తగా భద్రపరచాలి. ప్రమాదవశాత్తు జరిగే సంఘటనలవల్ల ఈ గుర్తింపు సంఖ్యను మనం కోల్పోయినట్లయితే దాని ద్వారా జరిగే నగదు లావాదేవీలు కూడా ప్రమాదంలో పడే అవకాశం ఉంది. మరోవైపు డిమాండ్ – సప్లై సూత్రాన్ని అనుసరించి బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ విధానంలో లావాదేవీల సంఖ్య పెరిగే కొద్దీ కంప్యూటర్ల నిర్వహణకయ్యే ఖర్చు కూడా పెరిగే అవకాశం ఉందని సంబంధిత నిపుణులు వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు.

చివరిగా

చిన్న చిన్న లోపాలను సవరిస్తే, బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ వల్ల నేటి సమాజానికి బహుళ ప్రయోజనాలు ఒనగూరే అవకాశం ఉంది. భద్రత, పారదర్శకతల సమ్మిళితమైన బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ విధానం ద్వారా మానవాళికి మహోపకారం జరగాలని, తద్వారా సమాజం ప్రగతి పథంలో కొత్త పుంతలు తొక్కాలని మనమూ ఆశిద్దాం.

– పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు,
m : 9550290047
e : obu.jmd@gmail.com

నువ్వు నీలాగే వుండు

ఎంత కాలం
కప్పుకుంటావ్
ఈ ముసుగు..!?

ఎంతకాలమని
అనుకరిస్తావు ఇలా..
నిన్ను నిన్నుగా
నిలబెట్టలేనిజి
ఈ ప్రయాస దేనికి!?

ఆత్మాభిమానాన్ని
అలా వదిలేస్తే ఎలా..
ఎలా ఇప్పుడు కనిపిస్తున్నావో
అలాగే తెరమరుగైతావు

నీదేదో అదే నిజం
అదే నీ ఇజం
నీ భావాలకు దూరంగా
వెతుకులాడకు..
నీది కానిదానికోసం
పాకులాడకు..
నువ్వు నీలాగే వుండు
అదే నీ అస్తిత్వం..

–కటుకోర్జ్వల రమేష్
m : 9949083327
e : katukojwala999@gmail.com

మండే డప్పుయ్ మనువాదుల గుండెల్లో మంటలు రేపిన పదాలు

దళిత సాహితీ కబాలి ఎర్ర ఉపాలి పాటలు

కడు పేదరికంలోంచి పుట్టుకొచ్చిన పాట. బడిపలుకులు నేర్వని బాల్యమీ పాట. విప్లవోద్యమ చైతన్యంతో ఊరూరా తిరిగిన జనం పాట. సామాజిక అసమానతల మీద కత్తిగట్టిన పదునైన పాట. మనువాదుల గుండెల్లో పెనుమంటలు రేపిన అగ్గిరవ్వ ఈ పాట. దళిత బహుజన యుద్ధగీతమీ పాట. ఆదివాడు, మహాదిగ విప్లవకారుని వీరగానమీ పాట. ఆధిపత్య కుల అహంకారం మీద కన్నెర్ర జేసిన ఎర్ర ఉపాలి పాట. పాటే ప్రాణంగ, బతుకే పోరాటంగ జీవిత గమనాన్ని సాగించి బతుకు పాటనై దరువేస్తున్నోన్ని, కూటికి లేక తిప్పలే గాని నాకేం తక్కువ'' అంటూ జీవనగమనాన్ని కవిత్వీకరించి, ఆత్మగౌరవ పతాకాన్ని ఎగరేసినోడు, అకస్మాత్తుంగా ఈ లోకాన్ని వీడిపోయిన పాటల యోధుడు, ప్రజాకవి, గాయకుడు ఎర్ర ఉపాలి గురించి నేటి మన 'అలుగెల్లిన పాట'లో...

పూర్వపు నల్లగొండ జిల్లా ఆలేరు మండలం రాఘవాపురం అనే గ్రామంలో ఎర్ర సిద్దయ్య – సోమలక్కలకు 1972 అక్టోబర్ 7న జన్మించిన ఉప్పలయ్య మూడో కొడుకు. సిద్దయ్య కొడుకులను పెంచి పెద్దజేయడానికి అనేక బాధలు పడ్డడు. కులవృత్తి, వ్యవసాయంతో పాటు కూలి పనులు చేసి సంసారం ఎల్లదీసిండు. సోమక్క కూలినాలి చేసి భర్తకు ఆసరయ్యేది. సిద్దయ్యది కష్టజీవుల కుటుంబం. రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుంటే గాని పూట గడువని పరిస్థితి. ఈ క్రమంలోనే ఉప్పలయ్య బుడ్డెడొడ్లకు జీతముండు. చిన్నతనము నుండే యక్షగాన రాగాలను వల్లెవేసిన ఉప్పలయ్య తల్లితో పాటు కందుల ముత్తమ్మ పాడే పల్లె పాటల్లోని సారాన్ని గ్రహించిండు. తుమ్మకాయలను కాళ్ళగజ్జెలుగా కట్టి, ముఖానికి బూడిద పూసుకొని యక్షగాన రాగాలతో ఆడుకున్నడు. గొడ్డు గోదలే సుట్టాలుగా, శేను శెల్కలే అమ్మయ్యలుగా పెరిగిండు. అయితే ఆ ఊరి పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయుడైన పోతుగంటి నర్సింహ్మారెడ్డి ఉప్పలయ్యలోని జ్ఞానాన్ని, చలాకితనాన్ని గమనించిండు. పట్ల ఆసక్తిని పెంచి రాత్రిపూట బడి చెప్పిండు. పెద్దబాలశిక్షను చదివించిండు. సామాజిక అవగాహనను పెంపొందించిండు. ఆ జ్ఞానంతో ఉప్పలయ్య ఉపాలిగా మారిండు. ఎర్ర ఉపాలి నేనే అంటూ నడక సాగించిండు. దిక్కులేని స్థితిలో జీతమున్న తన జీవితాన్నే మొదటి పాటగా మలిసిండు.

"బుడ్డెడొడ్లకు జీతమున్న దొడ్డెడెడ్లకు కావలున్న
బడికి నోచక దూరమై బాయికాడికి దగ్గరైన
అయ్యో... ఓ..ఓ.. అయ్యో... ఓ..ఓ..
అయ్యయ్యో నా చిన్నానాటి బాధలు జూడయ్యో
కల్లగాదు నేను జెప్పేది కన్నోల్ల తోడయ్యో" అంటూ రాసిన పాట

ఉపాలికి ఎంతో పేరు తెచ్చింది. సమాజంలో తన గౌరవాన్ని పెంచింది. తల్లి పాటే తొలి గురువయ్యింది. ఎర్ర ఉపాలి ఇదే పాటలో ఒక చోట "అంటరాని తనపు అవమానమే కంటనీరయ్యి కారెను ఈ పాటగ మారెను / అందుకే అందరొకటని సాటి మనిషిగా మానసవీణను మీటిన" అంటూ తనకు ఎదురైన ఎన్నో అనుభవాలను పాటల్లో కైగడతడు. కుల వివక్షను అక్షరీకరిస్తడు. అమ్మమీద కమ్మని పాటందుకుంటడు. తల్లి గుణాన్ని, సహనాన్ని అక్షరీకరిస్తడు. అత్యంత ప్రజాదరణ పొందిన ఎర్ర ఉపాలి

"అమ్మా నన్నుగన్నా రుణం తీరేదేలమ్మా
భూదేవి కన్న గొప్ప గుణం నీదమ్మా" అంటూ సాగే ఈ పాట

ఎర్ర ఉపాలిని తెలుగు సాహితీలోకంలో నిలబెట్టిందని చెప్పొచ్చు. దీంతో ఉపాలి తన పదాలలో దూకుడు పెంచిండు. సామాజిక బాధ్యతను విస్మరిస్తున్న వారిపై తన పాటలను ఎక్కుపెట్టిండు. కాకి గూటిలో గుడ్డుపెట్టి, బలాదూర్ తిరిగే కోకిల బ్రాహ్మణజాతికి ప్రతీక అని అంటడు. ఆస్తులు, అంతస్థులు ఏవీ నీవి కావనే సత్యాన్ని బోధించే కాలజ్ఞాని కాకిని కాదని, కోకిలను కుట్రపూరితంగ ప్రచారం చేసింద్రని ఆక్రోశిస్తడు. కాకిని గురించి వినసొంపైన గీతాన్ని ఆలపిస్తడు.

ఐక్యతను చాటిచెప్పే గొప్పగుణం గల్లది కాకి మాత్రమే నని అంటడు. ఇదే కాకుండ చిందు భాగవతం, డక్కలి పురాణగాథల్ని చిన్నప్పటి నుంచే విన్న ఎర్ర ఉపాలి చిందుల జీవితం మీద

"రంగుల మాటున దాగిన చిందులు కన్నీళ్ళను తాగే కనువిందులు
అతుకుల బతుకుల చింతలు ఆకలి తీరని గొంతులు
జానపదాలకు జీవంపోసిన జాతిలో సంచార జాతులు" అంటూ

అద్భుతమైన పాట రాసిండు. యక్షగాన రాగాలతో పల్లెను ఓలలాడించే పదాలు పాడిన చిందుల త్యాగాన్ని కీర్తిస్తూ రాసిన ఈ పాటలో వాళ్ళ జీవితం కండ్లకు కట్టినట్టు కనిపిస్తది. ఎర్ర ఉపాలి కొలనుపాకకు చెందిన తన మేనమామ గొలనుకొండ యాదగిరి – సుగుణమ్మల బిడ్డ ఉపేంద్రను పెండ్లి చేసుకుండు. తండ్రి ద్వార వచ్చిన కొద్దిపాటి భూమిని సాగుచేసుకుంటూ గడిపిండు. చేతనైన పనిచేసుకుంటూ పాటే ప్రాణంగ బతికే ఎర్ర ఉపాలికి మొదటి నుంచి విప్లవకారులతో సన్నిహిత సంబంధాలు ఉండేవి. మారోజు వీరన్న సిద్ధాంతాల పట్ల ఆకర్శితుడైన ఎర్ర ఉపాలి ఎందరో యువ కళాకారులను తయారు చేసిండు. నూతన దృక్పథంతో పాటలు రాసిండు. అప్పటికే ఎర్ర ఉపాలి – ఉపేంద్ర దంపతులకు ముగ్గురు కొడుకులు. సూర్య, చంద్ర, ఆకాశ్. ఎర్ర ఉపాలి తన కొడుకులకు పెట్టుకున్న పేర్లు చూస్తేనే ఆయన ఆలోచనా విధానం ఎట్లాంటిదో, ఎంత ప్రకృతీ ఆరాధకుడో అర్థమైతది. కాని ఎర్ర ఉపాలి ఇల్లు, పిల్లల్ని వదిలి పాటలు, ప్రజాఉద్యమమే జీవితంగా

బతికిండు. కుటుంబ భారాన్ని భుజానేసుకున్న ఉపేంద్ర భర్త ఉన్నడన్న ఒకేఒక్క ధైర్యం తప్ప మరేమి ఆమె పొందలేదు. ఆమె తన ముగ్గురు పిల్లల్ని చదివించింది. అయితే ఎఱ్ఱ ఉపాలి తన పాటలకోసం, ప్రజా ఉద్యమాలకోసం కొద్దిపాటి భూమిని అమ్మివేసిండు. దీంతో కుటుంబం చిన్నాభిన్నమైంది. కొసకు నిలువ నీడ లేకుండా చేసుకుంటడు. సిద్ధాంతమే ఊపిరిగా పాటై ప్రవహిస్తడు. లోతైన ఆలోచనలతో మానవ పరిణామక్రమాన్ని శోధిస్తడు. అందుకు జాంబవపురాణం ఆధారంగ ఇతర సబ్బండ జాతులు కలిసి మెలిసి బతికిన జీవన విధానాన్ని కైగట్టి పాడుతడు.

బహుజన దృక్పథాన్ని తన పదాల్లోకి ఒంపుకుంటడు. ఎఱ్ఱ ఉపాలి దక్కలోల్ల మీద రాసిన పాట వారి బతుకు చిత్రానిన చూపిస్తది. ఎఱ్ఱ ఉపాలి ఎరుకలోల్ల మీద రాసిన

పాట ఏ శాస్త్రాలతో సంబంధం లేకుండ భవిష్యత్ దర్శనాన్ని కలిగించే మహిమాన్విత శక్తి ఎరుకల జాతికి ఉందని నిరూపిస్తది. ఎందరినో కదిలిస్తది. ఆలోచింపజేస్తది. ఆశయం వైపుకు అడుగులేపిస్తది. ఈ వరుసలోనే వందల సంవత్సరాల క్రితమే బహుజన రాజ్యాన్ని స్థాపించడంలో సబ్బండ జాతులను ఏకంచేసి గొప్ప సైన్యాన్ని కూడగట్టిన యుద్ధవీరుడు సర్దార్ సర్వాయి పాపన్న శౌర్యాన్ని పాటగా మలుస్తడు. తల్లి వొద్దని వారిస్తున్నా వినకుండ రాజ్యాన్ని చేపట్టడమే ధ్యేయంగా అడుగులేసిన వైనాన్ని తన పాటలో చిత్రీకరిస్తడు.

"అమ్మా ఈ బతుకు బతకలేనమ్మా రాజునై రాజ్యాన్ని పాలిస్తనమ్మా

బానిన బంధనాలు తెంచెదా మన బహుజనులకు ప్రేమ పంచెదా

నిమ్నజాతుల్లోన జ్యోతినై వెలిగి చీకటిలోకాన్ని చీల్చెదనమ్మా" అంటూ పాపన్న వీరగాథని గానం చేస్తడు. బహుజన కులాల ఐక్యతను కాంక్షిస్తడు. ఎక్కడో పల్లెపాటల్ని పాడుకుంటూ తిరిగే ఉప్పలయ్య ఎఱ్ఱ ఉపాలిగా బహుజన చైతన్యానికి బందూకై నిలబడతడు. విప్లవోద్యమాన్ని అనుసరించిన ఎఱ్ఱ ఉపాలి వీరన్న మార్గంలో పయణిస్తడు. ప్రజల మాటలనే పాటలుగా మలిచిన ఎఱ్ఱ ఉపాలి ఇరవై సంవత్సరాల క్రితమే "పల్లెగొంతులపాట" పేరుతో పాటల పుస్తకాన్ని ప్రచురించిండు. ఈ పాటలు ఎంతగానో ప్రజాదరణ పొందినయి. ఇట్ల వందలాది పాటల్ని రాసిన ఎఱ్ఱ ఉపాలి నిత్య దరిద్రాన్ని అనుభవిస్తూనే నిరాడంబరంగ బతికిండు. అయితే పాట పట్ల ఒక స్పష్టమైన అవగాహన ఉంది. పాట కాలక్షేపం కోసం కాదని, ఏ ఉద్యమాన్నయినా ఉరకలెత్తించే శక్తి ఒక్క పాటకు మాత్రమే ఉన్నదని బలంగా నమ్మిన ఎఱ్ఱ ఉపాలి

"నిశబ్దాల అవనిలోన శబ్దం పుట్టించినోన్ని

శతాబ్దాల శ్రమకు శ్రీకారం చుట్టినోన్ని

జంబుద్వీపాన్నేలి కీర్తిని అంబరాన సాటినోన్ని...

మాదిగోన్ని మహా ఆదివాన్ని ఆదిలోన ఈ దేశాన్నేలినోన్ని" అంటూ మారోజు వీరన్న సిద్ధాంతాన్ని బలపరుస్తడు. ఆ భావజాలాన్ని ఊరూర ప్రచారం చేస్తడు. ఈ కోవలోనే జనించిన 'మాదిగదండోర' ఉద్యమానికి పాటలు అందించి ఏపూరి సోమన్న చేత పాడించి ఒక పెను సంచలనాన్ని సృష్టించిండు. బ్రాహ్మణ వాదానికి మాదిగవాదమే ప్రతివాదమని చాటింపు వేసిన ధీశాలి ఎఱ్ఱ ఉపాలి. అసురజాతి సంరక్షణకు అవతరించిన మరో రూపం నేనేనని తన పదాలతో చెలరేగిపోతడు. అగ్నికణమై జ్వలిస్తడు. మాదిగశక్తిని కూడగట్టే ప్రయత్నంలో మహోజ్వల గీతమై ప్రతిధ్వనిస్తడు.

"మాదిగ మహావీరులార ఆదిజాంబవుని వారసులారా

అలుపెరుగని ధీరులారా అసువులు బాసిన అమరులారా

తూర్పున పొడిసేటి పొద్దుల్లో వెలుగులు కొడుకులో...ఓ..ఓ..

మార్పుకై నడిసేటి ఉద్యమబాటల్లో బిడ్డలో.." అంటూ అనేక పోరాటాలలో అసువులు బాసిన అమరులను తల్చుకుంటడు. ఆ త్యాగాలు వృథా కాకూడదని ప్రజాపోరాటంలో తలమునకలై ఇల్లు, పిల్లల్ని ఎడబాసిన వీరయోధుల త్యాగాన్ని గానం చేస్తడు. తెలంగాణ రాష్ట్రం వస్తేనే బతుకులు బాగుపడుతయని నమ్మిండు. తెలంగాణ వేదికలెక్కి గళగర్జన చేసిండు. వివక్షపూరిత వలస పాలకులను లక్ష్యంగా చేసుకొని పదాలల్లుతడు. దోపిడి పాలన అంతం కాక తప్పదని పేదల ఉసురే ఉరితాడైతదని అంటడు.

సమైక్యపాలకులు తెలంగాణకు చేసే మోసాన్ని ఎండగడతడు. ఇక్కడ తెలంగాణ వీరయోధుల వారసత్వమున్నదని హెచ్చరిస్తడు. వృత్తికులాల చేతి పనిముట్లే మీ దగాకోరు పాలనను కతం జేస్తయని, కొసకు మిమ్మల్ని సావుడప్పుతోనే సాగనంపుతమని గొంతెత్తి గానం చేస్తడు. సమరనాదమై ధూంధాం జేస్తడు. తెలంగాణ సాధనతోనే సమస్యలకు పరిష్కారం దొరుకుతుందని భావించిన ఎఱ్ఱ ఉపాలి

"తెలంగాణ తల్లి తల్లడిల్లిందో తల్లడిల్లిందో

తెర్లయ్యిపోతినాని గొల్లుమంటుందో గొల్లుమంటుందో" అంటూ ఆర్తితో ఆలపిస్తడు. భవిష్యత్ నిర్మాతలు విద్యార్థులేనని బహుజన దృక్పథాన్ని అందించే ప్రయత్నంలో ఎఱ్ఱ ఉపాలి

"మేలుకో విద్యార్థి మేలుకోరా మబ్బునుండి జాబిలివై తేరుకోరా

అదిగో మన ఆశయాల నావ సాగుతున్నది

అలుపెరుగని మహనీయులు తోవ జూపుతున్నది

పూలే అంబేద్కర్ కలల పూలతోటలో జాతి మనుగడ నిన్నే నమ్ముకుందిరా"

అంటూ అర్థిస్తడు. ఎఱ్ఱ ఉపాలి పాటల్లో పదునైన పదజాలాన్ని గమనించిన ఎందరో సినీప్రముఖులు పాటలు రాయమని కోరిండ్రు. ప్రముఖ దర్శకుడు పూరి జగన్నాధ్ తన సినిమాలకు పాటలు రాయాల్సిందిగా ఎఱ్ఱ ఉపాలిని ఆహ్వానించిండు. చిరునవ్వుతో సమాధానమిచ్చిండు. అంతేకాదు వై.యస్. పాదయాత్ర సందర్భంలో కూడ ఉపాలిని పాటలు రాయాలని కోరినప్పటికి ఆయన అంగీకరించలేదు. ఏనాడు తన పదాలను అమ్ముకోలేదు. ఎన్నో అవకాశాలు వచ్చినప్పటికి ప్రజా జీవితం, ప్రజల పాటలు తప్ప పాలకులను కీర్తించడం, సినిమాలలో షికార్లు చేయడం వంటి అంశాలను ఉపాలి ఎన్నడు దగ్గరికి రానీయలేదు. జీవితంలో ఎన్నో ఒడిదుడుకుల్ని

చూసిండు. అరిగోసను అనుభవించి చిక్కి శల్యమైండు. తాను ఏ స్థితిలో ఉన్నప్పటికి పాటని వీడి పక్కకుపోలే.

ఎర్ర ఉపాలి పెద్ద కొడుకు సూర్య మాత్రం తండ్రి వారసత్వాన్ని పుణికిపుచ్చుకుండు. భారత నాస్తిక సమాజంలో చేరి వాస్తవ పరిస్థితుల మీద సమాజాన్ని చైతన్యం చేసే పనిలో అద్భుతమైన పాటల్ని రాసిండు. తండ్రికి తగ్గ తనయుడనిపించుకున్నడు. గట్టగల్ల సంజీవ బృందంలో ఒకడిగా అనేక కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటూ తనదైన శైలిలో సభలను రక్తికట్టించిన సూర్య రాసిన పాటను కూడ చూద్దాం

"జైభీం జైభీం జైభీం జైభీం జైభీం జైభీం జైజై భీం

అంబేద్కరుని ఆశయాలమై కదిలొస్తాం / మనువాదులను మంటల గలిపే పెనుమంటలమై మేమొస్తాం / ఆదిజాంబవుని వారసులం కదందొక్కినా సైనికులం / మా రక్తం ఏరులై పారినా రాజ్యాంగాన్ని రక్షిస్తాం" అంటూ తండ్రి ఎర్ర ఉపాలిని తలపిస్తడు. సమాజాన్ని చైతన్యం చేయడం కోసం ఉపాలి పదాల ప్రతిరూపమై నడక సాగిస్తున్నడు. అయితే ఇట్లాంటి ఒక బలమైన గొంతు తన ఇంట్లోనుంచి ప్రతిధ్వనించే సమయంలో ఎర్ర ఉపాలి ఈ సమాజానికి దూరమయ్యిండు. దళిత సామాజిక చైతన్యం కోసం తన పాటలన్ని కలిపి "లంద" అనే పాటల సి.డి. రూపకల్పన చేస్తున్న తరుణంలో ఉపాలి గొంతు మూగబోయింది.

"లందా ఓయమ్మ లందా ఎంత సుందరమైనది లందా
బంధాలు పెనవేసి లంద పూ గంధాలు వెదజల్లె లందా
నిండలెన్నో మోసె గోళం అది అందమైన భూగోళం
రేణుకెల్లమ్మ తల్లిని పొత్తిళ్ళలో దాసి పల్లె పల్లెన పసుపు కుంకుమయ్యిందో..." అంటూ రాసిన పదునైన పాట ఆగిపోయింది. ఈ సమాజం మీద తన పాటలతో చెరగని ముద్ర వేసిన ఎర్ర ఉపాలి అక్టోబర్ 10, 2019న అకస్మాత్తుగా గుండెపోటుతో చనిపోయిండు. అసురజాతి రక్షకుడినని ప్రకటించిన సాహసికుడు అనంతవాయువుల్లో కలిసిపోయి, పాటై పలకరిస్తుండు. ఎర్ర ఉపాలి మరణవార్త విన్న ఎందరో ప్రముఖులు, కవులు, కళాకారులు అక్కడికి చేరుకొని

"ఎల్లిపోయిండే ఉపాలి ఎల్లిపోయిండే
మా గుండెలోన గాయం జేసి ఎల్లిపోయిండే అన్నా అమరుడయ్యిండే" అంటూ పాటలతో హోరెత్తించిండ్రు. ఎన్నో పాటలు రాసిన మాజాతి బిడ్డడని, మహరాజుల వారసుడు మా ఎర్ర ఉపాలి అని అశ్రునయనాలతో అక్షర నివాళులు అర్పించిండ్రు. జోహార్ ఎర్ర ఉపాలి.

–అంబటి వేకువ, m: 94927 55448
e: varji.ambati@gmail.com

గ్లోబల్ వ్యూ

ఇన్ని అల్లిబిల్లి దృశ్యాలకు బదులు
ప్రపంచానికంతా
ఒకే కన్నుంటే బాగుండును.
సంకులమైన రణగొణ ధ్వనుల రొదలో
జగమంతా ఒక చెవిగా మారి
ఏకైక స్వరాన్ని వింటే బాగుండును.
ఒక వ్యక్తిని ముట్టుకుంటే
భూమి చుట్టూ చర్మం మొలిచి
సమస్త మానవాళిని
స్పర్శించినట్టు అనిపిస్తే బాగుండును.

విశాల విశ్వమంతా
అడవుల పరిమళంతో నిండిపోయి
కొత్త ఊపిరితిత్తులను ఆవిష్కరిస్తే బాగుండును.

వర్షం అందరి కన్నీళ్లను
కలుపుకొని కురిస్తే బాగుండును.
భాషల మధ్య గీతలు చెరిగిపోయి
ఆకాశం పలక మీద
ఒకే వర్ణమాలను చెక్కితే బాగుండును
చిక్కు చిక్కు పైవోవర్లన్నీ
ఒకే గమ్యం వైపు పరుగులు తీస్తే బాగుండును.
పంచేంద్రియాలు ఏకధారగా కలిసిపోయి
లోకానుభవమంతా
ఒకేసారి స్ఫురణకొస్తే బాగుండును.
ఐదు పదార్థాల్లోని పరమార్థమంతా
ఒక్క త్రుటిలోనే అర్థమైపోతే బాగుండును.
పృథివి పైని పిల్లలందరూ
వాత్సల్యరసంలో తడిసి ముద్దయితే బాగుండును.

భూగోళం తన చుట్టూ తాను తిరగడం మర్చిపోయి
ప్రేమచుట్టూ తిరిగితే బాగుండును
లోకంలోని ఊహాసౌందర్యమంతా
మహాకవిత్వంగా సాక్షాత్కరిస్తే బాగుండును.

– డా. ఎన్. గోపి, m : 040-27037585
e : prof.ngopi@gmail.com

బాల్యానికి నీరాజనం.. సామాన్యశాస్త్రం

ఛాయాచిత్ర ప్రదర్శనలో విశేషంగా రాణిస్తున్న కందుకూరి రమేష్‌బాబు

వందమాటల్లో చెప్పలేనిది ఒక్క ఫొటోలో అర్థమయ్యేలా చెప్పగలగడమే ఫొటోగ్రాఫర్ లక్ష్యం. మాటల్లో వర్ణించలేనిది.. చేతల్లో చూపించేది ఫొటోగ్రఫీ జర్నలిజం అంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఇంగ్లీష్ పోయెట్ విలియం బ్లేక్ స్ఫూర్తితో బాల్యానికి, పరిసరాలకు ఉండే అనుబంధాన్ని చూపిస్తూనే అది నాగరిక సమాజంలో ఎలా ధ్వంసమవుతుందో తన ఫొటోల రూపంలో చెబుతున్నారు ఫొటోగ్రాఫర్, జర్నలిస్ట్ కందుకూరి రమేష్ బాబు. జర్నలిస్ట్, రైటర్, ఫొటోగ్రాఫర్‌గా విభిన్నరంగాల్లో కామన్‌మ్యాన్ పాత్రలో సమాజానికి విశేష సేవలందిస్తున్నారు. 13 పుస్తకాలు రాసి, 12 సోలో ఫొటోగ్రఫీ షోలు నిర్వహించారు. ముంబయిలోని జహంగీర్ ఆర్ట్ గ్యాలరీలో నిర్వహించిన 10వ ఫొటోగ్రఫీ షో రమేష్ బాబుకు ఎంతో గొప్ప పేరు తెచ్చిపెట్టింది.

రమేష్‌బాబు పేరులేని సాధారణ మనుషుల గురించి తనదైన రచనా, వ్యాసాంగంతో సామాన్యశాస్త్రం అయ్యారు.

పిల్లల ఆనంద క్షణాలు

ఒడిసిపట్టుకోవడం వర్ణించలేనిది :

మూగజీవాలు, పరిసర ప్రపంచంతో పిల్లలు ఆనందంగా జీవించే క్షణాలను సుతారంగా ఒడిసి పట్టుకోవడమంటే మాటల్లో వర్ణించలేనిది. వారి హావభావాలకు ఎంతో ప్రత్యేకత.. మరెంతో వైవిధ్యత దాగి ఉంటుంది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే ప్రకృతిలో భాగమైన పిల్లల హృదయానికి ఈ చిత్రకళ నీరాజనం పలుకుతుంది. పిల్లలంటే అమాయకత్వం..ఒకింత ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. సహజంగా పిల్లలు చేసే చిలిపి చేష్టలు పెద్దలకు ఎంతో ఆనందాన్ని, ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తుంటాయి. రమేష్‌బాబు పిల్లల అనుభూతులకు, వారి అనుభవానికి ఎంతో ప్రాధాన్యం ఇస్తుంటారు. ధనిక, పేద తారతమ్యాలు ఎరుగని పిల్లల నిర్మలమైన బాల్యాన్ని, ఈర్ష్యా, ద్వేషాలకు గురికాని వారి వాస్తవ ప్రపంచాన్ని రమేష్ తన అనేక చిత్రాల్లో ఆవిష్కరించారు. బడికిపోయే పిల్లలు, చెత్త ఏరుకునే పిల్లలు ఒకరికొకరు ఎదురయ్యే అపురూప దృశ్యాలు, అందులో ఇరువురిలోనూ ఒక ఆరోగ్యకరమైన కుతూహలం వ్యక్తం కావడం నిజంగా ఒక అపురూప దృశ్యమే అని చెప్పాలి.

సామాన్యశాస్త్రం గ్యాలరీ..

బాలల ఛాయాచిత్రాల ప్రపంచం :

సాంగ్స్ ఆఫ్ ఇన్నోసెన్స్ అండ్ ఆఫ్ ఎక్స్‌పీరియన్స్ పేరిట సెప్టెంబర్ 29న హైదరాబాద్‌లోని సామాన్యశాస్త్రం గ్యాలరీలో కందుకూరి రమేష్‌బాబు ఛాయాచిత్రాల ప్రదర్శన ప్రారంభమై బాలబాలికల సహజ ప్రపంచాన్ని ఎంతో సన్నిహితంగా ఆవిష్కరించిందంటే అతిశయోక్తి కాదు. పెద్దల ప్రపంచానికి కనువిప్పుగా, పిల్లలకే సొంతమైన అమాయకత్వంతోపాటు వారి విశిష్ట అనుభవ ప్రపంచాన్ని కూడా ఆవిష్కరింపజేయడం ఈ ప్రదర్శన ప్రత్యేకత అని చెప్పాలి. ఇలాంటి గొప్ప బొమ్మలు ఎన్నో ఈ ప్రదర్శనలో కొలువుదీరాయి. జర్నలిస్టు, ఫొటోగ్రాఫర్ అయిన రమేష్ బాబు హైదరాబాద్‌లోని మణికొండలో 2016లో సామాన్య శాస్త్రం గ్యాలరీని ఏర్పాటు చేశాడు. నగరంలోనే కాదు, దేశంలోని సామాన్య జీవితంలోని అసాధారణ ఘడియలను నిత్యం ప్రదర్శనకు పెట్టే ఏకైక ఫొటోగ్రఫీ గ్యాలరీ ఇది. ఇప్పటి వరకు ఈ ఫొటో గ్యాలరీలో ఎనిమిది ప్రదర్శనలు నిర్వహించారు.

LOVE & LIGHT

Samanya Sastram art gallery hosted photography exhibition titled 'Songs of Innocence' by Kandukuri Ramesh Babu which showcased children in their happy moods regardless of their surroundings

Photographer Kandukuri Ramesh Babu has captured children of various age through his lens. His photography exhibition titled 'Songs of Innocence' held at Samanya Sastram art gallery celebrating its third anniversary, encompasses the moods of the little ones and the surroundings they live in. Previously also Ramesh has showcased the beauty in a common man's life be it a cart puller, a rag picker or a mother holding children is seen; on the right side one sees young kids in school uniform carrying bags crossing a mangy neighbourhood alley while at the same time two barefoot boys carrying sacks, and stainless steel cans are passing by. Their sacks are seemingly for picking up trash.

photograph, a little boy, perhaps of five, is seen holding a spade and digging a mound of sand on which his tiny frame stands. The maturity with which he is holding the tool belies the puny child body and all this while his back is towards the camera. It's interesting to see little girls in his photographs. One frame is particularly striking

రాళ్లు.. ఆట బొమ్మగా :

పిల్లలను మనం సాధారమైన విషయంగా చూస్తాం. కానీ వారి మనోభావాలు, హావభావాలు రెండూ కూడా ఎంతో లోతైన విషయాలను చెబుతాయి. ప్రదర్శనలో ఒక్కో బొమ్మ ఒక ఆటాపాట. సమయం వెచ్చించి చూస్తే మనకు అవి ఎన్నో లోతైన అంశాలను విశదీకరిస్తాయి. ఈ ఫొటో ప్రదర్శనలో ఒక అమ్మాయి రాయిని ఆట బొమ్మగా చేసుకుంటుంది. ఆ బొమ్మని బిడ్డల్లా ఎత్తుకుని మురిసిపోతోంది. ఆ రాయి పోతే ఆమె

ఏడ్వదు. ఇంకో రాయిని బొమ్మగా చేసుకుంటుంది. ఇలాంటి సహజమైన జీవితంలో ఆనందం అపరిమితంగా ఉంటుంది. ప్రకృతితో అనుబంధం తగ్గుతూ కృత్రిమమైన పరిసరాలతో సంబంధాలు పెరుగుతున్న బాల్యం ఏం కోల్పోతుందో ఈ ఫోటో ప్రదర్శనతో చెప్పదల్చుకున్నారు రమేష్ బాబు. పిల్లలు పరిసరాల నుంచి నేర్చుకోవడం తగ్గిపోతుంది. నాగరిక ప్రపంచంలో అక్కడక్కడా ఇంకా కొంత సహజమైన బాల్యం మిగిలే ఉంది. హైదరాబాద్ మహానగరంలో సాధారణ కుటుంబాల్లోని అలాంటి బాల్యపు తీపి గురుతున్న ఈ ఫోటో ఎగ్జిబిషన్‌లో ఎంతో మందిని ఆకట్టుకుంది. ఒకడు రాళ్లతో వారధి కట్టి తన ఇంజినీరింగ్ సామర్థ్యంతో మురిసిపోవడం ఎంతో వైవిధ్యతను కనబరుస్తుంది. పేద, ధనిక కుటుంబాల పిల్లలు ఎదురైనప్పుడు వాళ్ల మధ్య వైషమ్యాలు లేని చూపులే ప్రధాన ఆకర్షణగా కనిపిస్తాయి. కానీ ఒకరిలో అసూయ, మరోకరిలో ద్వేషం లేవిక్కడ. కౌమారంలోకి వచ్చిన పిల్లల స్నేహాలు, వాళ్ల అలవాట్లను ఈ ఫొటోల్లో చూడొచ్చు.

తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సహకారంతో :

సామాన్యశాస్త్రం గ్యాలరీ (మణికొండ, హైదరాబాద్) మూడు సంవత్సరాలు పూర్తి చేసుకున్న సందర్భంగా సాంగ్స్ ఆఫ్ ఇన్నోసెన్స్ అండ్ ఎక్స్‌పీరియన్స్ ప్రదర్శనని సెప్టెంబర్ 29న ప్రారంభించారు. తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సహకారంతో ఏర్పాటైన ఈ ప్రదర్శనను ఆందోల్ శాసనసభ్యులు క్రాంతి కిరణ్, బాల చెలిమి సంపాదకులు, చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్, ఆసియా నెట్ తెలుగు సంపాదకులు కాసుల ప్రతాప్‌రెడ్డి, ఓయూ కాలనీ సెక్రటరీ నాగుల రవికుమార్, ప్రొఫెసర్ పిల్లల మర్రి రాములు, రమేష్ బాబు సహచరి, జర్నలిస్ట్ సుమబాల ప్రత్యేక అతిథులుగా హాజరయ్యారు.

తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు పిల్లలతో వచ్చి ఈ ప్రదర్శనను చూడాలి. ఈ ప్రదర్శన పిల్లల దినోత్సవమైన నవంబర్ 14 వరకు కొనసాగుతుంది.

– ఎసికె. శ్రీహరి,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

దారి

ఒక అబద్ధం వెనుక
జారుకున్న మాట కూడా గాయమే.
గతం నడకకోసం
భవిష్యత్తూ చూపుకోసం
పాదాలను నమ్మటం
బలహీనత కాదు బాధ్యత .

అర్థాంతరంగా రంగం నుంచి
తప్పుకున్న పాత్ర
అద్దానికి జవాబు బాకీఉంది.
పాదరసం మీద చూపు జారటం
పగ్గాలను వదిలేయడం
ఊపిరి లంకె తెంపటమే.

దగాపడ్డ కాలాన్నడుగు
విలవిలైన కథ లోతెంతో.
కన్నీటి చుక్కల మీద కఫన్ విసిరేసి
ముఖంచాటేసిన వాగ్దానం
ఓ నమ్మకం బాకీ పడింది.

పాపం గుండె ఏంచేస్తది
కొట్టుకుంటనే ఉంటది
నడక సాగాలిగదా
ఊపిరాగిపోయేదాకా....

ముందెవ్వరున్నారు
అంతకు ముందెవ్వరున్నారు
ఒక్క లక్ష్యం తప్ప
ఏం కట్టుకపోతారు
బూడిద తప్ప.
వదిలిపోయే అడుగుల గుర్తులను మోస్తూ
దారి మాత్రం బతికే ఉంటది.

– వఝల శివకుమార్, m : 9441883210
e : shivakumarvajjala@gmail.com

చెన్నమనేని హనుమంతరావు జీవనయానం

అనుభవాలు - జ్ఞాపకాలు

ఒక నమ్మకం చెదిరిపోతుంటే తట్టుకోవడం కష్టం. మరీ ముఖ్యంగా చిన్నతనంలోనే ప్రారంభమైన భావజాల ప్రయాణం విషయంలో. అయినా కూడా అలా తట్టుకుంటూ సత్యాన్వేషణ చేయడం మరింత కష్టం. అలాంటి కష్టాన్ని అనుభవించిన వ్యక్తి జీవితానుభవాలే 'నా ప్రయాణం'. ఆయన నమ్మిందే సత్యం కావచ్చు.... కాకపోవచ్చు. కాకపోతే సత్యాన్వేషణ కోసం చేసిన ప్రయాణంగా మాత్రం దాన్ని మనం చెప్పుకోవచ్చు. మార్క్సిజం – లెనినిజం నుంచి మొదలైన ప్రయాణం నెహ్రూవాద సోషలిజం – సమ్మిళిత వృద్ధి దాకా కొనసాగింది. అది కూడా బహుశా ఓ మజిలీ మాత్రమే. అంతకు మించిన సత్యం మరొకటి ఉందనుకుంటే బహుశా దాన్ని స్వీకరించేందుకూ ఆయన సిద్ధంగానే ఉంటారు. కాకపోతే ఆ సత్యం సార్వజనిక, సార్వత్రిక హితమై ఉండాలి. ఆ వ్యక్తినే చెన్నమనేని హనుమంతరావు. చూసేందుకు సాధారణ వ్యక్తిలా కనిపించే ఓ అసాధారణ వ్యక్తిత్వం.

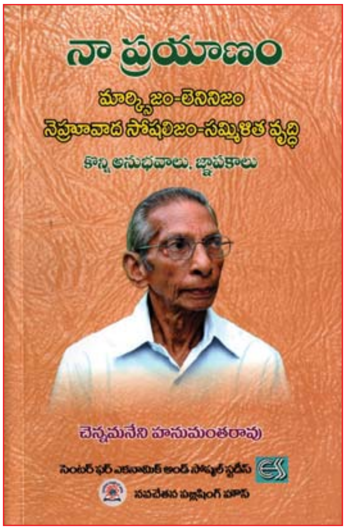

ఒకటి కాదు... రెండు కాదు.... స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం నుంచి నేటి దాకా.... రాజరికం, భూస్వామ్యం, సామ్యవాదం, సోషలిజం, క్యాపిటలిజం, మిశ్రమ ఆర్థిక వ్యవస్థ, నెహ్రూ సోషలిజం, గాంధేయ సోషలిజం, గ్రామస్వరాజ్యం, నక్సలిజం, ఉదారవాద ఆర్థిక విధానాలు .... ఎన్నెన్నో భావజాలాలు ఒక్కో దశలో ఒక్కోటి వెల్లువలా వచ్చివెళ్ళాయి. వెల్లువ వచ్చినప్పుడల్లా దేశంలో ఒక్కోరకమైన మార్పు చోటు చేసుకుంది. వ్యక్తుల ఆలోచనలనూ అవి ప్రభావితం చేశాయి. మరికొన్ని సందర్భాల్లో వ్యక్తుల ఆలోచనలకు మెరుగులు దిద్దాయి. అలా దిద్దుకున్న మెరుగుల్లోనుంచి పుట్టుకొచ్చినవే చెన్నమనేని హనుమంతరావు అనుభవాలు. ఆ అనుభవాలనే ఆయన తన కొన్ని జ్ఞాపకాలుగా మనకు అందించారు.

సాధారణంగా ఒక దేశం గురించి చదవాలంటే చరిత్ర పుస్తకాలు చదవాలి. అలా గాకుండా.... ఒక భావజాలం నుంచి మరో రకం భావజాలానికి ఒక వ్యక్తి ఎలా మార్పు చెందాల్సి వచ్చిందో తెలుసుకోవడం ద్వారా కూడా ఒక దేశ చరిత్ర తెలుసుకోగలిగితే అది కూడా ఓ గొప్ప విషయమే. మరీ ముఖ్యంగా ఆ వ్యక్తి గనుక ఆ దేశాన్ని ప్రభావితం చేసే అధికార వ్యవస్థలో భాగంగా ఉండిఉంటే... ఆయన చెప్పే విషయాలకు సాధికారికత కూడా కలుగుతుంది. ఇక్కడ మనం ఆ వ్యక్తిని, ఆయన అనుభవాలను మాత్రమే కాదు.... మారిపోతున్న దేశ కాలమాన పరిస్థితులను కూడా ఏకకాలంలో అంచనా వేసుకోగలుగుతున్నాం. దానికి తోడు అధికారిక వర్గాల నుంచి సాధారణంగా వెల్లడి కాని ఆఫ్ ది రికార్డ్, అధికారిక రహస్యాలు, గోప్య సమాచారం సంబంధితాలు కూడా బిట్వీన్ ది లైన్స్‌గా మనకు అర్థమవుతూనే ఉంటాయి.

అధికారిక రికార్డులను బట్టి గాకుండా ఆఫ్ ది రికార్డ్‌గా వెల్లడయ్యే అంశాలను బట్టి నాటి పరిస్థితులను మరింత స్పష్టంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. బిట్వీన్ ది లైన్స్‌ను అర్థం చేసుకోవడం ఒక్కోసారి అర్థం చేసుకోవడం కష్టం. ఈ పుస్తకంలో అలాంటి కష్టం ఏమీ ఉండదు. వివిధ సందర్భాల్లో ఆయా వ్యక్తులు, సంస్థలు ఎలాంటి నిర్ణయాలు తీసుకున్నాయి.... అందుకు దారి తీసిన పరిస్థితులేంటో ఇందులో వివరించారు.

ఒక పంథా నుంచి మరో పంథాకు మారడంలో ఎంతో ఆత్మసంఘర్షణ ఉంటుంది. అలా మారే ప్రక్రియలో రెండు పంథాల మద్దతుదారులతో జరిగిన మేథో సంఘర్షణ ఉంటుంది. సత్యాన్ని కనుగొనేందుకు ఎవరైనా ఎలాంటి ప్రయత్నాలు చేయాలో తెలుస్తుంది. నమ్మిన విశ్వాసం కన్నా క్షేత్రస్థాయిలో తెలుసుకునే అంశాలు ఒక వ్యక్తి పంథాను ఎలా మార్చివేస్తాయో ఈ పుస్తకం చదివితే అర్థమవుతుంది.

కాలప్రవాహంలో ఏదీ శాశ్వతం కాదు. మార్పు చేర్పులు వస్తూనే ఉంటాయి. అవి ఎన్ని వచ్చినా కాలాతీత సత్యం, ధర్మం అంటూ ఒకటి ఉంటుంది. అదే సకలజన హితం. సకలజన సమ్మిళితం. సామ్యవాదమైనా, సోషలిజమైనా, సమ్మిళిత సిద్ధాంతమైనా అంతిమలక్ష్యం సకల జనుల ఉన్నతే కావాలి. అదే సమయంలో ఆశయం సరిగా ఉన్నంత మాత్రాన సరిపోదు.... దాన్ని సాధించుకునేందుకు ఎంచుకునే మార్గం కూడా సరిగా ఉండాలి. ఆశయసాధనలో అందరినీ సమ్మిళితం చేసుకునేలా ఉండాలి. అందుకే మార్క్సిజం – లెనినిజం నుంచి నెహ్రూవాద సోషలిజం మీదుగా సమ్మిళిత వృద్ధి దాకా చెన్నమనేని హనుమంతరావు చేసిన ప్రయాణాన్ని, ఆ ప్రయాణంలో ఆయన అనుభవాలను, జ్ఞాపకాలను ఈ పుస్తకంలో చూడవచ్చు.

× × ×

16 జనవరి 2015న ఢిల్లీ స్కూల్ ఆఫ్ ఎకనామిక్స్ వార్షికోత్సవ ప్రారంభోత్సవ కార్యక్రమంలో రచయిత ఉపన్యాసం

పుస్తకంలో మొత్తం నాలుగు భాగాల్లో వివిధ అంశాలపై వ్యాసాలున్నాయి. పుస్తకం శీర్షికనే తొలిభాగానికీ శీర్షికగా ఉంది. 'నా తొలి అడుగులు: స్వాతంత్ర్యం, ప్రజాస్వామ్యం, సామ్యవాద పోరాటాలలో పాల్గొనటం' అనే వ్యాసంతో ప్రారంభమైన తొలిభాగం 'పరంపర – పరివర్తన: సి.ఆర్.ఫౌండేషన్ లో సన్మానానికి స్పందన' తో ముగిసింది. పాఠశాల, కళాశాల చదువులను గుర్తు చేసుకున్నారు. అప్పట్లోనే తాను గడిపిన అజ్ఞాత జీవితం గురించి కూడా వివరించారు. స్వీయ అనుభవాలను దేశ ఆర్థిక స్థితిగతులతో మేళవిస్తూ, సమయ సందర్భాలను బట్టి నాటి పరిణామాలను ఆసక్తిదాయకంగా ప్రస్తావిస్తూ, వివరిస్తూ, చర్చిస్తూ, విమర్శిస్తూ ముందుకు సాగారు. 'మార్క్సిజం – లెనినిజం నుండి నెహ్రూవాద సామ్యవాదం వైపు ప్రస్థానం: ఆత్మపరిశీలన' దాకా తన ప్రయాణం ఎలా కొనసాగిందో తెలిపారు. ఆర్థిక రంగానికి సంబంధించి దేశచరిత్రలో నెహ్రూ, ఇందిరాగాంధీ, రాజీవ్ గాంధీ, పి.వి. నర్సింహారావు విభిన్న దశలకు ప్రాతినిధ్యం వహించారు. ఎవరి హయాంలో ఎలాంటి విధానాలున్నాయో... ఆ కాలానికి అవి ఏ విధంగా సరిపోయాయో హనుమంతరావు తన వ్యాసాల్లో వివరించారు.

ఆర్థిక అంశాలకు మాత్రమే పరిమితం కాకుండా మత ఛాందసత్వంపై పోరాటం – సామాజిక విధానం, సైద్ధాంతికతల పాత్ర, విద్యాసంస్కరణలు లాంటి అంశాలను కూడా ప్రస్తావించారు. వి.కె.ఆర్.వి.రావు, ఆచార్య పి.ఎస్.ధర్, ఆచార్య ధరం నారాయణ్, ఆచార్య సుఖమాయ్ చక్రవర్తి, ఆచార్య పి.సి. మహలనోబిస్ లాంటి వ్యక్తుల గురించి వివరించారు. వివిధ సంస్థల్లో తను అనుభవాలను పంచుకున్నారు. తనకు జరిగిన సన్మానాలకు తన స్పందన ఏమిటో తెలిపారు. చెప్పడంలో కాస్తంత మెతకదనం ఉన్నా చెప్పాలనుకునే విషయాన్ని మాత్రం చెప్పారు. అవసరమైన చోట సూటిగా, స్పష్టంగానే చెప్పారు. 'స్వతంత్ర నిర్ణయం తీసుకోవటం లోని అశక్తత భారతదేశంలో కమ్యూనిస్టు ఉద్యమాన్ని తరచుగా ఇబ్బందికరమైన పరిస్థితుల్లోకి నెట్టివేసింది' (పే. 21) లాంటివి పాఠకులు నాటి పరిస్థితులపై ఒక సమగ్రమైన కాంక్లూజన్ కు వచ్చేందుకు తోడ్పడుతాయి. 'ఏకపార్టీపాలన' ధోరణి గురించి (పే.23) ఎంతో స్పష్టంగా వివరించారు. 'చారిత్రక తప్పిదాలు' ఎలా జరుగుతాయో తెలిపారు. ఆత్మపరిశీలన చేసుకోవటంలో విఫలమైన కమ్యూనిస్టు పార్టీ.... ఆ కారణంగా కోల్పోయిన అవకాశాలను గురించి కూడా చర్చించారు. మొత్తం మీద మార్క్సిజం– లెనినిజం నుంచి నెహ్రూవాద సామ్యవాదం వైపు ఆయనలో మార్పు సాఫీగానే జరిగింది. ఆ తరువాత వచ్చిన మార్పులు మాత్రం రచయితను ఎంతో కలవరానికి గురిచేశాయి (పే.39). పేదరికం తగ్గినా మన లాంటి ప్రజాస్వామిక రాజకీయ వ్యవస్థలో ఆమోదించలేని స్థాయిలో ఆర్థిక అసమానతలు పెరిగిపోతూ ఉండడాన్ని (పే.68) తట్టుకోలేకపోయారు. వివిధ అంశాల్లో తనకు గల పొరబాటు అభిప్రాయాలను తాను ఎలా సవరించుకున్నది వివరించేందుకు వెనుకాడలేదు (పే.111)

భారత రాష్ట్రపతి డా॥ ఎపిజె అబ్దుల్ కలాం గారిచే
"పద్మభూషణ్" పురస్కారం స్వీకరిస్తున్న రచయిత

× × ×

ఇక రెండో భాగంలో 'సమ్మిళిత వృద్ధిపై కొన్ని ఆలోచనలు' పంచుకున్నారు. ఓ నలభై పేజీల్లోనే ఈ భాగాన్ని ముగించినా... విషయపరంగా కీలకమైంది కూడా ఇదే. వివిధ భావజాలాల మధ్య సంఘర్షణ ఇందులో కనిపిస్తఉంది. వివిధ సిద్ధాంతాల ప్రాథమి కాంశాల గురించి చర్చించారు. వివిధ విధానాల్లోని సహేతుకతని

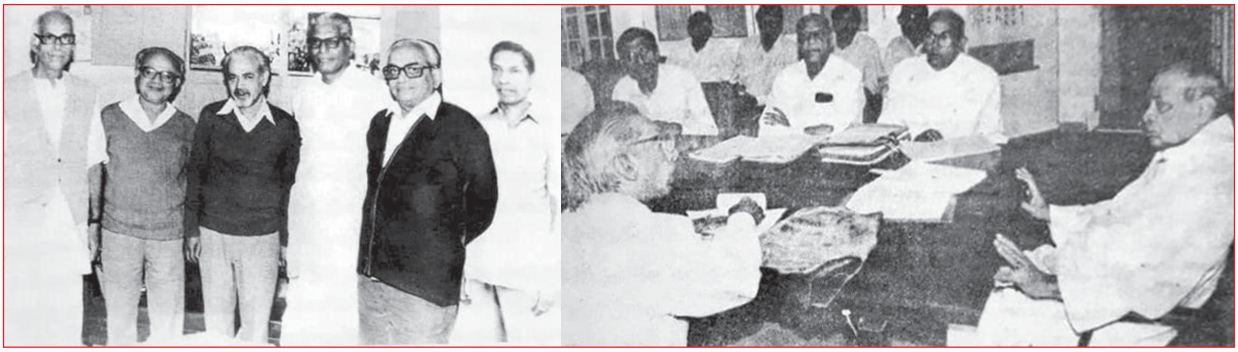

అఖిల హైదరాబాద్ విద్యార్థి సంఘం ప్రధాన కార్యదర్శులు ఎడమ నుండి: ఓంకార్ ప్రసాద్, జవ్వాద్ రజ్వి, బూర్గుల నర్సింగ్‌రావు, సి. హెచ్.రాజేశ్వరరావు, డా॥ భాల్‌చంద్ర పరాంజపె, సి. హెచ్.హనుమంతరావు

ప్రశ్నించారు. మార్కెట్ దృక్పథం, విత్త సంక్షోభం, సంస్కరణలు లాంటివాటి గురించి కాస్తంత లోతుగా చర్చించారు. సమ్మిళిత వృద్ధి లోతుపాతులను తడిమారు. ఆహార భద్రత గురించి, నగదు ప్రత్యక్ష బదిలీ గురించి కూడా వివరించారు. చాలా సందర్భాల్లో ఆయన మార్పును ఆహ్వానించారు. అంతేకాదు...'ఈ మార్పు చాలా మందగమనంతో, కుదుపులతో, మరికొన్ని సందర్భాల్లో తిరోగమనం తోనూ ఉన్నది. ఇదంతా స్వార్థప్రయోజనాలు గల శక్తులు మార్పును నిరోధించటానికి చేసిన ప్రయత్నఫలితం అనవచ్చు" అని కూడా అన్నారు. ఆయన చేసే వ్యాఖ్యలు మొదటిసారి చదివినప్పుడు ఏవో యథాలాపంగా చేసినవే కాదా అనిపిస్తాయి. కాకపోతే...అప్పటికే ఓ చిన్నసందేహం, కుతూహలం రేకెత్తిస్తాయి. దాంతో రెండోసారి చదువుతాం. అప్పుడు దానిలో మరేదో మర్మం ఉందని అనిపిస్తుంది. మనకున్న అవగాహనతో మరోసారి చదివితే అందులోని గొప్పదనం తెలుస్తుంది. అలాంటి వ్యాఖ్యలు ఎందుకు చేశారో అని మరింత లోతుగా ఆలోచించేలా చేస్తాయి. తెలంగాణ, రైతులు, ఆదివాసులు, రాష్ట్రస్థాయి ప్రణాళిక లాంటి అంశాలను ఈ భాగంలో చర్చించారు.

19 డిసెంబర్ 2013లో యూనివర్సిటీ ఆఫ్ హైదరాబాద్ చాన్సలర్ ప్రొ॥ హనుమంతరావు నోబెల్ పురస్కార గ్రహీత ప్రొ॥ అమర్త్యసేన్ గారిని గౌరవ డాక్టరేట్‌తో సత్కరిస్తున్న దృశ్యం

× × ×

ఇక మూడో భాగంలో 'విశాలాంధ్ర నుంచి తెలంగాణ వరకు' వివిధ అంశాలను ముచ్చటించారు. విశాలాంధ్ర కోసం పోరాడిన వ్యక్తి ప్రత్యేక తెలంగాణ కోసం మాట్లాడడం ఒక చారిత్రక సందర్భాన్ని, అవసరాన్ని గుర్తుకు చేస్తుంది. 1969 జూలై 20న నేషనల్ హెరాల్డ్ కు ఆయన రాసిన లేఖ వివిధ ఆర్థిక, సామాజికాంశాలతో సాగింది. 'ప్రత్యేక తెలంగాణ ఆలోచనను, జాతీయ ఐక్యత పేరుతో వ్యతిరేకించే వారు, సాంఘిక ఆర్థికాభివృద్ధి ఫలాల్లో న్యాయమైన సమాన వాటా కావాలన్న ప్రేరణతో ఈ ఆందోళన ఉద్భవించిందన్న విషయాన్ని మర్చిపోతున్నారు' (పే. 192) అని తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు డిమాండ్ ఎంతటి న్యాయబద్ధమైందో వివరించారు. చిన్న రాష్ట్రాలకు హెచ్చు వృద్ధి పొందగల సమర్థత గురించి చర్చించారు. తెలంగాణ డిమాండ్ సెంటిమెంట్‌తో ముడిపడింది కాదని కుండబద్దలు కొట్టారు. అంతకంటే ఎక్కువగా అది అభివృద్ధి, వనరులు లాంటి అంశాలతో ముడిపడిందని స్పష్టం చేశారు (పే. 196). తెలంగాణ గురించి విస్తృతంగా చర్చించారు. తెలంగాణ రాష్ట్ర అభివృద్ధి సవాళ్ళ గురించి సుదీర్ఘంగా వివరించారు. నీతి ఆయోగ్ వికేంద్రీకృతం కావాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. ఇలా ఎన్నో సమకాలీన అంశాలను చర్చించారు.

× × ×

చివరి భాగంలో 'మరికొన్ని జ్ఞాపకాల'ను గుర్తు చేసుకున్నారు. బద్దం ఎల్లారెడ్డి, ఎన్టీఆర్, జె.చొక్కారావు, అబిద్ హుస్సేన్, మణిశంకర్ అయ్యర్, బి.పి.ఆర్. విఠల్ లాంటి వారితో అనుబంధాన్ని ప్రస్తావించారు. నిజాం కాలేజ్ రోజులను గుర్తు చేసుకున్నారు. కాంగ్రెస్ నేతల శిక్షణ శిబిరంలో తాను చేసిన ప్రసంగం గురించి వివరించారు (పే. 256).

చైనాతో సహా విదేశాల్లో తన పర్యటనలు, విదేశాలు సాధించిన అభివృద్ధి, వివిధ సంస్థల్లో తన అనుభవాలు....లాంటివాటి గురించి కూడా రచయిత చర్చించారు. సూక్ష్మంలో మోక్షం తరహా పుస్తకం ఇది. ఒక చోట జరిగిన ఒక చిన్న సంఘటనను ఆయన వివరిస్తే చాలు.... అప్పటి వరకూ ఆ విషయం గురించి మనకేమీ తెలియ

1982లో శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ అధ్యక్షతన జరిగిన ప్రణాళికా సంఘం సమావేశం

కున్నా... ఎంతో తెలుసుకున్న అనుభూతి కలుగుతుంది. ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చేందుకూ అది వీలు కల్పిస్తుంది. వివిధ ఆర్థిక, సామాజికాంశాలను సులభశైలిలో అర్థం చేసుకునేందుకు ఈ పుస్తకం ఎంతో ఉపకరిస్తుంది. ఒక వందేళ్ళ భారతదేశాన్ని, వందేళ్ళ తెలంగాణను అర్థం చేసుకునేందుకు తోడ్పడుతుంది.

పుస్తకం గురించి ప్రచురణకర్తలు "అత్యంత గౌరవనీయులైన ఆధునిక భారతదేశ ప్రముఖ ఆర్థికవేత్తలలో ఒకరైన ఈ రచయిత విజ్ఞానదాయకమైన జ్ఞాపకాలతో కూడిన ఈ పుస్తకం విశ్వవిద్యాలయ ఉపాధ్యాయులకు, విధాన నిర్ణేతలకు, శాసన సభ్యులకు, విద్యార్థులకు, సాధారణ పాఠకులకు మారుతున్న ఆధునిక చరిత్రను తెలుసుకోవడంలో ఎంతో ఉపయుక్తంగా ఉంటుంది" అని అన్నారు. ఆ మాట అక్షరసత్యం.

పుస్తకం పేరు: నా ప్రయాణం (మార్క్సిజం- లెనినిజం - నెహ్రూవాద సోషలిజం- సమ్మిళిత వృద్ధి - కొన్ని అనుభవాలు, జ్ఞాపకాలు)

రచన: చెన్నమనేని హనుమంతరావు

ప్రచురణ: సెంటర్ ఫర్ ఎకనామిక్ అండ్ సోషల్ స్టడీస్

పేజీలు : 284

వెల: రూ. 210

ప్రతులకు: నవచేతన బుక్ హౌస్, ప్రముఖ పుస్తక విక్రయ కేంద్రాలు

- వి. ఎం.
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

24-27 సెప్టెంబర్ 1997, ఇంటర్నేషనల్ ఫుడ్ పాలసీ రీసెర్చ్ ఇన్‌స్టిట్యూట్, వాషింగ్టన్ డి.సి.లో జరిగిన సి.జి.ఐ.ఎ.ఆర్. టెక్నికల్ అడ్వైసరీ కమిటీ సభ్యుల సమావేశం

స్వేచ్ఛ, సృజన కలగలిస్తే... చిత్రకళ

పెయింటింగ్‌లో ప్రతిభ కనబరుస్తున్న డా. నిర్మల

చిత్రకళలో అందమైన రంగులను అద్దడమే కాదు..అందాల ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరించడంలో ఆరితేరిన మేటీ చిత్రకారిణి డా.బిలుక నిర్మల. మనసు దోసే చిత్రాలు గీయడంలో నిర్మలా ఎప్పుడూ ముందుంటారంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఎన్నో వేల బొమ్మలను గీసి ఎంతో నైపుణ్యం సంపాదించుకున్న ఆమె తన కుంచేతో మరెన్నో అద్భుతాలు ఆవిష్కరించి ఔరా అనిపించింది.

బాల్యం : బిలుక నిర్మల 1980లో హైదరాబాద్‌లో జన్మించారు. ఆమె తండ్రి బి.ప్రభాకర్ బ్యాంక్ ఉద్యోగి. తండ్రికి చిత్రకళ, ఫోటోగ్రఫీపై అమితమైన ఆసక్తి ఉండటంతో ఆయనకు ఎందరో చిత్రకారులు, సృజనకారులు, సామాజిక కార్యకర్తలతో చాలా పరిచయాలు ఉండేవి. దాంతో వారి ఇళ్లు లలిత కళలకు, ముఖ్యంగా చిత్రలేఖనంతో ముడిపడింది. ఆ ప్రభావం సహజంగానే బాల్యంలోనే నిర్మలపై పడింది. దాంతో ఆమె చిత్రకారిణిగా మారాలని కలలు కన్నది. నిర్మల, అక్క నందినిలను తండ్రి హిమయత్‌నగర్‌లోని ఆక్స్‌ఫర్డ్ గ్రామర్ స్కూల్‌లో 10వ తరగతి వరకు చదివించారు. స్కూల్‌లో కూడా డ్రాయింగ్ మరియు క్రియేటివ్‌పై మంచి ప్రోత్సాహం ఉంటముతో ఆ ఆసక్తి ఆమెను ముందుకు నడిచేలా చేసింది. అలా నిర్మలా నాన్న తీసే ఫోటోలను నకలు చేస్తూ కాగితాలను ఖరాబు చేయడం అలవాటైంది. అనంతరం నాంపల్లిలోని జవహర్ బాలాభవన్‌లో చిత్రలేఖనంలో ఓనమాలు నేర్చుకుంది. ఆ పట్టుదలతోనే వివిధ పోటీలలో చురుగ్గా పాల్గొంది. ఆ తత్వమే ఆమెకు పెయింటింగ్‌పై కోర్సులు చేసేలా దోహదపడింది.

విద్య: నిర్మలా బ్యాచిలర్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ (పెయింటింగ్)పై జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ యూనివర్సిటీ హైదరాబాద్‌లో (1998-2002) పూర్తి చేశారు. మాస్టర్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్‌లో (పెయింటింగ్‌పై) బరోడాలోని ఎంఎస్. యూనివర్సిటీలో (2003-05) పూర్తి చేశారు. డాక్టర్ ఆఫ్ ఫిలాసఫీ (పీహెచ్‌డీ) ఫిల్మ్ స్టడీస్ అండ్ విజువల్ కల్చర్, ది ఇంగ్లీష్ అండ్ ఫారెన్ లాంగ్వేజస్ యూనివర్సిటీ, హైదరాబాద్ (2012-17)లో పూర్తి చేశారు.

సవాళ్లను మెట్లుగా: బాల్యంలోనే చిత్రకారిణి కావాలని కలలుకన్న నిర్మలకు కొన్ని సవాళ్లు ఎదురయ్యాయి. కానీ ఆ సవాళ్లను ఆమె మామూలు మెట్లుగా స్వీకరించారు. తొలుత పాత విషాయాలన్నీ మరిచిపోయి కొత్తగా స్కెచ్‌లు ఎక్కువగా వేసేలా అధ్యాపకులు అభ్యాసం చేయించారు. దాంతో శక్తిమంతమైన లైన్ గీసేందుకు బోలెడన్నీసార్లు ప్రాక్టీస్ చేసింది. ఆ ప్రాక్టీసే ఆమెకు పలురకాలుగా దోహదపడింది. లాండ్‌స్కేప్స్ గీసేందుకు తరుచూ టూర్లకు వెళ్లడం వల్ల బహిరంగ ప్రదేశాల్లో బొమ్మలు గీసే అలవాటు ఏర్పడింది. రంగుల రహస్యాలే కాదు, ప్రింట్ మేకింగ్ మెలకువలు ఇలా ఎన్నింటినో అలవొకగా నేర్చుకుంది. ఇలా అనేక అంశాల్లో చిత్రకళా మాధ్యమంలోని ప్రాథమిక అంశాలపై పట్టు సాధించింది.

భారతీయ చిత్రకారులకు మక్కా.. బరోడా ఎంఎస్ యూనివర్సిటీ :

భారతీయ చిత్రకారులకు మక్కాలాంటి ప్రాంతమైన బరోడాలోని ఎంఎస్ యూనివర్సిటీ నుండి పెయింటింగ్‌లో ఎంఎఫ్‌ఏ చేశారు. కె.జి.సుబ్రహ్మణ్యం, బాలకృష్ణమాచారి లాంటి దిగ్గజాలైన ఆచార్యులను ప్రత్యక్షంగా చూడడం, వారితో కొన్ని క్షణాలైనా ముచ్చటించడంతో ఆమెకు జీవితకాలపు అనుభవం లభించింది. చిత్ర రచనలో అనుభవం కోసం అక్కడే స్టూడియోలో ఆమె కొన్ని వసంతాలు

ప్రముఖ చిత్రకారులు లక్ష్మాగౌడ్, వైకుంఠం, బి. నర్సింగరావు, ఎం.ఎఫ్. హుస్సేన్‌లతో నిర్మల

గడిపింది. దేశం నలుమూలల నుంచి తనలాంటి ఎందరో ఉత్సాహవంతులు అక్కడికి రావడంతో ఆమెకు ఎంతోమందితో పరిచయాలు ఏర్పడ్డాయి. వారి చిత్రరచనా విధానం, పనితీరును దగ్గరగా పరిశీలించింది. ఎంతో ఏకాగ్రత, నిబద్ధతతో పనిచేసేవాళ్లే ఎక్కువ కనిపించారు. ఆ నిబద్ధతే ఆమెను ఆకర్షించింది. దాంతో ఆమె మరింత ఉత్సాహంగా బొమ్మలు గీయడం ప్రారంభించింది. 2005లో ఎంఎఫ్ఏ పూర్తయ్యాక మరిన్ని బొమ్మలు గీసేందుకు 2007లో నిర్మల తన తొలి సోలో షోను ముంబయిలో నిర్వహించారు. దాని శీర్షిక పేరు సిగ్నల్స్. ఇందులో ట్రాఫిక్ సిగ్నల్స్‌తోపాటు మూగ భాష, సంజ్ఞల ద్వారా తెలుసుకునే సరికొత్త ప్రయోగంతో బొమ్మలు ప్రదర్శించింది. తద్వారా పలువురి మన్ననలు అందుకున్నారు. వాటర్ కలర్స్, ఆయిల్ పెయింటింగ్స్‌ను ప్రదర్శించి తన ప్రతిభను చాటుకున్నారు. తన జీవితంలో ఆమెకు అదొక పెద్ద మలుపు అనే చెప్పాలి. ప్రతి చిత్రకారుడికి తొలి చిత్రకళా ప్రదర్శన తీయటి అనుభూతిని కలిగిస్తుందంటే అతిశయోక్తి కాదు. అమెరికాలోనూ ఓ షోను నిర్వహించారు. ఆ తరువాత అసంఖ్యాక గ్రూప్‌షోలలో తన బొమ్మలను ప్రదర్శించారు. మేడ్ ఇన్ ఇండియా శీర్షికతో ఆమె గీసిన చిత్రాలు ఎంతో చెప్పుకోదగినవి. ఇందులో భారతదేశ ప్రముఖ ప్రాంతాలతోపాటు సంస్కృతి, వారసత్వ కట్టడాలు కనిపిస్తాయి. స్త్రీవాద ఆలోచన కలిగిన నిర్మల పౌరాణిక స్త్రీమూర్తుల పక్షాన నిలబడి ఆలోచనలు చేస్తూ కొన్ని చిత్రాలను చిత్రించారు. అందులో సీతకు సంబంధించిన పలు చిత్రాలు కూడా ఉన్నాయి. శక్తి సిరీస్‌లో ఆమె ఎన్నో పురాణ స్త్రీల చిత్రణ చేశారు.

ఫిలిం విజువల్ సంస్కృతి విభాగంలో పీహెచ్‌డీ : ఫిలిం విజువల్ సంస్కృతి విభాగంలో ఇంగ్లీష్ అండ్ ఫారెన్ లాంగ్వేజెస్ విశ్వవిద్యాలయంలో 2017లో పీహెచ్‌డీ పూర్తి చేశారు. తెలంగాణ గ్రామ దేవతల రూపాలు, రంగులు పరిణామాలపై ఈ పరిశోధన కొనసాగింది. ఇతర రాష్ట్రాల్లోని గ్రామదేవతల తులనాత్మక అధ్యయనం చేశారు. అంతేగాక ప్రస్తుతం గిరిజన తెగల చిత్రకళలోని మోటిఫ్స్, డిజైన్, కలర్ స్కీంలను తన లైన్‌కు అన్వయించుకొని చిన్న సైజు కాన్వాసులపై చిత్రాలను తీర్చిదిద్దుతున్నారు. వీటిలో ప్రకృతితోపాటు మహిళలను చిత్రీకరిస్తున్నారు. దశాబ్దం క్రితం బరోడాలో గీసిన బొమ్మలను వర్తమానంలో గీస్తున్న ఈ పోక్ ఆర్ట్ శైలి బొమ్మలకు ఎంతో వ్యత్యాసం కనిపిస్తుంది. ఒకే దగ్గర ఆగిపోవాలని చిత్రకారుల మాట. తదనుగుణంగానే ఆమె చిత్రకళా ప్రస్థానం ఇలా కొనసాగుతోంది. కఠోర సాధన కారణంగానే వర్తమానంలో తన విద్యార్థులకు లైన్ గూర్చి గీతోపదేశం చేయడానికి దోహదపడింది.ఏ తరగతిలో చదువుకున్నారో ఇప్పుడు అదే కాలేజీలో పిల్లలకు బీఎఫ్ఏ గురించి బోధిస్తున్నారు.

ఫెలోషిప్స్ :

- సీఎస్‌డీఎస్ ఐసీఎస్ఎస్ఆర్ ఫెలోషిప్ 2015-2017
- యూజీసీ నెట్ అండ్ జూనియర్ రీసర్చ్ ఫెలోషిప్ 2007
- తెలుగు యూనివర్సిటీ స్కాలర్‌షిప్ హైదరాబాద్ - 2004
- యూనివర్సిటీ గోల్డ్ మెడల్ గ్రాడ్యుయేషన్- జేఎన్‌టీయూ 2002
- హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సొసైటీ అవార్డు 2003

నిర్వహించిన ఆర్ట్ క్యాంపులు, వర్క్‌షాపులు :

- ఆర్టిస్టు క్యాంప్ ఆన్ బతుకమ్మ. టీఏఎఫ్ అండ్ తెలంగాణ జాగృతి హైదరాబాద్ 2019
- ఆర్టిస్టు క్యాంప్ స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ, హైదరాబాద్ 2017
- ఆర్టిస్టు క్యాంప్, ఐటీఎం యూనివర్స్, బరోడా, డిసెంబర్ 2016
- ఆల్ ఉమెన్ ఆర్ట్ క్యాంప్. ముక్తా పీగా టూంబ్స్, హైదరాబాద్ 2016
- గ్లోరియస్ తెలంగాణ ఆర్ట్ క్యాంప్, ఎంసీఆర్-హెచ్ఆర్‌డీ హైదరాబాద్ 2014
- 100 ఆర్టిస్టు ఆఫ్ తెలంగాణ క్యాంప్, ఆర్ట్ తెలంగాణ, హైదరాబాద్ 2014
- ఆర్టిస్టు క్యాంప్, స్టేట్ గ్యాలరీ, హైదరాబాద్, 2013
- ఆర్టిస్టు క్యాంప్, టీఏడీ ఆర్ట్ కంపెనీ, గుర్‌గావ్, 2011

పాల్గొన్న ప్రముఖమైన కార్యక్రమాలు :

- గ్రూప్ షో, ఆర్ట్ ఇంక్యూబేటర్. లితువేనియా, యూరోప్ ఆగస్టు 2019
- గ్రూప్ షో, జ్ఞాని ఆర్ట్ గ్యాలరీ, సింగపూర్, ఆగస్టు 2019
- ఫెర్ఫార్మెన్స్ ఆర్ట్, హైదరాబాద్ లిటరరీ ఫెస్ట్, జనవరి 2019
- గ్రూప్ షో, ఫోరం ఆర్ట్ గ్యాలరీ, చెన్నై, జూన్ 2018
- గ్రూప్ షో, నౌవేవ్, హైదరాబాద్, నవంబర్ 2017
- గ్రూప్ షో ఆఫ్ ఇండో వియత్నాం ఆర్టిస్ట్స్, పార్క్ అయ్యత్, హైదరాబాద్ 2017
- గ్రూప్ షో, ఆర్ట్ 2 డే ఆర్ట్ గ్యాలరీ, పూనే 2016
- షో ఆఫ్ ఆర్ట్ ఇన్‌స్టలేషన్స్, దూ, డిన్ ఈవెంట్ విద్యానగర్ స్కూల్, హైదరాబాద్ 2014
- షో ఆఫ్ ఆర్ట్ ఇన్‌స్టలేషన్స్, ఐలమ్మ ఆర్ట్ గ్యాలరీ, హైదరాబాద్, మార్చి 2014
- గ్రూప్ షో, తమ్మనాట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ హైదరాబాద్, జనవరి 2014

- ఆదర్శ్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

నాలుగు తరాల నటనకు వారధి

దాదాసాహెబ్ అమితాబ్

1969.

భారతీయ సినిమా పితామహుడు దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే శతజయంతి సంవత్సరం. భారత ప్రభుత్వం ఈ సందర్భంగా దాదాఫాల్కే స్మారకార్థం అత్యున్నత పురస్కారాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. దీనిని భారతీయ సినిమా పరిశ్రమకు జీవితకాలపు సేవలందించిన సీనియర్‌లకు జాతీయ సినిమా అవార్డులతో బాటు రాష్ట్రపతి ప్రదానం చేస్తారు.

సరిగ్గా ఈ కాలంలోనే అంటే 1969లోనే సన్నగా, పొడుగ్గా ఆరడుగులపైనే ఉండి పాతికేళ్ల దాటిన ఓ యువకుడు సోలముఖంతో సినిమా రంగంలో తన అదృష్టాన్ని పరీక్షించుకోవాలని అలహాబాద్ నుండి బొంబాయి వచ్చి చిత్ర పరిశ్రమలోకి అడుగు పెట్టాడు. అదీ నాటి ప్రధాని ఇందిరాగాంధి సిఫారసు లేఖతో. కాంగ్రెస్ పార్టీతో సన్నిహిత సంబంధాలున్న ప్రముఖ రచయిత, దర్శకుడు, జర్నలిస్ట్ కె.ఏ. అబ్బాస్ ఆ ఉత్తరం చూసి అప్పుడు తాను తీస్తున్న "సాత్ హిందుస్థానీ" చిత్రంలో ఏడవ హీరో వేషానికి ఎంపిక చేశారు.

2019

50 ఏండ్ల సుదీర్ఘ సినిమా ప్రయాణంలో "సన్నగా, పొడుగ్గా, చొట్టబుగ్గలతో రివటలా ఉన్నాడు. ఇతడేం నటుడని" వెక్కిరించిన వారినోళ్ళు మూయించి బాలీవుడ్ సూపర్‌స్టార్‌గా ఎదిగి తన నటనా ప్రభావాన్ని హిమాలయా శృంగంపై నిలిపిన మహానటుడిగా నిలిచి పోయాడు నాటి బక్కపలచని నటుడు. అతడు "అమితాబ్ బచ్చన్". ఇటీవల 2018 సంవత్స రానికి అత్యున్నత దాదా సాహెబ్ ఫాల్కే పురస్కా రానికి ఆయనను కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎంపిక చేసింది. యాధృచ్ఛికమైన విషయమేమిటంటే 1969లో ఫాల్కే అవార్డుతో బాటే ప్రారంభమైన ఆయన సినిమా కెరీర్ 50వ పురస్కారం అందుకునే వరకు నిర్విఘ్నంగా సాగింది.

కుటుంబ సభ్యులతో అమితాబ్

1931లో హిందీ సినిమా రంగంలో టాకీలు మొదలయ్యాక కపూర్‌ల వంశంలోని పృధ్వీరాజ్ కపూర్, రాజ్ కపూర్, షమ్మి, శశికపూర్‌లది ఒకశకం. వారికి తోడు అశోక్ కుమార్, దిలీప్ కుమార్, దేవానంద్, రాజేంద్రకుమార్, రాజేశ్‌ఖన్నా, ధర్మేంద్ర, మనోజ్‌కుమార్ వంటి మహామహులు హిందీ చిత్రసీమను తలోవైపు తమ ఆధిపత్యాలను కొనసాగించిన కాలం (1950–1970) అది. అలాంటి పరిస్థితులలో పరిశ్రమలో తన వాళ్లెవరూ లేకున్నా సొంత బలంమీద కాలుమోపిన నటుడు అమితాబ్ బచ్చన్.

అమితాబ్ బచ్చన్ ఇప్పుడు భారతీయ సినిమాకు పర్యాయపదం. 1942 అక్టోబర్ 11న అలహాబాద్‌లో అమితాబ్ జన్మించారు. తండ్రి హరివంశరాయ్ బచ్చన్ గొప్ప కవి. ఆయన రాసిన 'మధుశాల' కావ్యం భారతీయ భాషలన్నింటిలోకి అనువాదమైంది. తల్లి తేజీబచ్చన్‌కి నటన అంటే అమితాసక్తి. ఆమెకు సినిమా అవకాశాలు వచ్చినా కుటుంబ కారణాల వల్ల వాటిని వినియోగించుకోలేకపోయింది. అయితే తనకు సాధ్యంకాని సినిమా నటనలో తన కొడుకునైనా ప్రవేశపెట్టాలని అమిత్‌ని చిన్నతనం నుండే ప్రోత్సహించేది. అమిత్‌కి చిన్నప్పుడు తల్లిదండ్రులు పెట్టిన పేరు 'ఇంక్విలాబ్ శ్రీవాత్సవ'. కాని ఆ తరువాత 'అమితాబ్ బచ్చన్' పేరునే ఖరారు చేశారు. నైనిటాల్‌లో కళాశాల చదువు, ఢిల్లీలో పి.జి. చేసిన అమితాబ్ నటుడిగా అవకాశాల కోసం నాటి ప్రధాని ఇందిరాగాంధి సిఫార్సులేఖతో బొంబాయి నగరానికి చేరుకున్నారు. ఉత్తరం చూసి చూడగానే తన "సాత్ హిందుస్తానీ" చిత్రంలో వేషం ఇచ్చాడు. కె.ఎ. అబ్బాస్. కానీ అంతా నటుడికి ఉండవలసిన లక్షణాలేవీ ఇతనిలో లేవు అని అబ్బాస్‌ను నిరుత్సాహ పరిచారు. ఆయన వీటినేమి పట్టించుకోలేదు. ఇంతలో మృణాల్‌సేన్ బెంగాలీ 'భువన్ షోమ్' చిత్రానికి వాయిస్ ఓవర్ అందించి అందరి దృష్టినీ ఆకర్షించారాయన. భువన్ షోమ్‌లో హీరోగా నటించిన ఉత్పల్‌దత్ కూడా 'సాత్ హిందుస్తానీ'లో ఒకానొక హీరోగా నటించాడు.

ఇదిలా ఉండగానే 'సాత్ హిందుస్తానీ' 1969 నవంబరు 7న విడుదలైంది. గోవా విముక్తి కోసం ఏడుగురు భారతీయులు చేసిన పోరాటం కథాంశంగా రూపొందిన ఈ సినిమా సక్సెస్ కాలేదు. మొదటి సినిమానే అయినా అమితాబ్ బాగానే నటించాడనిపిస్తుంది. సినిమా పరాజయం పాలవడంతో వెంటనే అమిత్‌కి అవకాశాలు రాలేదు. వచ్చినవేవో వచ్చి ఫెయిలైనవి. ఏడాది పాటు సినిమాలు లేవు.

"సాత్ హిందుస్తానీ" సమయంలో ఇందులోని మరొక హీరో అన్వర్ అలీతో ఏర్పడిన పరిచయం అమితాబ్ జీవితాన్ని మలుపు తిప్పింది. అన్వర్ అలీ అన్న మొహమూద్‌తో సన్నిహితం ఏర్పడి వాళ్లింట్లో పేయింగ్ గెస్ట్‌గా చేరిపోయాడు. 'సాత్ హిందుస్తానీ' ప్రివ్యూలో కలుసుకున్నప్పుడు అమిత్ – మొహమూద్ ముందు రెండు మూడు స్కిట్లు చేసి చూపించాడు. అమితాబ్ ప్రతిభ మొహమూద్‌కి నచ్చి తనవెంట సినిమా కంపెనీలకు తీసుకుపోవడం మొదలు పెట్టాడు. అట్లా మొహమూద్ వల్ల అమిత్‌కి దక్కిన మొదటి అవకాశం హృషికేష్ ముఖర్జీ 'ఆనంద్'లో వచ్చింది.

నిజానికి హృషికేష్ మొదటగా ఆనంద్ పాత్రకు అనుకున్నది మొహమూద్‌ని. బాబూమొషాయ్ వేషానికి కిశోర్‌కుమార్‌ను. ఏదో కారణం వల్ల కిశోర్‌ను కాదనుకున్నాడు. ఇంతలో మొహమూద్ చిత్ర నిర్మాత ఎన్.సి. సిప్పి వద్దకు నేరుగా అమిత్‌ను తీసుకువెళ్ళి చూపించాడు. హృషిదాకి కూడా నచ్చడంతో బాబూమొషాయ్‌గా అమితాబ్ ఎంపిక

ఖరారైపోయింది. మొహమూద్ అంతకు ముందు సిప్పీకి సెక్రటరీగా పనిచేసి ఉండటం బాగా కలిసి వచ్చింది. ఆనంద్‌గా రాజేశ్‌ఖన్నా నటన హిమాలయాశృంగాన్ని అందుకున్నది. 1971లో విడుదలైన 'ఆనంద్' అమితాబ్‌కి నటునిగా మంచి గుర్తింపు తెచ్చిపెట్టింది. ఆ యేడాది ఉత్తమ సహాయ నటునిగా ఫిలింఫేర్ అవార్డును కూడా సంపాదించి పెట్టింది.

ఇదే సంవత్సరం "పర్వానా"లో నెగెటివ్ షేడ్స్‌తో కూడిన వేషం ఇప్పించాడు మొహమూద్. తెలుగువాడైన దూండి తన "ప్యార్‌కీ కహానీ''లో హీరోగా అవకాశం ఇచ్చాడు. ఈ చిత్రం తెలుగులో వచ్చిన "మరపురానికథ" చిత్రానికి హిందీ వెర్షన్. హృషిదానే తీసిన 'గుడ్డి'లో అమితా బచ్చన్ హీరో. సునిల్‌దత్ 'రేష్మాఔర్ షేరా'లో ప్రాధాన్యత ఉన్న వేశం వేసిన అమితాబ్‌కి 1971లో మంచి అవకాశాలే వచ్చినవి. దాంతో అమిత్ అందరికీ తెలిసి వచ్చిన నటుడైపోయాడు.

అయితే మొహమూద్ అమితాబ్‌కి అవకాశాలు ఇప్పించే ప్రయత్నాలు మాత్రం మానలేదు. అప్పట్లో హిందీ చిత్రరంగంలో పేరున్న కమర్షియల్ డైరెక్టర్ ప్రమోద్ చక్రవర్తికి అమిత్‌ని పరిచయం చేశాడు. తాను తీయబోయే సినిమాలో అమితాబ్ హీరో అని ప్రమోద్ ప్రకటించేశాడు. తర్వాత ప్రమోద్ ఆ సినిమా తీయలేదు. కానీ అంత గొప్ప దర్శకుడు అవకాశం ఇస్తున్నాడంటే పరిశ్రమలో అమితాబ్‌కి మార్కెట్ మెల్లిగా మొదలైంది. మద్రాసులోని జెమినీ సంస్థ తీస్తున్న 'సంజోగ్' (తెలుగులో 'కలెక్టర్ జానకి')లో హీరోగా తీసుకున్నారు. (జగ్గయ్య పాత్రకు) ఆ వెంటనే 'బన్సీ బిర్జూ'లో హీరోగా చేశాడు. దురదృష్టవశాత్తు ఈ చిత్రాలు ఏవీ విజయం సాధించక పోవడంతో మనవాడు నిరాశకు గురైపోయాడు.

1972లో హృషీదా 'బావర్చి' వచ్చింది. అయితే అది హీరో వేశం కాదు. ప్రాధాన్యం కూడాలేని పాత్ర. బి.ఆర్.ఇషారా నూవేవ్ చిత్రాల ఒరవడిలో 'ఏక్‌నజర్' తీస్తూ అమితాబ్‌ను హీరోగా తీసుకున్నాడు. హీరోయిన్ జయాబాధురి. వీరి కలయికలో వచ్చిన మొదటి సినిమా ఇది. ఇది ఫ్లాపయింది. దీని తరువాత వచ్చిన 'రాస్తే కా పత్థర్' కూడా. ఇందులో హీరో నవీన్ నిశ్చల్. అడ్వాన్స్ తీసుకున్న 'దునియా కా మేలా' చేజారింది. 'బడా కబూతర్'లో అతిథి వేశం వేయకతప్పని పరిస్థితులు.

"యహీ హై విజయ్. యహీ హై"

సలీం – జావెద్ అనే యువ రచయితలు రాసిన 'హాథీ మేరా సాథీ', 'సీతా ఔర్ గీతా' చిత్రాలు ఆ రోజుల్లో బాక్సాఫీసు వద్ద కొత్త రికార్డులను తిరగ రాసినవి. వీటి తరువాత కొత్త కథతో 'జంజీర్' స్క్రిప్టు సిద్ధం చేసుకున్నారు. హీరో వేషానికి ధర్మేంద్ర, రాజ్‌కుమార్‌లను అనుకున్నారు. కానీ సలీం జావేద్‌లకు తమ కల్పనలో రూపుదిద్దుకున్న హీరో 'విజయ్' వారిలో కనబడలేదు. దేవానంద్‌ని ప్రయత్నించి సరే చేద్దాం అనుకుంటే కథ నచ్చక, పాటలు లేవని ఆయనే ఒప్పుకోలేదు.

కొత్తగా వచ్చిన హీరోల్లో ఎవరైనా పనికొస్తారేమో చూద్దాం అని 'బాంబే టు గోవా' చూశారు. ఈ సినిమాలోని క్లబ్ సీన్‌లో హీరో హీరోయిన్లు పాప్‌సింగర్ ఉషా అయ్యర్‌కి పోటాపోటీగా డబ్బిచ్చి తమకిష్టమైన పాటలు పాడించుకుంటూ ఉంటారు. వారి చేష్టలు పతాక స్థాయికి చేరడంతో ఉషా చేతిలోని మైకు విసిరి వెళ్లిపోతుంది. ఇంతలో విలన్ శత్రఘ్నసిన్హా క్లబ్‌లోకి వస్తాడు. హీరోయిన్ అరుణా యిరానీ తనను హీరో అమితాబ్ వేధిస్తున్నాడని ఫిర్యాదు చేస్తుంది. శత్రఘ్న తనదైన స్టైల్‌లో చేతులు పైకి మడిచి 'ఏయ్ మిస్టర్ ఇటురా' అంటూ చూపుడు వేలితో ఆర్డర్ చేస్తాడు. అప్పుడు బచ్చన్ తన సీట్లోంచి లేస్తాడు. అంతే సీరియస్‌గా సినిమా చూస్తున్న జావేద్ అఖ్తర్ ఒక్కసారిగా "యహీ హై విజయ్. యహీ హై" అంటూ పెద్ద పెట్టున అరిచాడు. 'జంజీర్' చిత్రంలో నాయకుడు బద్దలవ్వడానికి సిద్ధంగా వున్న అగ్నిపర్వతంలా ఉంటాడు సినిమా అంతా. జావేద్‌కు అమిత్‌లో తాము సృజించిన 'విజయ్' పరిపూర్ణంగా కనిపించాడు ఆ ఒక్క షాట్‌లోనే. ఆ క్షణంలోనే అమితాబ్ 'జంజీర్' సినిమా హీరోగా ఖరారై పోయాడు. ప్రకాష్ మెహ్రాను ఒప్పించిన సలీం జావేద్‌లు అమితాబ్‌లోని అసలైన నటుడిని బయటికి తీసుకు రాగలిగారు.

ఈ ప్రయత్నాలన్నీ మొహమూద్ ఆధ్వర్యంలో జరుగుతున్నవే.

ఏవీ సరిగ్గా తగలడంలేదు. అమిత్ కోసం ఏదో చేయాలి. అతన్ని నిలబెట్టాలని దృఢంగా అనుకున్నాడు మొహమూద్. అప్పుడప్పుడే సినిమాల్లోకి వచ్చిన అరుణా ఇరాని అతని గర్ల్‌ఫ్రెండయింది. ఆమె కెరీర్‌ను నిలబెట్టాలని మొహమూద్ దక్షిణాదిన వచ్చిన ఒక తమిళ సినిమా (తెలుగులో 'మెద్రాస్ టు హైదరాబాద్' పేరిట అనువాద మైంది కూడా)ను హిందీలో తీయాలనుకుని అమితాబ్, అరుణా ఇరానీలు హీరో హీరోయిన్లుగా నిర్ణయించేశాడు. ఆ చిత్రం పేరు 'బాంబే టు గోవా'. సినిమా కథ మొత్తం బస్సు ప్రయాణంలోనే సాగుతుంది. కానీ అమితాబ్ హీరో అనే సరికి నిర్మాతల్లో ఒకరైన ఎన్.పి.సిప్పికి ఇష్టంలేదు. ఇలాంటి బి.గ్రేడ్ సినిమాలకు జితేంద్రకు మంచి డిమాండ్ ఉందని అతన్నే తీసుకుందామన్నాడు. మొహమూద్ ఎట్టి పరిస్థితుల్లో ఒప్పుకోలేదు. సినిమా మొదలైంది. కానీ డ్యాన్సు చేయలేని అమిత్‌ను ఉత్తేజపరిచి ఎలాగోలా సినిమాను పూర్తి చేశారు. ఈ సెట్స్ మీదికి వచ్చిన ఒ.పి.రాల్హన్ తన తరువాతి చిత్రం "బంధేహాత్"లో అమిత్‌నే హీరోగా ఎంపిక చేశాడు. "బాంబే టు గోవా" విడుదలై విజయ భేరి మోగించింది. విచిత్రమేమిటంటే "బంధేహాత్" ఫెయిలైంది.

1973 అమితాబ్ సినీ జీవితంలో 'జంజీర్' నామ సంవత్సరం. విజయఢంకా మోగించడమే కాదు పరిశ్రమ అతనికి "యాంగ్రీ యంగ్‌మెన్' టైటిల్ నిచ్చింది. ఆ చిత్రంలోని హీరోయిన్ జయాబాధురితో పెళ్లి కూడా జరిగిపోయింది. నాలుగేళ్లుగా ఫ్లాపులతో సతమతమవుతున్న అమితాబ్ హీరోగా కుదురుకున్నాడు. 'జంజీర్' సోవియట్ రష్యాలో కూడా విజయవంతంగా ఆడటం గొప్ప సంగతి.

ఇవన్నీ ఇలా ఉండగా సలీం – జావేద్‌లు అమితాబ్‌ను తమ ప్రొడక్టుగా ప్రచారం చేసుకున్నారు. అతనికోసం ఉద్దేశించే స్క్రిప్టులు రాయడం మొదలు పెట్టారు. 'దీవార్', 'మజ్‌బూర్,' 'త్రిషూల్', 'షోలే' చిత్రాలతో వాళ్ల జోడి నూతన చరిత్రను సృష్టించింది. అప్పటి దాకా ఉన్న బాక్సాఫీసు రికార్డులన్నీ వెనకపడిపోయినవి. అయిదేళ్లు గడిచాయో లేదో అమితాబ్ హిందీ సినిమా రంగాన్ని తన వెనుక నిలబెట్టుకున్నాడు.

ఇక హిందీ సినిమా రంగంలో సూపర్ స్టార్ అంటే అమితాబ్

బచ్చన్ అనే శకం మొదలైంది. హృషికేష్ ముఖర్జీ చిత్రాలలోనే గాదు రొమాంటిక్ చిత్రాలు తీసే యశ్‌చోప్రా, నాటకీయతకు పెద్ద పీటవేసే ప్రకాశ్ మెహ్రా, వినోదమే ప్రధానం అనుకునే మన్‌మోహన్ దేశాయ్ వంటి విభిన్న రకాలైన దర్శకులతో సూపర్ హిట్ చిత్రాలు చేశాడు అమితాబ్.

అప్పటికే పరిశ్రమలో హీరోలుగా ఒక వెలుగు వెలిగిపోతున్న ధర్మేంద్ర, రాజేశ్‌ఖన్నా, శత్రఘ్ను సిన్హా, శశికపూర్ వంటి హీరోలు కూడా అమిత్‌తో కలిసి నటించేందుకు సిద్ధపడ్డారంటే అమితాబ్ మానియా సినిమా పరిశ్రమనెంత ఆవహించి ఉందో ఊహించవచ్చు. అమితాబ్ సినీరంగ ప్రవేశం తరువాత రాజ్‌కపూర్ తన చిన్న కుమారుడు రిషీకపూర్‌ను పరిశ్రమలోకి పరిచయం చేసినా అమితాబ్‌ను అతను వెనకబడేయలేక పోయాడు. పైగా ఆయనతో కలిసి నటించి తన ఉనికిని నిలుపుకు నేందుకు ఏమాత్రం వెనుకడుగు వేయలేదు. 1978లో వచ్చిన 'డాన్' అమితాబ్‌ని హిమాలయాశృంగంపై నిలిపింది. ఇంకా చుప్కే చుప్కే, మిలి, దివార్ చిత్రాలు అమిత్ నటనా విశ్వరూపానికి నిదర్శనాలు. 1975లో వచ్చిన "షోలే"లో 'జై'గా మరో కరిని ఊహించలేము. 'దోస్త్', 'రోటీకప్‌డా ఔర్ మకాన్' వంటి చిత్రాల్లో చిన్న పాత్రలు వేసి తన ప్రతిభను చాటుకున్న అమితాబ్ 'అదాలత్', 'అమర్ అక్బర్ ఆంటోని', పర్వరిష్ 'ఖూన్ ఫసీనా', 'కస్మేవాదే', 'త్రిశూల్' 'ముఖద్దర్ కా సికిందర్', 'గంగాకీ సౌగంధ్', 'బేషరమ్' (1978) 'సుహాగ్', మిస్టర్ నట్వర్‌లాల్, కాలాపత్తర్, ద గ్రేట్ గ్యాంబ్లర్, మంజిల్ (1979) దోస్తానా, సిల్‌సిలా, రాం బల్‌రాం, షాన్ (1980) నసీబ్, లావారిస్, కాలియా, యారానా, లావారిస్, బర్‌సాత్‌కీ ఏక్ రాత్ (1981), శక్తి (1982) వంటి చిత్రాల విజయపరంపర అమితాబ్ నటనా వైభవంతో సాగింది. తర్వాత 'కూలీ' సినిమా ఆయన జీవితాన్ని మలుపు తిప్పింది.

ఇందిర, రాజీవ్, సంజయ్ గాంధీ, ధారాసింగ్‌లతో అమితాబ్

1983లో మన్ మోహన్ దేశాయ్ 'కూలీ' చిత్ర షూటింగ్‌లో పోరాట దృశ్యాల్లో నటిస్తుండగా విలన్ సునీత్ ఇస్సార్ పంచ్ పొరపాటున అమితాబ్‌ను బలంగా తాకింది. అమితాబ్ అక్కడికక్కడే కూలిపోయాడు. ఆసుపత్రికి తరలించగా వైద్యులు లోపల ప్రేగుతెగిపోయిందన్నారు. నెలల తరబడి ఆసుపత్రిలో చికిత్స జరిగి అదృష్టవశాత్తు ఆయన బ్రతికి బయట పడ్డారు. ఆ పోరాట దృశ్యాలను సినిమాల్లో అలాగే ఉంచి ప్రేక్షకులకు ఒక నోట్‌ను చూపిస్తారు. అమితాబ్ అభిమానులే కాదు, దేశ ప్రజలంతా ఆయన తిరిగి కోలుకోవాలని కాంక్షించి చేయని పూజలు లేవు. ఈ సంఘటన అమితాబ్‌కి దేశంలో ఏ స్థాయిలో జనాదారణ ఉన్నదో నిరూపించింది. దేశమంతా అతని కోసం దుఃఖపడింది.

అమితాబ్ ఆసుపత్రి నుండి ఇంటికి వచ్చిన తరువాత దూరదర్శన్‌కిచ్చిన ఒక ఇంటర్వ్యూలో తన పట్ల ప్రజలంతా చూపిన అభిమానానికి ప్రతిస్పందిస్తూ "ఈరోజు 24 అక్టోబరు. సరిగ్గా రెండు నెలల క్రితం నేను షూటింగ్‌లో గాయపడితే, ఈ రోజు మీ ముందు కూర్చున్నానంటే బెంగుళూరు సెంట్ ఫిలోమినా హాస్పిటల్, బాంబే బ్రిచికాండీ హాస్పిటల్‌లో వైద్యులు, నర్సుల సహాయ సహకారాలు వల్లనే. కానీ వీటన్నింటికన్నా గొప్పగా చెప్పుకునే మీరు చూపిన ప్రేమాభిమానాలకు వెలలేదు. మీరంతా నాకోసం, నా ప్రాణం కోసం ముందుకు వచ్చి ఆలయాలలో పూజలు, చర్చీల్లో, మసీదుల్లో చేసిన ప్రార్థనలు నన్ను ఆరోగ్యవంతుడి చేసినవి. మీరంతా ఎవరో నాకు తెలియదు. కానీ నాకోసం ప్రార్థనలు చేశారు. ఇందుకు నేను మీకెంతైనా కృతజ్ఞుడిని. నాపైన మీరేవైతే ఆకాంక్షలను వెలిబుచ్చారో వాటిని నెరవేర్చడానికి జీవితాంతం కృషి చేస్తాను". అని జాతికి కృతజ్ఞత ప్రకటించుకున్నారు. ఇట్లా 'కూలీ' చిత్రం తరువాత అమితాబ్ వ్యక్తిగత సినీ జీవితంలో కూడా రెండవ ఇన్నింగ్స్ మొదలైందనే చెప్పాలి. అమిత్ హాస్పిటల్‌లో ఉన్నప్పుడు అప్పటి ప్రధాని ఇందిరాగాంధీ ఏకంగా హాస్పిటల్‌కి వెళ్లి అతని ఆరోగ్య పరిస్థితి అడిగి తెలుసుకున్నారు.

మళ్లీ 'కూలీ' సినిమా విషయానికి వద్దాం. నిజానికి కూలీ సినిమాలో మొదట దర్శకుడు మన్‌మోహన్ దేశాయ్ అనుకున్నట్లుగా అమితాబ్ పాత్ర చనిపోతుంది. కానీ షూటింగ్‌లో గాయపడి మృత్యువు అంచుల దాకా వెళ్లి బతికిరావడంతో సినిమాలో ఈ పాత్రను దర్శకుడు బతికించారు. ఆ తరువాత సినిమా విడుదలై విజయవంతమైంది. కానీ ఆయన ఆరోగ్యం తిరగబెట్టింది. రెండేళ్లకు పైగా కెమెరాకు దూరంగా ఉండి పోవలసి వచ్చింది. ఆ తరువాత వచ్చిన ఇంక్విలాబ్, షరాబి, గిరఫ్తార్, మర్ద్, ఆఖరీ రాస్తా, షెహన్‌షా, గంగా జమున సరస్వతి, తూఫాన్, జాదూగర్, అగ్నిపథ్, ఆజ్ కా అర్జున్, హమ్, అజూబా,

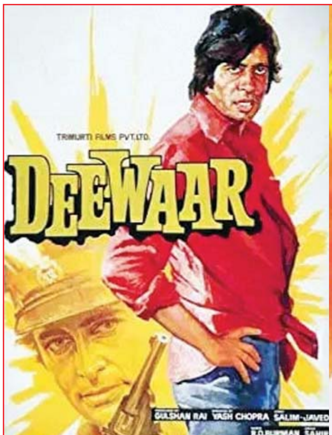

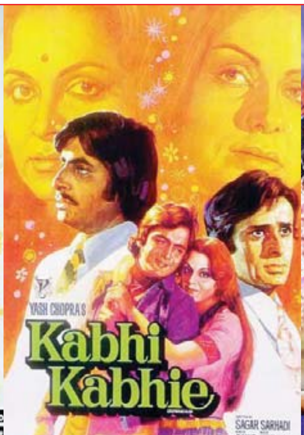

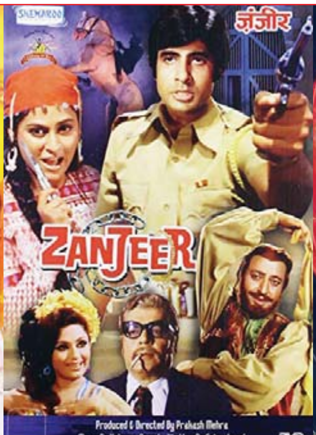

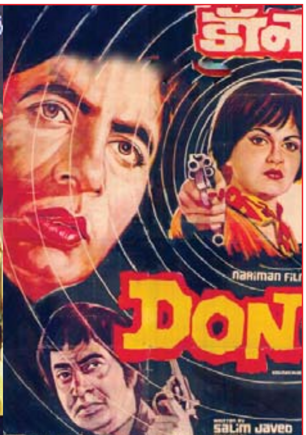

బడేమియా ఛోటేమియా వంటి చిత్రాలతో తన జైత్రయాత్రను కొనసాగించిన అమితాబ్ చివరి చిత్రాలు కొన్ని పరాజయం పాలైనవి. 1992లో వచ్చిన 'ఖుదాగవా' తరువాత 1997లో 'మృత్యుదాత' వచ్చి ఘోర పరాజయాన్ని మిగిల్చింది. 1996లో మిస్‌వరల్డ్ పోటీలను స్పాన్సర్ చేశారు. అదీ నష్టాలనే తెచ్చిపెట్టింది. ఆ పరిస్థితులలో ముంబైలోని తన నివాస గృహాన్ని అమ్ముకునే పరిస్థితి వచ్చింది.

ఈ పరిస్థితులలో ఇంటిని అమ్మకుండానే తిరిగి ఆర్థికంగా కోలుకున్న అమితాబ్ 2000 సంవత్సరంలో ఆయన నిర్వహించిన టి.వి. షో "కౌన్ బనేగా కరోడ్ పతి" విజయవంతమై ఆయనను ఆర్థికంగా మళ్లీ పైకి తీసుకు వచ్చింది. ఇప్పటికి సుమారు 20 ఏండ్లుగా ఈ కార్యక్రమం జరగడం అమితాబ్ గ్లామర్‌ను నిరూపిస్తుంది. ఇలాంటి కార్యక్రమాలు దేశంలో అన్ని భాషల్లో రావడం అమితాబ్ సృజనాత్మకతకు నిదర్శనం.

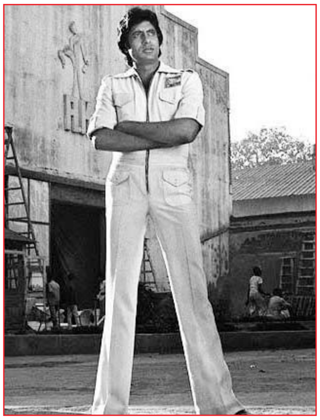

మరోవైపు ఆదిత్య చోప్రా 2000లో తీసిన 'మొహబ్బతే'లో లీడ్‌రోల్ ఇచ్చి అమితాబ్‌లోని నటుడిని మరోసారి ప్రేక్షకులకు ఆవిష్కరించారు. దీంతో ఖాన్ త్రయంతో బాటు, హృతిక్ రోషన్, అజయ్‌దేవగన్, అక్షయ్‌కుమార్, గోవిందా, అభిషేక్‌బచ్చన్ వంటి నవతరం హీరోలు కూడా ఆయనతో నటించి తమ కెరీర్‌ను పరిపుష్టం చేసుకున్నారు.

1996 నాటికి తన పేరుతోనే అమితాబ్ బచ్చన్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్ (ఎబిసిఎల్)ని వినోద ప్రపంచాన్ని ఒక ప్రత్యేక వ్యవస్థగా, సంస్థగా తయారు చేయాలని నెలకొల్పారు. ఒకరకంగా ఇది తనను తాను స్వయంగా మార్కెట్ చేసుకోవడం సినిమాలు, టివి సీరియల్స్, ఇతర కార్యక్రమాలు, ఆడియో కాసెట్లు విడుదల, సినిమాల పంపిణీ చేయడం వంటివి, ఎబిసిఎల్ ద్వారా నిర్వహించారు. మణిరత్నం 'బాంబే' సినిమాలు రిలీజ్ చేసింది ఎబిసిఎల్ కంపెనీనే.

మరోవైపు 60 ఏళ్లు దాటిన తరువాత అమితాబ్ నటించిన సర్కార్, దేవ్, చీనీకమ్, బాగ్‌బన్, బ్లాక్, బంటీ ఔర్ బబ్లీ, బద్‌లా, పికూ, ఆక్స్, ఆరక్షణ్, ఖాకీ వంటి డజన్ల కొద్ది సినిమాలు అమితాబ్ పేరుతో విజయం సాధించినవి. 'పా' చిత్రంలో తన కొడుక్కే కొడుకుగా నటించి మెప్పించడం అమితాబ్ నటనా కౌశలానికి నిదర్శనం. 2008లో 'ఔట్‌లుక్' నిర్వహించిన ఒక సర్వేలో అమితాబ్ దేశవ్యాప్తంగా జనాదరణ కలిగిన నటుడిగా 32 శాతం ప్రజల అభిప్రాయంగా తేలగా, మిగతా 68 శాతంలో షారుక్, అమీర్, దిలీప్, రాజ్‌కపూర్, రాజేశ్‌ఖన్నా, దేవ్‌ఆనంద్, హృతిక్, అక్షయ్‌కుమార్, ధర్మేంద్ర, సల్మాన్‌లు పంచుకున్నారు. తానెంత గొప్ప నటుడైనా స్టార్‌డమ్‌ని విశ్వసించని అమితాబ్ తనను తానొక సాధారణమైన నటుడిగా ప్రకటించుకుంటారు.

1984లో ఇందిరాగాంధీ హత్యానంతరం రాజీవ్‌గాంధీ ప్రధాన అయ్యారు. రాజీవ్ అమితాబ్ చిన్ననాటి స్నేహితులు. కలిసి చదువుకున్నారు. ఈ పరిస్థితులలో తనకు నమ్మకమైన వ్యక్తులు కొందరు తోడుండాలనుకుని అమితాబ్‌ని రాజకీయాల్లోకి ఆహ్వానించాడు రాజీవ్. స్నేహితుడి మాట కాదనలేక ఒక రకంగా చెప్పాలంటే ఎమోషనల్‌గా నిర్ణయం తీసుకుని అలహాబాదు పార్లమెంట్ స్థానం నుండి పోటీచేసి హెచ్.ఎన్.బహుగుణపై భారీ మెజారిటీతో గెలిచారు. అయితే నటించడం బాగా తెలిసిన అమితాబ్ రాజకీయాల్లో నటించలేకపోయాడు. బోఫార్సు కుంభకోణంలో తన తమ్ముడు అమితాబ్‌తో కలిపి విమర్శలు వచ్చినవి. దాంతో రాజకీయాలు తనకు సరిపడవని తిరిగి సినిమాల్లోకి వచ్చేశారు. అయితే ఆయన భార్య జయబాధురి సమాజ్‌వాజ్ పార్టీలో చేరి రాజ్యసభకు వెళ్లింది. మరోవైపు నరేంద్రమోడీ గుజరాత్ సీఎంగా ఉన్నప్పుడు అమితాబ్ ఆ రాష్ట్ర బ్యాండ్ అంబాసిడర్‌గా పనిచేశారు.

ఒక సినిమా అభిమానిగా అమితాబ్, వహీదారహెమాన్, మీనాకుమారి, వర్గీస్, జయాబచ్చన్, సుచిత్రాసేన్, తెలుగునాట సావిత్రిలను అభిమానిస్తారు. ఆయన తన సినీ జీవితంలో పద్మశ్రీ, పద్మభూషణ్, పద్మవిభూషణ్, ఫిలింఫేర్, జాతీయ అవార్డులతో బాటు అక్కినేని జాతీయ పురస్కారం, 'యాంగ్రీ యంగ్ మెన్', 'షెహన్‌షా ఆఫ్ బాలీవుడ్' 'స్టార్ ఆఫ్ ద మిలీనియం', 'బిగ్–బి' వంటి బిరుదులు ఆయనను వరించి తమ గౌరవాన్ని పెంచుకున్నవి. ఇప్పుడు 2018 సంవత్సరానికి అత్యున్నతమైన దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు ఆయనను వరించి తనను తాను గౌరవించుకున్నది.

అమితాబ్ నటుడిగా ఎప్పుడు అలసట ఎరుగరు. నటించడమే జీవితంగా భావిస్తారు. ఇటీవల విడుదలైన తెలుగు చిత్రం 'సైరా నరసింహా రెడ్డి'లో గురువు పాత్రలో నటించి మెప్పించారు. బ్లాక్ అండ్ వైట్ సినిమాల కాలం నుండి మారిన సినిమా రంగంతో బాటు తను కూడా ప్రయాణిస్తూ ఒద్దికగా ఇమిడిపోవడం ఆయన ప్రత్యేకత. టి.వి. ప్రాధాన్యత పెరగడంతో అక్కడ కూడా తనదైన ముద్రను వేశారు. 50 ఏళ్ల సినిమా జీవితం, 77 ఏళ్ల వయస్సు. అయినా తొలినాటి ఉత్తేజం, ఉత్సాహం, అంకితభావంతో నటించ డానికి కెమేరా ముందు అమితాబ్ ఏ క్షణమైన సిద్ధంగా ఉంటారు. మొత్తం ఆయన జీవితాన్ని పరిశీలిస్తే ఒక పడిలేచే కెరటంగా కనిపించినా వన్నెతరగని నటనకు ఆయనొక కొండగుర్తుగా కనిపిస్తారు.

ముగింపులో మళ్లీ మొదటికే వద్దాం 'బాంబే టు గోవా' విడుదల సమయంలో 'బినాకా గీత్ మాలా' కోసం అమీన్ సమయానికి మొహమూద్ ఒక రేడియో ఇంటర్వ్యూ ఇస్తూ అమితాబ్‌ను నటునిగా ఆకాశానికెత్తేసాడు. మొహమూద్‌కి గుర్రప్పందాల పిచ్చి బాగా ఉండేది. అతనికి రేసుగుర్రాలు కూడా ఉండేవి. వాటి వివరాలడిగినపుడు "నాకు తెలిసి ఈ ప్రపంచంలో అత్యంత వేగంగా పరుగెత్తే గుర్రం ఒక్కటే అది "అమితాబ్ బచ్చన్. ఆ గుర్రం కనుక ఒక్కసారి మైదానంలోకి వచ్చిందంటే మిగతావన్నీ మటాషే" అన్నాడు చమత్కారంగా. ఈ మాటలు ఎందుకన్నాడో కానీ ఆ రోజు నిజానికే అన్నాడో, హాస్యానికే అన్నాడో తెలియదు. కానీ అతని మాటలు అక్షరాలా నిజమైనవి. అమితాబ్ బచ్చన్ బాలీవుడ్‌లో "బిగ్ బి" అయ్యారు.

– హెచ్.రమేష్‌బాబు,
m: 7780736386
e: hrameshbabu5@gmail.com

బాల్యం ఓ వరం..

బాలల హక్కులకు ప్రాధాన్యం ఎంతో అవసరం

బాల్యం ఓ అద్భుత వరం. అదొక అందమైన మధుర స్వప్నం. మనిషి జీవితంలో బాల్యం ఎంతో ముఖ్యమైంది. ఒక వ్యక్తిబాల్యం ఏ విధంగా గడిచిందో అనే అంశంమీద అతని జీవితం ఆధారపడి ఉంటుంది. బాల్యం గుర్తుకువస్తే చాలు భారమైన వయసు తేలికవుతుంది. జీవితంలో ఒక్కసారైనా బాల్యాన్ని తలచుకోని మనిషి ఉండడంటే అతిశయోక్తి కాదు. బాలలు హాయిగా బతికేందుకు కొన్ని హక్కులున్నాయి. ఆ హక్కులను పరిరక్షిస్తూ వాటిని ఎవ్వరూ కాలరాయకుండా చూస్తు ముందుకు సాగినప్పుడే అది ప్రజా ప్రభుత్వమవుతుంది. నేటి బాలలే రేపటి పౌరులనే స్పృహ ఆచరణలో కన్పించాలి. పిల్లలకు ఆలోచించుకునే శక్తి ఉంది. మంచీ చెడుల బేరీజు వేసుకోగల విచక్షణ కూడా ఉంటుందనే విషయాన్ని అందరూ గ్రహించాలి. పిల్లల సంక్షేమం కోసం ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రపంచవ్యాప్తంగా అవగాహన కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తూ బాలల హక్కులపై ప్రధాన పాత్ర పోషిస్తుంది.

ప్రపంచ బాలల దినోత్సవం నవంబర్ 20 :

బాలలు ఎక్కువగా కార్యాలయాలు, ఇళ్లు, పాఠశాల తదితర ప్రాంతాల్లో వేధింపులు, హింస, దారి దోపిడీ వంటి రకరకాల అకృత్యాల బారిన పడుతు న్నారు. బాలల హక్కుల గురించి, వారు పడుతున్న ఆవేదనను గురించి చైతన్యాన్ని తీసుకురావడానికి ప్రతి సంవత్సరం నవంబర్ 20న ప్రపంచ బాలల దినోత్సవాన్ని నిర్వహిస్తున్నారు. 1954 డిసెంబర్ 14న ఐక్యరాజ్యసమితి జనరల్ అసెంబ్లీ 1956 నుంచి ప్రపంచ బాలల దినోత్సవాన్ని ప్రతి సంవత్సరం వేడుకగా నిర్వహించాలని అన్ని దేశాలకు సూచించింది. 1959 నవంబర్ 20న ఐక్యరాజ్యసమితి జనరల్ అసెంబ్లీ బాలల హక్కుల ప్రకటనను ఆమోదించింది. 1989 నవంబర్ 20న బాలల హక్కుల కన్వెన్షన్‌ను ఆమోదించింది. 2030 నాటికి సాధించాల్సిన 17 లక్ష్యాలలో బాలల రక్షణ, విద్యకు సంబంధించినవి ప్రధానంగా సూచించింది.

భారత్‌లో 20 శాతం శిశు మరణాలు :

ప్రపంచంలోని శిశు మరణాల్లో 20 శాతం భారత్‌లోనే సంభవిస్తున్నాయి. పిల్లలు మాయం కావడం, పిల్లల అమ్మకం, పిల్లలపై దాడులు, హింస మొదలైనవి. నేటికి బాల్య వివాహాలు కొనసాగడం శోచనీయం. సంపూర్ణ అక్షరాస్యత కలిగిన కేరళ రాష్ట్రంలో సైతం బాల్య వివాహాలు జరుగుతుండటం ఆందోళన కలిగించే పరిణామాలు. పిల్లలు పుట్టడానికి ఆ తర్వాత వారికి తగిన వనరులు, సేవలు అందించి వారి పెరుగుదలకు అన్ని విధాలా తోడ్పడడం, వారి భౌతిక, మానసిక, సామాజిక అభివృద్ధికి సహాయపడటం, దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల బాలల మధ్య అసమానతలు లేకుండా అభివృద్ధి చెందడానికి సహాయమందించడం మన విధానమని 1974 జాతీయ బాలల విధానం పేర్కొంది. తిండి, బట్టలు, విశ్రాంతి, శారీరక, మానసిక వికాస ప్రక్రియ, రక్షణ, సాంస్కృతిక వాతావరణం భవిష్య జీవితంపై గాఢ ముద్ర వేస్తున్నాయి. భారత రాజ్యాంగం కూడా బాలల హక్కుల గురించి అధిక ప్రాధాన్యత ఇచ్చింది. అందుకే ఐక్యరాజ్యసమితి మానవ హక్కుల కమిషన్ బాలల హక్కుల గురించి ప్రతిపాదనలు రూపొందించారు. ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సమితి ఈ ప్రతిపాదనలను 1989 నవంబర్ 20న ఆమోదించింది. ప్రతిపాదిత 54 హక్కులు, మరెన్నో విషయాలను తెలియజేసింది. ఈ చారిత్రాత్మకమైన నిర్ణయాన్ని మన దేశంలో 1992 డిసెంబర్ 11న ఆమోదించింది. ఈ హక్కులు 18 ఏళ్లలోపు బాలలందరికీ వర్తిస్తుంటాయి. ఈ 54 హక్కులను ఐక్యరాజ్యసమితి నాలుగు భాగాలుగా విభజించింది. అందులో ఒకటి జీవించే హక్కు, రక్షణ పొందే హక్కు, అభివృద్ధి చెందే హక్కు, భాగస్వామ్యపు హక్కు. ప్రపంచమంతటా పిల్లల సంక్షేమాన్ని ప్రోత్సహించేందుకోసం పలు చర్యలు చేపట్టడం దీని ముఖ్య ఉద్దేశం.

బాలల అభివృద్ధి కోసం పటిష్టమైన చట్టాలు :

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలు బాలల హక్కుల గురించి ఆలోచన ప్రారంభమైంది. బాలల విద్యావికాసం, సామాజిక రక్షణ కోసం ఏ ప్రభుత్వమైనా

పెద్దపీట వేయాల్సి ఉంటుంది. బాలల హక్కుల్ని ప్రాథమిక హక్కుగా చేసినప్పటికీ వారి హక్కులు కాపాడటం అనేది చాలా సందర్భాల్లో ఆచరణ కష్టసాధ్యంగా మారుతుంది. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం మన దేశంలో 18 ఏళ్ల వయసులోపు బాలబాలికలు 33 మిలియన్లమంది పనిచేస్తున్నారు. ప్రతి 11 మంది బాలల్లో కనీసం ఒకరు బాల కార్మిక వ్యవస్థలో ఉండడం గమనార్హం. ప్రపంచంమొత్తం మీద అత్యధిక బాల కార్మికులున్న దేశం భారత్‌దేశం. గతంలో యూనిసెఫ్ వెల్లడించిన నివేదిక ప్రకారం ప్రాథమిక పాఠశాలలోని పాతిక కోట్లమంది పిల్లలకు కనీస సౌకర్యాల కొరత ఉంది. తెలుగు రాష్ట్రాల్లో 74 శాతం మంది బాలలు పౌష్టికాహారం లోపంతో బాధపడుతున్నారు. సుస్థిర అభివృద్ధి లక్ష్యాన్ని చేరుకోవాలంటే చిత్తశుద్ధితో చట్టాలన్నీ పటిష్టంగా అమలు చేయాలి. సమగ్ర బాలల రక్షణ పథకం కింద బాల్య వివాహాలు, బాల కార్మిక సమస్య, హెచ్ఐవీ పిల్లలు, అనాథ బాలలు, బాలల అక్రమ రవాణా, వీధి బాలలపై దృష్టిపెట్టాల్సిన అవసరం ఉంది.

నామమాత్రంగానే విద్యాహక్కు చట్టం అమలు :

ఏటా నవంబర్ 14న బాలల దినోత్సవం జరుపుకోవడం ఆనవాయితీగా వస్తుంది. రాజ్యాంగంలోని ఆదేశిక సూత్రాల్లో బాలల హక్కుల ప్రస్తావన ఉంది. కానీ ఆదేశిక సూత్రాలు ప్రాథమిక సూత్రాలలాగ శక్తివంతంకావు. అందుకే పిల్లలను పనిలో పెట్టుకోవడంపై నిషేధం ఉన్నా కూడా కోట్లాది మంది పేద ప్రజల పిల్లలు బాల కార్మికులుగా మారుతున్నారు. విద్యా హక్కు చట్టం 2009 ప్రకారం 6 నుంచి 14 ఏళ్ల బాలబాలికలకు ఉచిత నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్య అందించాలి. ప్రాథమిక విద్య సరిగ్గా లేక, విద్యాహక్కు చట్టం అంతంత మాత్రంగానే అమలుకు నోచుకుంటుంది. దీంతో బాలబాలికలు పాఠశాలకు దూరమై డ్రాప్‌వుట్స్ అయ్యి బాల కార్మికులుగా పనులకు వెళ్లి మృత్యువాతపడుతున్నారు. రాజ్యాంగంలోని ప్రాథమిక హక్కులపై ఉన్న 3వ విభాగంలోని ప్రకరణం 23 (1) ప్రకారం నిర్బంధ వెట్టిచాకిరి, భిక్షాటన చేయించడం నిషేధితం. వీటిని ఉల్లంఘించిన వారికి చట్టానికి అనుగుణంగా శిక్షించవచ్చు. అలాగే ప్రకరణం 24 ప్రకారం 14 ఏళ్లలోపు బాలలెవర్నీ ప్రమాదకరమైన పనిలో పెట్టుకోవడం నిషేధమని పేర్కొంటుంది.

నవంబర్ 14 బాలల దినోత్సవం :

ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఆయా దేశాల్లో బాలల దినోత్సవాలు జరుపుకుంటున్నారు. మన దేశంలో కూడా 1956, నవంబర్ 14 నుండి బాలల దినోత్సవం నిర్వహిస్తున్నారు. పిల్లల హక్కులు, సంరక్షణ మరియు విద్యపై అవగాహన పెంచడానికి భారతదేశం అంతటా బాలల దినోత్సవాన్ని జరుపుతున్నారు. పిల్లల కోసం దేశం అంతటా విద్యా మరియు ప్రేరణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించి బాలల అభివృద్ధికి బాటలు పరుస్తున్నారు.

బాలలపై వివక్ష లేకుండా ప్రభుత్వాలు చర్యలు తీసుకోవాలి :

నేటి ప్రభుత్వాలు, అధికారులు, బాలల హక్కులను కార్మిక చట్టాలను పట్టించుకోవడం లేదని అనేక దృష్టాంతాలు చెబుతున్నాయి. బాల, బాలికలు జాతి, మత, వర్ణ, భాషా, కులపరంగా లేదా మరేరకమైన సామాజికపరంగా, వికలత్వం పరంగా ఎలాంటి వివక్షలకు గురికాకుండా ప్రభుత్వాలు చర్యలు తీసుకోవాలి. అలాగే సమాజంలోని ప్రతి ఒక్కరూ బాలకార్మిక వ్యవస్థ రూపుమాపేందుకు పూనుకోవాలి. కావాల్సింది ఆత్మవిశ్వాసం, సేవాభావం మాత్రమే. మనం చేసే ఈ ప్రయత్నం బాలల బంగారు భవితకు పునాది కావాలి.

– రామకృష్ణ కాంపాటి,

m : 9866168863

e: ramakrishna.praja@gmail.com

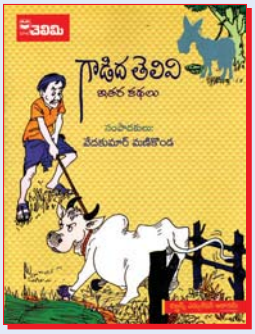

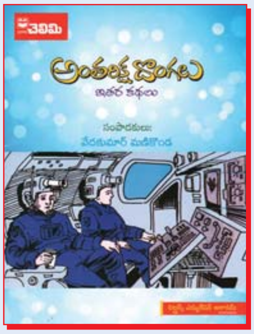

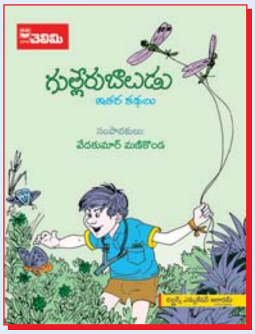

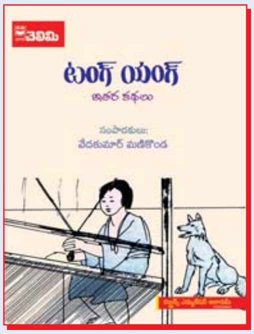

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి ప్రచురించిన 'గాడిద తెలివి', 'అంతరిక్ష దొంగలు' (2018 నవంబర్), 'గుల్లేరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-

'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

మరియు

- Nava Telangana
- Manchi Pustakam
- Nava Chetana
- Navodaya Book House

బాల చెలిమి పిల్లల మాసపత్రిక 52 పేజీలు రంగులతో నవంబర్ మాసం నుండి మీ చేతుల్లోకి.

నందిని సిధారెడ్డి తల్లి రత్తవ్వ

సామాజిక నేపథ్యం హర్షణీయం, ఆచరణీయం

సెప్టెంబర్ 14న పరమపదించిన సిధారెడ్డి తల్లి రత్తవ్వ

ప్రముఖ కవి, రచయిత, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ చైర్మన్ నందిని సిధారెడ్డి తల్లి రత్తవ్వ (రత్నమ్మ) (85) సెప్టెంబర్ 14న పరమపదించారు. ఈ సందర్భంగా నందిని సిధారెడ్డి తల్లిదండ్రులు, వారి సామాజిక నేపథ్యం గురించి కొంత పరిచయం.

నందిని సిధారెడ్డి మెదక్ జిల్లా బందారం గ్రామంలో 1955లో జన్మించారు. వీరి తల్లిదండ్రులు బాలసిధారెడ్డి, రత్తవ్వ. బాలసిధారెడ్డి, రత్తవ్వ తమ చిన్నప్పుడే తల్లిదండ్రులను కోల్పోయారు. రత్తవ్వ 12యేట బాలసిధారెడ్డిని పెళ్లిచేసుకున్నారు. వారిది వ్యవసాయ కుటుంబం. బాల సిధారెడ్డి తెలంగాణ రైతాంగ పోరాటంలో రజాకార్లకు వ్యతిరేకంగా పోరాడిన కమ్యూనిస్టు యోధుడు. ఆయన 10 గ్రామాల రక్షణ దళంకు నాయకుడుగా ఉన్నారు. ఆ కాలంలో బాల సిధారెడ్డి పది గ్రామాల ప్రజలకు రక్షణకవచంలా ఉండేవారు. దీంతో వ్యవసాయ భారమంతా రత్తవ్వ చూసుకునే వారు. బాలసిధారెడ్డి, రత్నమ్మకు మొత్తం నలుగురు సంతానం. నందిని సిధారెడ్డి, మల్లారెడ్డి (ఏపీజీవీబీ బ్యాంక్ మేనేజర్ రిటైర్డు), భగవాన్‌రెడ్డి (ప్రభుత్వ టీచర్), రాజమణి.

బాలసిధారెడ్డి రైతులు, గ్రామాల ప్రజల సమస్యల కోసం నిరంతరం పాటుపడుతుండగా, రత్తవ్వ వ్యవసాయం చూసుకుంటూనే పిల్లల చదువులు, వారి పోషణ చూసుకునేవారు. ముఖ్యంగా గ్రామాల్లో మహిళలకు ఎలాంటి సమస్యలు వచ్చినా దగ్గరుండి వాటిని పరిష్కరించేవారు. బాల సిధారెడ్డికి కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ నేపథ్యం ఉండటంతో ఎంతో మంది ఆయన కోసం వచ్చేవారు. ఇంటికొచ్చిన ప్రతి ఒక్కరికీ రత్తవ్వ వంట చేసి భోజనాలు పెట్టేవారు. ముఖ్యంగా రత్తవ్వ గ్రామంలో ఉన్న హరిజనులు, భిన్న వర్గాల స్త్రీల కోసం పాటుపడుతూ సామాజిక బాధ్యత కనబరిచేవారు. పిల్లలను పెంచి ప్రయోజకులుగా చేయడంలో రత్తవ్వ కృషి వెలకట్టలేనిది. ఈ కుటుంబం ఆ ప్రాంతంలో జరిగిన అన్ని ఉద్యమాలకు అండగా ఉంది. నందిని సిధారెడ్డి ఓయూలో ఎంఏ పూర్తి చేసి 'ఆధునిక తెలుగు కవిత్వంలో సూర్యుడు' అనే అంశంపై 1981లో ఎంఫిల్ పూర్తి చేశారు. ఆ తర్వాత 'ఆధునిక కవిత్వం, వాస్తవికత అధివాస్తవికత'పై పరిశోధన చేసి 1986లో పీహెచ్‌డీ పట్టా అందుకున్నారు. సిధారెడ్డి మలిదశ తెలంగాణ ఉద్యమంలో కీలకపాత్ర పోషించారు. గత ముప్పై ఏళ్లుగా నిరంతర కృషి చేస్తున్న మంజీరా రచయితల సంఘం వ్యవస్థాపకులు. తెలంగాణ రచయితల వేదిక సంస్థాపకులు. అనేక కవితా సంపుటాలు ప్రచురించారు. సినిమాకి పాటలు రాసారు. వీరి సోదరుడు భగవాన్‌రెడ్డి కూడా రచయిత.

రత్తవ్వ మరణ వార్త విని ప్రముఖ రాజకీయ నాయకులు, రచయితలు, కళాకారులు, ఉద్యమ నాయకులు సిధారెడ్డి కుటుంబాన్ని పరామర్శించి నివాళులర్పించారు. దక్కన్‌లాండ్ సంపాదకులు మణికొండ వేదకుమార్ గారు బందారం వెళ్లి సిధారెడ్డి కుటుంబ సభ్యులను పరామర్శించి, రత్తవ్వ గారికి నివాళులు అర్పించారు. అదేరోజు ఎంఎల్‌సీ నారదాసు లక్ష్మణరావు, బీసీ కమీషన్ సభ్యులు జూలూరు గౌరీ శంకర్, ప్రొఫెసర్ ఎస్.రఘు, కవి కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి, జుగాష్‌విలి, అన్నవరం దేవేందర్, టీఎన్జీఓ అధ్యక్షులు కారం రవీందర్‌రెడ్డి ఇతర టీఎన్జీఓ నాయకులు నివాళులు అర్పించినవారిలో ఉన్నారు. రత్తవ్వ మరణానికి **'టీఆర్‌సీ'** చింతిస్తూ తన సంతాపం తెలియ జేస్తుంది.

– దక్కన్‌న్యూస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో వెలువడుతున్న **'బాల చెలిమి'** పిల్లల మాసపత్రిక నవంబర్ 2019 నుంచి మార్కెట్లో లభ్యమవుతుంది.

బాల చెలిమి

విడి ప్రతి రూ. 30/–లు
సంవత్సరం చందా రూ. 300/–

ప్రతులకు: Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288
Nava Telangana ● Manchi Pustakam ● Nava Chetana ● Navodaya Book House

మౌనరాగం

మా జీవనరాగంలో
ఒకోసారి నేను పల్లవినై పలకరిస్తే...
ఆమె చరణమై బదులిస్తుంది!
మరికొన్నిసార్లు
తను పల్లవిగా పులకరిస్తే...
నేను చరణాన్నై పరవశిస్తాను!!

మేమాలపించే యుగళగీతాల్లో
పల్లవి... చరణాల మధ్య వినిపించే
మధురమైన నేపథ్య సంగీతమే
మా చిట్టితండ్రి!!

నిజమే...
ఏ గీతానికైనా
సంగీతంతోనే కదా సంపూర్ణత!!

సదా...
స్వరఝరులతో హుషారులు నింపే
మా ఇంటి పాటెందుకో
గత రెండ్రోజులుగా మౌనం దాల్చింది!
పల్లవిలో పదాలు ఇమడడంలేదు...
చరణాల్లో సమాసాలు కుదరడం లేదు,
సరిగమల ససేమిరాతో స్వరాల మూగనోము!!

అన్నట్లు... మొన్నే
మా చిట్టితండ్రి సెలవుల్లో గడపడానికని
అమ్మమ్మ దగ్గరికెళ్ళాడు.
బహుశా...
తనతోపాటే మా అను'రాగాల'నన్నింటినీ
మూటగట్టుకెళ్ళాడు కాబోలు!!

– మోని శ్రీనివాస్
m : 9291223136
e : srinivasmonis@gmail.com

రచయితలకు :

- కథ, వ్యాసం రెండు రెండున్నర (ఎ4 సైజ్) పేజీలకు మించరాదు.
- కవిత 20-22 లైన్లు మించకూడదు.
- పుస్తక సమీక్షలు, విశ్లేషణలు రెండు పేజీలకు మించరాదు.
- రెండు కాపీలు విధిగా పంపాలి.
- ప్రతి రచయితా తమ రచనతో పాటు, ఫోన్ నెంబర్, ఇ-మెయిల్, పోస్టల్ అడ్రస్ తప్పనిసరిగా ఇవ్వాలి.
- మ్యాటర్ టైప్ (డిటిపి) చేసి ఉంటే ఓపెన్ & పీడీఎఫ్ ఫైల్ పంపాలి.

పాఠకులకు :

సామాజిక అంశాలు, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యావరణం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలతో పాటు కథ, కవితలు, పుస్తక పరిచయాలు, సమీక్షలు, విశ్లేషణతో 'దక్కన్ ల్యాండ్' మీ చేతుల్లో ఉంది. ఇందులో ప్రచురితమైన రచనల పట్ల మీ అభిప్రాయాలను లేఖల రూపంలో తెలియ జేయగలరు.

చిరునామా :

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

బాల చెలిమి కథల ఎంపిక శిబిరంలో పాల్గొన్న తెలంగాణ ఉమ్మడి రాష్ట్ర పది జిల్లాల రచయితలు

బాల సాహిత్య వికాసంలో

కొత్తదారులు వేసిన బాలచెలిమి కార్యశాలలు

బాలల వికాసం, బాల సాహిత్యం సుసంపన్నం చేసేందుకు గత 19 నెలలుగా **చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమి 'బాల చెలిమి'** ముచ్చట్లు పేర అనుభవాలు, జ్ఞాపకాలు పంచుకునే కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది. హైదరాబాద్‌తో పాటు తెలంగాణలోని అన్ని ప్రాంతాలకు ఈ ముచ్చట్లను బాలచెలిమి విస్తరించింది. దీనికితోడు పుస్తక పఠనాన్ని పెంచాలన్న ఉద్దేశ్యంలో ఉత్తమ బాల సాహిత్యాన్ని ప్రచురించేందుకు తెలంగాణలోని పాత పది జిల్లాల వారిగా బాల సాహితీవేత్తలు రాసిన పిల్లలు కథలు, పిల్లలు తమ కొరకు తాము రాసుకున్న పిల్లల కథలతో సంకలనాలను ప్రచురించే కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది.

ప్రశంసా పత్రాలు అందుకున్న చిత్రకారులు

బాల చెలిమి సృష్టికర్త ఎం.వేదకుమార్ నేతృత్వంలో గరిపల్లి అశోక్ కన్వీనర్‌గా ప్రారంభమైన ఈ ప్రచురణల కోసం వివిధ మాధ్యమాల ద్వారా ప్రకటనలు ఇవ్వగా బాల సాహితీ వేత్తలు రాసిన కథలు, పిల్లలు రాసిన కథలు 1100 వచ్చాయి. గ్రామీణ ప్రాంతాల నుండి, హైదరాబాద్ నగరం వరకు ఎంతోమంది రచయితలు, బాలబాలికలు స్పందించి తమ రచనలు పంపించారు.

కథల ఎంపిక శిబిరం

కథల ఎంపిక కోసం బాలచెలిమి బాల సాహిత్య రంగంలో నిష్ణాతులైన రచయితలు, బాల వికాసకారులతో ప్రత్యేక శిబిరాన్ని నిర్వహించింది. పది జిల్లాల నుండి వచ్చిన కథలను మూడు విడతలుగా వడపోసి తెలంగాణ బాలల సాహిత్య సంకలనాల కొరకు కథలను ఎంపిక చేయడం జరిగింది. మొదటి రెండు విడతల్లో వివిధ రంగాలకు చెందిన వాళ్ళు, బాలచెలిమి సంస్థలతో మమేకమైన పలువురు కథలను చదివి సూచిని తయారు చేశారు. ఇలా రెండు విడతల వడ పోతల్లో మిగిలిన రచనలను ఎంపిక శిబిరంలో పాల్గొన్న రచయితలు బాలచెలిమి రూపొందించిన నియమాలకు అనుగుణంగా ఎంపిక చేశారు. ఈ శిబిరంలో శ్రీమతి మాడభూషి లలితా దేవి, పైడిమర్రి గిరిజ, కన్నెగంటి అనసూయ, డా. అమరవాది నీరజ, డా. బివిఎన్. స్వామి, దంద్రి రాజమౌళి, దేశ్‌ముఖ్ ప్రవీణ్ శర్మ, రాచర్ల వేణుమాధవశర్మ, అడ్డాడ శ్రీనివాసరావులు పాల్గొన్నారు. బాలచెలిమి ముచ్చట్ల కన్వీనర్ డా. పత్తిపాక మోహన్, అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్ డా. ఎస్. రఘులు సమన్వయం చేయగా గరిపల్లి అశోక్, వేదకుమార్‌లు శిబిరాన్ని పర్యవేక్షించారు. డా.వి.ఆర్.శర్మ తదితరులు కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు.

బాల చెలిమి చిత్రకారుల శిబిరంలో పాల్గొన్న తెలంగాణ ఉమ్మడి రాష్ట్ర పది జిల్లాల చిత్రకారులు

చిత్రకారుల కార్యశాల

పది జిల్లాల కథల సంకలనంలోని కథలకు బొమ్మలను గీయించేందుకు పలువురు చిత్రకారులతో బాలచెలిమి అక్టోబర్ 5వ తేదీన ఆక్స్‌ఫర్డ్ గ్రామర్ స్కూల్‌లో కార్యశాలను నిర్వహించింది. ప్రముఖ చిత్రకారుడు, ఉపాధ్యాయులు కూరెళ్ళ శ్రీనివాస్ కన్వీనర్‌గా కార్యశాల జరగగా ఇందులో చిత్రకారులు కైరంకొండ బాబు, ఎల్. నరేందర్, కె. రాఘవాచారి, సయ్యద్ హస్మత్, రామకృష్ణ, యాదగిరి, మారిపల్లి రమేష్, కె. అజయ్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా ప్రధాన వక్తగా పాల్గొన్న యం. వేదకుమార్ చిత్రకారులకు సూచనలు చేశారు. బాలలను ఆకర్షించేందుకు సాహిత్యంతో పాటు చిత్రాలు కూడా ప్రధానమైన పాత్ర వహిస్తాయని, కథల పుస్తకాల్లో ముఖ్యంగా పిల్లల కథల పుస్తకాల్లో కథలతో పాటు బొమ్మలు ఆకర్శించే విధంగా ఉండాలన్నారు. లక్షల అక్షరాలు చెప్పలేనిది ఒక చిత్రం చెబుతుందని, అందులోనూ పిల్లల కోసం రాస్తున్న క్రమంలో చిత్రాలకే తొలి స్థానమని అన్నారు. ఈ దిశగా తెలంగాణ వ్యాప్తంగా బాలచెలిమి తెస్తున్న కథలన్నింటిని చక్కని బొమ్మలుగా వెలువరిస్తామని, వచ్చే నవంబర్‌కల్లా పది తెలంగాణ జిల్లాల బాల సాహితీవేత్తల కథల సంకలనాలు, బడి పిల్లలు రాసిన కథల సంకలనాలను ప్రచురిస్తామని తెలిపారు. త్వరలో 'బాలచెలిమి' పిల్లల మాసపత్రికను చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమి ప్రచురించ సంకల్పించిందని నవంబరు మొదటి వారం కల్లా బాలచెలిమి పాఠకుల చేతుల్లో ఉంటుందని ఆయన అన్నారు.

చిత్రకారుల కార్యశాలలో బాలచెలిమి ప్రచురణ కన్వీనర్ గరిపల్లి అశోక్, డా. పత్తిపాక మోహన్, డా.ఎస్. రఘు, జుగాష్‌విలిలు పాల్గొన్నారు. ముగింపు శిబిరానికి తెలంగాణ రాష్ట్ర బిసి కమీషన్ సభ్యులు జూలూరి గౌరీశంకర్ అతిథిగా పాల్గొని చిత్రకారులకు సర్టిఫికెట్లను బహుకరించారు.

– జుగాష్‌విలి, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి... చేర్పించండి...

పాఠకులకు, రచయితలకు, పరిశోధకులకు... నమస్సులు.

తెలంగాణ ఉద్యమ సందర్భంలో పుట్టిన తెలుగు మాసపత్రిక దక్కన్‌లాండ్ ఏడేళ్ళు పూర్తి చేసుకొని ఎనిమిదవ సంవత్సరంలోనికి అడుగు పెడుతున్నది. తెలంగాణ సాధన ఉద్యమ సమయంలో ఉద్యమానికి దిశా నిర్దేశం చేసేలా ఎందరో ప్రముఖుల వ్యాసాలను అందించింది. టిఆర్‌సి 'చర్చ' సారాంశాలను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్ళింది. తెలంగాణ భావజాలాన్ని బలోపేతం చేసింది.

స్వరాష్ట్ర ఆవిర్భావం తర్వాత దక్కన్‌లాండ్ తెలంగాణ పునర్ నిర్మాణంతో తనదైన పాత్రను పోషిస్తున్నది. తెలంగాణ తనదైన అస్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి, మరింత పరిపుష్టం చేసుకునేదానికి దోహదం చేస్తున్నది.

ఈ నేపథ్యంలో సామాజిక అంశాలతోపాటు, చరిత్ర, సాహిత్యం, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యావరణం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలపై కథనాలను వెలువరి స్తున్నది కథ, కవితలు, పుస్తక పరిచయాలు, సమీక్షలు విశ్లేషణలతో మీ ముందుంచుచున్నాము. ప్రజా సంక్షేమం కోసం జరుగుతున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళు తుంది. 2012 సెప్టెంబర్‌లో ప్రారంభమైన పత్రిక ఇప్పటి వరకూ మీ అందరి సహకారాలతో కొనసాగుతూ వస్తుంది. ఇప్పటికే ఎంతో మంది మిత్రులు, శ్రేయోభిలాషులు, తమ చందాలతో పాటు, చందాదారులను చేర్పించడంలో తమ సహకారాన్ని అందిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

అయినప్పటికీ పత్రిక నిర్వహణ కష్టసాధ్యంగా ఉంది. దక్కన్‌లాండ్ మనందరిది. పదికాలాల పాటు పత్రిక సజావుగా వెలువడే బాధ్యత మన అందరిదీ.

చందా పూర్తయిన వారు తమ చందాలను రెన్యూవల్ చేసుకుని కాంప్లిమెంటరీ కాపీలు అందుతున్న వారు కూడా చందాదారులుగా చేరి, మిత్రులను చేర్పించి సహకరిస్తారని ఆశిస్తూ...

ధన్యవాదాలతో... మీ
– మణికొండ వేదకుమార్
సంపాదకులు

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా	:	రూ. 300
2 సంIIలకు	:	రూ. 600

'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరిట ఎం.ఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

చిరునామా :

DECCAN LAND :
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com ww.deccanland.com

దక్కన్‌ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరములు:

Name	: DECCAN LAND
Bank	: KOTAK MAHINDRA BANK
A/c No	: 7111218829
IFSC Code	: KKBK0007463
Branch Code	: 007463

తెలంగాణ భాషది జీవమున్న భాష

తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు డాక్టర్ నందిని సిధారెడ్డి

తెలుగు సాహిత్యంలో తెలంగాణ భాష సజీవమైన జీవద్భాష అని తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు డాక్టర్ నందిని సిధారెడ్డి పేర్కొన్నారు. పాలమూరు సాహితి ఆధ్వర్యంలో అక్టోబర్ 10 నాడు మహబూబ్ నగర్ జిల్లా కేంద్రంలోని కాళోజీ హాల్‌లో కొప్పోలు యాదయ్య రచించిన "పాల జున్ను" కవితా సంపుటి ఆవిష్కరణ కార్యక్రమానికి ఆయన ముఖ్యఅతిథిగా, ఆవిష్కర్తగా విచ్చేసి ప్రసంగించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ తెలంగాణ భాషలో కవిత్వం రాస్తే అది చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతుందని, అందులోని మాధుర్యం అమృతతుల్యమని కొనియాడారు. యాదయ్య రాసిన కవిత్వంలో మానవత్వం కన్పిస్తుందని, ప్రతి మనిషిలో మార్పు తేవడం కవి లక్షణమన్నారు. పాలజున్ను లాంటి కవిత్వాన్ని వెలువరించిన యాదయ్యను ఈ సందర్భంగా ప్రశంసించారు. భవిష్యత్తులో మరిన్ని కవితలు రాయాలని, సమాజాన్ని మెప్పించే కవిత్వం రాయాలని ఆకాంక్షించారు. విశిష్ట అతిథి, సావరీన్ ఎస్టేట్స్ అండ్ మల్టీట్రేడ్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ డాక్టర్ బోగ కోదండపాణి మాట్లాడుతూ సమాజం మార్పు కోసం కవులు రాసే ప్రతి కవిత్వానికి తనవంతుగా పూర్తి సహాయ సహకారాలుంటాయన్నారు. మంచి సమాజాన్ని నిర్మించడంలో కవులది విస్మరించని పాత్ర అని కొనియాడారు. పాలమూరు అంటే వలస జిల్లా కాదని, కవుల జిల్లా అని పేర్కొన్నారు.

ప్రత్యేక అతిథి, ప్రముఖ న్యాయవాది వి.మనోహర్ రెడ్డి మాట్లాడుతూ పాలమూరు జిల్లాలో ఉన్న కవులంతా తెలంగాణలో ఏ జిల్లాలో లేరనడం అత్యుక్తి కాదన్నారు. ఆత్మీయ అతిథులుగా విచ్చేసిన డాక్టర్ భీంపల్లి శ్రీకాంత్, వనపట్ల సుబ్బయ్య లు మాట్లాడుతూ జున్ను పాలలాంటి కవిత్వాన్ని వెలువరించిన కొప్పోలు యాదయ్యను ఈ సందర్భంగా కొనియాడారు. మరొక ప్రత్యేక అతిథి కందుకూరి శ్రీరాములు మాట్లాడుతూ యాదయ్య కవిత్వం చక్కగా ఉండి పాఠకులను చదివించే గుణముందన్నారు. సభాధ్యక్షులు కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి మాట్లాడుతూ తొలి ప్రయత్నంలోనే యాదయ్య చక్కని కవితా సంపుటిని వెలువరించడం గొప్ప విశేషమన్నారు. పుస్తక సమీక్షను బాదేపల్లి వెంకటయ్య తనదైన శైలిలో చేశారు. ఈ కార్యక్రమంలో సుల్తాన్ పాషా, బోల యాదయ్య, సృజామి, రావూరి వనజ, అంబుజ, ఉప్పరి తిరుమలేష్, సుధాకర్ గౌడ్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

– దక్కన్‌న్యూస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

హైదరాబాద్‌లో లిటిరరీ ఫెస్టివల్ 24- 26 జనవరి 2020

హైదరాబాద్ లిటిరరీ ఫెస్టివల్ 2020, జనవరి 24 నుంచి 26 వరకు హైదరాబాద్‌లో నిర్వహిస్తున్నారు. ఈ లిటిరరీ ఫెస్టివల్‌లో దేశవ్యాప్తంగా రచయితలు, అకాడమిక్స్, స్కాలర్స్, పబ్లిషర్స్, కళాకారులు, నటులు హాజరవుతారు. 2010లో ప్రారంభమైన ఈ ఫెస్టివల్ ట్విన్ సిటీస్‌లో ప్రతి సంవత్సరం అత్యంత ఘనంగా జరుగుతుంది. ఈ ఫెస్టివల్‌లో వర్క్‌షాప్స్, ప్యానల్ డిస్కషన్స్, రీడింగ్స్, ఎగ్జిబిషన్స్, పుస్తకావిష్కరణలు, కల్చరల్ ప్రోగ్రామ్స్, ఈవెంట్స్ తదితర కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తుంటారు.

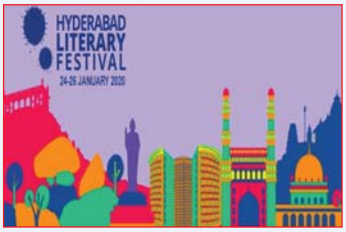

"బతుకమ్మ మొగ్గలు" ఆవిష్కరణ

పాలమూరు జిల్లా ప్రముఖ కవి డాక్టర్ భీంపల్లి శ్రీకాంత్ రచించిన "బతుకమ్మ మొగ్గలు" కవితా సంపుటిని అక్టోబర్ 4 న రాష్ట్ర ఎక్సైజ్, యువజన సర్వీసుల, సాంస్కృతిక, పురాతత్వ శాఖ మంత్రి డాక్టర్ వి.శ్రీనివాస్ గౌడ్ ఆవిష్కరించారు. పాలమూరు జిల్లా కేంద్రంలోని మినీ ట్యాంక్ బండ్ పై నిర్వహించిన బతుకమ్మ సంబరాలకు ఆయన ముఖ్యఅతిథిగా హాజరయ్యారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ తెలంగాణ సాంస్కృతిక పండుగ బతుకమ్మ అని కొనియాడారు. బతుకమ్మ పండుగ గురించి భీంపల్లి శ్రీకాంత్ మొగ్గలు ప్రక్రియలో కవిత్వం రాయడం అభినందనీయమని ప్రశంసించారు. ఈ కార్యక్రమంలో దేవరకద్ర శాసనసభ్యులు ఆల వెంకటేశ్వరరెడ్డి, జిల్లా కలెక్టర్ రోనాల్డ్ రాస్,జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్ స్వర్ణసుధాకర్ రెడ్డి, తెలంగాణ జాగృతి జిల్లా కన్వీనర్ డాక్టర్ వై.వెంకట్రామమూర్తి,గన్నోజు శ్రీనివాసాచారి, డాక్టర్ గుంటి గోపి, బోల యాదయ్య, ఉప్పరి తిరుమలేష్, కొప్పోలు యాదయ్య తదితరులు పాల్గొన్నారు. -దక్కన్ న్యూస్

నల్లకొడిసెవన్నె పోరగాడు

పెండతో మెత్తువేసిన గాదెలోకి దిగి
గిన్నెతోటి అడుగువడ్లను ఎత్తేటందుకు
ముక్కులనిండా, నెత్తినిండా
దుమ్ము పోసుకున్న ఆ పోరడేడి?

నెత్తికి తువ్వాలపేగు కట్టుకొని
జప్పజప్ప మునుం ఎల్లి
ముసలిఅవ్వకు ఎదురు మునుంగోసె
నల్లకొడిసెవన్నె ఆ పోరగాడు నాగ్గావాలి.

కిందిగ్గోసిన కల్లంమడి
పదనవాసనలను పీల్చుకుంటూ
గంతులేసినవాడు ఎంతకూ కానరాడేమి?

ఇరికికొమ్మను నరుకుతూ
గొడ్డలిచిత్ప కాలుకొస్తే
గాయాన్ని దాసుకున్న
ఆ మెరిగెకళ్ళ అమాయకుణ్ణి
అచ్చంగా నాకు దొరకబట్టిస్తారా?

పారలేవకున్నజి
సర్రసర్ర కాలువను దెంపి
ఉరికేనీళ్ళకు మడువగట్టే
మూరెడు మక్కకర్రల బాసగాడెక్కడున్నాడు?

ఆపరేషన్ చేసే రోజు
అవ్వకేంగాదు,అవ్వ సచ్చిపోదని
పొద్దంతా ఏడ్చిన
ఆ ఎనిమిదేండ్ల పసిబాలుడి జాడేది?

వేళ్ళసందున చితికిన
బల్సుకుపండ్ల మెత్తని తీపిపుట్టుక తెలిసినోడిని
గొడ్లను గాసుకుంట
గట్టుదోనెలో మందాలున్న
వాననీళ్ళ మాధుర్యాన్ని నింపుకున్నోడిని
నన్ను నాకు కాస్త ఎవరైనా అప్పజెప్పండి?

నాగిళ్ళరమేష్,
m :7330957559
e : nagillaramesh2478@gmail.com

సామాజికాభివృద్ధిలో ఉపాధ్యాయుడిదే కీలకపాత్ర

ఐటాప్ ఉపాధ్యాయ, నిష్ణాతుల పురస్కార సభలో హోంమంత్రి మహమూద్ అలీ, విద్యుత్ మంత్రి జగదీశ్వర్‌రెడ్డి

చుక్కా రామయ్యకు 'మహా మహోపాధ్యాయ' బిరుదుతో సత్కారం

సామాజిక అభివృద్ధిలో, దేశం సుసంపన్నంగా ఎదగడానికి ఉపాధ్యాయుడు స్వీకరించే, నిర్వర్తించే బాధ్యతలు మహోన్నతమైనవని విద్యుత్‌శాఖా మంత్రి జగదీశ్వర్‌రెడ్డి, హోం శాఖా మంత్రి మహమూద్ అలీలు అన్నారు. గురువు స్థానం ఉన్నతమైనదని, వారి స్థానం ఎవరూ పూడ్చలేనిదని అభిప్రాయపడ్డారు. తమ ప్రభుత్వం రాష్ట్రంలో విద్యాభివృద్ధికోసం దేశంలో ఎక్కడా లేని విధంగా కృషి చేస్తున్నదని తెలిపారు. తరగతి గదిలోనే దేశ భవిష్యత్తు నిర్మాణం జరుగుతుందని భావించడం వలననే ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ ఉపాధ్యాయవర్గంకు ఇతోధికంగా సేవలు అందించడం జరుగుతుందని అన్నారు.

టూటర్ పిరియడ్ ఆధ్వర్యంలో ఐడియల్ టీచింగ్ అవార్డ్ ప్రోగ్రాం ఐటాప్–2019 పురస్కారాల కార్యక్రమాన్ని నగరంలోని ఐటీసీ – కోహినూర్ హోటల్‌లో ఘనంగా నిర్వహించింది. ఈ కార్యక్రమంలో ఐఐటి విద్యానిపుణుడు చుక్కా రామయ్యను 'మహా మహోపాధ్యాయ' బిరుదుతో సన్మానించారు. కార్యక్రమంలో ముఖ్య అతిథులుగా మంత్రులు జగదీశ్ రెడ్డి, మహమూద్ అలీలు, అతిథులుగా బి.ఎస్.రాములు, జెడీ లక్ష్మీనారాయణ, ప్రకాశ్, ఆకుల లలిత, రతప్రభ రిటైర్డ్ ఐఏఎస్ పాల్గొనగా డాక్టర్ వకుళాభరణం కృష్ణమోహనరావు, సభాధ్యక్షత వహించారు. టూటర్ పిరియడ్ అధినేత డాక్టర్ అంకం కార్యక్రమాన్ని పర్యవేక్షించారు. ఈ సందర్భంగా 150 మంది ఉపాధ్యాయినీ, ఉపాధ్యాయులకు పురస్కారాలను అందజేశారు. వివిధ రంగాలలో సేవలందిస్తున్న ఆరుగురికి లేడీ లెజండ్ అవార్డ్లను అందజేశారు.

ఈ సందర్భంగా హోంమంత్రి మహమూద్ అలీ ప్రసంగిస్తూ... చుక్కా రామయ్య లాంటి విద్యారంగ నిపుణుడికి పురస్కారం అందజేయడం సముచితంగా వుందన్నారు. ఎవరైతే తమ కోసం కాకుండా సమాజహితం కోసం పనిచేస్తారో వారు మాత్రమే గౌరవింపబడతారన్నారు. గురువులను ఇంతగొప్పగా గౌరవించడం సంతోషాన్ని కలిగిస్తుందన్నారు.

విద్యుత్‌శాఖా మంత్రి జగదీశ్వర్‌రెడ్డి ప్రసంగిస్తూ... అంకిత భావం కలిగిన ఉపాధ్యాయుల బోధనలే నా జీవితంలో ఇంతటి ఉన్నతికి బాటలు వేశాయని అన్నారు. కార్పోరేట్ రంగంలో ఎంతగా విద్యాసంస్థలు వెలుస్తున్నప్పటికీ ప్రభుత్వ పాఠశాలల ఉపాధ్యాయుల కృషి వలన విద్యారంగం ఎదుగుతున్న తీరు అనిర్వచనీయమైనదన్నారు. వ్యాపార దృక్పథం లేకుండా టూటర్స్ పిరియడ్ ప్రభుత్వ పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులను గుర్తించి, పురస్కారాలను అందజేడం వినూత్నంగా ఉందని అన్నారు. చుక్కా రామయ్యగారు జీవితమంతా శక్తివంతమైన యువతను తయారు చేయడానికే సమయాన్ని వెచ్చించారన్నారు. ఆయన జీవితం పరిపూర్ణమైనది, భావితరాలకు ఆదర్శవంతంగా నిలుస్తుందన్నారు.

చుక్కా రామయ్య ప్రసంగిస్తూ... తాను విద్యార్థులకు నేర్పించడం కంటే కూడా, వారి నుండి తానే ఎక్కువగా నేర్చుకున్నానని అన్నారు. విద్యార్థులు అడిగే ప్రశ్నలతో మరింత ప్రతిభావంతంగా తర్ఫీదు పొంది, తరగతి గదులలో పాఠాలుగా చెప్పేవాడిని అన్నారు. పురస్కారం విద్యార్థిలోకానికి అంకితం అని ప్రకటించారు. ప్రభుత్వ పాఠశాలలో 90శాతం ఉండే మంచిని ప్రారంలోకి తేవాలని, పదిశాతం వున్న చెడును ఎక్కువగా వ్యాప్తిలోకి తేవడం సముచితం కాదని మీడియాకు హితవు పలికారు. విద్యాబోధన అనేది బట్టీ పద్ధతిలో కాకుండా, విషయాన్ని, అంశాన్ని విడమర్చి అర్థం చేయించడం ద్వారా విద్యార్థులలో జిజ్ఞాసను పెంపొందించాలని ఉపాధ్యాయులకు సూచించారు. ర్యాంకుల కోసం పోటీతత్వాన్ని పెంచడంద్వారా వత్తిళ్లకు లోనైన యువతను కోల్పోవలసిన అగత్యం ఏర్పడటం విచారాన్ని కలిగిస్తున్నదన్నారు.

ఉదయం తొమ్మిదిగంటలకు ఆరంభమైన ఈ కార్యక్రమం సాయంత్రం 3రు గంటల వరకు కోలాహలంగా కొనసాగింది. తెలుగు యూనివర్సిటీ వీసీలు ఆవుల మంజులత, ఎస్.వి. సత్యనారాయణ, హాస్యవధాని శంకర్ నారాయణ తదితరులు పాల్గొని ప్రసంగించారు.

– సయ్యద్ ఖైజర్ భాష, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

గూడుచెదిరిన దృశ్యం

వాడెవడో
వాస్తుశిల్పి
పక్కాగా ప్లాన్ గీసి
అమలు చేస్తున్నట్టు

తరగతి గది
లోపలి
తలుపు చెక్కమీద
అపురూపమైన కట్టడమేదో
ఆకృతి దాలుస్తున్నట్టు

పొద్దుటినుంచే
చుట్టూరా చక్కర్లు కొడుతూ
రెక్కీ నిర్వహిస్తుందొక
రెక్కల పురుగు

ఇనుప చువ్వలు లేవు
ఇసుక రాసులు లేవు
జారవేసుకున్న మట్టి రేణువులు
ధారగా కారుతున్న
లాలాజల ప్రావాల్ని
ముడిసరుకులుగా కలిపి
ముద్దలు ముద్దలుగా చుడుతోంది

ఆకలిదప్పులే కాదు
స్థల కాలాలనూ
మైమరచిన శిల్పి
శిలను
శిల్పంగా
దిద్దుతున్నంత శ్రద్ధగా
కలలగూడును
కళాత్మకంగా మలిచింది

తీరా
చేరుకునే సమయానికి
కాలానికే
కన్ను కుట్టిందో
తనని ఎంతకూ
లెక్కచేయట్లేదని
దానికి ఎక్కసమైందో

అక్రమ కట్టడాలంటూ
అధికారులు
వాడకట్లన్నీ
నేలమట్టం చేసినట్టు
ఆరుగంటల శ్రమయాగాన్ని
అటెండర్ చే
అరక్షణంలో చెరిపేయించింది

గూడుచెదిరిన
తుమ్మెలపురుగు
గుక్కపట్టి
రోదిస్తుంటే

నాకైతే
కేరళ తీరాన్ని తాకిన
తుఫానుకు
గుడిసెలన్నీ తుడిచిపెట్టుకుపోయి
గుండెలవిసేలా ఏడుస్తున్న
అభాగ్యుల
ఆవేదనలాగే అగుపిస్తుంది

– కొండి మల్లారెడ్డి,
m : 9441905525
e: kmr5525@gmail.com

డిసెంబర్ 23 నుండి హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్

33వ హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ 2019, డిసెంబర్ 23 నుండి జనవరి 1, 2020 వరకు జరగనుంది. హైదరాబాద్ నేషనల్ బుక్ ఫెయిర్ మొట్ట మొదటిసారిగా 1985లో సిటీ సెంట్రల్ లైబ్రరీలో ప్రారంభమైంది. కాలక్రమంలో మంచి ఆదరణ రావడంతో నిజాం కాలేజీ గ్రౌండ్స్, తర్వాత పబ్లిక్ గార్డెన్స్, ఎగ్జిబిషన్ గ్రౌండ్స్, కేశవ్ మెమోరియల్ హైస్కూల్ గ్రౌండ్ మొదలైన ప్రాంతాల్లో ఏర్పాటు చేశారు. గత నాలుగు సంవత్సరాల నుండి తెలంగాణ కళా భారతి, (ఎన్‌టీఆర్ గ్రౌండ్స్) స్టేడియంలో నిర్వహిస్తున్నారు. ఈ ఎగ్జిబిషన్‌లో పుస్తక ప్రేమికులు, రచయితలు, కవులు, కళాకారులు, ప్రజలు పెద్ద సంఖ్యలో పాల్గొంటారు. ముఖ్యంగా రచయితలు, అకాడమిక్స్, స్కాలర్స్, పబ్లిషర్స్ మొదలైనవారు తమ అనుభవాలను పంచుకుంటారు. ఈ బుక్ ఫెయిర్‌లో సాహితీ సభలు, కవి సమ్మేళనాలు, నూతన పుస్తకాల ఆవిష్కరణలు ఉంటాయి.

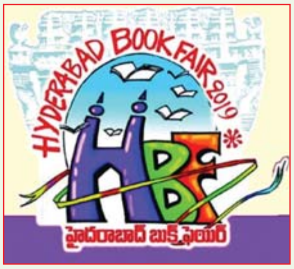

ఫోన్: **72073 79241** : www.hyderabadbookfair.com

ఎగసిపడిన దళిత కెరటం శాంతయ్య

నిరంతర అక్షరశ్రామికుడు, కవి, కళాకారుడు, కెరటమై ఎగసిన దళితసాహిత్యోద్యమకారుడు మద్దెల శాంతయ్య. 1985 అనంతర కాలంలో ఎగసిన దళితసాహిత్య ప్రభావంతో ఎదిగిన ప్రతిభాశీలి, నల్లగొండ జిల్లా, మిర్యాలగూడెం, దగ్గర బొత్తలపాలెం వాసి. ఆర్తులు, అన్నార్తులు, పీడితులు, అస్పృశ్యులు, అంటరాని జాతులను, సాహితీయవనికపై నిల్పిన కవి, తను మాలయై, మాలలను దునుమాడినవాడు, దళితక్రైస్తవుల ఈతిబాధలను అక్షరబద్ధం చేసినవాడు, సమాజంలోని చెడుపై కలం ఖడ్గంతో విజృంభించినవాడు మద్దెల శాంతయ్య. సాహిత్యంలో ఉన్నత శికరాలకు చేరుతూనే, అర్ధాంతరంగా నిష్క్రమించి తనువు చాలించినవాడు, తను జీవితం చాలించి దళితసాహిత్యనికి ఈ తరానికి తీరని లోటును మిగిల్చినాడు. బాష, యాస, ప్రాంతీయ బేధం చూపని ధీశాలీ, మహోన్నత వ్యక్తిత్వం కల్గినవాడు. అతని కవితాసంపుటి 'ఓసి క్రీస్తు' ఆవిష్కరించబడి పుష్కరం గడచిన సందర్భంలో అతన్ని యాదికి చేసుకుంటున్నం నల్లగొండ బిడ్డగా. పుష్కరంకింద అతను ఈలోకం వీడిన సందర్భంలో, అతని మిత్రులు, హితులు కలసి 'మద్దెలశాంతయ్య మెమోరియల్ ట్రస్టు' ఏర్పరచి, అతని జ్ఞాపకంగా ట్రస్టు ద్వారా అతని కవితలన్ని పొందుపరచి 'ఓసి క్రీస్తు' కవితాసంకలనం తీసుకొచ్చారు.

> **ఆంధ్రలో ఆంగ్లేయుల ప్రభావంతో క్రైస్తవం పొందినట్లే, తెలంగాణలోను మతమార్పిడులు వేగం పుంజుకున్నాయి. ఇక్కడ కవి కూడ క్రైస్తవుడని మరువరాదు. ఈ దేశంలో మత మార్పిడులకు మూలకారణం కుల పీడననుంచి విముక్తి పొందుతున్నామనే మిషతో దళితులు క్రైస్తవ్యం పొంది, పెనం మీంచి పొయ్యిలో పడుతున్నా, గాని అందులో కొంత ఉపశమనం లభిస్తుంది.**

అతని కవితా సంకలనంలో దాదాపు 38 కవితలు ఉన్నాయి. వీటిలో ఎక్కువభాగం కవితలు దళిత అస్థిత్వాన్ని చాటేవే. కొన్ని కవితల శీర్షికల పేర్లు పరిశీలిస్తే శాంతయ్య క్రైస్తవుడని రూఢి అవుతుంది. అతను బైబిలును అవపోసన పట్టినట్టున్నాడు. అతని' ఓసిక్రీస్తు, హలో జీసస్, పిలాతున్యాయం, అంటరాని ఏసు, దళిత బ్రాహ్మణులుంటారు జాగ్రత్త, తప్పిపోయిన కుమారుడు.' శీర్షికలు క్రైస్తవ్యాన్ని సూచిస్తాయి, ఐతే తానిప్పుడు లేకున్నా అతని అక్షరం బ్రతికేవుంది సజీవమై. ఇతని సంపుటిలోని కవితలన్ని దళితజీవిత వ్యధలను, వ్యధాబరితమైన జీవితాలను, వారి వేదనలు, సంవేదనలు, సమాజంలోని అసమానతలు, అస్పృశ్యత, రిజర్వేషన్ ఫలాలు దక్కని కులాలు, అణగారిన వర్గాల పీడనలు ఆవిష్కరించారు. ఇతని కవితలు నిద్రిస్తున్న సమాజాన్ని తట్టిలేపుతాయి.

'అంటరాని ఏసు'కవితలో ఈ దేశంలో దళితులే అంటరాని వారు కారని వారు క్రైస్తవం పొందడంతో 'ఏసు' అంటరాని వాడయ్యాడని, అతను కులధృవీకరణ పత్రంకొరకు వెళ్లితె దళితుడని సర్టిఫికెటివ్వ కుండ క్రైస్తవుడని ఇవ్వడంతో రిజర్వేషన్ పొందలేక పోయిన తీరుని యదార్థతతో ఆకట్టుకుంటాడు. దళిత జీవితం, జీవనం, భారతీయ సమాజంలో ఎంత దయనీయంగా, దుర్భరంగా ఉంటాయో, బయోత్పాతాలు, విషగడియలు, నిరాశా నిట్టూర్పులు వెరసి అతడు తన కవితల ద్వారా మన మస్తిష్కంలోకి జొరబడిపోతాడు.

'ఓసీ క్రీస్తు' కవితలో 'ప్రభూ.../ మా బ్రతుకంతా యోబు కథ.....' అంటూ కవిత సాగుతుంది క్రైస్తవులకు యోబు పరిచితుడు. కాని మిగతా సమాజానికి తెలీదు, ఐతే యోబు జీవితమంతా వ్యధాబరితమే. అందుకే కాబోలు దళిత జీవితానికి, యోబుజీవితానికి సింబలైజ్ చేస్తూ కవిత సాగుతుంది. ఆంధ్రలో ఆంగ్లేయుల ప్రభావంతో క్రైస్తవం పొందినట్లే, తెలంగాణలోను మతమార్పిడులు వేగం పుంజుకున్నాయి. ఇక్కడ కవి కూడ క్రైస్తవుడని మరువరాదు. ఈ దేశంలో మతమార్పిడులకు మూలకారణం కుల పీడననుంచి విముక్తి పొందుతున్నామనే మిషతో దళితులు క్రైస్తవ్యంపొంది, పెనం మీంచి పొయ్యిలో పడుతున్నా, గాని అందులో కొంత ఉపశమనం లభిస్తుంది. ఐతే కులం రంగు వెలసిపోలే, హైందవం క్రైస్తవాన్ని మింగి దళితుల్ని, దళిత క్రిస్టియన్లుగా మార్చేసిందీ, కులపీడననుంచి విముక్తికై ఏ మతం పుచ్చుకున్నా కులం తరుముతూ వెన్నంటే ఉండటం సమాజ పోకడకు అద్దంపడుతుంది. అందుకే మతం మారిన ఆనందం,సంతోషం ఎక్కువ రోజులు మిగల్లేదని యోబు మాదిరి బాధపడతాడు శాంతయ్య. 'క్రైస్తవంలో కులం లేదన్నప్పుడు / క్రీస్తు మళ్ళీ పుట్టినంత సంబరమైంది / మరిప్రభూ జరుగుతున్నదేంటి మారయ్యలు మార్కు... / మారమ్మలు మారతమ్మ మరియమ్మలైనపుడు తల్లితోడు/ కుట్ర జరుగుతుందని అనుకోలేదు.. / మాకు వేరుగా సమాధి దొడ్లున్నాయ్ / మా చర్చిలు వేరేనట /మా ఫాదరీలు వేరేనట..... / ఒకాయన మాలఫాదరీ / మరొకాయన సాలేఫాదరీ...../ అంటూ క్రైస్తవంలోనూ కులాలున్నాయని, కుండబద్దలు కొట్టిమరీ నిజాల్ని ప్రకటించాడు. తను ఊహల్లో విహరించకుండా, ఊహాత్మక బావకవిత్వం రాయకుండా నిజాల్ని నిర్భయంగా పుష్కరం (12 సంవత్సరాల) కిందనే ప్రకటించాడు. ఇది క్రైస్తవులకు మింగుడు పడని వాస్తవం ఐనా తను చెప్పదలచుకున్నది సూటిగానే చెప్పాడు. క్రైస్తవంలోని కులం కుల్లును ఏకిపారేశాడు రెండు దశాబ్దాలకిందనే.

అట్లే ' గోసిగొంగడివాడు' కవితలో గద్దరునుద్దేశించి రాశాడు 'వొంటరివాడేకదా... / అదునుచూసి దొంగదెబ్బతీయాలనుకుంది రాజ్యం/.... అంటూ రాజ్యం కుట్రను పసిగట్టి వేలెత్తి చూపాడు శాంతయ్య. అట్లనే అతని మరోకవిత 'దూదికొండ'లో తెలుగునేలపై నిత్యకృత్యమైన పత్తిరైతుల ఆత్మహత్యలకు స్పందించాడు 'రిమోట్ కంట్రోల్ లేని రుణభారం/ గుండెలమీద ముష్టివిత్తనాలు నాటింది /........./ రైతుల గుండెలమీద గుదిబండలై కూలిన దూదికొండలు./....' అంటూ అప్పుల ఊబిలో కూరుకుపొయి ఆత్మహత్యలు చేసుకునే రైతువ్యధను ఆవిష్కరించాడు.

తెలంగాణ కవితలో ప్రత్యేక తెలంగాణకై, అంతకుముందు నిజాంపాలన విముక్తికై, మలిదశ ఉద్యమంలో నేలకొరిగిన అమరుల త్యాగాలు, ఆత్మబలిదానాలు, తెలంగాణ విముక్తికై సాగిన సాయుధ

పోరును ఆవేశంతో, ఆగ్రహంతో తెలంగాణ ఆకాంక్షను వ్యక్తీకరిస్తాడు, కారంచేడు ఘటనతో ఆత్మగౌరవ, అస్థిత్వంతో మమేకమై నిల్చినకవి శాంతయ్య. ఊరేదైనా పేరేదైనా, చోటేదైనా ఏదో రూపంలో దళితులపై దాడులు నిత్యకృత్యమైనచోట, పీడితులపై, అణగారిన వర్గాలపై ఈదేశంలో అమలయ్యేది పిలాతు న్యాయమే.

'చందమామరావే, జాబిల్లి రావే 'పిల్లలకెంత ఇష్టమైనగేయమో జగమెరిగిన సత్యం ,అంత మధురగేయంలోని మర్మం పసిగట్టినవాడు కనుకనే అందని చందమామను అందుకోవాలని ఆరాటపడే పసి మనసుకు అందమైన అబద్ధం అప్పుడే పరిచయమైతుంది. ఈలోకంలో బ్రతకాలంటే అబద్ధం ఆడటం తప్పనిసరని అది బాల్యంనుంచే మొద లౌతున్నదని మనకు తెలియపరుస్తాడు. అందుకే కాబోలు మర్మమెరిగిన వాడు మసలుకొని బ్రతకాలని సూచిస్తాడు మనకు.

'తలాక్ కత్తి మళ్ళి తళుక్కుమంది' కవితలో హిందు, క్రైస్తవంలోనేకాదు, ఇస్లాంమతంలోకి తొంగిచూశాడు, కనుకనే ముస్లిం స్త్రీల దయనీయ జీవితవ్యథలను మన ముందుంచాడు .ప్రపంచంలోని ప్రతి మతమూ మహిళలను విలాసవస్తువును చేసి వాడుకునే ప్రయత్నం నేటికి జరుగుతూనే ఉంది, ఇందుకు ఏ మతము మినహాయింపుకాదు. మతం పేరున జరిగే మూఢాచారాలను నిరసించినాడు.

శాంతయ్య దళితస్పృహ కల్గిన వాడేకాదు ప్రాంతీయ స్పృహ ఉన్నకవి. మానవీయత కల్గిన మహోన్నతుడు అందుకే కోస్తాను కడలి అతలాకుతలం చేస్తే, ప్రకృతి కన్నెర్ర చేస్తే, ఆంధ్రా అతలాకుతల మైతే తనవారుగా భావించి హృదయవిదారకర ఘటనకు స్పందించి 'పచ్చని కళేబరం' కవితను ఆవిష్కరించాడు.

'దళిత బ్రాహ్మనులుంటారు జాగ్రత్త' కవితలో 'జాగ్రత దళితులారా/ బ్రాహ్మణీకంపై మక్కువకల్గిన / దళితులుంటారు భద్రం. ఒక్క అంబేద్కర్ జయంతినాడే/ దండేసే దొంగ దళితులుంటారు / భద్రం దళితులారా'/ ... అంటూ దళితులకు, దళితక్రైస్తవులకు హెచ్చరిక చేస్తూనే,దళిత సమాజాన్ని మేల్కొల్పుతాడు కవి ఈకవిత దళిత దలారులకు చెంపపెట్టు.

'తండ్రిలేని కులం' కవితలో 'ఓరేయ్ చిన్నా /పురుషుడున్న ప్రతిచోటా / పురుగులా పాకుతున్న/ ఈ పడుపు వృత్తిగురించి రాయరా/ ...అంటూ తండ్రెవడో తెలీకుండా ఈ పాపపులోకంలో అనాథలుగా బతుకీడుస్తున్న వారిని, వేశ్యలుగా బతుకీడుస్తున్నన అబలలను వారి వ్యథను సున్నితంగా, హృద్యంగా, సుతిమెత్తగా మనమదిని తాకుతూనే ఊహ జగత్తులో విహరించే మోసగించేవాడు, మాయదారి మాలయైనా, దండోరా ముసుగుతొడిగినవాడైనా, మోసపు దళిత కవులను నిరసించాడు, కవి.

'ఊరు ఏడుస్తుంది' కవితలో కాలం గతులుతప్పి పల్లెల్ని రోగాల బారిన పడేస్తే వైద్యమందక, దళితవాడలు, గిరిజన గూడేలు తెలువని జబ్బుసోకి వల్లకాడవుతుంటే, పట్టింపులేని పాలకుల కళ్ళు తెరిపించే కవిత ఇది.

'నాకనిపిస్తుంది' కవితలో దళిత మహిళలైన మద్దికెర మార్తక్క, కోదాడ జంగమ్మలపై జరిగిన అత్యాచారాలకు గాటుగా స్పందించాడు, నాటినుండి నేటికీ ఆగని అత్యాచారాలకు విరుగుడు కనిపెట్టవలసిన అవసరం ఎంతైనావుంది. ఈ పురుషాధిక్య ప్రపంచంలో దళిత మహిళలే ఎక్కువగా బాధితులు కావడం మారని సమాజపోకడకు దర్పం పడుతుంది, కవి ఈ ఘటనలపై చలించిన తీరు, అకృత్యాలను నిరసిస్తూ, అతని ఆవేశం కట్టలు తెంచుకుని మృగాళ్ళపై తెగబడాలనే సందేశమిస్తాడు.

'నమస్తే కామ్రేడ్ త్రిశ్రీ' కవితలో త్రిపురనేని శ్రీనివాస్‌ను యాదికి తెచ్చుకుంటడు. అతని సాహచర్యాన్ని నెమరేస్తూ, అర్ధాంతరంగా ముగిసిన అతనికి శ్రద్ధాంజలి ఘటిస్తాడు, 'పాలమూరు పంచె' కవితలో పంచె(దోతి) ఔనత్యాన్ని చాటుతాడు, 'ప్రెషర్‌కోర్సు' కవితలోతన ఎంఫిల్ చేసే సమయంలో తన స్వీయానుభూతులను కవితాత్మకం చేశాడు. 'పోస్టు మోడరనిజం' కవితలో గ్లోబలైజేషన్ భూతాన్ని వర్ణించినతీరు అతని కవితా శైలిని పట్టిచూపుతుంది. 'బజారు కుక్కలు/తెగబలసిన నక్కలను కంటాయి /డ్రైనేజీ కాలువలోని వాసనలు / మల్లెలగుబాలింపును మించుతాయి'....అంటూ సాగుతుంది కార్గిల్ వీరులను 'త్యాగ శిఖలు' కవితలో స్మరించుకుంటాడు 'దండోరాకు దండం పెడ్తున్న' కవితలో మానవత్వం,మానవహక్కులు గుర్తెరిగిన వాడు కనుకనే దండోరా ఉద్యమానికి, కుల దృక్పదం ఎంచక, ఉద్యమంలో మమేకమై దండోరా డప్పుకు చిందేశాడు, ఉద్యమ ఫలితం ఏదైననూ మద్దతు పలికినవాడు కనుకనే దండోరా డప్పుకు దండం పెడ్తున్న అంటడు. కవి దళితులలోని మాల మాదిగలతో పాటు, వారి కిందున్న ఉపకులాలను తెరపైకి తెస్తూ సామాజికన్యాయం అమలు కావలసిన అవశ్యకతను గుర్తుజేస్తున్నాడు.

'నేను సిగ్గుపడుతున్నాను' కవితలో చదివి ఉద్యోగులైన దళితులు తమ ఊరిని తమ జాతివారిని తమఉనికిని మర్చిన తన వారిని సోయిలకు దెచ్చుకోని వారికి కనువిప్పు కల్గించే కవిత ఇది. మహోన్నత వ్యక్తిత్వం కల్గినవాడు కనుకనే తన జాతిలోని ద్రోహులను దునుమాడాడు. ఈ కవితా సంకలనంలోని ప్రతి కవితా నేటి అమానవీయ హైందవ సమాజ పోకడను పట్టిచూపేవే. దళిత జీవితాల ఆర్తిని ఎలుగెత్తి చాటేవే. ఈకవి ఉద్యమకారుడు, రాజ్యం నీలినీడలను ఎదిరించినవాడు. విద్యుత్తు మహోద్యమంలో బషీర్‌బాగ్ కాల్పులను చూసి,కన్నీరు కార్చినవాడు, ఆ తోక్కిసలాటలో చేయి విరగొట్టు కున్నవాడు, విశ్వవిద్యాలయ అధ్యాపకుడై, నాల్గవ తరగతి ఉద్యోగుల కోరికలు అమలు చేయాలని అర్ధనగ్నంగా బిల్డింగు పైకెక్కి దూకుతానని బెదిరించి వారి హక్కులను సాదించాడు. నికార్సైన కవి పండితుడు, దళితోద్యమాల అధ్యాపకుడు నిలువెత్తు సాక్ష్యం మద్దెల శాంతయ్య. అతడు తిరగాడినకాడ స్వరాష్ట్ర ఎజెండ నిజం, అతని ఎజెండాకు సలాం, 'ఓసి క్రీస్తు' కవిత్వానికి వందనం, శాంతన్న కవిత్వమై కలుద్దాం.

ఇప్పటికైనా అతని కలలు సాకారం కావాలంటే అతని ఆత్మశాంతికై ఇప్పటికైనా అతని ఆశయాలను బ్రతికించుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనావుంది, అందుకు ప్రతి దళిత కవి, రచయిత అతని అడుగుజాడలో పయనించాలని ఆశిద్దాం. ఇప్పటికైనా మద్దెల శాంతయ్య మెమోరియల్ ట్రస్టు పురుడు పోసుకొని నూతన ఒరవడిని పునికిపుచ్చుకొని దళిత సమాజ వికాసానికి పాటుపడాలి. ట్రస్టు రూపంలోనైనా తెలంగాణ దళితకవి శాంతయ్య మనముందు కదలాడాలి. ఆ రకంగానైనా అతడిని మననం చేసుకుందాం.

-భూతం ముత్యాలు
m : 9490 43 7978
e : buthammuthyalu@gmail.com

ఆధునిక కాశీ యాత్రికుడు, చరిత్ర కారుడు

ఆచార్య మాచవరం ఆదినారాయణ!

తొలి తెలుగు మహా కాశీయాత్రికుడు వీరాస్వామి యాత్రా స్ఫూర్తితో

రెండుచోట్ల శిలాఫలకాల స్థాపనలు!

చెన్నపట్నంలో తెలుగువాడిగా పుట్టి అక్కడే బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వంలో నలుబై ఏళ్ళకుపైగా గుమాస్తాగా, కోర్టు రైటర్‌గా వివిధ హోదాలలో పనిచేసి, రైళ్ళు, వాహనాలులేని కాలంలో పాదచారిగా వందమంది బృందంతో కాశీయాత్రను దిగ్విజయంగా పూర్తి చేసుకున్నతొలి తెలుగు కాశీ యాత్రికుడు ఏనుగుల వీరాస్వామి చరిత్ర గూర్చి తెలియని వారుండరు. 15నెలల 15 రోజుల పాటు వీరాస్వామి గారు సుమారు నాలుగు వేల కిలో మీటర్ల దూరం కాలినడకన యాత్రను పూర్తి చేసుకున్న వైనం తెలుగు సాహితీ ప్రస్థానంలో ఒక యాత్రాచరిత్రగా నమోదైంది. వీరాస్వామిగారి కాశీ యాత్రానంతరం కాశీయాత్రపై ఒక పుస్తకం వెలువడి యాత్రాసాహిత్యంలోనే అపరూప పుస్తకంగా అనేక రికార్డులను సొంతం చేసుకున్నది. అదే అలవరుసలలో నాటి వీరాస్వామిగారి యాత్రా స్ఫూర్తితో విశాఖకు చెందిన ప్రొఫెసర్ మాచవరం ఆదినారాయణ గారు 2019 జనవరి 18 నుండి ఫిబ్రవరి 19 వరకు మరో ఇద్దరితో కలిసి, మోటార్ సైకిళ్ళపై 5200 కిలోమీటర్ల దూరాన్ని, 40 స్టేషన్లలో ఆగుతూ, 30 నిద్రలు చేసి పూర్తి చేసి, కాశీయాత్రను పూర్తి చేశారు. ఆధునిక కాశీయాత్రికుడుగా పేరు తెచ్చుకున్నాడు. వీరాస్వామిగారి కాశీయాత్ర స్ఫూర్తితో అమ్మనబ్రోలు, చవటపాలెంలలో వీరు రెండు శిలాఫలకాలు వేసి ఆనాటి కాశీయాత్ర స్ఫూర్తికి భవ్య నీరాజనాలు పట్టారు.

భయంకరమైన దుర్గమారణ్యాలు, దోపిడిగాళ్ళు, బందిపోట్లు, దొంగలు, క్రూరమైన జంతువులు, చెరువులు, వాగులు, వంకలు, నదులు, పాయలు, కాలువలు, సముద్రతీరాలు దాటుతూ వీటిని అధిగమిస్తూనే, సాగిన వీరాస్వామి కాశీయాత్ర ప్రయాణం ఒక రికార్డు సృష్టించింది. కాలినడకన,బోయ పల్లకీలు, గుర్రపు బండ్లు,డోలీలపై వీరాస్వామి గారు తన కాశీయాత్రను పూర్తి చేసుకున్నారు. వందమంది బృందంలో తల్లి, భార్య, చుట్టాలు, స్నేహితులు, ఇరుగు పొరుగు వారున్నారు.

వీరాస్వామిగారే సొంతంగా డైరీలో రాసుకున్న ప్రయాణ విశేషాల నోట్సు, ఆయన నిర్యాణమనంతరం కాశీయాత్ర గ్రంథంగా అచ్చయి, అశేష పాఠక జనాదరణను పొందింది. పలు ముద్రణలకు నోచుకొంది. ఆంగ్లం, హిందీ, తమిళం తదితర భాషల్లోకి అనువాదమైంది. 1830 మే 18 నుండి 1831 సెప్టెంబర్ 3 వ తేదీ వరకు ఆయన తన వందమంది బృందంతో చెన్నపట్నం నుండి బయలు దేరి,470 రోజులు ఎనిమిది రాష్ట్రాలను కాలినడకన యాత్ర చేసి, తెలుగులో తొలి కాశీయాత్రికుడిగా తన పేరును చరితార్థం చేసుకున్నారు. కాశీకి పోయినవాడు కాటికి పోయిన వాడిగా పిలువబడుతున్న ఆ రోజుల్లో వందమంది పరివారంతో ఎలాంటి ఆస్తి ప్రాణ నష్టం లేకుండా సురక్షితంగా ఆయన తిరిగి రావడం అంటే మామూలైన విషయం కాదు.

ఏనుగుల వీరాస్వామి గారు 1780–1836 మధ్య జీవించియున్నారు. కేవలం యాభై ఆరు ఏళ్ళు మాత్రమే ఆయన జీవించి, ఉద్యోగించి, సర్వీస్ లో ఉన్న కాలంలోనే తన కాశీయాత్రను పూర్తి చేసుకున్నారు. తిరిగి వచ్చాక నాలుగేళ్ళు పనిచేసి, 1835 సంవత్సరంలో పదవీ విరమణను పొందారు. అనారోగ్యంతో 1836 వ సంవత్సరం అక్టోబర్ 3 వ తేదీన పరమ పదం పొందారు.

ఏనుగుల వీరాస్వామిగారు తన యాభైఆరు సంవత్సరాల జీవితకాలంలోనే, తన అంతిమ యాత్రా ప్రస్థానాన్ని ఆధ్యాత్మికతతో ముడిపెట్టి ముగించుకోవడం జరిగింది. వీరాస్వామి గారు మరణించాక రెండు సంవత్సరాలకి, 1838 లో ఆయన ఆప్త మిత్రుడైన కోమలేశ్వరపురం శ్రీనివాస పిళ్లై గారు కాశీయాత్ర, ముందుమాట రాసి ప్రచురించి, వెలుగులోకి తెచ్చాడు. అప్పటి నుండి ఈ కాశీయాత్ర పుస్తకం ఎన్నో సవరణలతో ముద్రణ పొంది, అపూర్వ పాఠకాదరణను పొందింది. చనిపోక ముందు ఏనుగుల వీరాస్వామి తాను పూర్తి చేసిన కాపీని ఒకటి మచిలీపట్నంలో ఉన్న సిపి.బ్రౌన్ గారికి అచ్చువేసే నిమిత్తం కొరకు పంపించగా, బ్రౌన్ గారు ఎందులకో అచ్చు వేయక, చెన్నపట్నంలోని ఓరియంటల్ మాన్యుస్క్రిప్ట్ (తాళపత్ర ప్రతుల గ్రంథాలయం) లైబ్రరీకి అందజేశారు. దీనివల్ల వీరాస్వామి గారు కొంత నిరాశకు గురయ్యారు.

వీరాస్వామి గారి అలవరుసలలో విశాఖ పట్టణంకు చెందిన యాత్రా సాహిత్యకారుడు మాచవరం ఆదినారాయణ ఒక ప్రపంచ

సాహస యాత్రికుడిగా పేరు సంపాదించుకున్నారు. వీరు విశాఖ ఆంధ్రా విశ్వవిద్యాలయంలో ఫైన్ ఆర్ట్స్ విభాగంలో ఆచార్యుడిగా పని చేస్తూనే భారత యాత్రతో పాటు, ప్రపంచ యాత్రను పూర్తి చేసుకున్నారు. తన యాత్రానుభవాలను ఆయన ఎప్పటికప్పుడు వరుసగా పుస్తకాలుగా వెలువరించుచున్నారు. తొలి కాశీ యాత్రికుడైన ఏనుగుల వీరాస్వామి కాశీ యాత్ర పుస్తకాన్ని 1993సంవత్సరంలో చూసి, స్ఫూర్తిని పొంది, వీరాభిమానిగా మారిపోయి, ఆ పుస్తక మూల సమాచార సేకరణకై మద్రాస్ తాళపత్ర లైబ్రరీలో అతి కష్టంగా శోధించి, సేకరించి, దానిని తన సంపాదకత్వంలో పరిశీలించి, సరళీకరిస్తూ పుస్తక రూపంలో 2019 జనవరిలో 280 పేజీలతో తగిన ఫోటోలను చేర్చి, సర్వాంగ సుందరంగా అచ్చువేశాడు.

వీరాస్వామి గారి తొలి ముడి కాశీయాత్ర చదవటానికి చాలా కష్టపడాల్సి వచ్చింది. తొలుతగా 1838 వ సంవత్సరంలో వీరాస్వామి మిత్రుడైన శ్రీనివాస పిళ్లై గారు, తన వద్ద వున్న ప్రతి ఆధారంగా ముందుమాట రాసి అచ్చువేయించి వెలుగు లోకి తెచ్చాడు. పిళ్లై ఆనాడు ఈ పుస్తకాన్ని ముద్రించకుంటే ఇంతటి సాహస కాశీయాత్రా వివరాలు లుప్తమై ఉండేవి.

దాదాపు 180 సంవత్సరాలలో కాశీ యాత్ర చరిత్ర నాలుగు సార్లు పుస్తక రూపంలో ముద్రణకు వచ్చింది. ఇప్పటికీ ఈ పుస్తకానికి ఏమాత్రం డిమాండ్ తగ్గలేదు. ఈ పుస్తకాన్ని తెలుగువారే కాక, వివిధ భాషల అనువాద పాఠకులు కూడా తమ హృదయాలకు హత్తుకున్నారు. ఆనాటి సమాజాన్ని అర్థం చేసుకోవడం, ఎలాంటి వాహనాలు లేని రోజుల్లో, పదిహేను నెలల కాలిబాటలు, నదులు, జలవాసాలు, అడవుల గుండా కాలి నడకన ప్రయాణం చేయడం వీరాస్వామి గారి పుస్తక విజయానికి తోడ్పడిన అంశాలని అదినారాయణ గారు చెప్పారు. భారతీయ యాత్రా సాహిత్యానికి ఆద్యుడు, ఆరాధ్యుడు, పితామహుడైన వీరాస్వామి పుస్తకాన్ని మరికొన్ని శతాబ్దాల పాటు ముందుకి నడిపించాలన్న ఉద్దేశ్యంతో అందరికి అర్థమయ్యే రీతిలో 18 అధ్యాయాలుగా విభజించి, పేర్లు పెట్టి, మ్యాపులు, తగిన బొమ్మలతో సరైన రీతిలో మాచవరం ఆదినారాయణ తిరగరాశారు.

> **దాదాపు 180 సంవత్సరాలలో కాశీ యాత్ర చరిత్ర నాలుగు సార్లు పుస్తక రూపంలో ముద్రణకు వచ్చింది. మార్కెట్ లోకి వస్తే ఈ పుస్తకానికి ఏమాత్రం డిమాండ్ తగ్గలేదు. ఈ పుస్తకాన్ని తెలుగువారే కాక, వివిధ భాషల అనువాద పాఠకులు కూడా తమ హృదయాలకు హత్తుకున్నారు.**

ఆ మూలప్రతిని అనుసరిస్తూనే కొత్తగా ఈ పుస్తకాన్ని రాయగలిగానని చెప్పుకున్నారు. కెమెరాలు లేని కాలంలో అప్పటి బ్రిటిష్ నుండి బతుకు తెరువు నిమిత్తం వలస వచ్చిన కొందరు చిత్రకారులు వేసిన చారిత్రిక భవనాలని, నదీ తీరాలని చిత్రాలను వివిధ మ్యూజియాల నుండి సేకరించి, ఈ పుస్తకంలో అచ్చువేసినట్లుగా సంపాదకులు చెప్పారు. వీరాస్వామి గారి యాత్రాచరిత్రలో నాలుగువేల కిలోమీటర్లు ప్రయాణం ఉంటుందని, ఇందులో ప్రయాగ నుండి కలకత్తా వరకు గంగానది మీద చేసిన పడవ ప్రయాణమే ఒక వేయి కిలో మీటర్లు వుంటుందని సంపాదకుడు ప్రధానంగా చెపుకొచ్చాడు, ఒక తీర్థ యాత్రని వందమందితో 470 రోజులపాటు చేయడం, ప్రపంచ యాత్రా చరిత్రలో మరెక్కడా లేదని, ఐరోపా, అమెరికాలో కూడా ఇంత దూరం పాటు సాగే తీర్థయాత్రా మార్గాలే అసలు లేవని సంపాదకుడు వ్యాఖ్యానించారు.

వీరాస్వామి గారి కాశీయాత్రా పుస్తకాన్ని సరళీకరించి రాసి అచ్చువేయడం ఒక ఎత్తయితే, వీరాస్వామి గారు నడిచిన బాటలో ప్రయాణించి, వీరాస్వామిగారి నుండి మరింత స్ఫూర్తిని పొందాలన్న ఉద్దేశ్యంతో, ఆచార్య మాచవరపు ఆదినారాయణ గారు, మద్రాస్ లోని తండయార్ పేట వీరాస్వామిగారు నివసించిన ఇంటి నుండి 2019 జనవరి 18న తనతో పాటు మరో ఇద్దరిని కలుపుకొని, సైకిల్ మోటర్ పై యాత్రను ప్రారంభించి ఫిబ్రవరి 19 తో పూర్తి చేశారు. నెల రోజుల యాత్ర విజయవంతమైంది. మధ్యలో చాలా చోట్ల సన్మానాలు జరిపి తెలుగు వారు అదరించారు. ఏడు రాష్ట్రాలలో పయనించారు. ఆచార్య మాచవరపు ఆదినారాయణ గారు జనవరి 23 వ తేదీన కరీంనగర్‌కి యాత్రలో భాగంగా వచ్చినపుడు 62 ఏళ్ళ వయస్సులో ఉన్న మాచవరం ఆదినారాయణ గారు చురుకుగా, ఆరోగ్యంగానే కనిపించారు. తాను గత ముప్పది ఏళ్ళ నుండి 35 వేల కిలో మీటర్లు యాత్రల ద్వారా తిరిగానని, ఇందులో 25వేల యాత్ర ఇండియాలోనని, బయట పది వేలు తిరిగానని చెప్పారు.

ప్రొఫెసర్ ఆదినారాయణ రచనలు

తన యాత్రానుభవాలపై ప్రొఫెసర్ ఆదినారాయణ గారు పలు పుస్తక రచనలు చేశారు. ఇవన్నీ వ్యాసరూప రచనలే. అవి భ్రమణకాంక్ష,(నాలుగు వేల కిలోమీటర్ల పాదయాత్ర), జిప్సీలు (ప్రపంచవ్యాప్త సంచారుల జీవితాలు), దక్షిణ భారతదేశ దేవాలయాలలో చిత్రకళారీతులు, మహాయాత్రికులు(24 మంది ప్రపంచ స్థాయి యాత్రీకుల జీవితం), స్త్రీ యాత్రీకులు, (28 మంది ప్రపంచ ప్రసిద్ధ యాత్రీకుల జీవితం)తెలుగువారి ప్రయాణాలు, (64మంది తెలుగు యాత్రీకుల అనుభవాలు), భూభ్రమణకాంక్ష (అరు ఖండాల్లోని పద్నాలుగు దేశాల్లో ప్రయాణాలు), కాలిబాటలు నా స్వర్గద్వారాలు (అయిదు వేల కిలోమీటర్ల పాదయాత్ర) అనెడి పుస్తకాలు రాశారు. వీరాస్వామి గారి రూట్ ప్రయాణం అంశాలను, అనుభవాలను సైతం తాను యాత్ర ముగిసాక రికార్డు చేయనున్నట్లు తెలిపారు. వీరు ఇండియాతో సహా ఇంత వరకు నేపాల్, భూటాన్, ఇరాన్, స్వీడన్, చైనా, నైజీరియా, నార్వే, ఇటలి, ఫ్రాన్స్, మెక్సికో, తాస్మానియాదీవి, బ్రిటిష్ లండన్, స్కాట్ ల్యాండ్, బ్రెజిల్ దేశాలలో యాత్రలు చేశారు. .

ఇహ పరిష్కరించిన వీరాస్వామి గారి కాశీయాత్ర పుస్తకంలోకి వెడితే, ఆద్యంతం ఆసక్తికరంగా సాగేలా 280 పేజీలలో సరళీకరించారు. 18 అధ్యాయాలుగా విభజించి రాశారు. చివరగా పూలపల్లకి ప్రయాణం అంటూ వీరాస్వామి అంతిమ నిర్యాణాన్ని రికార్డు చేశారు. వీరు స్వయంగా చిత్రకారులు, యాత్రాకారులు, రచయిత కావడం వల్ల ఇందులో వీరాస్వామి గారు ప్రయాణించిన మార్గంలో పలు రూట్

మ్యాప్‌లు స్పష్టంగా వేశారు. ఈ మ్యాప్ ల వల్ల వీరాస్వామిగారి యాత్ర ఎలా సాగిందో పూస గుచ్చినట్లుగా పాఠకులకు అర్థమవుతుంది.

వీరాస్వామి గారు జీవించిన కాలంలో కెమెరాలు రాలేదు, కేవలం చిత్రకారులు గీచిన బొమ్మలు, చిత్తరువులు మాత్రమే ఆయా మ్యూజియాల్లో భద్రపరచబడి నిల్వలో ఉన్నాయి. ఆ కాలం నాటి కొన్ని చిత్రాలు దేశంలోని పలు మ్యూజియాలలో లభ్యమవుతున్నాయి. వాటిలో కొన్నింటిని ఎంపికచేసి ఈ పుస్తకానికి వాడి నిండుతనం చేకూర్చారు. ఈ యాత్రాచరిత్రను ఒక చారిత్రిక, సాహస యాత్రీక నవలను చదివినట్లుగా అనుభూతిని పొందుతాము. యాత్రల వల్ల అనుభవాలు పెరిగి, అజ్ఞానం పటాపంచలై పోతుందని, ఎక్కడ ఎలాంటి సంస్కృతులు వున్నాయో, అభివృద్ధి ఏమిటో, ఎలా సాగుతుందో తెలిసి వస్తుందని సంపాదకులు విశ్వసిస్తాడు. అంతేకాక ఈ పుస్తకంలో యాత్రా చరిత్రకు సంబధించిన పలు తైల వర్ణచిత్రాలు రమ్యాతి రమ్యంగా కనిపిస్తాయి. సందర్భోచితంగా వేయడం వల్ల ఈ చిత్తరువులకు విలువ హెచ్చించబడింది.

మహా యాత్రికుడు వీరాస్వామి, చెన్నపట్నంలో నా జీవితం, పూలపల్లకి ప్రయాణం అనే మూడు అధ్యాయాలు కలిపితే, మొత్తంగా 21 అధ్యాయాలు ఉన్నాయి. ఈ మూడు అధ్యాయాలను సంపాదకులవారే స్వయంగా తన ఊహాశక్తిని, సృజనాత్మకతని జోడించి, 38 పేజీలలో అద్భుతంగా రాశారు. వీరాస్వామి గారి యాత్రాచరిత్రని, తాను చేసిన యాత్రానుభవాలని అంచనావేసి, అద్భుతంగా రాశాడు. సంపాదకత్వపు పటిమ ప్రతి పేజీలో కనిపిస్తుంది. వీరాస్వామి యాత్ర గూర్చి రాయించిన తెలుగు లిపిని మనకు అచ్చులో చూపిస్తారు. మొదటి ట్రావెల్ కంపనీని స్థాపించిన థామస్ కుక్(1808–1892), కాశీ మజిలి కథలు రాసిన మధిర సుబ్బన్న దీక్షితులు(1868–1968) వీరాస్వామి యాత్ర చేసిన తర్వాతనేనని సంపాదకులు తేల్చి చెబుతారు. వీరిద్దరి కంటే ముందుగానే వీరాస్వామి కాశీయాత్ర చేశాడని, ఇటువంటి గొప్ప తెలుగు యాత్రికుడైన మన వీరాస్వామి గూర్చి ప్రపంచానికి తెలియాలనే ఉద్దేశ్యంతో తాను ఈ పుస్తకాన్ని సరళీకరించినట్లు సంపాదకులు పేర్కొంటాడు.

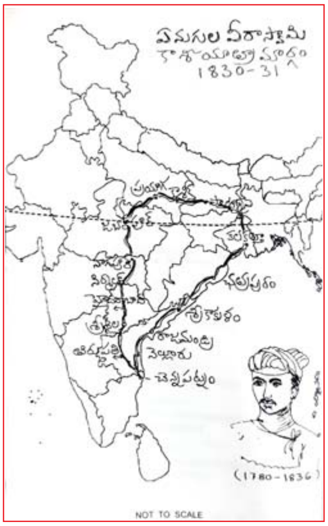

సూయజ్ కెనాల్, ఫనామా కాలువల నిర్మాణాలకి ముందుగానే వీరాస్వామి యాత్ర చేశాడు. రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ కంటే వంద సంవత్సరాలు ముందుగానే వీరాస్వామి యాత్ర సాగడం ప్రపంచ యాత్రా చరిత్రలోనే ఒక హైలెటని సంపాదకులు చెబుతాడు. ఇలా రకరకాల చారిత్రికాంశాలను జోడిస్తూ, సంపాదకులు వీరాస్వామి యాత్రా ప్రస్థానాన్ని గొప్పగా చెబుతాడు. చెన్నపట్నంలో నా జీవితం అనే అధ్యాయంలో సంపాదకులు అనేక అంశాలను ప్రస్తావిస్తాడు. ఆనాటి చెన్నయి ప్రజాజీవనం నేటి తరాలకి తెలిసి వస్తుంది. వీరాస్వామి మిత్రుడైన వెన్నెలకంటీ సుబ్బారావు ప్రస్తావన వుంది. అతడు వీరాస్వామి కంటే ముందు కాశీయాత్ర చేసినట్లు పేర్కొంటాడు. వీరాస్వామి తాను పనిచేసిన కోర్టు న్యాయమూర్తుల వివరాలు చెబుతాడు. ఆనాటీ బ్రిటిష్ హయాంలోని చెన్నపట్నం ప్రజల జీవనవిధానాన్ని, పౌర సౌకర్యాల తీరును, ప్రజల ఆధ్యాత్మిక తీరును, దేవాలయాలు గూర్చి చెబుతాడు. తన యాత్రకు అక్కరకు వచ్చిన ఉప్పాడ బోయీలను, కావడి వాళ్ళు, బంట్రోతుల విషయాలను సంపాదకులు పలుసార్లు ప్రస్తావిస్తారు.

వీరాస్వామిగారి కాశీయాత్ర ప్రయాణం మద్రాస్ రాష్ట్రం మండి మొదలై రాయలసీమ, తెలంగాణా, మహారాష్ట్ర, మధ్యప్రదేశ్, ఉత్తరప్రదేశ్, బీహార్, పశ్చిమ బెంగాల్, ఒరిస్సా, చివరన ఉత్తారాంధ్ర, కోస్తాంధ్ర ప్రాంతాల గుండా ముగుస్తుంది. వివిధ ప్రాంతాల ప్రజల జీవవవిధానాలు, పంటలు, వేషభాషలు, దారులు, అడవులు, కోటలు, భద్రతావిధానాలు, శిక్షలు, ప్రజల కట్టుబొట్టు తీరు, ప్రజల బతుకుతెరువులు, పాలకుల విధానాలు, గ్రామరాబడులు, పన్నుల వసూళ్ళ తీరు, నగదు మార్పిడిలు, సత్రాలు, బసలు, ఇళ్ళు, ఆనాటి నేర ప్రవృత్తులు, వీరాస్వామి తాను యాత్రలో కలుసుకున్న బంధువులు, స్నేహితులు వంటివి ప్రస్తావించారు. వీరాస్వామిగారి యాత్రలో అన్ని ఆధ్యాయాలు ఆసక్తి కరంగానే రాయబడ్డాయి. రాయలసీమలోని శ్రీశైలజ్యోతిర్లింగ యాత్ర, కొండ మార్గాలలో డోలీలలో ప్రయాణం, కర్నూల్, కందనూరి నవాబుల ప్రస్తావన, నల్లమల శ్రీశైలం చెంచుపెంటలు, చెంచుల జీవితాలు, శిఖరేశ్వర దర్శనం, ఆత్మకూర్ నుండి తెలంగాణాలోకి ప్రవేశం వంటివి ఉన్నాయి.

తెలంగాణా పర్యటన వివరాలు

తెలంగాణాలోని మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలో కొల్లాపూర్, వనపర్తి సంస్థానంలలో పర్యటన, పానగల్లు, జడ్చర్ల, జానంపేట కోట, షాపురం, తదుపరి హైదరాబాద్ నగర పర్యటన వుంది. హైదరాబాద్ లోని పలు బస్తీల వర్ణనలు ఆసక్తికరంగా కనిపిస్తాయి. బేగంబజార్, చాదర్ ఘాట్, శాలిబండ, రాజా చందూలాల్ ఇల్లు, నిజాం దేవిడి, మక్కామసీద్, చార్ మినార్, రాజవీధుల్లో ఏనుగల సంచారం, మూసీనది, హుసేన్ సాగర్ చెరువు, సికింద్రాబాద్, రత్నాల వర్తకం, గోలకొండ దుర్గం వంటివి వుంటాయి. తదుపరి ఉమ్మడి రంగారెడ్డి, నిజామాబాద్, ఆదిలాబాద్ జిల్లాల యాత్రా వివరాలుంటాయి. మేడ్చల్, మూసాపేట, భిక్కనూర్, కామారెడ్డి, ఇందల్ వాయి రామస్థలం, జగనంపల్లి, ఇక్కడికి వంద కిలోమీటర్ల దూరంలో వేములవాడ క్షేత్ర ప్రస్తావనలు, తదుపరి డిచ్‌పల్లి, ఇక్కడి శిల్ప ప్రసిద్ధిగల పాడుబడిన రామాలయం,ఆకాలానికి అక్కడ రాములవారి ప్రతిష్ఠ జరగలే. అర్మూర్, బాల్కొండ, రామన్నపేట అనే వూర్ల ప్రయాణాలుంటాయి. రామన్నపేటలో పేకముక్కలు, మేనా సవారీలు తయారు చేసి, హైదరాబాద్ లో అమ్ముతారట. దూద్ గాం, నిర్మల్, ఆదిలాబాద్ ప్రయాణాలుంటాయి

నిర్మల్ కోటలు, కంచర్ల పంచపాత్రలు, ఇచ్చోడ, , నిర్మల్ లో పల్లకీల తయారీ పరిశ్రమ వంటివి చర్చకు వస్తాయి. ఆదిలాబాద్ నుండి ముందుకి పోతే, రామటెంకి నుండి నాగపూర్ సరిహద్దు మొదలవుతుంది. నిర్మల్, ఒడ్డూర్, ఇచ్చోడా, కడెం నది, అదిలాబార్, ధనోరా, కాయిరా,

వోణీ, గుండా ప్రయాణం చేసి విదర్భలోని నాగపూర్‌కి చేరుకుంటారు. నాగపూర్ నుండి మధ్యప్రదేశ్‌లోని జబల్ పూర్, గోసలపూర్, సలామాబాద్, మురువారా, సభాగంజ్ ప్రయాణాల ద్వారా రిమా, రీమా నుండి ఉత్తర ప్రదేశ్ రాష్ట్రం లోని ప్రయాగ (అలహాబాద్)వరకు వీరి ప్రయాణాలుంటాయి. ప్రయాగలో గంగా త్రివేణి సంగమ స్నానాలు, వేణి దానాలు, పిండ ప్రదానాలు, భోజన సమారాధనలు, కోట సందర్శన, నీపన్ దొర వద్ద రెండు వందల రూపాయల అప్పు పొందడం, పడవ ప్రయాణం ద్వారా కాశీకి చేరడం కనిపిస్తుంది.

అక్టోబర్ 5 నుండి డిసెంబర్ 16 వరకు వీరాస్వామి బృందం కాశీలో 51 రోజులు గడుపుతారు. వీరాస్వామిగారి కాశీయాత్రలో ప్రాధాన్యమైన మజిలి ఇది. వరుణాఘాట్, రాజఘాట్, త్రిలోచన ఘాట్, దుర్గా ఘాట్, పంచగంగా ఘాట్, మణికర్ణికా ఘాట్, దశాశ్వమేదఘాట్, కేదారఘాట్, హనుమాఘాట్, అసిఘాట్ వంటివి ప్రధానమైన స్నాన ఘట్టాలు. కాశీ బజారులు, పుర వర్ణన కనబడుతుంది. విశ్వేశ్వరుడి ఆలయం, భవానీ అనే అన్నపూర్ణా దేవాలయం, దండి వినాయక దేవాలయం, మణికర్ణికా ఘాట్, బిందుమాధవుడి ఆలయం, తురకల మసీదులు ఇక్కడ చూడదగినవి గా చెబుతాడు. చౌకంబా అంగడి, కాశీ పండితులు, అర్చకులు లేని ఆలయాలు, పట్టు పీతాంబరాలు, బ్రిటిష్ అధికారుల బసలు గూర్చి చెబుతాడు. నాటి కాశీ నగరంలోని వీధులు, గంగాఘాట్ లు గూర్చి వీరాస్వామి గారు చక్కగా చర్చించారు.

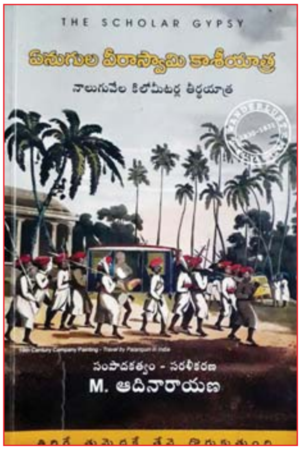

కాశీ నుండి తిరుగు ప్రయాణం

1830 డిసెంబర్ 16 నుండి వీరాస్వామి బృందం కాశీ నుండి పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రం మీదుగా కలకత్తా మీదుగా తిరుగు ప్రయాణం మొదలవుతుంది.

కాశీ తర్వాత గంగానదిమీద పాట్నా, దేవగయ వంటి చూడ తగిన స్థలాల సందర్శన గూర్చి చెబుతాడు. బదర్ గంజ్ ద్వారా కలకత్తా నగరానికి చేరుకుంటారు. కలకత్తా నుండి ఒరియా రాష్ట్ర సందర్శన (ఓఢ్ర దేశం)జలేశ్వరం దాటాక మొదలవుతుంది. కటక్, గోపాలపూర్, పూరీ జగన్నాథం,చిలక సముద్రం,భువనేశ్వర్,గంజాం, బరంపురం, ద్వారా ఉత్తరాంధ్రలోకి ప్రవేశం జరుగుతాయి.

తొలుత శ్రీకాకుళం జిల్లా నాయుడుపేట, కొత్తపల్లి బ్రాహ్మణ అగ్రహారం,పలాస, రఘునాథపురం, హరిశ్చంద్రపురం, రావులవలస, శ్రీకాకుళం, శ్రీకూర్మం, ఇఛ్ఛాపురంలో ప్రవేశించడం ద్వారా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో వీరాస్వామి బృందం కాలుమోపారు. ఇక్కడి మళ్ళీ తెలుగు భాష మాట్లాడటం మొదలవుతుంది. 1831 జూలై నెల 10వ తేదీన కళింగరాజ్యమైన విజయనగరానికి చేరారు. రామతీర్థం విజయనగర రాజుల గురుస్థలం, విజయనగరంలోని కోటను తిలకించారు. ఇక్కడి రాజు నారాయణబాబు తన రాజ్యాన్ని (1786-1845)విశాఖ కలెక్టర్ అధీనం చేసి, కాశీయాత్రకి వెళ్ళారు. వరాహ నరసింహమూర్తి వెలసిన సింహాచల పుణ్యక్షేత్రం, కశింకోట, అనకాపల్లి, యలమంచిలి చూసుకున్నాక, ఇక్కడి నుండి రాజమండ్రి వరకు కంపనీ వారు వేసిన రోడ్డు మార్గం వుంది. నక్కపల్లి, ఉపమాక అనే అగ్రహారాలను చూసుకొని, తుని మీదుగా పాయకరావుపేటకి చేరుకున్నారు. ఆగి, అక్కడి నుండి నాగలాపల్లికి చేరుకున్నారు.

సముద్రపు ఉప్పుకాలువలు చూసుకొని యాత్ర సాగింది. పాదగయగా పిలిచే పీఠాపురం అనే పుణ్యక్షేత్రానికి చేరారు. ఇది గయాసుర రాజధాని తదుపరి పెద్దాపురం మీదుగా రాజానగరం చేరాక ఇక్కడి నుండి రాజమహేంద్రవరం సమీపంలో వుంది. ఇది రాజరాజనరేంద్రుని రాజధాని. పచ్చని పంటల కోనసీమ ఇక్కడి నుండీ మొదలవుతుంది. పవిత్ర గోదావరితీరం, గౌతముడి ఆశ్రమం వుండటం వల్ల పుణ్యస్థలం అయింది. ఇక్కడి గోదావరి నది మీది నుండి భద్రాచల క్షేత్రం, తూర్పు యానాం, నీలపల్లి, మాదవపాలెం, కోరంగి వంటీ చోట్లకి పడవల మీద వెళ్ళవచ్చును. ఇక్కడి నుండి వాడపల్లికి ప్రయాణమయ్యారు. అచంట సప్తగోదావరి మీదుగా ర్యాలీ గోపాలక్రిష్ణమూర్తి దర్శనం చేసుకున్నారు. దారిలోని శింగవృక్షం, భోండాడ మీదుగా ఏలూరు చేరుకోవడం జరిగాయి. ఏలూరు ఉప్పు కాలువలకి సరిహద్దు. కాలువల గుండా కలిదిండి చేరారు. ఇక్కడికి 26 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న బందర్ అనే మచిలిపట్నానికి చేరుకున్నారు. ఇక్కడ పక్షం రోజులు విందులు, మేజువాణీల వంటి వినోదాలతో గడిపి, కొత్తపాలెం అనే కృష్ణాతీరపు ఊరుని చేరుకున్నారు. కళ్ళేపల్లి, కనగాల, భట్టిప్రోలు బౌద్ధ స్థూపం, చందవోలు మీదుగా బాపట్ల పట్టణానికి చేరుకున్నారు. చోళుల కాలం నాటి దేవాలయాలున్న బాపట్లలో బస చేసి, చేనేత కేంద్రమైన వేటపాలెం చూచుకొని చినగంజాం, అమ్మనబ్రోలు తర్వాత నెల్లూరు జిల్లా చేరారు. (ఈ ప్రాంతంలోనే వీరాస్వామి గారి యాత్రా స్ఫూర్తితోనే ఆచార్య మాచవరం ఆదినారాయణ గారు రెండు శిలాశాసనాలు వేశారు). నెల్లూర్ రంగనాయకులు దర్శనం, దగ్గరలో వున్న జొన్నవాడ కామాక్షి దర్శనం తర్వాత అమ్మనబోలు, గూడూర్ చేరుకున్నారు. గూడూర్‌లో మూడు భాషలు మాట్లాడుతున్నారు. అరవం కన్నడం, తెలుగు భాషలు మాట్లాదేవారున్నారు. నాయుడుపేట వద్ద దారి మళ్ళించుకొని బ్రాహ్మణ పూదూర్, దొరవారి కోనేర్, మన్నార్ సాలూర్, పెరియవేడు, పొన్నేరి మీదుగా, ఆరుముగ మొదలారి చేరుకున్నారు.ఇక్కడ వీరాస్వామిని సన్మానించారు. విచ్చూర్ లింగిశెట్టి గ్రామంలో కోమలేశ్వరుడి గుడి వద్ద మునియప్ప పిళ్ళై కుమారుడు శ్రీనివాస పిళ్ళై వచ్చి కలుసుకున్నారు.తిరువట్టూర్ అనే మహాక్షేత్రంలో సుందరమైన త్యాగారాజ దేవాలయం, కోనేరు చూసుకున్నాక, చెన్నపట్నం పయనం సాగించారు. 1831 సెప్టెంబర్ 3వ తేదీన చెన్నపట్నం లోని తండయార్ వీడి ఇంటిని చేరుకోవడంతో 15 నెలల, 15 రోజుల కాశీ యాత్రా ప్రయాణం ముగిసింది.

-సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ,
m : 80748 26371
e : nagendrasharma283@gmail.com

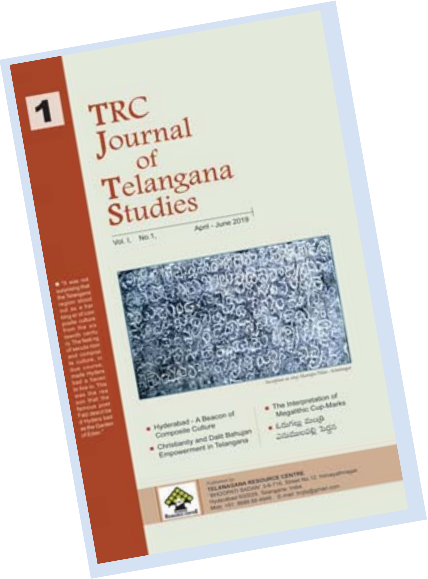

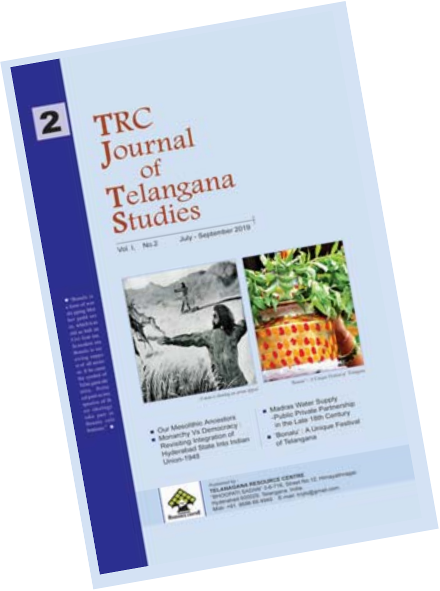

జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్-త్రైమాసిక

TRC
Journal of Telangana Studies

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ (TRC) ఆధ్వర్యంలో 'టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్' త్రైమాసిక జర్నల్ (జూలై–అక్టోబర్ రెండవ సంచిక) వెలువడింది. దీనికి ఓయూ మాజీ ప్రొఫెసర్ అడపా సత్యనారాయణ ఎడిటర్‌గా, తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ చైర్మన్ మణికొండ వేదకుమార్ పబ్లిషర్‌గా ఉన్నారు. ఈ జర్నల్ ఇంగ్లీష్, తెలుగు భాషల్లో ప్రచురితమవుతుంది. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతి, సాహిత్యంపై ప్రముఖంగా వచ్చిన వ్యాసాలను ఈ జర్నల్‌లో ప్రచురిస్తారు. టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ (TRC Journal of Telangana Studies)లో వివిధ రాష్ట్రాల నుండి ఎమినెంట్ స్కాలర్స్ రాసిన పరిశోధన పత్రాలను ప్రచురిస్తారు. మేధావులైన ఎడిటోరియల్ బోర్డు పర్యవేక్షణలో ఈ త్రైమాసిక జర్నల్ అక్షర రూపంగా వెలువడుతుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర చరిత్ర, ఆర్కియాలజీ, ఆర్ట్స్ అండ్ లిటరేచర్, హెరిటేజ్ మొదలైన సామాజిక అంశాలపై విస్తృతంగా, పరిశోధనాత్మకంగా వ్యాసాలను క్రోడీకరించి వాటిని ప్రపంచంలోని పలు యూనివర్సిటీలకు అందించేందుకు కృతనిశ్చయంతో ఉంది.

Books for reviews may be sent to the postal address:
"BHOOPATHI SADAN" 3-6-716, Street :12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana.
Mob: +91 8686 66 4949 email: trcjts@gmail.com

Subscription:

- Individual (India) : Rs. 250/issue;
- Institution (India) : Rs. 400/issue;
- Foreign Individual : US$ 65/issue;
- Foreign Institution : US$ 70/issue;

- Annual Subscription Rs. 800/-
- Annual Subscription Rs. 1,500/-
- Annual Subscription US$ 260
- Annual Subscription US$ 280

ACCOUNT DETAILS:
A/C Name : Telangana Resource Centre
Bank Name : Telangana Grameena Bank
A/c. No. : 79009067970
IFSC No. : SBIN0RRDCGB;
Branch Code : 229

చరిత్ర, సాహిత్యం, వారసత్వం, పర్యాటకం, కళలు, సంస్కృతి, సామాజిక అంశాలు, తెలంగాణ ఉద్యమం.. ఇలా ఎన్నో అంశాలపై తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ కొన్ని పుస్తకాలను ప్రచురించింది. ప్రచురించిన ప్రతి పుస్తకం కూడా ఆ రంగంలో లేదా విభాగంలో ఒక ఆణిముత్యంలా నిలిచింది.

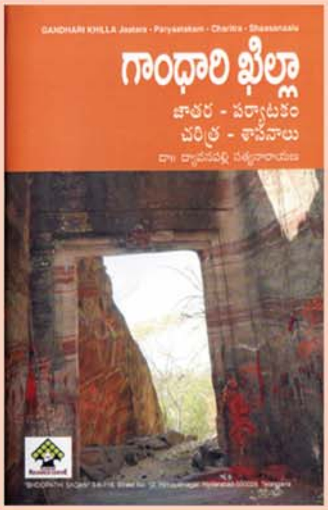

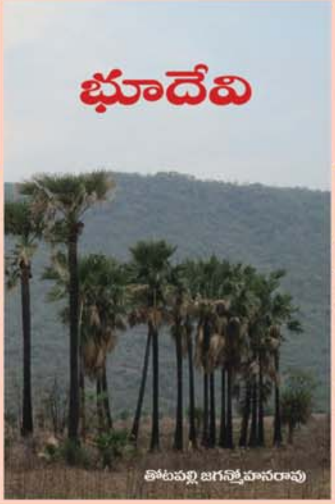

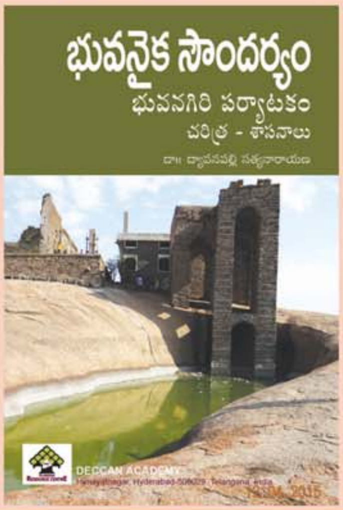

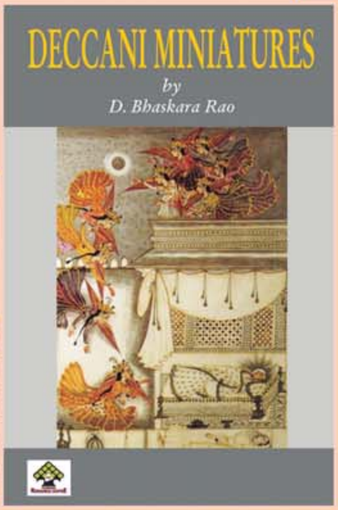

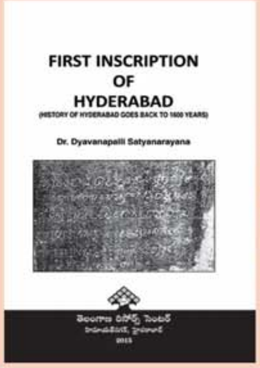

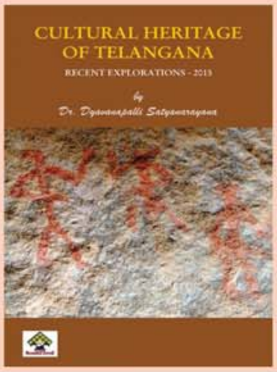

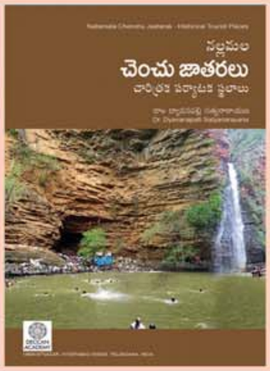

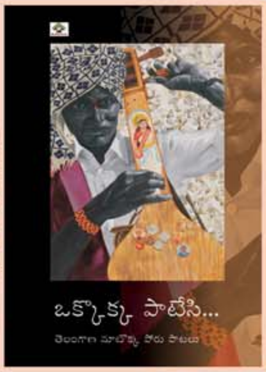

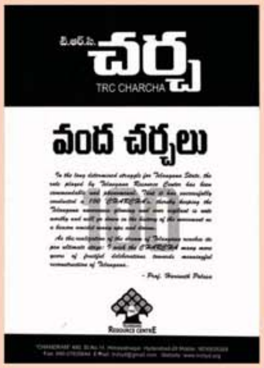

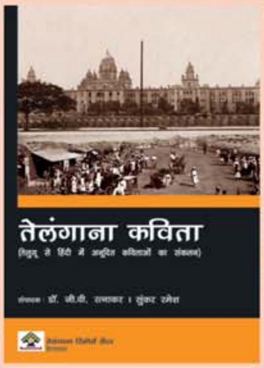

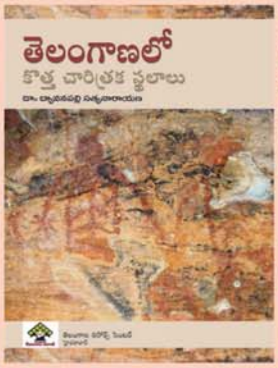

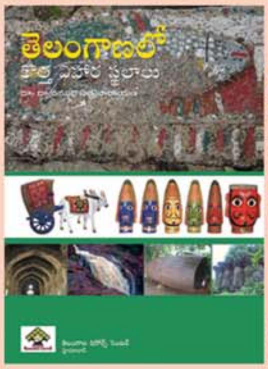

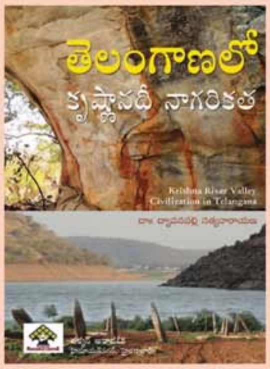

రకరకాల కారణాలతో తెలంగాణ ప్రముఖుల చరిత్రలు అంతగా వెలుగులోకి రాకుండా పోయాయి. ఆయా ప్రముఖులపై ప్రజలకు ఒక అవగాహన కల్పించేలా వివిధ వ్యాసాల సంకలనంతో మనిషి పేరిట తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ కొన్ని పుస్తకాలను ప్రచురించింది.

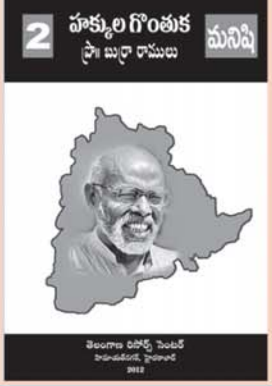

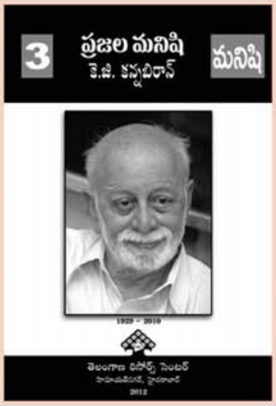

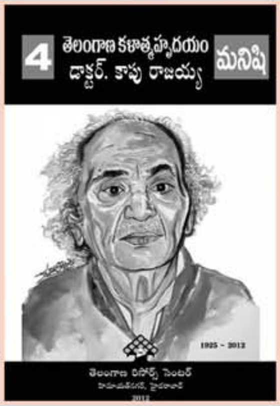

స్వేచ్ఛ

మనోహర రావు విచిత్రమైన పరిస్థితిలో చిక్కుకున్నాడు. ఒకవైపు సంతోషం మరోవైపు ఇరకాటం. దీనికి కారణం మనోహరరావు ఏకైక కుమారుడు. ఇరవై ఒక్క ఏళ్ళ సుహాన్ మొదటి ప్రయత్నంలోనే సివిల్ సర్వీస్‌లో ఆల్ ఇండియాలో ఫస్ట్ ర్యాంక్ సాధించడమే. రిజల్ట్ తెలిసిన వెంటనే ఇళ్ళంతా మీడియా వాళ్ళతో నిండిపోయింది. సుహాన్‌కు ఫస్ట్ ర్యాంక్ రావడానికి నేపథ్యం మీరేనా. అతన్ని ఎలా ఎంకరేజ్ చేసేవారు. అతని ప్రిపరేషన్‌లో ఎలా సహాయ పడేవారు. మీ కొడుకు ఈ ఘనత సాధించినందుకు మీరెలా ఫీలవుతున్నారు. ఈ తరం తల్లిదండ్రులకు మీరిచ్చే సలహా ఏంటి వగైరా వగైరాప్రశ్నలతో ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసారు. అన్ని ప్రశ్నలకు మనోహర్ రావు గారి చిరునవ్వే సమాధానమయ్యింది. సుహాన్ మాత్రం నా విజయానికి మా నాన్నే ప్రేరణ అన్నాడు. అతని మాటలు విన్న తర్వాత మనోహర్ రావు ఒక నిమిషం కూడ అక్కడ ఉండలేక పోయాడు. అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ పక్కనే ఉన్న పార్క్‌లోకి వచ్చి పడ్డాడు. బెంచీ మీద కూర్చున్నాడన్న మాటేకానీ అతని మనసు మనసులో లేదు. అతని మనసు గతంలోకి పరుగులు తీసింది.

మనోహర్ రావుది ఒక పేద కుటుంబం. తండ్రి సన్నకారు రైతు. రెక్కాడితే కానీ డొక్కాడని కుటుంబం. ఐదుగురు అన్నదమ్ముల్లో ఆఖరివాడు. చిన్నప్పటి నుంచి చదువులో మెరికలా ఉండేవాడు. మాథ్స్ అంటే అమితమైన ఇష్టం. మెరిట్ స్కాలర్‌షిప్స్‌తో, దాతల ఆర్థిక సౌజన్యంతో మంచి మార్కులతో ఇంజనీరింగ్ పూర్తి చేసి కష్టపడి పరీక్షలు పాసై ఆర్&బిలో ఇంజనీర్‌గా స్థిరపడ్డాడు.

భార్య విశాల ఫిజిక్స్ లెక్చరర్. ఒక్కగానొక్క కొడుకు సుహాన్. మంచి స్కూల్లో వేసి అల్లారుముద్దుగా పెంచాడు. సుహాన్ చదువుతో పాటు కల్చరల్ ఆక్టివిటీస్‌లో ఆక్టివ్‌గా ఉండేవాడు. పదవ తరగతిలో స్కూల్ ఫస్ట్ వచ్చాడు. మనోహర్ రావు ఎంతో సంతోషించాడు. ఇంత వరకు జీవితం హాయిగా సాగింది.

ఇంటర్‌లో ఏ గ్రూప్ తీసుకోవాలి. ఏ కాలేజ్‌లో చేరాలి, అన్న విషయంలో తండ్రి కొడుకులకు భేదాభిప్రాయాలు మొదలయ్యాయి. సుహాన్‌ను ఎం.పి.సి.లో చేర్చి ఐఐటి చదివించి పెద్ద పోజిషన్‌లో ఉంటే చూసి, సంతోషించాలని మనోహర రావు ఆశ. కానీ సుహాన్ తాను ఆర్ట్స్ గ్రూప్‌లో చేరతాననడంతో హతాశుడయ్యాడు. ఎంతో నచ్చచెప్పి ఎం.పి.సి.లో జాయిన్ చేశాడు.

సుహాన్ ఇంటర్‌లో మంచి మార్కులతో పాస్ అయ్యాడు. కానీ ఐ.ఐ.టి.లో ర్యాంక్ మాత్రం తెచ్చుకోలేకపోయాడు. మనోహర్ రావు దానికేం బాధపడలేదు.సరికదా ఒక సంవత్సరం లాంగ్ టర్మ్ కోచింగ్ తీసుకుంటే తప్పకుండా ఐ.ఐ.టి.లో సీటు వస్తుంది, అని లాంగ్‌టర్మ్‌లో జాయిన్ చేయడానికి సిద్ధమయ్యాడు.

అప్పుడు సుహాన్ "నాన్న నాకు బేసిగ్గా ఆర్ట్స్ అంటే చాలా ఇష్టం. మీ కోసం నాకు ఇష్టం లేకపోయినా ఎం.పి.సి. తీసుకున్నాను. ఇంత వరకు చాలు. ఇక్కడితో ఆపండి. ఇప్పుడు నేను ఏ లాంగ్‌టర్మ్‌లో చేరను. వెళ్ళి హాయిగా ఆర్ట్స్ డిగ్రీలో చేరతాను నాన్న" అన్నాడు నిశ్చయంగా.

ఆ మాటలు విని మనోహర్ రావులో కోపం కట్టలు తెంచుకుంది. ఒక్కగానొక్క కొడుకువని అల్లారుముద్దుగా పెంచితే నాకే నీతులు చెబుతున్నావా? లోకమంతా ప్రొఫెషనల్‌కోర్సుల వైపు పరుగులు తీస్తుంటే నీకేం పోయేకాలం, ఫీజ్‌కట్టలేని వాళ్ళు చదివే ఆర్ట్స్ చదువుతానంటాడు. బుర్ర ఉండే మాట్లాడుతున్నావా? నీ ఫ్యూచర్ గురించి ఆలోచించావా? ఆర్ట్స్‌కు ఫ్యూచర్ ఏముందిరా? నీ వెర్రి మొర్రి ఆలోచనలు కట్టిపెట్టు. లాంగ్‌టర్మ్ కోచింగ్‌కు అప్లికేషన్ తెస్తాను. రేపే నిన్ను జాయిన్ చేస్తాను. నీకు ఇష్టం ఉన్నా లేకున్నా నా మాటవిని అందులో చేరు అని హుకుం జారీ చేసి వెళ్ళాడు.

ఇక్కడే ఉంటే తండ్రి అన్నంత పని చేస్తాడని, తల్లికి కూడా చెప్పకుండా అమ్మమ్మ, తాత, రిటైర్ట్ ప్రొఫెసర్ రామారావు గారి దగ్గరికెళ్ళి విషయం చెప్పాడు. "ఆర్ట్స్ చదవడం నేరమా తాతయ్య? నాకిష్టమైన చదువు చదువుకునే స్వేచ్ఛ నాకు లేదా తాతయ్య, ఏం కావాలన్నా నాకు ఇష్టమైనవే ఇప్పించే నాన్న, చదువు విషయంలో నాతో ఎందుకు ఏకీభవించడం లేదు తాతయ్య," అన్నాడు సుహాన్ ఉద్వేగంగా. మనవడి మాటలకు రామారావు గారు కదిలిపోయారు. మనవడిని పొదివి పట్టుకుని "బాధపడకు సుహాన్, నీకు ఇష్టమైన కోర్సే నువ్వు చదువుదువుగానీ, ఆర్ట్స్ తీసుకుంటే తప్పేంకాదు. నీకు ఇష్టం లేని కోర్సు బలవంతంగా నువ్వు చదవాల్సిన అవసరం లేదు. మీ నాన్నను నేను ఒప్పిస్తాను. నువ్వు నిశ్చితంగా ఉండూ నాన్న"

అని సుహాన్‌ను ఓదార్చాడు రామారావు.

వెంటనే కూతుర్ని అల్లుడ్ని పిలిపించి "చూడు అల్లుడు.. నీ ఇష్టాన్ని వాడి మీద బలవంతంగా రుద్దకు. వాడు ఇష్టపడిన చదువుని వాడ్ని చదవనివ్వు. పిల్లవాన్ని స్వేచ్ఛగా పెంచుతున్నాను అని చెప్తావే. ఈ విషయంలో ఎందుకు వాణ్ని బందీని చేస్తావు. వాడిని స్వేచ్ఛగా ఎగరనివ్వు. ఏమో వాడు ఆర్ట్స్‌తో అద్భుతాలు సృష్టిస్తాడేమో ఎవరికి తెలుసు. చదివే కోర్సును బట్టి వాడి సామర్థ్యాన్ని లెక్కగట్టకు. మనిషిని నడిపే ఇంధనమే ఇష్టం. గుర్రాన్ని చెఱువుదాకా తీసుకెళ్ళగలం కాని నీరు తాగించలేము కదా ఇది అంతే. ఈ విషయంలో వాణ్ణి నిర్బంధపెట్టకు. వాడు ఏ అఘాయిత్యానికైనా తలపడితే అందరం జీవితాంతం పశ్చాతాప పడాల్సి వస్తుంది." అని నయానా భయానా నచ్చ చెప్పాడు రామారావు.

రామారావు మాటలకు తారాజువ్వలా లేచాడు మనోహర్ రావు. "చిన్నపిల్లాడు అజ్ఞానంతో, అమాయకత్వంతో ఏదో అంటే మీరు దాన్ని బలపరుస్తారా. సుహాన్ ఆర్ట్స్ చదివే పక్షంలో ఈ క్షణం నుంచే నాకు కొడుకే లేడనుకుంటా మీ దగ్గరే పెట్టుకోండి మీరే చదివించండి" అని విస విసా బయటకు వెళ్ళిపోయాడు.

సుహాన్ తాత దగ్గరే ఉండి ఆర్ట్స్ గ్రూప్‌లో జాయిన్ అయ్యాడు. తాత ప్రోత్సాహంతో ఒక వైపు డిగ్రీ చదువుతూనే సివిల్స్‌కు ప్రిపేర్ అయ్యేవాడు. అప్పుడప్పుడు సెలవులకు తల్లిదండ్రుల వద్దకు వెళ్ళేవాడు.

ఎప్పుడు ఇంటికెళ్ళినా తల్లి ఎంతో ఆత్మీయంగా చూసుకునేది. తండ్రి మాత్రం సుహాన్‌ని పట్టించుకునేవాడు కాదు. పైగా "మా అన్న కొడుకు శ్రీకర్‌ని చూడు ఐ.ఐ.టి.లో సీటు తెచ్చుకున్నాడు. వాడు మనిషంటే. వాడే నా అసలు వారసుడు. అని శ్రీకర్‌ని పొగిడి మరి కొంత మంది ఉంటారు. ఎందుకు బ్రతుకుతారో కూడా తెలియదు" అని సుహాన్‌ని ఈసడించుకునేవాడు.

తండ్రి మాటలకు సుహాన్‌కు మరింత పట్టుదల పెరిగేది, మరింత కష్టపడి చదివేవాడు చివరకు అతని కృషి ఫలించి ఈ విజయం వరించింది.

గతం తల్చుకునేసరికి మనోహర్‌రావుకు చేదు మాత్ర మింగినట్టయింది. తనెంత తప్పు చేశాడో తెల్సివచ్చింది. సుహాన్ ఏమి అడిగాడు? తనకు నచ్చిన కోర్సు చదువుతానన్నాడు, అందులో తప్పేం ఉంది? తాను మాత్రం తన కొడుకు ఐ.ఐ.టి. చదువుతున్నాడని చెప్పుకోవడం కోసం, ఫాల్స్ ప్రిస్టేజ్ కోసం తన ఇష్టాన్ని కొడుకు మీద రుద్దాలనుకున్నాడు. సుహాన్ తిరస్కరించడంతో అతన్ని కొడుకని కూడా చూడకుండా కనీసం కనికరం కూడా లేకుండా ఘోరంగా అవమానించాడు తను. అవన్నీ ఇప్పుడు తల్చుకుంటే మనసులో కెలికిట్టయ్యింది. తను ఎంత అవమానించినా అవేమి పట్టించు కోకుండా పట్టుదలతో ఇంతటి విజయాన్ని సాధించిన కొడుకుని తల్చుకోగానే, పుత్రోత్సాహంతో మనసు ఉప్పొంగి పోయింది. వెంటనే ఇంటికి వెళ్ళి సుహాన్‌ని కౌగిలించుకుని "బాబు నీ ఇష్టాన్ని మన్నించక నిన్ను ఎంతో కష్టపెట్టాను రా, సారీరా" అన్నాడు.

వద్దు నాన్న అంత మాట అనొద్దు. నీ ఛీత్కారాలన్ని నాలో పట్టుదల పెంచాయి. దాన్ని నేను పాజిటివ్‌గా తీసుకున్నాను. నా విజయంతో నన్ను నేను నిరూపించుకోవాలి అనుకున్నాను అదే జరిగింది. ఇష్టమైన సబ్జెక్ట్ అవ్వడం వల్ల కొంత కృషి పట్టుదలతో మొదటి ప్రయత్నంలోనే సివిల్స్ సాధించగలిగాను. నీ ఇష్టప్రకారం లాంగ్‌టర్మ్ కోచింగ్‌లో చేరినా ఐ.ఐ.టి. సాధించలేక పోయేవాడినేమో నాన్న" అన్నాడు.

సుహాన్ మాటలు సమంజసంగా తోచాయి మనోహర్ రావుకి, ఇంతలో టి.వి. ఛానల్ వాళ్ళొచ్చారు. "మీ అబ్బాయి విజయానికి మీరెలా ఫీలవుతున్నారు? నేటి తరం తల్లిదండ్రులకు మీరేం సలహా ఇస్తారు" అని ప్రశ్నించారు.

దానికి మనోహర్ రావు మా అబ్బాయి విజయానికి తండ్రిగా చాలా గర్వపడుతున్నాను. మా అబ్బాయి నా ప్రమేయం లేకుండానే ఒంటరిగా ఈ విజయం సాధించాడు. అందరిలాగే నేను మా బాబును ప్రొఫెషనల్ కోర్సులో చేర్చి ఐ.ఐ.టి. చదివించాలనుకున్నా, అతడు తనకు మాథ్స్ ఇష్టం లేదు ఆర్ట్స్ చదువుతానంటే ఆర్ట్స్‌కు ఫ్యూచర్ ఏముందని అవహేళన చేశాను. కానీ అదే ఆర్ట్స్‌తో విజయాన్ని అందుకుని మా బాబు నా కళ్ళు తెరిపించాడు.

ఈ తరం తల్లిదండ్రులకు నేనిచ్చే సలహా ఒక్కటే. దయచేసి నేను చేసిన తప్పు మీరు చేయకండి. సమాజమంతా ఫలానా కోర్సు వెంట పరుగులు తీస్తుందని, వేలం వెర్రిగా, బలవంతంగా మీ పిల్లలను అందులో చేర్చి మీ ఇష్టాలకు వారి జీవితాలను బలి చేయకండి. వాళ్ళకు ఇష్టమైన కోర్సులో వాళ్ళు చేరే స్వేచ్ఛను వాళ్ళకు ఇవ్వండి. వారి విజయంలో మీరు భాగం కండి, మీ పిల్లలను ఏ విషయంలోను ఇతరులతో పోల్చకండి, ఎవరిశక్తి సామర్థ్యాలు వాళ్ళవని గుర్తుంచుకోండి." అంటూ తన ఇంటర్వ్యూ ముగించాడు మనోహర్ రావు.

– నిదానకవి నీరజ,

m : 9908948649

e : neerajanidanakavi77@gmail.com

ద

ఆదివాసీ గుండె "చప్పుడు"

పద్దం అనసూయ కథలు

"చప్పుడు" ఒక విన్నూత్నమైన కథల సమాహారం. దీనిలో ఉన్నవి నాలుగే కథలు. ప్రత్యేకత ఏమిటంటే ఇవి కోయ ఆదివాసీ జీవితం లోని ఒక ముఖ్యమైన భాగాన్ని స్పృశించిన కథలు. అన్నీ కూడా చావు అనే తంతుని ఆధారంగా సాగినవి. నిజానికి మనిషి జీవితం లో అతి ప్రధానమైనవి రెండే.ఒకటి పుట్టుక,మరొకటి మరణం.ఈ మధ్యలో సాగేదంతా ఎవరి గొడవ వారిది.ఈ కథల సంపుటిని రచించిన వారు పద్దం అనసూయ, స్వయంగా ఆదివాసి. తన జనుల జీవితాన్ని ప్రపంచానికి ఎత్తి చూపాలన్న ప్రయత్నం లో నుంచే ఈ రచనను ముందుకు తెచ్చారు. నాకు తెలిసి ఇలాంటి ప్రయత్నం ఇదే మొదటిసారి. ఇందుకు గాను ఆమెకి తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో ఒక ప్రత్యేక స్థానం లభిస్తుంది. ఈ పుస్తకం ఇచ్చే స్ఫూర్తితో ముమ్ముందు ఇంకా ఎంతమందో ఆదివాసీ రచయిత్రులు రకరకాల తమ జీవిత పార్శ్వాల్ని, కాలం మరుగున పడి కనిపించని గర్వకారణమైన తమ చరిత్రని తప్పకుండా వెలుగులోకి తీసుకు వస్తారు. అటువంటి ఉత్సుకతని రేకెత్తించే గుణం ఈ కథా సంపుటిలో నిండుగా ఉన్నది.

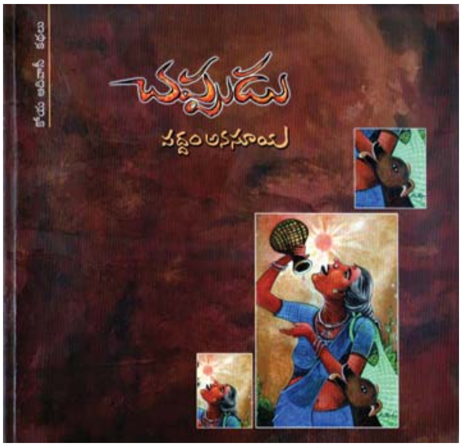

బెంగాలీ రచయిత్రి మహాశ్వేతాదేవి నవలవల్ల సంతాల్ ఆదివాసీ పోరాట యోధుడు బిర్సా ముండా యొక్క చరిత్ర ప్రపంచానికి తెలిసింది. అలాగే గోపీనాథ్ మొహంతి ఒరియా లో రాసిన "అమృత సంతాన" నవల కోంధ్ ఆదివాసీ తెగ యొక్క చరిత్ర ని అతి రమ్యంగా చిత్రించింది. ఈ నవల తెలుగు అనువాదం ఇటీవల గొప్ప ప్రాచుర్యానికి నోచుకున్నదని చెప్పాలి.దానికి కారణం వాడ్రేవు చినవీరభద్రుడు గారు అని చెప్పక తప్పదు. ఆయన దీన్ని మహా భారతం కన్నా గొప్పదని అభిప్రాయ పడ్డారు. అలాగే వీటి అన్నిటికి కంటే ముందు బ్రిటీష్ వారి పాలన లోనే ఓ గొప్ప నవల బెంగాలీలో వచ్చింది. దానిపేరు "అరణ్యక". రచయిత బిభూతి భూషణ్ బందోపాధ్యాయ. క్రమేణా ఇవి అన్నీ అనేక ఇతర భాషల్లోకి అనువదింపబడి అనేక కారణాల వల్ల వెలుగు లోనికి రాని ఈ దేశ మూలవాసుల జీవిత కోణాల్ని ప్రభావవంతంగా చూపించాయి. అయితే వీటిని రచించిన వారు జన్మతహ ఆదివాసీలు కారు. అది గమనించవలసిన విషయం.

వీటితో సరితూగే నవల గాని కథా సంపుటి గాని తెలుగు లో ఆదివాసీ జీవితాల్ని స్పృశించినవి లేవనే చెప్పాలి. ఒకటీ అరా ఉన్నా అవి రాజకీయ కోణాన్ని చూపినంతగా ఆదివాసుల సంస్కృతిని చూపించలేదనే చెప్పాలి. తరువాత ఆదివాసీ స్వభావంలోని కొన్ని కోణాల్ని అర్థం చేసుకోలేకపోయినారు. మిగతా అణచబడిన వర్గాల మాదిరిగానే, ఆదివాసులు తమ కన్నా తక్కువ వారని శిష్ట వర్గ రచయితలు భావిస్తూ ఆ కోణంలోనే రాయడం కనబడుతుంది. నిజానికి ఒక ఆదివాసి తాను మిగతా వారికంటే తక్కువ వాడినని గాని,అధికుడిని అని గాని భావించడు.

హిందూ మతంలో భాగమైన నిచ్చెన మెట్ల కుల వ్యవస్థతో తనకి ఎలాంటి సంబంధమూ లేదు.బయటి ప్రపంచం లోనికి వచ్చినపుడే దీని స్వభావం అర్థం కావడం మొదలవుతుంది. సరే.. ఇలా పరిశోధించుకు పోతున్న కొద్దీ ఎన్నో వైరుధ్యాలు ఉన్నవి. ఒక ఆదివాసి రచయిత తన జీవితాన్ని గురించి రాయడం అంటే ఎన్నో అంశాల్ని సాధికారికంగా బయటి ప్రపంచానికి అందించడం. ఇదిగో... ఇప్పుడు ఇలా పద్దం అనసూయ గారి రూపంలో ఒకరు ఇక్కడ ఉన్నారు. కాబట్టే ఇది ఒక ప్రత్యేక సమయం.

సరే... ఇప్పుడు అనసూయ గారి కథల లోనికి కొద్దిగా తొంగి చూద్దాము. మొదటి కథ పేరు "కాకమ్మ". వయో భారంతో ఉన్న ఒక స్త్రీ. తమ జాతికి చెందని సూదర వ్యక్తిని కూతురు పెళ్ళి చేసుకోవడం. దానివల్ల ఆమె పడే వ్యధని దీనిలో చిత్రించారు. అలా బాధ పడుతూనే అంగీకరిస్తుంది. ఆ తర్వాత ఎవరి చేత చేయించు కోకుండా, ఎవరి మీద ఆధారపడ కుండా తన చావుని ఆహ్వానిస్తుంది. అదే విధంగా పెళ్ళి తంతులు కూడ తమ ఆచారాల నుంచి దూరంగా అయిపోవడం దీనిలో ప్రధానంగా చోటు చేసుకున్న వైనం కనిపిస్తుంది. ఈ కథలో వాడిన భాష గాని, వ్యక్తీకరణలు గాని ఒక సగటు ఆదివాసీ స్త్రీ వలెనే ఉంటాయి తప్ప నేల విడిచి సాము చేయడం ఉండదు. కథలోని వర్ణనలు సహజంగా ఉన్నాయి. ఉదాహరణకి గోడకి వేళాడుతున్న ఫోటోని పిచుక తన ముక్కుతో టక టక మని పొడవడం. అది పొగచూరి ఉండిన ఎప్పటిదో అయిన ఫోటో కావడం. గుంపుకి బత్తెంగా పందిని కోయాలన్న తన కోరిక నెరవేరకపోవడం... ఇలా ఎన్నో చెప్పుకోవచ్చు.

ఇక "చప్పుడు" అనేది రెండవ కథ. ఈ కథలో ఓ ముఖ్యమైన అంశాన్ని చెప్పారు. ఆదివాసీల జీవనంలో చావుకి చాలా ప్రాధాన్యత ఉన్నది. పూర్భం అనే ప్రక్రియని ఈ సందర్భంగా డోలీ కులస్తులు వచ్చి నిర్వహిస్తారు. చనిపోయిన వ్యక్తి యొక్క వంశ చరిత్ర, వివిధ ఇంటి పేర్ల వారితో వారికి గల సంబంధాలు, జాతికి సంబంధించిన వివిధ అంశాలు దీనిలో చోటు చేసుకుంటాయి. డోలిలు వీరికి చరిత్రకారుల వంటి వారు. వీళ్ళు వచ్చి ఆ తంతులు చేస్తేనే ఆత్మ శాంతిస్తుందని నమ్మిక. మరి ఇలాంటి తంతులు పట్టణంలో చేయాల నుకున్నప్పుడు ఒక కోయ ఆదివాసీ కుటుంబం ఎలాంటి పరిస్థితుల్ని ఎదుర్కున్నది అన్నది ఈ కథలో చెప్పారు. అడవిలోని గ్రామాలలో రాత్రిళ్ళు కొన్ని రోజుల పాటు లయబద్ధంగా డోళ్ళు కొడుతూ చేసే ఈ తంతులు దూరంగా ఉండి వింటూ ఉంటేనే చల్లని ఆ గాలితో పాటూ ఎక్కడెక్కడి ఆత్మలు అక్కడికి చేరుకున్నవా అని వళ్ళు ఝల్లుమంటూ కూడా అనిపిస్తాయి.

"ముసిలి" అనేది మూడవ కథ. ఈ కథలో తునికి ఆకులు కోయడానికి వెళ్ళిన ఒక ముసలామె చనిపోవడం. పెంపుడు కుక్క బెంగ పడి ఆ తర్వాత మరణించడం ఇతివృత్తం. కాని ఈ కథలో అడివిని వర్ణించిన తీరు హృద్యం. అల్లి పొదల్లో ఎలుగు గొడ్లు ఉండటం, తునికి ఆకుల పొదకు దండం పెట్టి దీనిలో కూడా తొలాకు తెంపడం, ఆనముంతను పట్టుకోవడం.. ఇలా అచటి జీవితాన్ని రమ్యంగా కళ్ళకి కట్టించారు. చావు సమయాల్లో జరిగే తంతుల్ని మరిన్నిటిని చెప్పారు. ముసలామె రాత్రి తాగే చుట్టని మిణుగురు తో పోల్చడం బాగుంది. Both extremes meet అని ఒక మహానుభావుడు చెప్పినది గుర్తుకు వచ్చింది.పొగ త్రాగడం అనేది కేవలం మగవారికి సంబందించిన అంశం కాదు ఏ ఆదివాసీ సమాజం లోనైనా..! అది ఒక టేబూ లాగానూ పరిగణింపబడదు. అలాగే అది పాశ్చాత్య సమాజాల్లోనూ అంతే గదా.

ఇక నాల్గవకథ "మూగబోయిన శబ్దం". కోయ ఆదివాసీ సమాజంలో జరుగుతోన్న మతాంతీకరణలు, అవి తెస్తున్న సమస్యల్ని ఈ కథలో తెలియజేశారు. కన్వర్ట్ కాబడినవారు తమచావుల సమయాల్లో అనూచానంగా వస్తోన్న పూర్భం లాంటి ఆచారాల్ని పాటించక పోవడం ఇంకా అవి ఏ విధంగా ఐక్యత ని భంగపరుస్తున్నవీ వివరించారు. నెక్కర పండ్ల చెట్లు కనబడగానే నోరు ఊరడం, కారంగి చెట్టు మీద ముకు జారుడు పిట్ట టక్ టక్ మని కొట్టుకోవడం వంటి భావ చిత్రాలు పాఠకుల్ని ఎక్కడికో తీసుకు పోతాయి. అనాదిగా చావులప్పుడు తమ చరిత్రల్ని గానం చేసి వాటిని కాపాడుకుంటూ వస్తున్న డోలీ లు ఇక తమకి దూరం అవ్వవలసిందేనా.. అని ప్రశ్నిస్తూ ఈ కథని ముగిస్తారు.

రచయిత్రి యొక్క శైలి ఆహ్లాదకరం గానూ, చదవడానికి హాయి గానూ ఉంది. పాల్వంచ పరిసర ప్రాంతాలలోని గ్రామాల లోను ఇంకా పాల్వంచలోనూ ఈ కథలు నడుస్తూ ఉంటాయి. కోయ భాషలోని పదాల్ని అవసరాన్ని బట్టి కొన్ని చోట్ల ఉపయోగించినా ఎక్కడా అవి కథాగమనాన్ని అడ్డుకోవు. ఎంచుకున్న అన్ని కథల్లోనూ ఇతివృత్తం "చావు" అనే చెప్పాలి. అయినప్పటికి వస్తువుని చెప్పే విధానంలో ఎక్కడా తడబాటు లేకుండా నడిపించారు. ఇక ముందు మరిన్ని ఆదివాసీ జీవితానికి సంబందించిన ఇతివృత్తాల్ని ఎంచుకొని ముందుకు సాగాలని తద్వారా తెలుగు సాహితీ రంగంలో మరిన్ని నూతన కాంతులు వెదజల్లాలని కోరుకుందాం. ఈ సందర్భంగా రచయిత్రి అనసూయ గారికి ఒక చిన్న సలహా ఇవ్వదలుచుకున్నాను. సంతాల్ ఆదివాసీ గాథల్ని ఎంతో హృద్యంగా ఆంగ్లంలో రాస్తున్న హన్స్దా సౌవేంద్ర శేఖర్ యొక్క రచనల్ని బాగా చదవ వలసిందిగా సూచిస్తున్నాను. The Adivasi will not dance అనే ఆయన కథా సంపుటికి "హిందూ" దినపత్రిక 2015కు గాను పురస్కారాన్ని సైతం ఇచ్చింది. నేడు ఆదివాసీ సమాజాల్లో వస్తున్న మార్పులు ఇంకా సమస్యలు వీటన్నిటిమీద ఎంతో అవగాహనతో రాసే ఆయన జార్ఖండ్‌లోని తమ సంతాల్ తెగకు ఎంతో పేరుప్రతిష్టలు తీసుకువచ్చారు.

-మూర్తి కె.వి.వి.ఎస్.
m : 78935 41003
e : godavari333@gmail.com

పత్రికలు - పరిచయం:

గమనిక: ఈ శీర్షికలను ప్రచురించేందుకు ఆయా పత్రికలు, ప్రత్యేక సంచికల వివరాలను మాకు తెలియ జేయగలరు.

నాని
సంపాదకులు :
ఎన్. క్రిష్ణ బాబు

ఫోన్: 9440343479

చైతన్య మానవి
సంపాదకులు :
డి.రమాదేవి

ఫోన్: 9490098620

థింసా
సంపాదకులు :
రెబ్బాప్రగడ రవి

ఫోన్: 97053 47489

నిశ్శబ్దం
సంపాదకులు :
పాపాని నాగరాజు

ఫోన్: 9948872190

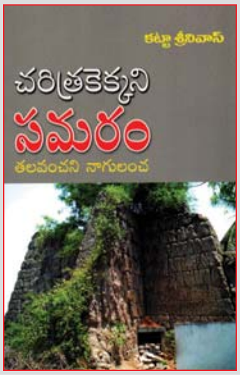

ఈ నేలలో చరిత్రకెక్కని సమరాలు ఎన్నో దాగి ఉన్నాయి. అలాంటి మనకు తెలియని మన చరిత్ర పేజీల్లోకి వెళితే ఖమ్మం జిల్లా నాగులంచ పోరాటం వెలుగులోకి పొడుచుకొచ్చింది. తొలి స్వాతంత్ర్య పోరు ఘట్టాల్లో సగర్వంగా లిఖించదగ్గ మహోజ్వల పోరు ఘట్టం నాగులంచ. స్తంభాద్రిలో స్వాతంత్ర్య ఉద్యమ అగ్నిని రగిలించింది తలవంచని నాగులంచ గ్రామం. దచ్చి వాళ్ళను తరిమి కొట్టిన తొలి ఘట్టమది. సాహసవంతమైన ప్రజా పోరాటానికి ప్రతీక నాగులంచ.

చరిత్రకెక్కని సమరం: సంపాదకులు : కట్టాశ్రీనివాస్, **ప్రచురణ :** స్పృహ సాహితీ సంస్థ – హైదరాబాద్ **వెల :** రూ. 35 **ప్రతులకు :** ఎం.ఎస్.కె. టవర్స్, ఫ్లాట్ నెం.410, స్ట్రీట్‌నెం.11, హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్. ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

తెలుగు కవిత్వంలో తన కంటూ ఒక ప్రత్యేకమైన స్థానం సంపాదించుకున్న కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి ప్రేమ కవిత్వం రాయడమేమిటూ అని చదువుతూ పోతే అది విరహ కవిత్వమని మెల్ల మెల్లగా మనకు బోధపడుతుంది. బెజవాడ గోపాలరెడ్డి 'ఆమె' అనే ప్రేమ కవిత్వం రాసినా, గాలీబ్ ప్రేయసిపై వ్యంగ్య బాణాలు విసిరినా వాటికంతటి సౌందర్యం ఎట్లా ఒనగూడిందో ఇప్పుడు కోట్ల కవిత్వం జవాబు చెబుతుంది. ఎందుకంటే విరహం, ప్రణయం, ఎడబాటు లాంటి మాటలున్నా ఇది ప్రబంధంలోని విరహం కాదు. ప్రణయం కోసం పరితపించినా ఇది భావకవిత్వపు పాయ కాదు. సుఖదుఃఖాలలో, రాతకోతలలో, ఆనందోద్వేగాలలో నడిచిన నాలుగు పాదాలు తాత్కాలికంగా రెండైపోయిన వేదన పద్యాలివి.

అంతర్వాహిని రచన : కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి, **ప్రచురణ :** పాలపిట్ట బుక్స్. **వెల :** రూ. 50

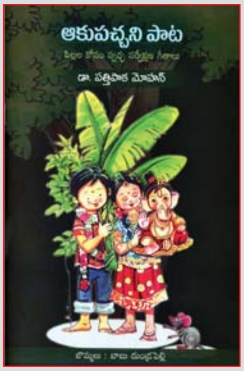

'స్వచ్ఛ భారతం ఒకరితో సాధ్యమెలా అవుతుందోయ్

చేయి చేయి కలిపితే కల సాకారం అవుతుందోయ్' అన్నట్లు మనందరం పూనుకుంటే 'స్వచ్ఛ తెలంగాణ'యే కాదు 'స్వచ్ఛ భారతం' కల కూడా సాకారం అవుతుంది. 'తెలంగాణకు హరిత హారం', 'స్వచ్ఛ భారతం' కల కూడా సాకారం అవుతుంది. 'తెలంగాణకు హరిత హారం', 'స్వచ్ఛ తెలంగాణ' వంటివి మన కోసం, మన భవిష్యత్తు తరాలకోసం చేస్తున్నాం. ఇందులో అందరం భాగస్వాములం కావాల్సిన అవసరముంది. అవును, ఈ గీతాల్లో చెప్పినట్లు 'స్వచ్ఛత ఒక దివ్య ధనం', 'స్వచ్ఛతంటె దాచుకున్న ఆరోగ్యం'.

ఆకుపచ్చని పాట రచన : డా. పత్తిపాక మోహన్, **ప్రచురణ :** మానేరు రచయితల సంఘం **వెల :** రూ. 40 **ప్రతులకు :** మారసం, 5-4-47, పత్తిపాక వీధి, సిరిసిల్ల, ఫోన్ : 09811239219

చరిత్ర నిత్యనూతనమైన నిలిచే అంశం, అన్వేషణలు, పరిశోధనలు చరిత్రను సుసంపన్నం చేయడమే గాక దానికి కొత్తదనాన్నిచ్చి రాబోయే తరాలకు స్ఫూర్తినిస్తుంటాయి. ఇది చరిత్రకున్న ప్రధాన లక్షణం. ఆ మార్గమే అనేక చరిత్రగ్రంథాల పుట్టుకకు కారణమైంది. నూతన చరిత్రకారులకు అవకాశాన్ని కలిగిస్తున్నది.

దేశ చరిత్ర, సాంఘిక చరిత్రలలో కృషి జరిగినట్లే తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలోనూ కృషి కొనసాగుతూనే ఉంది.

20వ శతాబ్ది తెలుగు సాహిత్య చరిత్ర (మొదటి భాగం – తెలంగాణ), **రచన :** ఆచార్య ఎస్వీ రామారావు **ప్రచురణ :** పసిడి ప్రచురణలు, **వెల :** రూ. 260 **ప్రతులకు :** నవోదయ, నవచేతన, విశాలాంధ్ర, నీల్ కమల్, తెలుగు బుక్ హౌస్‌లలో లభించును.

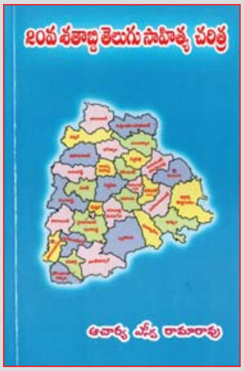

సూచన: ఈ శీర్షికలో ప్రచురణ కోసం : రెండు పుస్తకాలను పంపించాలి.

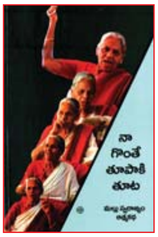

నా గొంతే తుపాకి తూట

మల్లు స్వరాజ్యం ఆత్మకథ

కథనం : విమల, కాత్యాయని

ప్రచురణ : హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్టు

వెల : రూ. 120

ప్రతులకు : ప్లాట్ నెం.85, బాలాజీ నగర్, గుడిమల్కాపూర్, హైదరాబాద్. ఫోన్: 23521849

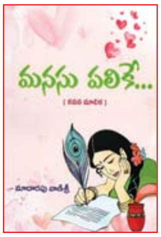

మనసు పలికే.. (కవన మాలిక)

సంపాదకులు : మాదారపు వాణిశ్రీ

వెల : రూ. 120

ప్రతులకు : ఇం.నెం.2-6-936, కెఎల్ఎన్‌రెడ్డి కాలనీ, హన్మకొండ, వరంగల్ రూరల్. తెలంగాణ. ఫోన్: 9247286668.

ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

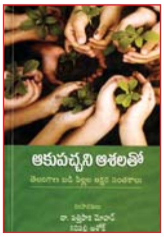

ఆకుపచ్చని ఆశలతో

తెలంగాణ బడి పిల్ల అక్షర సంతకాలు

సంపాదకులు : డా. పత్తిపాక మోహన్, గరిపల్లి అశోక్

ప్రచురణ : మానేరు రచయితల సంఘం-సిరిసిల్ల

వెల : రూ. 100

ప్రతులకు : 5-4-47, విమల టాకీస్ ఎదురుగా, సిరిసిల్ల. ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

తెలంగాణ వ్యవసాయం (దిక్సూచి)

ప్రధాన సంపాదకులు : ప్రొ॥ చల్లా వేణుగోపాలరెడ్డి

ప్రచురణ : వ్యవసాయ సమాచార మరియు ప్రసార కేంద్రం

వెల : రూ. 150

ప్రతులకు : ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం, రాజేంద్రనగర్, హైదరాబాద్. ఫోన్: 040-24015380

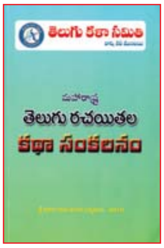

తెలుగు రచయితల కథా సంకలనం (మహారాష్ట్ర)

సంకలనం : సంగెవేని రవీంద్ర

ప్రచురణ : తెలుగు కళా సమితి, ముంబయి

వెల : రూ. 200

ప్రతులకు : తెలుగు కళా సమితి, ప్లాట్ నెం.13, సెక్టార్ 9ఎ, వాషి, నవీ ముంబయి మరియు ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో.

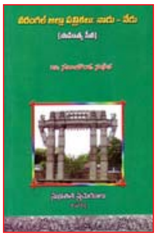

వరంగల్ జిల్లా పత్రికలు : నాడు - నేడు

సంపాదకులు : డా॥ నమిలకొండ సునీత

ప్రచురణ : సునిశిత ప్రచురణలు - కామారెడ్డి

వెల : రూ. 300

ప్రతులకు : 5-6-177/సి, ఎన్జీఓఎస్ కాలనీ, కామారెడ్డి. ఫోన్: 9908468171.

విశాలాంధ్ర, నవచేతన బుక్ హౌస్‌లలో.

మట్టి మొగ్గలు

సంపాదకులు : బోల యాదయ్య

ప్రచురణ : పాలమూరు సాహితి

వెల : రూ. 50

ప్రతులకు : ఇం.నెం.1-87, ధర్మాపూర్, మహబూబ్‌నగర్, ఫోన్: 9912206427.

డా. భీంపల్లి శ్రీకాంత్ ఫోన్: 9032844017

అన్ని ప్రసిద్ధ బుక్‌స్టాల్‌లలో

హైదరాబాద్ స్వాతంత్ర్య పోరాటం

అనుభవాలు - జ్ఞాపకాలు

తెలుగు : హరి ఆదిశేషువు

ప్రచురణ : తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి

వెల : రూ.130

ప్రతులకు : తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి కళాభారతి, రవీంద్రభారతి ప్రాంగణం, హైదరాబాద్-04. ఫోన్: 040-29703142

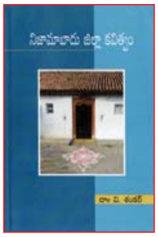

నిజామాబాదు జిల్లా కవిత్వం

సంపాదకులు : డా॥ వి.శంకర్

ప్రచురణ : తెలంగాణ రచయితల సంఘం

వెల : రూ. 150

ప్రతులకు : ఇ.నెం.4-15, దేవీవిహార్ కాలనీ, దేవునిపల్లి, కామారెడ్డి. ఫోన్: 94401798954

ఆదిత్య, నవ్యబుక్, తిరుమల బుక్స్, కామారెడ్డి

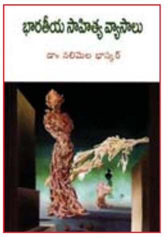

భారతీయ సాహిత్య వ్యాసాలు (డా॥ నలిమెల భాస్కర్)

సంపాదకులు : జూలూరు గౌరీశంకర్

ప్రచురణ : రామయ్య విద్యాపీఠం

వెల : రూ. 100

ప్రతులకు : రాష్ట్రంలోని అన్ని పెద్ద పుస్తకాల షాపుల్లో. ఎం.ఎస్.కె. టవర్స్, ప్లాట్ నెం.410, స్ట్రీట్ నెం.11, హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్.

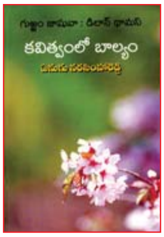

కవిత్వంలో బాల్యం

సంపాదకులు : ఏనుగు నరసింహారెడ్డి

ప్రచురణ : అడుగుజాడలు పబ్లికేషన్స్

వెల : రూ. 120

ప్రతులకు : ఎం.ఎస్.కె. టవర్స్, ప్లాట్ నెం.410, స్ట్రీట్ నెం.11, హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్.

ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

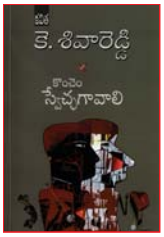

కొంచెం స్వేచ్ఛగావాలి (కవిత)

రచన : కె. శివారెడ్డి

ప్రచురణ : ఝరీ పొయిట్రీ సర్కిల్ - హైదరాబాద్

వెల : రూ. 100

ప్రతులకు : విశాలాంధ్ర, నవచేతన, నవోదయ, నవతెలంగాణ, ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్‌లలో.

Photographer :
K. RAMESH BABU

సాంగ్స్ ఆఫ్ ఇన్నోసెన్స్ అండ్ ఆఫ్ ఎక్స్‌పీరియన్స్ పేరిట హైదరాబాద్‌లోని సామాన్యశాస్త్రం గ్యాలరీలో ప్రదర్శితమైన కందుకూరి రమేష్‌బాబు ఛాయాచిత్రాలు బాలబాలికల సహజ ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరించింది. మూగజీవాలతో, పరిసర ప్రపంచంతో పిల్లలు ఆనందంగా జీవించే క్షణాలను సుతారంగా ఒడిసి పట్టింది. పిల్లల హావభావాలకూ ప్రత్యేకత ఉందని నొక్కి చెప్పింది. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే, ప్రకృతిలో భాగమైన పిల్లల హృదయానికి నీరాజనం చిత్రకళ అని చాటిచెప్పింది. మాటల్లో చెప్పలేనివి ఫొటోల్లో చిత్రీకరిస్తూ తన ప్రతిభను చాటుకుంటున్నారు. జర్నలిస్ట్, రైటర్, ఫొటోగ్రాఫర్‌గా విభిన్నరంగాల్లో కామన్‌మ్యాన్‌గా రాణిస్తున్నారు.

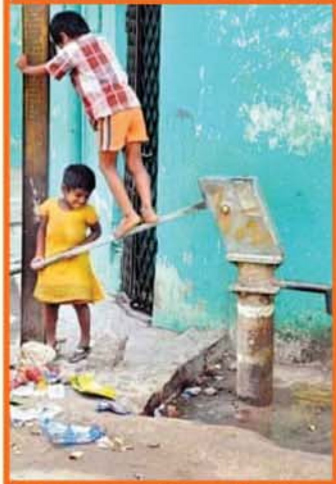

DECCAN LAND, Telugu Monthly Magazine 1st - November - 2019, ISSN 2581-3188
Postal Dates: 2nd & 3rd Every Month

RNI Regn. No. APTEL/2012/46784
Postal Permission, RNP/HD/1167/2018-2020

I go to Oxford (ogs)
to learn life!

ogs JUNIORS
- grow naturally -

KNOWLEDGE IS POWER

Oxford
Grammar School

38 Years of meritorious performance

13TH STREET, HIMAYATNAGAR, HYD.

CBSE & SSC

RECONNECTING
CHILDREN WITH NATURE

Phone: 040-27636214, Mobile: 9959612345,
email: ogshyd@gmail.com
website: www.oxfordgrammarschool.com

Edited, printed, published and owned by Manikonda Vedakumar,
Printed at Deccan Press, 1-9-1126/B, Azamabad, Hyderabad-500020, Telangana,
Published at CHANDRAM, 3-6-712/2, St.No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029, Telangana, Editor Manikonda Vedakumar